

กระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย: ศึกษากรณี
เหยื่ออาชญากรรมในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี

นางสาวทานตะวัน แก้วสม

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE VICTIMIZATION OF SEAMEN THROUGH HUMAN TRAFFICKING: A CASE STUDY
OF MALE VICTIMS IN THE PROTECTION AND OCCUPATIONAL DEVELOPMENT
CENTRE OF PATHUMTHANI PROVINCE

Miss Thantawan Kaewsom

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Sociology

Department of Sociology and Anthropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเล
ไทย: ศึกษากรณีเหยื่ออาชญากรรมในสถานคุ้มครองและ
พัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี

โดย

นางสาวทานตะวัน แก้วสม

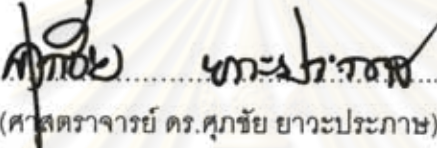
สาขาวิชา

สังคมวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

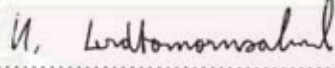
อาจารย์ ดร. อุนิษา เลิศโตมรสกุล

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ยาวะประภาส)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.อมร วาณิชวิวัฒน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร. อุนิษา เลิศโตมรสกุล)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี ดร.พิศาล มุขแจ้ง)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาอุคณิต กฤตยา สุริยะมนี)

ทานตะวัน แก้วสม: กระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย: ศึกษากรณีเหยื่ออาชญากรรมในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี (THE VICTIMIZATION OF SEAMEN THROUGH HUMAN TRAFFICKING: A CASE STUDY OF MALE VICTIMS IN THE PROTECTION AND OCCUPATIONAL DEVELOPMENT CENTRE OF PATHUMTHANI PROVINCE) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
หลัก: อ.ดร. อุนิษา เลิศโตมรสกุล, 236 หน้า.

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา กระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย ปัจจัยที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย และมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย โดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร และการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เจาะลึก ลูกเรือประมงทะเลไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์ และผู้ประกอบการประมงทะเล

ผลการวิจัยพบว่า ลูกเรือที่ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์นั้นเป็นเพศชาย อายุ 17- 42 ปี ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน และมีสภาพร่างกายที่แข็งแรง กำยำ โดยเหยื่อเข้าไปอยู่ในสถานที่ต่างๆ ทั้งหัวลำโพง สนามหลวง สวนสาธารณะทั้งในพื้นที่กรุงเทพฯและปริมณฑล ซึ่งในระหว่างนั้น นายหน้าค้ามนุษย์เข้าไปพูดคุยตีสนิทกับเหยื่อ โดยจะชักชวนให้ไปทำงาน โดยมีผลตอบแทนที่เป็นเงินเป็นสิ่งล่อใจ

ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาการค้ามนุษย์ เพื่อป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่อ เจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือและมีความจริงจังในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ผู้ประกอบการเองต้องมีมนุษยธรรม และมีความตระหนักในการช่วยกันสอดส่องดูแลไม่ให้มีการค้ามนุษย์ในพื้นที่ของตนเอง ปัญหาการค้ามนุษย์ก็จะลดลงและหมดไปในที่สุด

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....ลายมือชื่อนิลิต ทานตะวัน แก้วสม
สาขาวิชา.....สังคมวิทยา.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก H. Ludtommomahel
ปีการศึกษา 2553

510717024 : MAJOR SOCIOLOGY

KEYWORDS : HUMAN TRAFFICKING/ VICTIMIZATION/SEAMEN/ CRIMINOLOGY

THANTAWAN KAEWSOM: THE VICTIMIZATION OF SEAMEN THROUGH
HUMAN TRAFFICKING: A CASE STUDY OF MALE VICTIMS IN THE
PROTECTION AND OCCUPATIONAL DEVELOPMENT CENTRE OF
PATHUMTHANI PROVINCE. THESIS ADVISOR: UNISA LERDTOMORNSAKUL,
PH.D., 236 pp.

The purpose of this research is to study ideas about the victimization of seamen through human trafficking; factors contributing to the human trafficking of seamen; and measures to prevent and resolve human trafficking in seamen. Information and data were taken from articles and other printed sources of information regarding human trafficking. Other research methods used were qualitative research and in-depth interview techniques. Population samples used are the victimized seamen, professionals and experts on the issue about human trafficking, and owners of sea fishing business.

The results showed that the seamen usually victimized by human trafficking are males aged 17 to 42 years old. Most are of working age, and who are physically strong and robust. These men are usually "picked" out in public places such as Sanam Luang Park, Hua Lampong train station, and in public parks in and nearby Bangkok. A stranger usually befriends the identified victim. As the friendship develops, he will then persuade the victim about a job usually with the enticement of big salaries.

Factors that contribute to the human trafficking of seamen include personal factors, economic factors, social factors and environmental factors. Education, family background, needs, personality and behavior are examples of personal factors. Economic factors at the micro-level such as community economic structure, occupation, money income and at the macro-level such as the economic development of the country are also to be considered. Moreover, social factors such as values and migration trends also have their effects. Environmental factors that may be considered include location-risk, residential areas and neighborhoods.

One way to combat trafficking is through active campaign and information dissemination so that people have a better understanding about human trafficking and thus protect them from the trafficking cycle. Government, civil society, the private sector, educational and religious sectors, and all sectors of society must cooperate and work together to seriously solve the problem of human trafficking. Owners of businesses using labor force must be humane and must have an awareness to help and be vigilant against human trafficking in their areas. Human trafficking problem will at least be reduced if not eliminated.

Department : Sociology and Anthropology

Field of Study : Sociology

Academic Year : 2010

Student's Signature Thantawan Kaewsom

Advisor's Signature U. Lerdtomornsakul.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถอย่างยิ่งของ อาจารย์ ดร. อุนิษา เลิศโตมรสกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ให้แนวทางในการทำวิจัย ถ่ายทอดประสบการณ์ ให้การชี้แนะในการทำวิจัยและการทำงาน รวมทั้งเป็นผู้คอยผลักดัน และเสริมกำลังใจให้ผู้วิจัยเสมอมา อาจารย์ ดร.อมร วาณิชวิวัฒน์ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความใส่ใจ คอยสอบถามความเป็นไปในการศึกษาวิจัย และให้ข้อแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ศาสตราจารย์ พลตำรวจตรี ดร.พิศาล มุขแจ่ม และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญคณิต กฤตยา สุริยะมณี กรรมการวิทยานิพนธ์ ผู้มีประสบการณ์ที่ให้ข้อเสนอแนะในประเด็นที่สำคัญและกำลังใจในการศึกษาวิจัยจนงานวิจัยเสร็จสิ้น

การทำวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จไม่ได้หากไม่ได้รับการอนุเคราะห์จาก “ลูกเรือประมงทะเลไทย ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์” ในการถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตความทุกข์ทรมานจากการตกเป็นเหยื่อ เพื่อเป็นบทเรียนให้ผู้วิจัยและบุคคลอื่น ๆ ได้เรียนรู้ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์ทั้งจากภาครัฐและเอกชน และผู้ประกอบการกิจการประมงทะเล ทุกๆท่าน ที่ได้กรุณาสละเวลาให้ข้อมูลประสบการณ์ในการทำงาน รวมทั้งความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณปณพจน์ เขม้นเขตการ (พี่หนึ่ง) นักสังคมสงเคราะห์ สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี ที่ให้ความช่วยเหลือในการประสานงานในการเข้าสัมภาษณ์ “ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์” และที่สำคัญขอขอบคุณ คุณลัดดา เบญจเดชะ ผู้อำนวยการสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ ที่ให้คำแนะนำให้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าว

ขอบคุณพี่ทิพย์ พี่สมชาย เจ้าหน้าที่ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา รวมทั้งเจ้าหน้าที่คณะรัฐศาสตร์ทุกคนที่คอยสอบถามความคืบหน้าของงาน ให้กำลังใจผู้วิจัยและอำนวยความสะดวกให้หน่อยๆ เสมอมาจนกระทั่งการศึกษาวิจัยได้เสร็จสมบูรณ์

ขอบคุณเพื่อนๆ อาชีววิทยา สังคมวิทยา และมานุษยวิทยา รุ่นปีการศึกษา 2551 ทุกๆ คนที่ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเรียนรู้ และให้กำลังใจจนกระทั่งมีวันนี้ ตลอดจนเพื่อนและบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่สามารถเอ่ยชื่อได้หมดในที่นี้ที่มีส่วนเสริมสร้างกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์จนเสร็จสิ้น

สุดท้ายขอขอบพระคุณ คุณแม่ ที่คอยให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา รวมทั้งทุนทรัพย์ต่างๆ ในการศึกษาเล่าเรียน และที่สำคัญอย่างยิ่งคือ คุณพ่อ แม้ว่าท่านจะเสียชีวิตไปแล้ว แต่ท่านก็ยังคงอยู่ในใจและเป็นพลังผลักดันให้ลูกมีความพยายามและมีความอดทนทั้งในการดำเนินชีวิตและการเรียน จนถึงวันที่ประสบความสำเร็จในวันนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. โจทย์วิจัย.....	6
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
4. ขอบเขตของการวิจัย.....	6
5. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
1. แนวคิดและทฤษฎี.....	10
1.1 แนวคิดการค้ำมนุษย์.....	10
1.2 ทฤษฎีเหยื่อวิทยา.....	25
1.3 ทฤษฎีคิดก่อนกระทำผิด.....	38
2. งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	39
3. กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	46
3 วิธีดำเนินการวิจัย	47
1. ประเภทของการวิจัย.....	47
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants).....	47
3. วิธีการเก็บข้อมูลในการศึกษา.....	48

บทที่	ช หน้า
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
5. ขั้นตอนการสัมภาษณ์.....	51
6. หลักจริยธรรมกับการเก็บข้อมูล.....	52
7. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
4 ผลการศึกษา.....	54
1. สรุปผลการศึกษา.....	55
2. กรณีศึกษาลูกเรือประมงทะเลไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์.....	73
3. กรณีศึกษาผู้ประกอบการกิจการประมงทะเลไทย.....	133
4. กรณีศึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์จากภาครัฐและภาคเอกชน.....	148
5 การอภิปรายผลและสรุปผลการวิจัย.....	178
1. อภิปรายผล.....	178
1.1 กระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย....	181
1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมง ทะเลไทย.....	192
1.3 มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตกเป็นเหยื่อการค้า มนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย.....	207
2. ปัญหาอุปสรรคที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในส่วนลูกเรือ ประมงทะเล.....	210
3. สรุปผลการวิจัย.....	212
4. ข้อจำกัดในการวิจัย.....	214
5. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	215
รายการอ้างอิง.....	216
ภาคผนวก.....	221
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์เจาะลึกลูกเรือประมงทะเลไทย.....	222
ภาคผนวก ข แบบการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ประกอบการประมงทะเลไทย...	225
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์จากภาค รัฐและภาคเอกชน.....	226
ภาคผนวก ง สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี.....	227
ภาคผนวก จ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ลูกเรือประมงทะเลไทย...	230

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... 236

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สรุปภาพรวมกรณีศึกษาลูกเรือประมงทะเลไทย.....	56
2	สรุปข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ประกอบกิจการประมงทะเลไทย.....	65
3	สรุปข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ประกอบกิจการประมงทะเลไทย.....	68
4	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์.....	204

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	รูปแบบการค้ำมนุษย์.....	17
2	ปัจจัยที่ทำให้เกิดกระบวนการค้ำมนุษย์.....	21
3	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	46
4	กระบวนการค้ำมนุษย์ในรูปแบบแรงงานประมงทะเล.....	179
5	ทฤษฎีปกตินิสัย ซึ่งปฏิสัมพันธ์ของปัจจัยทั้งสามช่วยอธิบายบทบาทของอัตรา การกระทำคามผิด.....	200

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การค้ามนุษย์ (Human Trafficking) ที่ปรากฏในปัจจุบันถือเป็นความผิดอาชญากรรมสากล (International Crime) และเป็นลักษณะอาชญากรรมข้ามชาติ (Richard: 2005) เพราะถือได้ว่าการค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรง เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างชัดเจน เนื่องจากมนุษย์นั้นเป็นหน่วยสำคัญในการสร้างพื้นฐานทางสังคม สืบทอดค่านิยม วัฒนธรรมประเพณี ทำให้สังคมสามารถดำรงอยู่และขับเคลื่อนไปได้ แต่การที่มนุษย์มาแสวงหาประโยชน์กับมนุษย์ด้วยกันเอง ไม่ว่าจะโดยใช้กำลังบังคับ ช่มชู้ ลักพา หลอกลวง ไปกระทำการให้บุคคลนั้นต้องตกอยู่ในสภาพที่ยากลำบาก ถูกทารุณกรรมทั้งทางร่างกายและจิตใจ เกิดความสูญเสียการเป็นมนุษย์ เช่น การบังคับใช้แรงงานอย่างหนัก การส่งตัวไปค้าประเวณี รวมทั้งใช้ความด้อยสถานภาพทางสังคมของผู้ที่สร้างผลประโยชน์ในทางมิชอบ สิ่งเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการทำลายคุณค่าและจิตวิญญาณของมนุษยชาติ ทำลายโครงสร้างของสังคม และนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย

การค้ามนุษย์เกิดขึ้นทั้งภายในประเทศ ระหว่างประเทศหรือในระดับภูมิภาค ในยุคโลกาภิวัตน์นี้ไม่มีประเทศหรือภูมิภาคใดที่ปลอดภัยจากเครือข่ายของการค้ามนุษย์ นักค้ามนุษย์ซึ่งมีตั้งแต่คนรู้จัก ญาติมิตร และสมาชิกขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ต่างดำเนินงานแสวงหาเหยื่อกลุ่มใหม่ กำหนดเส้นทาง รูปแบบเพื่อนำเหยื่อเดินทางไปประเทศหรือข้ามพรมแดนและต้องพบกับสภาพเยี่ยงทาส เมื่อถึงที่หมายปลายทาง ซึ่งองค์กรสหประชาชาติสรุปว่า การค้ามนุษย์เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ร้ายแรงที่สุด การค้ามนุษย์จึงได้กลายเป็นหนึ่งในเจ็ดวาระของประชาคมโลก โดยรวมอยู่ในเรื่องอาชญากรรมข้ามชาติ (ศิริพร สโคธาเนต, 2554: 152) ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการค้ามนุษย์ภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เติบโตมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศไทย ถือได้ว่าเป็นทั้งประเทศต้นทาง ทางผ่าน และปลายทาง สำหรับการค้าผู้ชาย ผู้หญิง และเด็ก เพื่อการบังคับใช้แรงงานและการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ ความเจริญของประเทศเป็นสิ่งดึงดูดใจแรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านและประเทศที่อยู่ห่างไกล เช่น รัสเซียและฟิลิปปินส์ ซึ่งต้องการหนีความยากจนหรือภาวะการถูกกดขี่ของทางการทหารเช่นในประเทศพม่า การลักลอบเข้ามาในประเทศไทยอย่างผิดกฎหมายของคนต่างชาตินานาชาติจำนวนมากเปิดโอกาสให้พ่อค้ามนุษย์บังคับ หลอกลวง ทำเอกสารปลอมให้แรงงานต่างชาติที่ไม่มีเอกสารประจำตัวเหล่านั้นมาบังคับใช้

แรงงานเยี่ยงทาสหรือแสวงประโยชน์ทางเพศ หลังจากเดินทางเข้ามาประเทศไทย ผู้ชาย ผู้หญิง เด็ก ซึ่งส่วนใหญ่มาจากพม่าถูกนำมาเพื่อบังคับใช้แรงงานในอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการประมง โรงงาน ภาคเกษตร ก่อสร้าง งานรับใช้ตามบ้านและชอทาน ผู้หญิงและเด็กจากพม่า กัมพูชา ลาว สาธารณรัฐประชาชนจีน เวียดนาม รัสเซีย และอุซเบกิสถาน ถูกนำมาค้าให้ธุรกิจทางเพศในประเทศไทย รวมทั้งชนกลุ่มน้อย เช่น ชาวเขาในภาคเหนือซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีสถานภาพตามกฎหมาย เป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ทั้งภายในประเทศและในต่างประเทศ (รายงานการค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ.2552 ประเทศไทย กลุ่มที่2, <http://www.opdc.go.th>)

มูลนิธิกระจกเงาองค์กรเอกชนที่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ มีการรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ โดยนับตั้งแต่ปลายปีพ.ศ.2546 เป็นต้นมา พบข้อมูลที่น่าสนใจคือ มีประชากรเพศชายจำนวนหนึ่งหายตัวไประหว่างการเดินทางจากต่างจังหวัดเข้ามาในกรุงเทพมหานครหรือหายตัวออกจากพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร โดยไม่ทราบสาเหตุ และปรากฏข้อเท็จจริงจากการให้ปากคำของผู้สูญหายว่า ถูกนายหน้าชักชวนและนำพาให้ไปทำงาน โดยชักจูงว่าเป็นงานที่สบายและมีผลตอบแทนด้านรายได้สูง ตลอดจนผู้สูญหายเหล่านั้นไม่ทราบข้อเท็จจริงหรือทราบข้อเท็จจริงเพียงบางส่วน ซึ่งสุดท้ายนายหน้าได้พาผู้สูญหายไปขายต่อให้กับผู้จัดการเรือ (ไต๋กั้ง) และยังมีแนวโน้มว่า การล่อลวงแรงงานสู่ภาคแรงงานประมงจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและต่อเนื่องตลอดทุกปี

นายสุชาติ จันท์ลักษณ์ ผู้จัดการศูนย์อภิบาลผู้เดินทางทะเลสงขลา เปิดเผยถึงภาวะแรงงานในเรือประมงในปัจจุบันว่า หลังจากทีพายุภัยพิบัติอ่าวไทยในปี 2532 ทำให้แรงงานประมงขาดแคลนอย่างหนัก ซึ่งทำให้ลูกเรือประมงทั้งคนไทยและคนต่างด้าวเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก หลังจากนั้น คนไทยที่อพยพมาทำอาชีพประมงก็ได้อพยพกลับ และไม่ได้กลับมาทำอาชีพประมงอีกเลย ทำให้แรงงานในอาชีพประมงขาดแคลนอย่างหนัก เนื่องจากการไปเป็นลูกเรือประมงเป็นงานหนัก เสี่ยงภัย และต้องทำงานห่างไกลจากครอบครัวเป็นเวลานาน อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการเรือประมงบางรายก็มีวิธีบริหารจัดการและดูแลสวัสดิการลูกเรือประมงที่ดี ดังนั้นลูกเรือประมงที่มาทำงานในเรือมีทั้งที่เห็นเพื่อนทำงานแล้วได้เงินก็มาทำตาม ซึ่งลักษณะนี้ไม่น่าเป็นห่วง เพราะเป็นการมาทำงานโดยสมัครใจ แต่ปัจจุบันมีวิธีการล่อลวงให้ผู้ใช้แรงงานมาเป็นลูกเรือ และถูกใช้งานหนักและถูกใช้งานอย่างหนักโดยไม่ได้รับค่าจ้างใดๆด้วย “ลักษณะการล่อลวงมักจะมีอเดอร์จากไต๋กั้งเรือว่าต้องการแรงงานก็คน โดยไต๋กั้งอาจจะบอกกับลูกเรือ หรือบอกกับนายหน้าหาแรงงานว่าต้องการก็คน จากนั้นลูกเรือและนายหน้าเหล่านี้จะไปบอกกับวินมอเตอร์ไซค์บ้าง หรือแท็กซี่ป้ายดำบ้าง เพื่อให้จัดหาคนมาส่ง แหล่งที่เป็นสถานที่ล่อลวงแรงงานที่ได้รับ

ความนิยมมากในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สถานีรถไฟหัวลำโพง สถานีขนส่งหมอชิต วงเวียนใหญ่ สนามหลวง หรือสวนสาธารณะต่างๆ โดยเฉพาะหากเห็นว่าเป็นคนต่างจังหวัดเข้ามา กลุ่มนายหน้าจะเข้าไปตีสนิทและชักชวนให้ไปทำงานด้วยกัน โดยมีผลตอบแทนที่ดีเป็นตัวอย่าง” (ผู้จัดการออนไลน์, 2553)

ในขณะที่นายสมพงษ์ สระแก้ว ผู้อำนวยการเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN) ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า บริเวณศาลหลักเมือง จ.สมุทรสาคร ถือเป็นแหล่งรวมของกลุ่มผู้หาผลประโยชน์จากแรงงาน โดยกลุ่มคนเหล่านี้จะมองหาแรงงานที่กำลังหางานทำเพื่อชักชวนให้ไปทำงานด้วย “ยิ่งเห็นสะพานกระเป๋ามาไปโตๆ ลักษณะเหมือนไม่มีที่ไป คนเหล่านี้จะรีบเข้าไปตีสนิท ชักชวนให้ไปทำงานด้วย โดยเริ่มแรกอาจจะบอกว่าให้ไปทำงานคัดปลาแต่สุดท้ายก็หลอกพาไปลงเรือ หรือบางรายใช้วิธีการหลอกให้ไปกินเหล้า พอเมาได้ที่ก็เอาตัวไปส่งไว้ที่โกดัง ซึ่งในโกดังก็จะมีแรงงานคนอื่น ๆ ถูกกักขังรวมไว้ด้วย ชีวิตของแรงงานประมงจะถูกใช้เยี่ยงทาส บางรายถูกทุบตีทุกวัน และบางรายถูกจับโยนทิ้งทะเลโดยไม่มีโอกาสได้กลับบ้านอีกเลย นอกจากนี้ลูกเรือบางคนถูกส่งตัวให้กับเรือลำอื่นๆ ลำแล้วลำเล่า โดยไม่มีโอกาสกลับเข้าสู่ฝั่ง ต้องทำงานเพื่อให้มีชีวิตอยู่ไปวันๆ หนึ่งเท่านั้น ขณะที่บางรายสังขารและร่างกายไม่เอื้ออำนวยให้ใช้แรงงานหนักได้อีก ก็อาจถูกโยนทิ้งทะเลหรือถูกนำตัวไปปล่อยเกาะในประเทศเพื่อนบ้าน” (ผู้จัดการออนไลน์, 2553)

โดยเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2551 สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้แถลงถึงภาวะการขาดแคลนแรงงานในภาคอุตสาหกรรม โดยระบุว่าแรงงานในภาคประมงและอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากประมงทะเล เกิดภาวะขาดแคลนแรงงานสูงถึง 10,000 อัตรา “การประมง” ถือว่าเป็นธุรกิจภาคอุตสาหกรรมที่สำคัญและสร้างรายได้ให้แก่ประเทศอย่างมหาศาล เป็นอุตสาหกรรมส่งออกสำคัญในลำดับต้นๆ ของประเทศไทย และประเทศไทยยังเป็นประเทศที่จับสัตว์น้ำได้มากที่สุดอันดับ 1 ใน 10 ของโลกอีกด้วย เป็นผลให้ความต้องการจำนวนแรงงานเพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจประมงและอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ประมงมีเพิ่มสูงขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน สภาพการทำงานของอุตสาหกรรมประมงถือว่าเป็นงานที่หนักและเสี่ยงอันตราย มีความยากลำบากในการทำงาน เวลาพักผ่อนน้อยไม่เป็นเวลา ห่างไกลจากครอบครัว ประกอบกับต้องออกทะเลเป็นระยะเวลาค่อนข้างนาน ส่งผลให้การล่องวงเพื่อนำเข้าสู่แรงงานภาคประมงมีจำนวนมากขึ้น เพราะในการประกอบการภาคประมง การออกเรือทำการหาปลานั้น จำเป็นต้องใช้คนเป็นจำนวนมากในการออกเรือไม่เช่นนั้นเรือจะออกทำการหาปลาไม่ได้

จากสถานการณ์ข้างต้น พบว่า ในปี พ.ศ.2551-2552 มีแรงงานประมงขอรับความช่วยเหลือเนื่องจากถูกล่อลวงและบังคับให้ทำงานโดยไม่สมัครใจตลอดจนถูกละเมิดสิทธิ และยังมี

การประเมินสถานการณ์การคุ้มครองแรงงานภาคประมงในปี พ.ศ.2553 ว่าจะมีแนวโน้มที่รุนแรงมากขึ้น สถิติการรับแจ้งเหตุและการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานภาคประมงของมูลนิธิกระจกเงา พบว่า เดือนพฤษภาคม-เดือนธันวาคม พ.ศ.2551 มีผู้เสียหายเข้ามาขอความช่วยเหลือจำนวน 27 คน และในระหว่างเดือนมกราคม-เดือนธันวาคม พ.ศ.2552 มีผู้เสียหายที่เข้ามาขอความช่วยเหลือเพิ่มมากขึ้นเป็นจำนวนถึง 138 คน โดยผู้เสียหายร้อยละ 80 มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะในพื้นที่จากจังหวัดทางอีสานใต้ ซึ่งผู้เสียหายส่วนใหญ่เดินทางเพื่อมาทำงานทำในกรุงเทพมหานคร และตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์ โดยมีนายหน้าหลอกจนสำเร็จแล้วก็จะนำไปส่งต่อให้กับนายหน้ารายใหญ่ โดยนายหน้าจะส่งตัวเหยื่อไปขายเพื่อเป็นแรงงานบนเรือประมงจังหวัด สมุทรปราการ สมุทรสาคร ชลบุรี นครศรีธรรมราช ตรัง สงขลาและปัตตานี ในราคา 7,000-25,000 บาทต่อราย และถูกใช้แรงงานเยี่ยงทาส ซึ่งหากรายได้พยายามหลบหนีก็จะถูกทำร้ายร่างกายหรือทรมานด้วยวิธีต่างๆ โดยมีหลายกรณีที่มีบริบทที่น่าสนใจ เช่น กรณีเด็กชายอายุเพียง 14 ปี ถูกนายหน้าค้ามนุษย์ล่อลวงจากสถานีรถไฟหัวลำโพงส่งไปขายต่อให้กับเรือประมงที่จังหวัดสมุทรปราการ โดยเมื่อเด็กชายคนดังกล่าวรู้ตัวว่าโดนหลอกจึงกระโดดลอยคอกลางทะเลกว่า 30 นาที จนกระทั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจนำผ่านมาประสพเหตุและให้การช่วยเหลือไว้ (ไทยรัฐออนไลน์, 2553)

นอกจากนั้นจากการรายงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2552) ยังพบอีกว่า การหายตัวไปของคนในสังคมหลายกรณีที่เกี่ยวข้องกับการล่อลวงและลักพาตัวเพื่อนำมาขายและบังคับเป็นแรงงานทาสบนเรือประมง โดยข้อเท็จจริงจากปากคำของผู้เสียหายให้ข้อมูลตรงกันว่า ถูกบังคับให้ต้องทำงานบนเรือประมงในลักษณะงานที่หนัก มีการพักผ่อนที่ไม่เป็นเวลา พักผ่อนน้อย โดยเมื่อไม่สามารถปฏิบัติงานหรือทำตามคำสั่งของผู้ควบคุมเรือได้ ก็จะถูกทำร้ายและทุบตีอย่างทารุณ ตลอดจนการทำงานบนเรือประมงหลายลำไม่มีสวัสดิการดูแลเมื่อเจ็บป่วยและไม่มีความปลอดภัยในการทำงาน

แม้ว่าประเทศไทยจะมีบันทึกความเข้าใจระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันและระหว่างรัฐกับองค์กรเอกชน และมีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 แต่ปัญหาการค้ามนุษย์นั้นยังไม่สามารถแก้ไขได้แต่กลับยิ่งจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เหตุผลที่ทำให้การดำเนินการกับผู้กระทำผิดค้ามนุษย์ยังไม่เป็นรูปธรรมมากนัก อาจเพราะเป็นกฎหมายใหม่ที่เพิ่งมีผลบังคับใช้เมื่อกลางปี 2551 ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจำนวนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบังคับใช้กฎหมาย และการดำเนินการเกี่ยวกับการค้ามนุษย์เป็นเรื่องที่ซับซ้อนและยุ่งยาก บางครั้งมีการตัดทอนคดีออกจากระบบกระบวนการยุติธรรม เช่น หากเป็นแรงงาน

ข้ามชาติก็จะถูกผลักดันส่งกลับประเทศต้นทางในฐานะบุคคลเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น ประกอบกับภาวะทางเศรษฐกิจมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง งานที่ทำรายได้ส่วนใหญ่มักจะถูกในเขตเมือง ทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมือง ขบวนการค้ามนุษย์จึงมักแฝงตัวตามสถานที่ที่มีผู้ชนจำนวนมาก โดยเฉพาะการค้ามนุษย์ในส่วนของแรงงานภาคประมง พบว่าผู้ประกอบการมีความต้องการแรงงานจำนวนมาก ก่อให้เกิดการกระทำที่มีความผิดทางกฎหมายได้ และนำมาซึ่ง การล่อลวง การเอาัดเอาเปรียบ การถูกทารุณกรรมและให้ทำงานเยี่ยงทาส จนกลายเป็นการค้ามนุษย์ในที่สุด ส่วนการดำเนินคดีต่อขบวนการค้ามนุษย์ค่อนข้างที่จะเกิดปัญหาเพราะความซับซ้อนของรูปคดี และมีผู้กระทำผิดหลายคนและหลากหลายพื้นที่นั่นเอง การค้ามนุษย์นั้นก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมาก ทั้งในระดับบุคคล ระดับสังคมและระดับชาติ โดยผลกระทบระดับบุคคล คือ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือเหยื่อได้รับการทารุณทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำให้เกิดผลกระทบต่อร่างกายและสภาพจิตใจ เช่น บาดเจ็บรุนแรงหรือเรื้อรัง พิกัดขาดสารอาหาร ความหวาดกลัว หวาดระแวง ความเครียด บางรายถึงขั้นเสียชีวิต ผลกระทบระดับสังคม ชุมชน คือ เมื่อมีการหลอกลวงเรื่องรายได้จำนวนมาก ทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ มีการโยกย้ายถิ่นฐานเข้าสู่เมืองมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมอื่นๆตามมาอีกมากมาย ทำให้สังคมเกิดความแตกแยกและขัดขวางกระบวนการพัฒนาสังคมและชุมชน และผลกระทบระดับชาติ คือ สูญเสียงบประมาณไปในการป้องกันและปราบปราม ทำลายภาพลักษณ์ของประเทศ ประเทศชาติสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่จะพัฒนาประเทศต่อไป

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจต่อปัญหาการค้ามนุษย์แรงงานภาคประมง โดยเฉพาะแรงงานที่ทำหน้าที่เป็นลูกเรือประมง เนื่องจากเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคม เพราะในอดีตนั้นการค้ามนุษย์จะเป็นในลักษณะการค้าประเวณีในหญิงและเด็ก เพื่อเข้าสู่สถานประกอบการต่างๆ แต่การค้ามนุษย์ในรูปแบบแรงงานประมงนั้น จะเป็นรูปแบบใหม่ที่เปลี่ยนไปโดยผู้ที่เป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์นั้น จะเป็นเพศชาย ในวัยแรงงาน โดยเมื่อเข้าสู่กระบวนการแล้วก็ถูกบังคับใช้แรงงานเยี่ยงทาส การถูกทรมานในรูปแบบต่างๆ เช่น การทำร้ายร่างกายและจิตใจ ตลอดจนการถูกละเมิดสิทธิ โดยผู้ที่ถูกค้ามนุษย์นั้น ผู้วิจัยถือว่า ตกอยู่ในฐานะของ “เหยื่อจากการค้ามนุษย์” หรือ “ผู้เสียหายที่เกิดจากการค้ามนุษย์” ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ กระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย โดยทำการศึกษาแรงงานประมงทะเลไทย ที่ได้รับการช่วยเหลือให้อยู่ในความดูแลของสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เพื่อทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ เพื่อที่จะทำการศึกษากระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้า

มนุษย์ ซึ่งประกอบด้วยลักษณะการเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อ เส้นทางและเครือข่ายการเดินทาง ลักษณะการทำงานและการถูกทารุณกรรมของกลุ่มตัวอย่างหลังจากตกเป็นเหยื่อ ลักษณะการดำเนินชีวิต และการหลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อ รวมถึงมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย เพื่อจะได้ทราบถึงข้อมูลและเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปนั่นเอง

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. กระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทยเป็นอย่างไร
2. ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย
3. มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทยเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย
3. เพื่อศึกษาถึงมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย

4. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษากระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย โดยการศึกษาเนื้อหา หนังสือ รายงานวิจัย เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องโดยทำการศึกษาในเชิงคุณภาพ โดยทำการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

1. ลูกเรือประมงทะเล คนไทย เพศชาย อายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์และได้รับการช่วยเหลือหรือเคยได้รับความช่วยเหลือให้อยู่ในความดูแลของสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ รวมจำนวน 7 คน (ข้อมูล ณ ปัจจุบัน วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2553)
2. ผู้ประกอบกิจการประมงทะเล
3. ผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์จากหน่วยภาครัฐและภาคเอกชน

5. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การค้ามนุษย์ หมายถึง การกระทำต่อบุคคลอื่นในลักษณะเป็นธุระจัดหา ซื้อขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขังจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใดโดยวิธีการข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวงใช้อำนาจโดยมิชอบหรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาขอทาน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การบังคับด้วยวิธีอื่นเพื่อการค้าหรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

เหยื่อการค้ามนุษย์ หมายถึง บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการถูกกระทำใน ความผิดฐานค้ามนุษย์โดยตรงตามนิยามในข้างต้น โดยในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นลูกเรือประมงทะเล ไทยที่ถูกล่อลวง ชักจูง โดยใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อหลอกล่อให้มาทำงาน โดยการบังคับใช้แรงงาน การใช้งานเยี่ยงทาส การทำร้ายทางร่างกายและจิตใจ และรูปแบบอื่นๆ

สิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หมายถึง สิ่งอันควรได้รับการปฏิบัติตาม กฎหมายเมื่อตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

กระบวนการตกเป็นเหยื่อ หมายถึง กระบวนการต่างๆตั้งแต่เริ่มแรกจนเสร็จสิ้น กระบวนการ ประกอบด้วย ลักษณะการเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อ เส้นทางและเครือข่ายการเดินทาง ลักษณะการทำงานและการถูกทารุณกรรมของกลุ่มตัวอย่างหลังจากตกเป็นเหยื่อ ลักษณะของการดำเนินชีวิต และการหลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อ

นายหน้าค้ามนุษย์ หมายถึง ผู้ที่เป็นธุระจัดหา นำพาแรงงานมาเพื่อแสวงหา ประโยชน์ในทางมิชอบ โดยเป็นลักษณะของนายหน้าพาแรงงานคนไทยส่งลงเรือประมง หรือ

เรือประมงนอกน่านน้ำเพื่อบังคับใช้แรงงาน โดยนายหน้าค้ามนุษย์จะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ
1. นายหน้ากต้อ 2. นายหน้าพักแรงงาน และ 3. นายหน้าท่าเรือ

การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ หมายถึง การข่มขืนใจให้ทำงานหรือให้บริการโดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเอง หรือของผู้อื่น โดยขู่เชิญด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้

การบังคับใช้กฎหมาย หมายถึง การบังคับให้กระทำการตามที่กฎหมายได้มี
การตราเอาไว้

การทารุณกรรม หมายถึง การทารุณกรรมทางกายและทางจิตใจ

การทารุณทางกาย หมายถึง การใช้กำลังและ/หรืออุปกรณใดๆ เป็นอาวุธทำร้าย
ร่างกายโดยที่กระทำด้วยความรุนแรงมีผลทำให้ร่างกายได้รับบาดเจ็บโดยไม่มีเหตุผลสมควร เช่น
การฟาดด้วยมือหรือวัตถุใกล้มือ การเตะหรือการถีบด้วยเท้า นอกจากนี้อาจสังเกตจากร่องรอยบน
ร่างกาย เช่น ร่องรอยจากบาดแผลที่เกิดขึ้นจากการถูกทำร้าย รอยแตก หรือรอยฟกช้ำ เป็นต้น
บางกรณีอาจรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต

การทารุณกรรมทางจิตใจ หมายถึง กระทำใด ๆ ที่มีผลให้ถูกกระทำได้รับความ
กระเทือนด้านจิตใจหรือเสียสิทธิเสรีภาพ ที่เกิดจากการดูถูกเหยียดหยาม การกักขังหน่วงเหนี่ยว
เป็นต้น ซึ่งผลกระทบ ได้แก่ เกิดความเครียดอย่างรุนแรง หวาดกลัว ระวัง เหม่อลอย อารมณ์
แปรปรวน บางรายถึงขั้นเสียชีวิต

การละเมิดสิทธิมนุษยชน หมายถึง การกระทำต่างๆที่เป็นการทำลายนาย
ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทำลาย สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลในการดำรงชีวิต เช่น
การกักขังหน่วงเหนี่ยวหรือการใช้กำลังบังคับให้ทำงานหนักเกินขอบเขต การบังคับให้ทำงานใน
สภาพของทาส กระทำการให้บุคคลนั้นต้องตกอยู่ในสภาพที่ยากลำบาก รวมทั้งการทำร้ายร่างกาย
และทางจิตใจ

สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ(ชาย)จังหวัดปทุมธานี หมายถึง หน่วยงานที่
มีภารกิจในการให้ความช่วยเหลือ คุ้มครอง และฟื้นฟูผู้เสียหายที่ตกเป็นเหยื่อจากกระบวนการค้า
มนุษย์ที่เป็นผู้ชายอายุ 15 ปีขึ้นไป รวมทั้งผู้เสียหายที่มาในรูปแบบครอบครัว

ปัจจัยด้านบุคคล หมายถึง การศึกษา, ครอบครัว, ความต้องการ, บุคลิกภาพ,
พฤติกรรม

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม หมายถึง เศรษฐกิจระดับจุลภาคได้แก่ โครงสร้างเศรษฐกิจในชุมชน,อาชีพ, รายได้ เศรษฐกิจระดับมหภาค ได้แก่ การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ ส่วนด้านสังคม ได้แก่ค่านิยมและการอพยพย้ายถิ่น

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การเข้าไปอยู่ในสถานที่ที่มีความเสี่ยง สภาพชุมชนแหล่งที่อยู่อาศัยละแวกบ้าน

ลูกเรือประมงทะเลไทย หมายถึง บุคคลที่มีอาชีพทำการประมงทะเล เพศชาย สัญชาติไทย อายุ 15 ปีขึ้นไป โดยบุคคลดังกล่าวนั้นถือว่าเป็นกลุ่มแรงงานชนชั้นล่างในเรือประมง

ผู้จัดการเรือ หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการเรือ ทั้งในเรื่องของการจัดหาแรงงาน การบริหารงบประมาณ การตลาด เป็นต้น

ไต้ก๋ง หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลควบคุมบนเรือประมง ซึ่งจะเป็นผู้ที่มีอำนาจมากที่สุดบนเรือประมงในเวลาที่เราออกสู่ทะเล

เรือทัวร์หรือเรือแม่ หมายถึง เรือขนส่งสินค้า ทั้งอาหาร น้ำแข็ง และรับสัตว์น้ำจากเรือประมงที่ออกไปทำการประมงในทะเลอีกทอดหนึ่งเพื่อนำสัตว์น้ำที่ได้กลับมายังท่าเทียบเรือ

SEAMAN BOOK (ซีแมนบุ๊ก) หมายถึง หนังสือเดินทางสำหรับลูกเรือประมงที่จะออกไปทำงานประมงนอกลำน้ำประเทศไทย ซึ่งจะมีลักษณะคล้ายกับหนังสือเดินทางของบุคคลทั่วไปที่จะเดินทางไปยังต่างประเทศ

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงกระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย
3. นำผลการศึกษาเสนอเป็นแนวทางให้บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหาทางป้องกันและแก้ไขต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย: ศึกษากรณีเหยื่ออาชญากรรมในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยใช้แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่ออธิบายการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทยและสิ่งที่ค้นพบในงานวิจัยนี้ได้แก่ ทฤษฎีทางสังคมวิทยาและอาชญาวิทยา คือ แนวคิดการค้ามนุษย์ ทฤษฎีเหยื่อวิทยา ทฤษฎีคิดก่อนกระทำผิด เอกสารและงานวิจัยอื่นๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎี

1.1 แนวคิดการค้ามนุษย์ (Human Trafficking)

การค้ามนุษย์เป็นการกระทำที่มีลักษณะของความชั่วร้ายตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ ซึ่งทุกๆประเทศถือว่าการค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรม ที่จะต้องร่วมมือกันป้องกันและปราบปราม การค้ามนุษย์มิได้หมายความว่าความถึงเฉพาะการบังคับค้าประเวณีสำหรับหญิงและเด็กเท่านั้น แต่การค้ามนุษย์ยังครอบคลุมถึงการค้าแรงงาน การบังคับใช้แรงงาน การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ทั้งในเพศชายและเพศหญิงทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งผู้ที่ถูกค้ำนั้นได้รับความเสียหายทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งความสูญเสียที่เกิดขึ้นมิได้เฉพาะกับตัวผู้เสียหายเท่านั้น แต่บุคคลรอบข้าง ชุมชนและสังคมย่อมได้รับผลกระทบด้วยเช่นกันซึ่งไม่อาจจะประเมินค่าความเสียหายเป็นตัวเงินได้ การค้ามนุษย์ส่วนใหญ่ปรากฏในรูปแบบที่มีนายหน้าหรือเอเยนต์ที่เข้ามาแสวงหาประโยชน์ต่อผู้เสียหาย ทั้งเพื่อการค้าประเวณีและเพื่อการค้าแรงงาน

1.1.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการให้เป็นแรงงานที่ถูกบังคับ

การค้ามนุษย์อาจเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เริ่มตั้งแต่ผู้มีหน้าที่จัดหาไปจนถึงบุคคลสุดท้ายที่ผู้ซื้อหรือผู้รับตัวผู้เสียหาย โดยบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ต้องตกอยู่ในสภาพการทำงานที่ถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบและถูกข่มขู่โดยกีดกันแรงงานอย่างไม่ยินยอมพร้อมใจ ในการบังคับให้ทำงานในโรงงานนรก สถานที่ก่อสร้าง สถานบันเทิง การทำงานในบ้าน การบังคับให้ขนยาเสพติดและบังคับให้เป็นขอทานเหล่านี้จึงเป็น

ช่องทางในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจและแรงงานจากบุคคลผู้บังคับใช้แรงงานอันเป็นปัญหาสำคัญของการค้ามนุษย์ ซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการ (อำนาจ เนตยสุภา, 2552) ดังนี้

1. ความต้องการของนายจ้าง (Demand for Labour) นายจ้างมีบทบาทในฐานะผู้ผลิตสินค้าและบริการ ตามทัศนะของนายจ้าง แรงงานถือเป็นปัจจัยการผลิตอย่างหนึ่ง จุดมุ่งหมายของการจ้างแรงงานจะขึ้นอยู่กับผลกำไร จากแรงจูงใจนี้จึงส่งผลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนายจ้างในการจ้างงานโดยคำนึงถึงความคุ้มค่าของการจ้างงาน ซึ่งในการจ้างงานบางประเภทได้แก่ แรงงานหญิงและเด็ก จึงเป็นที่ต้องการของนายจ้างเพราะนายจ้างจะเสียค่าจ้างในอัตราที่ต่ำและส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตต่ำลงไปด้วย

2. การเข้ามาของผู้ใช้แรงงาน (Supply of Labour) โดยทั่วไปการเข้ามาทำงานของแรงงานในการผลิตและบริการของนายจ้างนั้นต้องการรายได้ค่าจ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและทักษะในการฝึกฝนด้านอาชีพ แต่สำหรับผู้ใช้แรงงานที่เป็นหญิงและเด็กที่มีการศึกษาที่ต่ำ มีระดับการฝึกฝนด้านอาชีพน้อย จะทำให้มีสิทธิในการเลือกงานน้อยลง ซึ่งเป็นช่องว่างที่ถูกเข้ามาแสวงหาประโยชน์โดยให้เป็นแรงงานที่ถูกบังคับได้โดยง่าย

3. ตลาดแรงงาน (Labour Market) ลักษณะของตลาดแรงงานจะมีความแตกต่างกันไปตามสภาพของพื้นที่ประเภทของแรงงานและตัวผู้ใช้แรงงาน ดังนั้นหากเป็นตลาดแรงงานที่มีการประกอบกิจการที่ผิดกฎหมาย อัตราค่าจ้างและสภาพการจ้างงาน จะขึ้นอยู่กับภายใต้อำนาจของนายจ้างแต่ผู้เดียว

1.1.2 ความหมายของการค้ามนุษย์

การค้ามนุษย์ (Human Trafficking) ในอดีตคำว่าการค้ามนุษย์ยังขาดความหมายที่ชัดเจนและแน่นอนโดยระยะเริ่มแรกตามอนุสัญญาว่าด้วยการปราบปรามการค้ามนุษย์และเอารัดเอาเปรียบจากการค้าประเวณีของผู้อื่น พ.ศ.2492 ได้ให้ความหมายของการค้ามนุษย์ว่า เป็นการเคลื่อนย้ายบุคคลข้ามพรมแดนเพื่อการค้าประเวณีเพียงอย่างเดียว (อีลอน เพียร์สัน, 2545) จึงทำให้หลายคนเข้าใจว่า การค้ามนุษย์ คือ การลักลอบขนคนหรือนำพาคนเข้าประเทศโดยผิดกฎหมาย และมุ่งเน้นเฉพาะการค้าประเวณีอย่างเดียว แต่ในปัจจุบันความหมายของการค้ามนุษย์เป็นกฎเกณฑ์สากลและเป็นที่ยอมรับของประเทศต่างๆ หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หน่วยงานสากลต่างๆ ดังปรากฏต่อไปนี้

องค์การสหประชาชาติได้ให้คำนิยามของการค้ามนุษย์ไว้ในพิธีสารแนบทำอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 (United Nations Convention against Transnational Organized Crime) โดยพิธีสาร ฉบับดังกล่าวมีชื่อว่า “พิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Person, Especially Women and Children) ตามข้อ3 ได้ให้ความหมายของ “การค้ามนุษย์” หมายถึง การจัดหา การขนส่ง โยกย้าย ให้ที่พักอาศัย หรือรับบุคคลด้วยวิธีการคุกคามข่มขู่ หรือการใช้กำลัง หรือการบีบบังคับในรูปแบบอื่น การลักพาตัว การใช้อุบาย หลอกลวง หรือใช้อำนาจหรือสภาพที่อ่อนแอประการบางในทางที่มิชอบ หรือโดยการให้หรือได้รับเงินหรือผลประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลที่ควบคุมผู้เหนือบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงประโยชน์ การแสวงประโยชน์จะรวมถึงอย่างน้อยที่สุดการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น หรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การใช้แรงงานหรือบริการโดยกดขี่ทารุณ การเป็นทาสหรือการกระทำอื่นเสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ใต้อำนาจบังคับ หรือการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย” ซึ่งการค้ามนุษย์ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ

1. การกระทำ (Action) ได้แก่ เป็นธุระจัดหา ล่อไป ชักพาไป ซื้อมา ขาย จำหน่าย นำเข้า พามาจาก ส่งออกไป รับไว้ หน่วงเหนี่ยวกักขัง ซ่อนเร้น

2. วิธีการ (Means) ได้แก่ การใช้อุบายหลอกลวง บังคับ ชักจูง ยุยง ส่งเสริม ใช้กำลังประทุษร้าย ขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม ข่มขืนใจ และ

3. วัตถุประสงค์ (Purpose) คือเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเหยื่อ เช่น การนำตัวไปเพื่อสนองความใคร่ เพื่อการอนาจารหรือทำการค้าประเวณี เอาตัวลงเป็นทาส หรือมีฐานะคล้ายทาส กดขี่แรงงานและตัดอวัยวะ

อีเลน เพียร์สัน (2545: 37) กล่าวถึงการค้ามนุษย์ว่า หมายถึง การเคลื่อนย้ายบุคคลที่ก่อให้เกิดขึ้นโดยผ่านการใช้อุบายหลอกลวง หรือการบีบบังคับเพื่อวัตถุประสงค์ ในการแสวงหาประโยชน์

ในประเทศไทยได้มีผู้ให้คำนิยามเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ดังนี้

พัชราตรี แก้วคุณ (2543: 14) แปลความหมายของการค้ามนุษย์ตามพันธบัตรทั่วโลกด้านการค้าหญิง (GAATW) ว่า “เป็นการกระทำและความพยายามใดๆที่เป็นการจัดหา ขนส่ง ลำเลียง ภายในหรือข้ามพรมแดน การซื้อขาย การส่งต่อ หรือการรับหรือกักขังหญิงหรือเด็กด้วยการ ล่อลวง การบังคับ รวมทั้งการใช้การข่มขู่ ที่จะใช้กำลังหรือใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ หรือผูกมัด ด้วยภาระหนี้สิน เพื่อกักขังหญิงหรือเด็กคนนั้นให้ตกอยู่ในภาวะจำยอม (เช่น ในรูปแบบของงาน รับใช้ในบ้าน งานบริการทางเพศ หรือ งานเจริญพันธุ์)ไม่ว่าจะมีหรือไม่มีค่าจ้างก็ตาม เพื่อบังคับใช้ แรงงานหรือแรงงานติดหนี้ หรือทำให้ตกอยู่สภาพการทำงานเยี่ยงทาสในชุมชนอื่นที่มีใช้ภูมิปัญญา ที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ในขณะที่เกิดการล่อลวง บังคับหรือมีหนี้สินผูกมัดขึ้น”

สุภางค์ จันทวานิช (2547: 45) ได้สรุปความหมายของการค้ามนุษย์ หมายถึง การ จัดหา การขนส่ง การย้าย การจัดให้อยู่ในพื้นที่พักพิงหรือรับมนุษย์ไว้ด้วยวิธีการข่มขู่ คุกคามหรือ ใช้กำลัง หรือด้วยการบังคับในรูปแบบอื่นใด ด้วยการลักพาตัว ด้วยการล่อลวง ด้วยการหลอกลวง ด้วยการใช้อำนาจที่เหนือกว่า หรือจากการอ่อนแอจากผู้ถูกกระทำ หรือมีการให้รับค่าตอบแทน เป็นเงิน หรือประโยชน์อย่างอื่น เพื่อให้ได้ความยินยอมของมนุษย์หนึ่งผู้มีอำนาจเหนือกว่าอีก มนุษย์หนึ่ง เพื่อนำเอามนุษย์ที่ถูกกระทำไปแสวงหาประโยชน์ทางการค้าในรูปแบบอื่น การ บังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่นใดในลักษณะเดียวกัน การจอบ จำ หรือการแยกอวัยวะของร่างกาย

การค้ามนุษย์ หมายถึง การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งบุคคลด้วยวิธีการขู่เข็ญ หรือด้วยการใช้กำลัง หรือด้วยการบีบบังคับในรูปแบบอื่น ใด ด้วยการลักพาตัว ด้วยการฉ้อโกง ด้วยการหลอกลวง ด้วยการใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือด้วยการ ใช้สถานะความเสียหายจากการค้ามนุษย์โดยมิชอบ หรือมีการให้ หรือรับเงินหรือผลประโยชน์ เพื่อให้ได้มาซึ่ง ความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจควบคุมบุคคลอื่น (ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้า มนุษย์, <http://www.humantraffick.go.th>)

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พุทธศักราช 2551 ให้ความหมายที่ชัดเจนต่อการกระทำผิดฐานค้ามนุษย์ รวมถึงรูปแบบการแสวงหาประโยชน์ไว้ใน

มาตรา 6 ว่าผู้ใดเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กระทำอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้

(1) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วยงานนี้ยวักกขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ใช้ออกลอกลวงโดยใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้นเพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแลหรือ

(2) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วยงานนี้ยวักกขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก ผู้ที่กระทำผิดฐานค้ามนุษย์

การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หมายถึง การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีการผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาขอตาน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การบังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้าหรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคลไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ หมายถึง การข่มขืนใจให้ทำงานหรือให้บริการโดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น โดยขู่เข็ญด้วยประการใดๆโดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้

เด็ก หมายถึง บุคคลผู้ที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

นิยามของการค้ามนุษย์ในข้างต้นนั้น สามารถนิยามความหมายของผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ หมายถึง บุคคลที่ได้รับ ความเสียหายโดยตรงเนื่องจากถูกกระทำจากการกระทำผิดฐานค้ามนุษย์ ตามที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ได้รวมถึงผู้เสียหายที่เป็นชายอายุมากกว่า 18 ปี มิใช่เฉพาะแต่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นหญิงหรือเด็กเหมือนในอดีตเท่านั้น

ดังนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามความหมายของ “การค้ามนุษย์” ว่า การจัดหา ชื่อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วยงานนี้ยวักกขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ใช้ออกลอกลวงโดยใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น จากเด็ก ผู้หญิงและผู้ชาย ไม่ว่าจะเป็นการเพื่อค้าประเวณี การใช้แรงงาน การใช้เป็นทาส การขอตาน หรือรูปแบบอื่นๆ ทำให้บุคคลนั้นได้รับผลกระทบทางร่างกาย และจิตใจโดยไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ยินยอมก็ตาม

1.1.3 ประเภทของการค้ามนุษย์

การค้ามนุษย์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การค้าภายในประเทศ ซึ่งหมายถึง การค้ามนุษย์จากพื้นที่หนึ่งไปยังพื้นที่อื่นของประเทศและ การค้าระหว่างประเทศ ประกอบด้วย การค้าคนไทยไปต่างประเทศ และการค้าคนต่างชาติเข้าประเทศไทยโดยเฉพาะจากประเทศเพื่อนบ้านในเขตอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง คือ พม่า จีน ลาว กัมพูชา และเวียดนาม (เอกสารกรมสอบสวนพิเศษ, 2549) ดังนี้

การค้าภายในประเทศ ส่วนใหญ่เป็นการค้าเพื่อธุรกิจทางเพศ ซึ่งใช้รูปแบบและวิธีการล่อลวงในอดีตคือ มีผู้จัดหา คัดเลือกผู้เสียหายอาจจะเป็นคนคุ้นเคยในหมู่บ้าน โดยการเข้ามาติดต่อผู้ปกครองหรือพ่อแม่ของเด็กโดยการจูงใจยอมให้ลูกไปทำงานในเมืองอาจทำที่เป็นเจ้าของผู้แทน เจ้าของกิจการ แต่ในปัจจุบันการทำงานของนักค้ามนุษย์มีความซับซ้อนเป็นเครือข่ายและวิธีการล่อลวงโดยใช้กำลังบังคับ หรืออ้างเรื่องหนี้สิน

พบว่าการค้ามนุษย์ในปัจจุบันมีรูปแบบของการหลอกลวงที่มีความหลากหลาย ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในแรงงานภาคประมง (บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นลูกเรือประมง) เป็นลักษณะการล่อลวงคนเพื่อมาบังคับใช้เป็นแรงงานในเรือประมงนอกน่านน้ำนั้น ส่วนใหญ่จะมีนายหน้าหรือคนหาเหยื่อเข้ามาติดสนิทกับเหยื่อโดยจะเสนองานให้ทำโดยบอกว่าเป็นงานที่มีค่าตอบแทนสูงเพื่อเป็นสิ่งจูงใจ ซึ่งการดำเนินการของนายหน้าจะเริ่มจากการชวนเหยื่อพูดคุยเรื่องทั่วไปจากนั้นจึงชักชวนไปทำงานซึ่งอาจจะใช้เวลาเป็นชั่วโมงในการหว่านล้อม นอกจากนี้ยังมีวิธีการออกอุบายต่างๆ เช่น นายหน้ามักจะทำที่โทรศัพท์คุยกับพรรคพวกของตนเอง โดยอ้างกับเหยื่อว่ากำลังคุยกับนายจ้างที่จะพาไปฝากงาน และให้เหยื่อคุยโทรศัพท์เพื่อตกลงราคาค่าจ้างกันด้วย ซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้เหยื่อไว้วางใจและยอมที่จะเดินทางไปด้วย หรือไม่นายหน้าจะมาลักษณะของรถรับจ้างสาธารณะที่จะหลอกพาผู้เสียหายไปสมัครงานตามที่ต่างๆ เพื่อแลกกับค่าหัวคิวที่จะได้รับจากขบวนการค้ามนุษย์ ทั้งนี้ หลายกรณีนายหน้ามักสนทนากับผู้เสียหายด้วยภาษาถิ่นเดียวกันเพื่อให้ผู้เสียหายหลงเชื่อใจว่าเป็นคนบ้านเดียวกัน นอกจากนี้การล่อลวงแรงงานภาคประมงยัง มีการใช้กลวิธีติดประกาศรับสมัครงานตามสถานีขนส่งและสวนสาธารณะต่างๆ อีกด้วย ทั้งนี้ หากเหยื่อติดต่อกลับไปเพื่อสมัครงาน จะพบว่า งานที่ระบุไว้ในประกาศจะเต็มแล้ว โอกาสนี้เองที่ขบวนการค้ามนุษย์จะชักชวนว่า มีงานอื่นๆ ที่รายได้ดีเหมือนกัน และจะล่อลวงเหยื่อลงเรือประมงในที่สุด หรืออีกวิธีหนึ่งเป็นลักษณะของการลักพาตัว/ทำให้หมดสติ โดยผู้เสียหายหรือ

เหยื่อบางรายจะถูกใส่ยาลงไปในเครื่องดื่ม หรือโดยการป้ายยา/โปะยาสลบ ในห้องน้ำบริเวณ สถานีขนส่งหมอชิต(ขาเข้า) โดยกลุ่มมิจฉาชีพจะเดินตามและเดินสวนทางกันในห้องน้ำจากนั้นเหยื่อจะสลึมสลือและหมดสติลงตื่นขึ้นมาอีกที่จะอยู่บนเรือประมงแล้ว (การล่อลวงแรงงานภาคประมงนอกน่านน้ำ, 2553. แหล่งที่มา: <http://www.notforsale.in.th>)

การค้าระหว่างประเทศ ทั้งการค้าคนไทยไปต่างประเทศและการค้าคนต่างชาติดูแลการค้าคนต่างชาติเข้าประเทศไทย พบว่าปัจจุบันมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต โดยเฉพาะในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงที่มีประเทศไทยเป็นประเทศปลายทางสำคัญ ทั้งนี้เนื่องมาจากปัจจัยความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและการจ้างงานเป็นสำคัญ ทำให้คนในประเทศต่างๆ หลังไหลเข้ามาหาโอกาสที่ดีกว่าในชีวิต ในประเทศไทยส่วนมากมีพบ เป็นลักษณะแรงงานอพยพและในกรณีพิเศษของชาวพม่าที่เข้ามาในลักษณะผู้ลี้ภัย ทำให้สถานการณ์ปัจจุบันการค้ามนุษย์จะแฝงกับแรงงานอพยพ การจ้างงาน สภาพการจ้างงานในแรงงานประเภทต่างๆ เช่น แรงงานเกษตรกรรม แรงงานภาคอุตสาหกรรม แรงงานประมงและอาหารทะเล งานบริการ งานรับใช้ภายในบ้าน เป็นต้น โดยโดนเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง ซึ่งแรงงานอพยพเหล่านั้นสมัครใจในการเดินทางเข้ามาในประเทศไทย อีกทั้งบางส่วนยอมเสียค่าใช้จ่ายเพื่อเดินทางเข้ามาในประเทศไทยทั้งโดยถูกกฎหมายและผิดกฎหมายแตกต่างจากรูปแบบการค้ามนุษย์ในสมัยก่อนที่ยังไม่มีการเปิดเสรีทางด้านแรงงาน (อรทัย จุลสุวรรณรักษ์, 2550)

1.1.4 รูปแบบของการค้ามนุษย์

สถานการณ์การค้ามนุษย์ไม่ว่าจะในประเทศไทยหรือต่างประเทศนั้นเกิดขึ้นและทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร การคมนาคมที่สะดวกและรวดเร็ว จากรายงานของ UNODC ปี 2549 (United Nation office on Drugs and Crime) กลุ่มคนที่ถูกซื้อขายมาจาก 127 ประเทศทั่วโลก ส่วนใหญ่อยู่ในทวีปเอเชีย และยุโรปตะวันออก เหยื่อจะถูกส่งไปยังที่หมายปลายทางใน 137 ประเทศ เหยื่อที่ตกเป็นเป้าหมายซื้อขายส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงและเด็ก เป็นผู้ขายเพียง 9% การซื้อขายมนุษย์เพื่อบริการทางเพศมีจำนวนสูงมากขึ้นมากกว่าลักลอบซื้อขายเพื่อใช้แรงงานโดยรูปแบบการค้ามนุษย์ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการค้าบริการทางเพศและการใช้แรงงาน

ภาพที่ 1 รูปแบบการข้ามนุษย์

ที่มา: พัชราวดี แก้วคุณและคณะ, 2543:11

ประเทศไทย มีความเกี่ยวข้องกับการข้ามนุษย์ใน 3 สถานะ คือ เป็นทั้งประเทศต้นทาง ทางผ่านและปลายทาง (อรทัย จุลสุวรรณรักษ์, 2550) ดังนี้

(1) ประเทศต้นทาง คือ ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยเป็นประเทศที่ส่งแรงงานทำงานนอกประเทศมากมาย ทั้งในภูมิภาคตะวันออกกลาง ยุโรปหรือเอเชีย ปีละประมาณ 150,000 คน ซึ่งทำรายได้ปีละ 15 ล้านเหรียญสหรัฐ ทั้งการเข้าเมืองที่ถูกกฎหมายและแอบลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย แรงงานไทยส่วนใหญ่ถูกส่งไปทำงานใช้แรงงานในโรงงานและงานก่อสร้าง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995-2004 แรงงานไทยถูกส่งไปทำงานมากที่สุดในประเทศไต้หวัน (Huguet and Punping, 2005: 26) สำหรับแรงงานไทยที่ไปทำงานต่างประเทศ มีรายงานว่

แรงงานบางรายถูกเอารัดเอาเปรียบด้วยการเปลี่ยนสัญญาจ้าง กดค่าแรง จ่ายค่าแรงงานซ้ำ บอกลีกจ้างก่อนที่จะหมดสัญญาและปฏิเสธการจ่ายค่าเดินทางกลับบ้าน หรือบางครั้งไม่จ่ายเงินค่าแรงเลย นอกจากนี้แรงงานเหล่านี้ยังรวมถึงกลุ่มที่ถูกหลอกและถูกค้าไปยังต่างประเทศ เช่น หญิงไทยที่ถูกค้าไปยังประเทศญี่ปุ่น ไต้หวัน มาเลเซีย บารูเรน ออสเตรเลีย สิงคโปร์ เยอรมัน อิตาลี และอเมริกาเหนือ เพื่อธุรกิจทางเพศพาณิชย์หรือการแต่งงานแบบหลอกลวง

การส่งแรงงานไปต่างประเทศเป็นกลุ่มที่มักตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์ ส่วนใหญ่แรงงานที่ตกเป็นเหยื่อนั้นมักจะเป็นพวกที่ต้องจ่ายค่าจัดการก่อนการเดินทางมากเกินไปจนทำให้ตกอยู่ในสภาพถูกบังคับให้ทำงานชดใช้ภาระหนี้สินผูกพัน (Debt bondage) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการค้ามนุษย์หรืออาจถูกหลอกลวงสัญญาว่าจะหางานที่ดี ถูกต้องตามกฎหมายให้ทำ เช่น งานแม่บ้าน งานเลี้ยงเด็ก งานนวดแผนไทย ซึ่งชาวต่างชาตินิยมชมชอบคนไทยเป็นพิเศษ แต่เมื่อถึงที่หมายแล้วกลับให้ทำงานอย่างอื่นด้วยการบีบบังคับด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

(2) ประเทศทางผ่าน คือ ประเทศที่ใช้เส้นทางผ่านของการนำผู้เสียหายไปค้ายังประเทศอื่นๆ โดยมากผู้เสียหายที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านจะถูกขายไปทำงานค้าประเวณีหรือแรงงานถูกในต่างประเทศ กลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านมากที่สุด คือ จีน (รวมถึงประเทศฮ่องกงด้วย) ส่วนใหญ่เป็นแก๊งมาเฟียที่ทำการค้ามนุษย์ควบคู่กับการค้ายาเสพติดและการเรียกค่าคุ้มครองโดยในปัจจุบันมีแก๊งมาเฟียฮ่องกงและมาเก๊าเข้าร่วมขบวนการที่เรียกว่า “แก๊งลูกหมู” กลุ่มมาเฟียปากีสถานก็ยังคงตัวอยู่ในประเทศไทย ลักลอบนำชาวต่างชาติจากเอเชียใต้ เช่น อินเดีย ปากีสถาน ศรีลังกา บังคลาเทศ และจากตะวันออกกลาง เช่น อิรัก อิหร่าน ลิเบีย ซีเรีย และจากแอฟริการตะวันตก เช่น ไนจีเรีย ไลเจอร์ โตโก ฯลฯ เข้ามาพักพิงในกรุงเทพฯ ทั้งที่อยู่ในแก๊ง “กองทัพมดกาฬทวีป”

(3) ประเทศปลายทาง คือ ประเทศที่มีการผู้เสียหายเข้ามาค้าหรือแสวงหาประโยชน์หรือมีการล่วงละเมิดสิทธิ เนื่องจากความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจระหว่างอนุภูมิภาคทำให้เกิดแรงผลักดันแรงงานต่างชาติเข้ามาในประเทศไทย โดยเฉพาะลาว พม่าและกัมพูชา (International Labour Organization, 2005) ซึ่งจะถูกลักลอบนำตัวเข้ามาเพื่อทำงานที่คนไทยไม่ต้องการทำซึ่งเป็นงานที่ยากลำบาก สกปรกและอันตราย เช่น งานรับใช้ในบ้านเรือน งานก่อสร้าง งานประมงหรืองานอื่นๆ ในสถานค้าประเวณีหรือร้านอาหารที่ได้รับค่าจ้างน้อยกว่าคนไทยหรือไม่ได้รับเลย เนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่มีหนี้สินมากที่ต้องจ่ายให้กับนักค้ามนุษย์เนื่องจากเข้า

ประเทศอย่างผิดกฎหมาย ขาดเอกสารประจำตัวหรือถูกข่มขู่จะส่งกลับหรือจับเข้าคุก เป็นต้น (Awatsaya Pannam, Khaing Mar Kyaw Zaw, 2004)

รูปแบบการค้ามนุษย์ (ปิยวรรณสุขทอง, 2549: 13) สามารถแบ่งตามวัตถุประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ได้เป็น 6 ประเภท คือ

1. การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น
2. การแสวงหาประโยชน์ทางเพศรูปแบบอื่น
3. การแสวงหาประโยชน์โดยการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ
4. การแสวงหาประโยชน์โดยการเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่นเสมือนการเอาคนลงมาเป็นทาส
5. การแสวงหาประโยชน์โดยการทำให้ตกอยู่ใต้อำนาจบังคับ และ
6. การแสวงหาประโยชน์โดยการค้าอวัยวะมนุษย์

วิลาวัลย์ ลิ้มปนะวรรณกุล (2547) การค้าหญิงและเด็กหญิงเป็นการเคลื่อนย้ายบุคคลภายในประเทศและข้ามพรมแดนระหว่างประเทศในลักษณะที่ต้องห้ามและลักลอบโดยมีเป้าหมายเพื่อบังคับให้หญิงและเด็กตกอยู่ในสถานการณ์ที่ถูกแสวงหาประโยชน์และถูกกดขี่ทางกิจกรรมที่ผิดกฎหมายซึ่งเกี่ยวข้องกับการค้าหญิงเด็กอื่นๆ เช่น การบังคับใช้แรงงานในบ้านหรือผู้หญิงเป็นจำนวนมากที่ย้ายถิ่นโดยที่รู้ว่าจะต้องทำงานบริการทางเพศ แต่ไม่ได้ตระหนักถึงสภาพของการจ้างงานที่แท้จริงจึงสูญเสียการควบคุมสภาพการทำงานและรายได้ของตนเอง ในขณะที่คนอื่นอาจถูกหลอกหรือบังคับให้ทำงานบริการทางเพศโดยไม่สมัครใจ ปัญหาอยู่ที่ผู้หญิงเหล่านี้ต้องเผชิญ คือ การผูกมัดด้วยภาระหนี้สิน การถูกยึดหนังสือเดินทางและรายได้ การถูกทุบตี ถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศ การถูกคุมกักขัง และถูกทารุณทางจิตใจ เมื่อหญิงบริการทางเพศต้องการที่จะดำเนินคดีต่อผู้ค้ามนุษย์อาจพบว่าตนเองต้องตกเป็นผู้ต้องหาและถูกจับด้วยข้อหาค้าประเวณี หรือบางครั้งเจ้าหน้าที่ด้านกฎหมายบางคนอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจการค้ามนุษย์ เสียเองและอาจช่วยอำนวยความสะดวกในการทำหนังสือเดินทางและปกป้องเอเยนต์หรือผู้ค้ามนุษย์ (พันธมิตรทั่วโลกด้านการค้ามนุษย์, 2543) ซึ่งการค้ามนุษย์มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การค้ามนุษย์เพื่อรับการใช้แรงงานบ้าน คือ การทำให้ตกอยู่ในภาวะถูกผูกมัดด้วยหนี้สินจากการกู้ยืมเงินจากผู้จัดหาและเอเยนต์โดยต้องจ่ายดอกเบี้ยเป็นจำนวนมากและดาร์ถูกบังคับให้ทำงานแก่นายจ้างแม้สภาพการทำงานจะเลวร้าย ส่วนใหญ่ยังคงเป็นหญิงและเด็ก

นอกจากทำงานรับใช้ตามบ้านอาจถูกบังคับให้ทำงานในสถานประกอบการของนายจ้างด้วย เช่น ร้านค้าอาหารหรือโรงงานโดยที่มีรูปแบบของการใช้ความรุนแรง ตั้งแต่การยึดหนังสือเดินทาง การกักขังหน่วงเหนี่ยว และการห้ามติดต่อกับบุคคลภายนอก การยึดค่าจ้าง การให้ทำงานเป็นเวลาหลายชั่วโมง การล่วงละเมิดทางเพศ

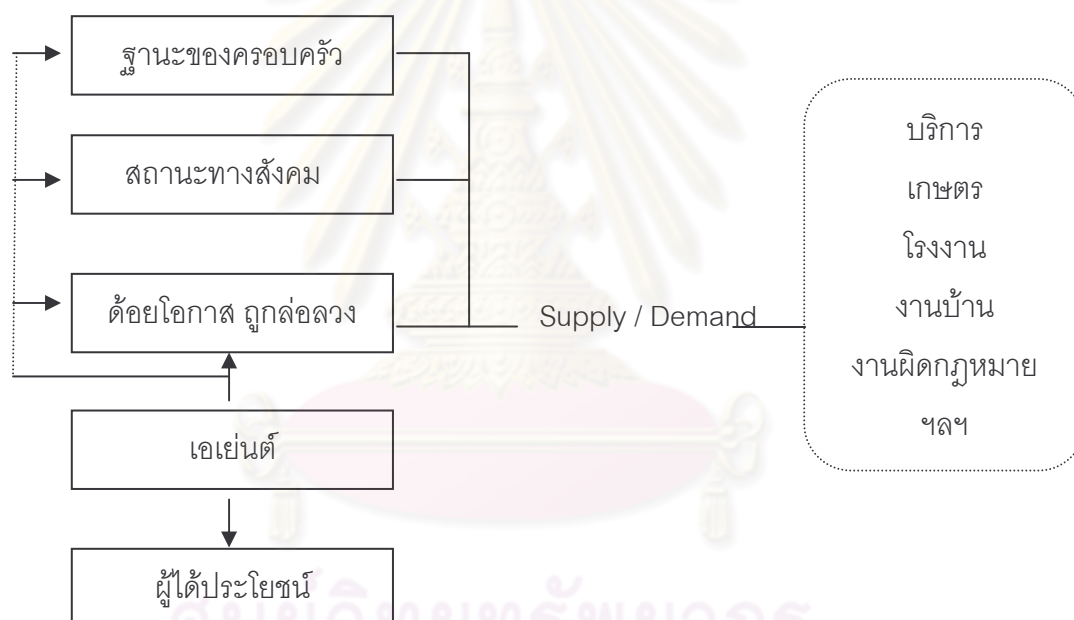
2. การค้ามนุษย์เพื่อบังคับใช้แรงงาน ผู้หญิง ผู้ชาย และเด็ก อาจถูกนำไปค้าเพื่อการทำงานในภาคเกษตร งานก่อสร้าง หรือการผลิตภาคอื่นๆโดยที่คาดหวังว่าจะได้รับค่าจ้างสูง แต่กลับถูกกดค่าแรงหรือไม่ได้รับค่าจ้าง และต้องเผชิญกับการถูกแสวงหาประโยชน์ด้วยการบังคับทางร่างกาย ทางเพศ และจิตใจ หลากหลายรูปแบบ แรงงานเหล่านี้อาจลงเอยที่จะขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่เนื่องจากสภาพการเข้าเมืองที่ผิดกฎหมายของพวกเขาโดยกลัวว่าจะถูกตั้งข้อหาเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

3. การค้ามนุษย์เพื่อให้เป็นขอทาน เป็นปรากฏการณ์ที่เพิ่มมากขึ้นในอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง ผู้สูงอายุ คนพิการและทารก ได้ถูกจัดหาจากหมู่บ้านที่ห่างไกลมาสู่เมืองใหญ่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่พวกเขาไม่เข้าใจภาษาท้องถิ่นและไม่รู้จักถนนหนทาง ตกอยู่ในภาวะที่ด้อยกว่าไม่สามารถหนีจากนายจ้างได้ในระหว่างการขอทานกลุ่มนี้ จะอยู่ในสายตาของพวกนายหน้าซึ่งจะมารวบรวมเงินเมื่อสามารถขอทานได้ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะมีชีวิตอยู่ด้วยความหวาดกลัวที่จะถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับและการลงโทษจากนายหน้าขอทานชาวต่างชาติในไทยส่วนใหญ่เป็นหญิงและเด็กชาวกัมพูชา โดยมักจะมีผู้ค้าหรือนายหน้าเป็นผู้นำมาซึ่งทั้งสมัครใจหรือหลอกลวงมาบุคคลเหล่านี้ต้องเสียค่าใช้จ่ายให้แก่นายหน้าประมาณ 1,000-2,000 บาทเพื่อเป็นค่าเดินทางบางกรณีนายหน้าจะยังไม่เก็บแต่จะบังคับขอทานและนำเงินที่มาขอทานทั้งหมดหรือบางกรณีขอทานเด็กติดครอบครัวมาก็ถูกมารดาขายเพื่อแลกเงินในการชดใช้นี้สิน เด็กต้องเร่ร่อนและขายของหากไม่ทำก็จะถูกลงโทษ (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2549) ขบวนการค้ามนุษย์มักจัดให้เด็กทำงานในแหล่งท่องเที่ยว เช่น กรุงเทพฯ เชียงใหม่ พัทยา ตากและภูเก็ต เป็นขอทานหรือให้ขายดอกไม้ กระจาดข้าวหรือสิ่งของเล็กๆน้อยๆ หากเด็กไม่สามารถหาเงินได้ตามที่ต้องการ ก็จะถูกทำร้ายร่างกาย แต่ปัญหาจากเดิมขอทานเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ แต่ปัจจุบันขอทานเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาแรงงาน ซึ่งคนส่วนใหญ่สมัครใจที่จะเดินทางมาขอทานในไทย ซึ่งอาจไม่ใช่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ อย่างไรก็ตาม เด็กที่ถูกบังคับให้ขอกทานกับแม่ตามท้องถนนทำให้เกิดความลำบากต่อการแยกว่ากรณีนั้นเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ (มูลนิธิกระจกเงา, 2548) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า เด็กขอทานชาวกัมพูชาส่วนใหญ่เดินทางมากรุงเทพฯ พร้อมกับแม่หรือญาติของตน และส่วนใหญ่มีอิสระในการดำเนินชีวิตประจำวันและไม่ได้รับการ

ทารุณกรรมเหมือนดังงานวิจัยก่อนที่ระบุว่านักค้ามนุษย์กระทำทารุณกรรมต่อเด็กขอทาน หรือการมีแม่ปลอมเพื่อให้เกิดความน่าสงสารแก่หญิงและเด็ก รูปแบบได้เปลี่ยนไปเนื่องจากการขอทานในประเทศไทยได้รายได้ดี เด็กขอทานชาวแกมพูชาจึงมีความเกี่ยวข้องกับการอพยพย้ายถิ่นแรงงานมากกว่าประเด็นการค้ามนุษย์(UNIAP, 2550)

ภาพที่ 2

ปัจจัยที่ทำให้เกิดกระบวนการค้ามนุษย์

ที่มา: รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์และแรงงาน ระหว่างวันที่ 7-9 ธันวาคม 2547.

1.1.5 เครือข่ายของการค้ามนุษย์

ในรายงานขององค์กร Child Worker in Asia พบว่า เครือข่ายการค้ามนุษย์ มีคุณลักษณะ (Child Worker in Asia, 1997) ดังนี้

1. มีการแผ่กระจายไปทั่วอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง มีความสลับซับซ้อน การดำเนินงานใต้ดิน และไกลจากจากเงื้อมมือกฎหมาย
2. ทำตามรูปแบบแฝงมากับการอพยพย้ายถิ่น ลี้ภัย และแรงงานอพยพ
3. ยากที่จะแสดงตนหรือระบุได้ว่านักค้ามนุษย์เป็นใคร นักค้ามนุษย์มีความคล่องแคล่วในการหลีกเลี่ยง หลบซ่อน และหลบหนีการจับกุม
4. การแอบซ่อนตัว เนื่องจากเหยื่อพวกนี้เป็นบางส่วนเป็นพวกอพยพย้ายถิ่น เข้าประเทศโดยผิดกฎหมาย จึงต้องเก็บตัวเงียบ ไม่พยายามสร้างปัญหา เพราะกลัวการตามล่าของผู้ค้า กลัวการแก้แค้นตอบโต้ด้วยกำลัง และในที่สุดจะถูกเนรเทศหากเจ้าหน้าที่ของรัฐหากจับได้
5. มีเจ้าหน้าที่ของรัฐคอร์รัปชั่น สมรู้ร่วมคิดรู้เห็นในการกระทำผิด จำนวนมาก และกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตรวจตราคนเข้าเมืองตามแนวชายแดน
6. ทำงานได้สะดวกรวดเร็ว เพราะมีเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า เช่น โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต เพื่อขยายขอบข่ายการดำเนินธุรกิจไปทั่วโลก ประกอบกับการเดินทางที่สะดวกรวดเร็วขึ้น
7. มีการรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการระหว่างประเทศต้นทาง-ทางผ่าน-ปลายทาง ทั่วทุกประเทศตามลุ่มแม่น้ำโขง โดยมีประเทศไทยเป็นประเทศปลายทางที่สำคัญ

1.1.6 เทคนิคที่ใช้ในการค้ามนุษย์

จากรายงานผลการสำรวจการเข้ามาทำงานในประเทศไทย ของกลุ่มอพยพข้ามชาติจากหลายองค์กรที่ทำการวิจัยสำรวจ พบว่า เทคนิคที่เครือข่ายนักค้ามนุษย์นิยมใช้หลอกล่อให้เกิดการหลงเชื่อเพื่อนำมายังประเทศปลายทาง ที่พบในการสำรวจอ้างถึงรายงานของ Asia Watch and The Women's Right (Asia Watch, 1993) ดังนี้

1. เข้าไปติดต่อช่วยเหลือคนในชนบทหรือชุมชนที่อ่อนแอยากจน ชักชวนโดยหลอกล่องานเบารายได้ดี เพื่อจะได้มีชีวิตสุขสบายขึ้น

2. ซื้อเด็กมาจากผู้ปกครองหรือพ่อแม่หรือสมาชิกในครอบครัว บอกขายลูกหลานตัวเองให้กับนายหน้า

3. นายจ้างจัดหาแรงงานที่ไร้ศีลธรรมเข้าไปหลอกหลวงพ่อแม่ ใช้เงินเล็กน้อยเป็นเหยื่อล่อสตรีและเด็กด้วยคำสัญญาปลอมๆว่าจะได้เงินเดือนดีๆทำในเมืองใหญ่ หรือได้แต่งงานกับเศรษฐี

4. ใช้กลโกงในการกู้เงิน โดยอ้างว่าออกเงินให้ก่อนในการเตรียมตัวเดินทางและค่าเดินทาง เช่น ค่าพาสน์บัตร ตัวเครื่องบิน แล้วไปบังคับใช้แรงงานเยี่ยงทาส หรือบังคับค่าบริการทางเพศจนกว่าหนี้จะหมด และให้เงินพ่อแม่เด็กเพียงเล็กน้อยเพื่อให้ตายใจ

5. การลักพาตัว องค์การอาชญากรรมหรือนายหน้าคนกลาง อาจใช้วิธีลักพาตัวเด็กและสตรีไปขายสถานบริการหรือช่องโสเภณี

6. การปลอมแปลงเอกสารแสดงตน เพื่อยากแก่การติดตามของเหยื่อหรือปลอมแปลงเอกสารในการเดินทางเพื่อหลบหนีออกนอกประเทศ

7. การติดสินบนเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ให้ได้มาซึ่งเอกสารปลอมหรือเพื่อการเข้าออกเมืองทางชายแดนได้โดยสะดวก

8. การเคลื่อนย้ายเหยื่อ โดยการเดินทาง ซีมอเตอร์ไซด์ รถมินิบัส รถกระบะ รถตู้ เรือ ฯลฯ

องค์การทุนเพื่อการพัฒนาสตรี (UNIFEM-สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และตะวันออกเฉียงใต้ กรุงเทพมหานคร, ไม่ระบุปีที่พิมพ์) พบว่าเทคนิควิธีการในการค้ามนุษย์ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนี้

1. ขยายวงกว้าง
2. มีช่วงระยะเวลาจากขนาดเล็กและไม่เป็นทางการไปถึงธุรกิจอาชญากรรมขนาดใหญ่
3. มีต้นกำเนิดในเอเชียถึงแม้ว่าจะเชื่อมโยงกับเครือข่ายในประเทศต่างๆทางยุโรปตะวันตกและไซเวียต (เดิม) และอเมริกาใต้
4. ปฏิบัติการเคลื่อนย้ายทั้งโดยการฝังตัวอยู่ในประเทศนั้นหรือจัดตั้งหน่วยงานระดับท้องถิ่นในประเทศที่เป็นแหล่งสินค้า
5. ใช้เส้นทางอพยพและรูปแบบชั่วคราวเดิม

6. ใช้การบังคับข้อสัญญา เช่น การลักพาตัว หรือการข่มขืน รวมทั้งการล่อลวง หลอกลวงให้เหยื่อยินยอม

7. มักจะมีการเชื่อมโยงใกล้ชิดกับอาชญากรรมระดับชาติ หรือระดับสากล เช่น นายทุนเงินกู้ การพนัน การค้าของเถื่อน ยาเสพติด อาวุธและการฆาตกรรม

8. กระทำการได้ดินและกฎหมายเข้าไม่ถึงหรือใกล้ชิดกับศูนย์อำนาจ

9. ขำนาญในการหลีกเลี่ยงการสืบเสาะและการจับกุมโดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐ

สมรู้ร่วมคิด

10. มีความสะดวกโดยการขนส่งที่ก้าวหน้ามีระบบ ICT โดยเฉพาะอย่างยิ่ง INTERNET

จะเห็นได้ ประเด็นต่างๆในปรากฏการณ์การค้ามนุษย์ที่กล่าวข้างต้น แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่รูปแบบ วิธีการ สภาพปัญหา สภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ ปัจจัยเสริมในการค้ามนุษย์ก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนัก เนื่องจากสภาพความยากจนและการดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของผู้คนและจะยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น มีการเคลื่อนย้ายแรงงานทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายระหว่างประเทศเป็นจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆเป็นการสร้างปัญหาและเพิ่มภาระให้แก่ประเทศปลายทางในการควบคุมดูแลจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศเป้าหมายปลายทางใหญ่ของการอพยพแรงงานและลี้ภัย เป็นศูนย์กลางของคนในภูมิภาคที่จะมุ่งเข้ามาหางานทำ ส่วนใหญ่เป็นแรงงานราคาถูก ทักษะต่ำ การศึกษาต่ำ หรือไร้ทักษะ ทั้งถูกค้าเข้ามาโดยถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมายหรือทั้งเข้ามาอย่างถูกต้องแล้วมาถูกค้าในภายหลัง

จากแนวคิดการค้ามนุษย์ที่นำเสนอข้างต้น การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นกับแรงงานประมง โดยผู้วิจัยเน้นในส่วนของผู้เรือประมงทะเลไทยที่เข้ามาสู่กระบวนการค้ามนุษย์โดยเป็นรูปแบบหลอกลวงมาบังคับใช้แรงงานอย่างหนัก การทำร้ายร่างกาย จึงต้องมีการศึกษาแนวคิดของการค้ามนุษย์เพื่อที่จะทำให้เห็นถึงกระบวนการ วิธีการ รูปแบบต่างๆของการค้ามนุษย์ นั้นเอง

1.2 ทฤษฎีเหยื่อวิทยา (Victimology)

ศาสตร์ว่าด้วยเหยื่อวิทยา (สุดสงวน สุธีสร, 2545: 1) เป็นวิชาที่เพิ่งได้รับความสนใจจากบรรดานักคิดทางอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาเมื่อประมาณกลางศตวรรษที่ 19 นี้เอง ทั้งนี้เพราะสังคมมุ่งเน้นให้การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด แต่มองข้ามผู้เสียหายหรือเหยื่อ จริงอยู่เหยื่ออาจได้รับการชดเชยใช้ค่าเสียหาย แต่ในด้านจิตใจของเหยื่อกลับไม่มีผู้ใดสนใจว่าชะตากรรมจะเป็นเช่นไร ในขณะที่สังคมให้การปฏิบัติโดยการเน้นการพัฒนา ฟันฟูจิตใจ การฝึกอบรมอาชีพให้กับผู้กระทำผิด ซึ่งถ้าพิจารณาด้านความเป็นธรรมแล้วจะเห็นได้ว่าผู้กระทำผิดคือ ผู้ที่ถูกละเมิดได้รับการโอบอุ้ม แต่ในทางกลับกัน ผู้ที่ได้รับความเสียหายซึ่งอาจไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดนั้น กลับถูกลืม ดังนั้นเมื่อสถานการณ์ของสังคมเป็นเช่นนี้ ได้มีนักคิดหันกลับมามองบทบาทของบุคคลสองกลุ่มคือ ผู้กระทำผิดและเหยื่อหรือผู้เสียหาย เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่สังคมที่ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย

อฉนณพ ชูบำรุง (2538: 1) วิชาว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม (Victimology) เป็นวิชาที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ประมาณ 50 กว่าปีมานี้ แต่ผู้สนใจในปัญหานี้ก็มีอยู่ในหลายประเทศที่มีความก้าวหน้าในทางอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา ทั้งนี้เพราะวิชาว่าด้วยเหยื่ออาชญาวิทยาเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาโดยตรง เมื่อกล่าวถึงผู้กระทำผิดก็ต้องกล่าวถึงเหยื่อด้วย วิชาว่าด้วยเหยื่ออาชญาวิทยาจะมีส่วนช่วยอย่างมากต่อการสร้างความเป็นธรรมในสังคมที่ปกครองด้วยระบบกฎหมาย จะไม่ทำให้ใครได้เปรียบเสียเปรียบกันมากนัก ความโหดร้ายทารุณน่าจะลดลง ความมีมนุษยธรรมจะมีมากขึ้น ทั้งนี้เพราะความเข้าใจต่อพฤติกรรมของเพื่อนมนุษย์ด้วยกันนั้นจะทำให้เกิดการปฏิบัติต่อกันและกันด้วยความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจกัน

การศึกษาเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรม (อนู แยมแสง, 2548) โดย Lombroso, Garofalo และ Farri โดย Lombroso ได้ตั้งข้อสังเกตว่า “การกระทำผิดของอาชญากรนั้นเป็นการแสดงออกของอาชญากรอย่างหนึ่ง ซึ่งแสดงออกมาเพราะตกอยู่ภายใต้การกดดันของเหยื่ออาชญากรรมที่ย่ำแย่” และ Garofalo (1914) ศิษย์ของ Lombroso ได้ศึกษาเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรมและกล่าวไว้ว่า “ความประพฤติของผู้เสียหายในบางกรณีเป็นต้นเหตุย่ำแย่ให้มีการประกอบอาชญากรรมขึ้น” แต่อย่างไรก็ตามวิชานี้ยังมิได้รับการวิวัฒนาการเพราะต่างมุ่งที่จะศึกษาหาสาเหตุการกระทำผิดของผู้กระทำผิดจากด้านของผู้กระทำผิดด้านเดียว จนกระทั่งในราวปี ค.ศ.1940-ค.ศ.1950 นักอาชญาวิทยาได้เริ่มมองเห็นผู้เสียหายมีบทบาทสำคัญในการก่อให้เกิดอาชญากรรม และได้มีนักอาชญาวิทยาที่มีชื่อเสียงในระยะต่อมา

เช่น Hentig, Menselsson, Ellenberger, Schafer, Wolfgang ที่ได้พยายามจะศึกษาผู้เสียหาย เพื่อหาสาเหตุของอาชญากรรมเพื่อนำไปใช้ในการป้องกันและปรับปรุงการป้องกันอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพ (Korn and McCorkle, 1959)

นับตั้งแต่ ค.ศ.1954 เป็นต้นมา นักปราชญ์ได้หันมาสนใจต่อปัญหาของเหยื่อหรือผู้เสียหายอย่างจริงจัง Han Von Hentig ได้เสนอผลงานสำคัญในหนังสือชื่อ อาชญากรและเหยื่อ (The Criminal and His Victim) แม้ว่าเขาไม่ใช่คนแรกที่สนใจความสัมพันธ์ของผู้เสียหายกับผู้กระทำผิด เพราะได้ปรากฏงานเขียนของ Franze Werfel ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งรู้จักกันดีในเรื่อง The Murdered One is Guilty ซึ่งผู้เขียนเสนอว่า ผู้เสียหายเป็นหนึ่งในหลายสาเหตุของอาชญากรรม (Schafer,1977)

1.2.1 ความหมายของเหยื่ออาชญากรรม

คำว่า “เหยื่อ” “เหยื่ออาชญากรรม”หรือ “ผู้เสียหาย” ซึ่งในที่นี้คำดังกล่าวนี้ มีความหมายในทำนองเดียวกัน ซึ่งนักวิชาการแต่ละท่านได้ให้นิยามความหมายไว้ต่างกันไป ดังนี้

เหยื่อวิทยา แผลมาจากคำว่า Victimology ซึ่งเป็นการประสมกันของศัพท์ 2 คำ คือ Victim กับ Logy หมายถึง ศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับเหยื่อ แต่เดิมคำว่า เหยื่อ มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Victima แปลว่า สัตว์ป่าสำหรับบูชาในพิธีกรรมทางศาสนา (Karmen, 1984)

Beniamin Mendelsohn ผู้บุกเบิกวิชาเหยื่อวิทยา ได้ให้ความหมายคำว่า Victimology ว่าเป็นการศึกษาทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับเหยื่อทุกประเภทไม่ใช่เฉพาะเหยื่ออาชญากรรมเท่านั้น (Elias, 1986: 195) โดย Mendelsohn ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเหยื่อและเสนอแนวคิดที่ว่าเหยื่อเป็นผลผลิตของโครงสร้างสังคม-การเมือง เทคโนโลยีสมัยใหม่ อุบัติภัยต่างๆรวมทั้งปัญหาอาชญากรรม

Hans Von Hentig ผู้ได้ชื่อว่าเป็นบิดาของวิชาเหยื่อวิทยา ได้กำหนดขอบเขตของความหมายของคำว่า เหยื่อวิทยา ให้แคบลง โดยจำกัดความหมายเฉพาะเหยื่ออาชญากรรม (Elias, 1986:18) หลังจาก Von Hentig ได้เสนอแนวคิดนี้ Henri Ellenberger เห็นด้วยว่า ศาสตร์ว่าด้วยเหยื่อวิทยา ควรหมายถึงเหยื่ออาชญากรรมทั้ง Von Hentig และ Ellenberge เสนอแนวคิดว่า ลักษณะของอาชญากรมีความสัมพันธ์กับเหยื่ออาชญากรรม

The American College Dictionary, 1959: 1355 ให้ความหมายของคำว่า “เหยื่อ” มีอยู่ 4 ความหมายด้วยกันคือ

1. ผู้ที่ได้รับความทุกข์อันเกิดจากการถูกทำลาย ถูกกระทำร้ายหรือการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์กัน เช่น ผู้ได้รับความทุกข์จากเชื้อโรคหรือจากการกดขี่ข่มเหง
2. ผู้ถูกล่อลวง เช่น เหี้ยอคนโกง
3. บุคคลหรือสัตว์ที่ถูกละเมิด เช่น เหี้ยอสงคราม
4. สัตว์ที่ถูกนำไปบูชาในพิธีกรรมทางศาสนา

Black Law Dictionary ได้อธิบายความหมายของ “เหยื่ออาชญากรรม” (Victim) หมายถึง ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญาหรือละเมิด (The person who is the object of crime or tort)

คณะกรรมการ Task Force on Service for victim of crime ของมลรัฐนิวเซาท์เวล ประเทศออสเตรเลีย ได้ให้นิยามคำว่า “เหยื่อ” หมายถึง บุคคลหรือคณะบุคคลที่ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ เสียหายต่อทรัพย์สิน หรือเสื่อมเสียสิทธิจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการผิดกฎหมายอาญา รวมถึงรวมถึงการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ (abuse of power) นอกจากนี้ยังเห็นว่า “เหยื่อ” (victims) อาจจะถูกกระทำโดยรัฐผ่านหน่วยงานต่างๆหรือบริษัทภาคเอกชน เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย นักวิชาการไทยได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ “เหยื่ออาชญากรรม” ไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 อธิบายความหมาย “เหยื่อ” หมายถึง อาหารของสัตว์, เครื่องล่อ, ตัวรับเคราะห์ ซึ่งจากความหมายที่ให้ไว้ในพจนานุกรมนั้น เป็นการให้คำนิยามของเหยื่อธรรมดาทั่วไป ซึ่งไม่ได้รวมถึง เหยื่อ (Victim) ที่มีความหมายในลักษณะที่เกี่ยวกับอาชญากรรม มิใช่เหยื่อที่เป็นตัวบุคคลที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิด ความเสียหาย ความรุนแรง อันเนื่องมาจากการก่ออาชญากรรม

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ และคณะ (2531: 125) ได้ให้ความหมายของ “เหยื่อ” หรือ “เหยื่ออาชญากรรม” หมายถึง ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการก่ออาชญากรรมของผู้กระทำผิด ซึ่งมีได้หมายความถึง ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำนั้น แต่ยังคงรวมถึงผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบจากการเสียหายด้วย

สุดสงวน สุธีสร (2545: 1) ได้ให้ความหมายของ “เหยื่อ” หมายถึง บุคคลที่ได้รับ ความเสียหาย ความสูญเสีย ความลำบากเดือดร้อนจากการกระทำต่างๆซึ่งอาจจะเกิดจากคนหรือ

ธรรมชาติได้ เช่น แห่จากอุบัติเหตุ แห่จากอุบัติเหตุทางธรรมชาติ แห่จากโรคภัยไข้เจ็บ แห่จากภัยสงคราม แห่จากการเมืองการปกครอง เป็นต้น

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2551: 160) แห่อาชญากรรม หมายถึง บุคคลหรือคณะบุคคลที่ได้รับอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจ หรือได้รับความเสียหายต่อทรัพย์สินหรือได้รับผลกระทบใดๆจากการประกอบอาชญากรรม หรือเสียสิทธิจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นความผิดกฎหมายอาญา ตัวอย่างเช่น ถูกทำร้ายร่างกาย ถูกฆ่า ถูกข่มขืน ถูกลักทรัพย์ ถูกชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม คำว่า “แห่อาชญากรรม” เป็นคำศัพท์ทางอาชญาวิทยาที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย แต่คำดังกล่าวไม่ปรากฏอยู่ในกฎหมาย ภาษากฎหมายเรียกแห่อาชญากรรมว่า “ผู้เสียหาย” หรือ “พยาน” แล้วแต่กรณี ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4) ให้นิยามศัพท์คำว่า “ผู้เสียหาย” ไว้ว่า หมายถึง บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ซึ่งบัญญัติไว้ใน มาตรา 4, 5, 6

ดังนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามความหมายของ “แห่อาชญากรรม” ว่า หมายถึง บุคคลผู้ได้รับความเสียหายไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สินหรือการสูญเสียชีวิต และผลกระทบอื่น ๆ จากการก่ออาชญากรรมของผู้กระทำผิด หรือการละเว้นการกระทำตามกฎหมายอาญา ซึ่งในงานวิจัยนี้ “แห่” ก็คือ “ลูกเรือประมงทะเล” ซึ่งเป็นบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั่นเอง

1.2.2 ประเภทของแห่อาชญากรรม

การแบ่งประเภทของแห่อาชญากรรมนี้จัดแบ่งตามลักษณะต่างๆของอาชญากรรมตามแต่ละมุมมองของแต่ละบุคคล ดังนี้

Hans Von Hentig (1948: 404-438) ได้แบ่งประเภทของแห่อาชญากรรมโดยยึดปัจจัยทางจิต ทางสังคม และลักษณะทางร่างกายเป็นหลักในการกำหนดประเภท และได้ชี้ให้เห็นถึงแห่ที่เป็นมาโดยกำเนิดกับแห่ที่เกิดขึ้นเพราะสังคมเป็นเหตุ ได้แยกแห่ออกเป็น 13 ประเภท คือ

1. ผู้เยาว์ (The young) คือ พวกที่อ่อนแอขาดประสบการณ์ ง่ายต่อการถูกหลอกลวง เช่น กรณีเด็กตกเป็นเหยื่อของพ่อค้ายาเสพติด หรือในกรณีหญิงอาจตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศ

2. ผู้หญิง (The female) เป็นเพศที่อ่อนแอ ไม่สามารถต่อสู้กับผู้ชายได้ในกรณีผู้หญิงถูกข่มขืน และถูกทำร้ายร่างกาย

3. คนแก่ (The old) ในที่นี้คือ ผู้สูงอายุ ซึ่งรวมทั้งหญิงและชาย คนชราเป็นผู้ที่อ่อนแอทั้งทางร่างกายและจิตใจ มักตกเป็นเหยื่อเกี่ยวกับทรัพย์

4. คนที่บกพร่องทางจิตและวิกลจริต (The mentally defective and other mentally deranged) คนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มใหญ่อีกกลุ่มหนึ่งที่น่าจะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมอย่างแท้จริง นอกจากตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมแล้วยังเป็นเหยื่อที่กระทำผิดต่อตนเองอีกด้วย (self victimizing victim) เนื่องจากบุคคลประเภทนี้ จิตใจไม่สมประกอบ ไม่มีการพิจารณาเหตุและผลของการกระทำ

5. พวกที่อพยพมาจากที่อื่นๆ (The immigrants) ความอ่อนแอเกิดขึ้นเพราะความขัดแย้งในทางวัฒนธรรม คนเหล่านี้ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมใหม่ซึ่งไม่คุ้นเคย มักตกเป็นเหยื่อของเจ้าของถิ่นฐานในด้านการหาประโยชน์และด้านความสัมพันธ์

6. พวกชนกลุ่มน้อย (The minorities) คนกลุ่มนี้มีสถานภาพคล้ายคลึงกับคนที่อพยพมาจากถิ่นอื่น มักได้รับความไม่เป็นธรรมทั้งด้านกฎหมายและความเป็นจริง

7. คนโง่โดยกำเนิด (The dull normals) ถือว่าเป็นผู้เสียหายโดยกำเนิด พวกนี้เกิดมาเพื่อตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยเฉพาะ

8. คนที่ถูกกดขี่หรือจิตใจหดหู่ (The depressed) พวกนี้จะตกเป็นเหยื่อเนื่องจากภาวะทางจิตใจอันหดหู่ของพวกเขา พวกเขาไม่สมหวังในชีวิต คนหดหู่มักมีอาการที่เฉยเมยและจำยอมต่อการกระทำใดๆที่อาจเกิดขึ้นกับเขา ทำให้อาชญากรเห็นทางที่จะประกอบอาชญากรรม

9. คนโลภ (The acquisitive) จัดอยู่ในประเภทพวกมีกิเลส ไม่รู้จักความพอดี ความเพียงพอ มีความปรารถนาที่จะกระทำผิดและเป็นผู้เสียหายเอง

10. คนเสเพล (The wanton) พวกไม่รู้จักกาลเทศะ ไม่รู้จักควบคุมตัวเอง มีชีวิตอยู่ในสภาพที่ล่อแหลม มีภาวะการเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมตลอดเวลา

11. คนเปล่าเปลี่ยวและคนอกหัก (The lonesome and the heartbroken) พวกนี้ต้องการเพื่อนและความสุข ย่อมเป็นเหยื่อของคนใจชั่วได้ เช่น ตกเป็นเหยื่อการโจรกรรม การฉ้อโกง และการข่มขู่เอาด้วยเงิน

12. คนที่ตกอยู่ในความทุกข์ทรมาน (The tormentor) พวกที่ตกเป็นทาสของสิ่งเสพติดทั้งหลาย เช่น สุรา หรือพวกที่มีร่างกายที่ป่วย เจ็บ ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ เช่น

อัมพาต ทำให้บุคคลเหล่านี้ตกเป็นภาระรับผิดชอบของคนอื่นในครอบครัว การเป็นภาระในบางขณะสามารถนำไปสู่ชนวนระเบิดที่นำไปสู่การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ในที่สุด

13. คนที่ถูกตัดโอกาส ถูกละเลย และต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีของตนเอง (The blocked, exempted, and fighting) พวกเขาที่ถูกกรรโชกทรัพย์และบุคคลเหล่านี้ขัดขืนต่อสู้จึงตกเป็นผู้เสียหาย

นอกจากนี้ Hans Von Hentig ได้แบ่งประเภทของเหยื่ออาชญากรรมตามการมีส่วนร่วมหรือการช่วยของเหยื่อดังต่อไปนี้

1. เหยื่ออาชญากรรมเป็นผู้ช่วย ทำทนายให้เกิดเหตุร้ายขึ้น
2. เหยื่ออาชญากรรมมีความกดดันทางจิตใจที่ต้องการให้เกิดเหตุร้ายขึ้น
3. เหยื่ออาชญากรรมเป็นผู้ก่อให้เกิดเหตุร้ายเอง (self victimizing victim)
4. เหตุร้ายที่เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากความผิดของตัวเหยื่ออาชญากรรมเอง

Stephen Schafer (1997: 45-47) ได้แบ่งเหยื่ออาชญากรรมออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. เหยื่ออาชญากรรมที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชญากร (Unrelated-Victims) ผู้เสียหายไม่มีความเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดเลย อาชญากรจึงต้องรับผิดชอบเต็มที่

2. เหยื่อที่กระตุ้นให้เกิดอาชญากรรม (Provocative Victims) ผู้เสียหายได้ทำบางอย่างต่อผู้กระทำผิด ผู้กระทำผิดจึงได้ตอบโต้ในการช่วย ความรับผิดชอบจึงควรแบ่งปันกัน

3. เหยื่อที่จงใจให้เกิดอาชญากรรม (Percipiative Victims) ผู้เสียหายไม่ได้กระทำต่อผู้อาชญากร แต่ได้กระทำบางอย่างที่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิด เช่น การแต่งตัวของผู้หญิง ผู้เสียหายควรรับผิดชอบในบางส่วน

4. เหยื่อที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพ (Biologically Weak Victims) เช่น ผู้ป่วย เด็ก ถ้าจะต้องรับผิดชอบในอาชญากรรมด้วย ก็ควรแบ่งให้สังคมหรือรัฐ ซึ่งไม่เตรียมการป้องกันที่เพียงพอ

5. เหยื่อที่มีความอ่อนแอทางสังคม (Social Weak Victims) ผู้ซึ่งอยู่ในสังคมในฐานะที่เสียเปรียบ เช่น คนกลุ่มน้อย ผู้กระทำผิดและสังคมควรรับผิดชอบร่วมกันในความลำเอียงที่มีต่อพวกเขา

6. ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของตนเอง (Self-Victimizing Victims) คือ เหยื่อที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของตนเอง หรืออาชญากรรมที่ไม่มีเหยื่อหรืออาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อ (Victimless Crime or Crime without Victim) โดยปกติการเกิดอาชญากรรมจะประกอบไปด้วยอาชญากรฝ่ายหนึ่ง กับเหยื่อหรือผู้เสียหายอีกฝ่ายหนึ่ง แต่เหยื่อที่ตกเป็นเหยื่อของตนเองนี้คือ

อาชญากรรมบางอย่างที่เหยื่อและอาชญากรเป็นคนที่เดียวกัน เช่น การเสพยาเสพติด การทำแท้ง เป็นต้น

7. เหยื่อการเมือง (Political Victims) ผู้ซึ่งได้รับผลจากสงคราม อุคตการณ์ การปฏิวัติ ผู้เสียหายไม่ควรต้องรับผิดชอบในอาชญากรรมที่เกิดขึ้นต่อเขา

จากการพิจารณาประเภทของเหยื่อตามลักษณะการแบ่งของ Stephen Schafer สรุปได้ว่าเหยื่ออาชญากรรมมีอยู่ 3 ประเภท (อัณฑพ ชูบำรุง, 2540) คือ

1. เหยื่อที่เร่งเร้าให้เกิดอาชญากรรม ได้แก่ ผู้ที่เร่งอารมณ์ของฝ่ายตรงข้ามให้ประกอบอาชญากรรม

2. เหยื่อที่ดำเนินชีวิตไปตามธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นคนอ่อนแอทางจิตหรือทางสังคม หรือคนปกติต้องตกเป็นเหยื่อเพราะว่าสภาพแวดล้อมหรือโอกาสอำนวย เหยื่อแบบนี้เป็นเหยื่อที่นำให้ความคุ้มครองป้องกันจากบ้านเมืองเป็นอย่างดี

3. เหยื่อตนเอง คือ เหยื่อที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองโดยตรง มิอาจปฏิเสธได้เป็นความสมัครใจหรือพอใจที่ต้องทำตนให้เป็นเหยื่อของตน

Mendelsohn (1977: 36) แบ่งเหยื่ออาชญากรรมออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. เหยื่อบริสุทธิ์ (The completely innocent victim) หรือเหยื่อในความหมายของเหยื่ออาชญากรรมอย่างแท้จริง คือผู้ที่ได้รับความเสียหาย ถูกประทุษร้าย ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการประกอบอาชญากรรม

2. เหยื่อที่มีความผิดน้อยกว่าอาชญากร (The victim with minor guilt) คือเหยื่อที่มีส่วนร่วมในการกระทำผิดด้วยบางส่วน แต่ก็ต้องรับผลเสียหายจากการกระทำดังกล่าวด้วย

3. เหยื่อที่มีความผิดเท่ากับอาชญากร (The victim as guilty as the offender) ซึ่งเป็นเหยื่อที่สมัครใจกระทำผิดร่วมกับอาชญากร เช่น การฆ่าตัวตายโดยการโยนหัวโยนก้อน ฆ่าตัวตายตามเพื่อน ยินยอมให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายเนื่องจากโรคภัยที่ไม่อาจรักษาให้หายขาดได้

4. เหยื่อที่มีความผิดมากกว่าอาชญากรรม (The victim guiltier than the offender) ได้แก่เหยื่อที่กระตุ้นให้อาชญากรประกอบอาชญากรรมขึ้น เช่น ยั่วยุให้โกรธ หรือเหยื่อหญิงสาวที่ยั่วยวนให้เข้มขึ้นกระทำชำเรา เป็นต้น

5. เหยื่อที่มีความผิดมากที่สุด (The most guilty victim) หรือเหยื่อที่มีความผิดแต่ผู้เดียว (the victim who is guilty alone) คือเหยื่อที่มีความก้าวร้าว กระทำการล่วงละเมิดผู้อื่น หรือรังแกผู้อื่นจนต้องถูกฆ่าตายเนื่องจากการป้องกันตนเองจากฝ่ายตรงข้าม

6. เหยื่อปลอม (The simulating victim) คือเหยื่อที่โดยทั่วไปบุคคลากรในกระบวนการยุติธรรมมักจะคิดว่าบุคคลเหล่านั้นคือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ โดยที่พวกนั้นมีได้เป็นเหยื่อจริงๆ เช่น พวกที่โรคจิตชนิดต่างๆ และเด็กๆ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม อาจพิจารณาเหยื่ออาชญากรรมจากการตกเป็นเหยื่อโดยตรง หรือโดยทางอ้อมจากอาชญากรรมได้อีกทางหนึ่ง ดังที่ จูทาร์ตัน เอื้ออำนวย (2551: 161) ได้จัดจำแนกเหยื่ออาชญากรรมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4) โดยสามารถจำแนกผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ผู้เสียหายโดยตรง หรือเหยื่ออาชญากรรมโดยตรง (Direct victim)

หมายถึง บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง หรือผู้ที่ถูกล่วงละเมิด และได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำผิดกฎหมายนั้น

2. ผู้เสียหายโดยอ้อม หรือเหยื่ออาชญากรรมโดยอ้อม (Indirect victim)

หมายถึง บุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 4, 5, 6 ซึ่งก็คือบุคคลที่สามที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดกฎหมาย แม้ว่าการกระทำนั้นจะมีได้เกิดขึ้นแก่ผู้ใดก็ตาม ซึ่งได้แก่

(1) ครอบครัว ญาติพี่น้อง ผู้ใกล้ชิดของเหยื่ออาชญากรรมตลอดจนแวดล้อมผู้เกี่ยวข้องกับชีวิต และการทำงานของเหยื่ออาชญากรรม

เหยื่อโดยอ้อมกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ได้รับความเสียหาย ซึ่งเป็นผลกระทบทางด้านจิตใจและทรัพย์สิน อันเนื่องมาจากญาติพี่น้องผู้ใกล้ชิดอันเป็นที่รักของตนบังเอิญตกเป็นเหยื่อโดยตรงของอาชญากรรม ทำให้บุคคลกลุ่มนี้ต้องได้รับทุกขเวทนาอันเกิดจากอาชญากรรมดังกล่าวไปด้วย ตัวอย่างเช่น มารดาที่ต้องสูญเสียบุตรชายซึ่งถูกอาชญากรคดียาบ้าจับเป็นตัวประกันและฆ่าปาดคอ เป็นต้น

(2) พยานผู้เห็นเหตุการณ์ หรือประจักษ์พยาน ซึ่งอยู่ในที่เกิดเหตุ

เหยื่อโดยอ้อมกลุ่มนี้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือพลเมืองดีผู้ประสบพบเห็นเหตุการณ์ที่อาชญากรกระทำล่วงละเมิดต่อเหยื่ออาชญากรรมในกรณีใดกรณีหนึ่งโดยบังเอิญ และยินยอมให้ความช่วยเหลือแก่ทางราชการโดยการมาให้ถ้อยคำ ให้การ หรือเบิกความเป็นพยาน เรียกว่า มาเป็นพยานศาล นั่นเอง ซึ่งแม้ว่า การเป็นพยานกลุ่มดังกล่าวก็จะต้องได้รับความ

เดือดร้อน รำคาญ และเสียเวลาตามสมควรระยะหนึ่งจนกว่าคดีจะเสร็จสิ้นลง หรือบางครั้งอาจต้องเสี่ยงอันตราย หรือเสี่ยงต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตน เนื่องจากการถูกขู่ฆ่า หรือทำร้ายในคดีอุกฉกรรจ์บางคดีอีกด้วย

(3) ประชาชน/สังคม/ชุมชนที่ถูกล่วงละเมิดต่อกฎเกณฑ์

เหยื่ออาชญากรรมโดยอ้อมกลุ่มนี้ เป็นผู้คนกลุ่มใหญ่ที่ต้องประสบกับความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในฐานะสมาชิกของสังคมที่เต็มไปด้วยอาชญากรรม โดยได้รับผลกระทบทางอ้อมอยู่ตลอดเวลาและไม่อาจคาดเดาได้ว่าตนและครอบครัวจะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมบ้างในวันใดวันหนึ่ง

เหยื่อการค้ำมนุษย์ หรือ ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ นั้นสามารถสรุปประเภทของเหยื่อค้ำมนุษย์ได้ตามรูปแบบการค้ำมนุษย์ซึ่ง แบ่งตามวัตถุประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. เหยื่อที่ถูกแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี
2. เหยื่อที่ถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศ การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามกหรือในรูปแบบอื่น

3. เหยื่อที่ถูกบังคับเป็นทาส
4. เหยื่อที่ถูกนำมาขอทาน
5. เหยื่อที่ถูกบังคับใช้แรงงานหรือบริการ
6. เหยื่อที่ถูกการบังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้า

สุดสงวน สุธีสร (2545: 18) จึงสรุปว่า การแบ่งประเภทเหยื่ออาชญากรรมสามารถแบ่งตามเกณฑ์ได้ดังต่อไปนี้

1. เกณฑ์ความรับผิดชอบของเหยื่อ หรือการมีส่วนร่วมของเหยื่อในการกระทำผิด ซึ่งอาจมากที่สุดไปน้อยที่สุดได้

2. เกณฑ์ลักษณะทางชีวภาพและจิตวิทยาของเหยื่อ หมายถึง เพศ อายุ ลักษณะรูปร่าง และจิตใจของกลุ่มเสี่ยงที่จะนำไปสู่การตกเป็นเหยื่อ

3. เกณฑ์ความยั่วยุและความก้าวร้าวของตัวเหยื่อเอง

4. เกณฑ์กลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เช่น ชนกลุ่มน้อย ผู้ยากไร้ เป็นต้น

1.2.3 สาเหตุของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

เนื่องจากการศึกษาเหยื่ออาชญากรรมยังไม่กว้างขวาง ทำให้แนวคิดทางทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุของเหยื่ออาชญากรรมยังมีน้อย ดังนั้นการพิจารณาถึงสาเหตุของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมนั้น ต้องพิจารณาจากตัว “เหยื่อ” หรือ “เหยื่ออาชญากรรม” โดยนำประเภทของเหยื่ออาชญากรรมมาพิจารณาประกอบ และแยกเป็นสาเหตุของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ดังต่อไปนี้ (สุดสงวน สุธีสร, 2545: 19)

1. พฤติกรรม

เหยื่ออาชญากรรมอาจอ้าวยุ่ เชิญชวน หรือเป็นต้นเหตุของการกระทำผิดทำให้พฤติกรรมของเหยื่อมีส่วนร่วมในการกระทำผิด หรือวิถีชีวิตของเหยื่อเป็นสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อ เช่น เด็กหญิงแสนดี ได้รับการเลี้ยงดูให้มีพฤติกรรมที่ชอบเดินเที่ยวเล่นไปมาในซอยเวลากลางคืน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวถือเป็นวิถีชีวิตของเด็กหญิงแสนดี ซึ่งทำให้เกิดภาวะของการเสี่ยงสูงในการเดินเล่นเพียงลำพังในยามวิกาล อาจเป็นสาเหตุของการข่มขืนได้

2. บุคลิกภาพ

เหยื่ออาชญากรรมส่วนมากคือ ผู้ที่มีบุคลิกภาพที่อ่อนแอ (Walsh & Schram, 1980: 32) คนที่ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความคิดในทางลบกับตัวเอง ไม่กล้าแสดงออกถึงความต้องการอันแท้จริงของตน ทำให้เป็นเหยื่ออาชญากรรม

3. ลักษณะทางชีวภาพ

เด็ก ผู้หญิง และคนชรา เป็นกลุ่มเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมมากกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากบุคคลทั้ง 3 ประเภท มีลักษณะอ่อนแอโดยธรรมชาติ (Mendelsohn: 105) เด็กมักตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมประเภทลักพาตัวเพราะไม่สามารถขัดขืนต่อการจับกุมของผู้ร้ายได้ ในขณะที่ผู้หญิงมักถูกมองในแง่ของกามารมณ์ เพราะสรีระที่บอบบางกว่าผู้ชายจึงทำให้ตกเป็นเหยื่อของการข่มขืนได้ สำหรับคนชรามีความอ่อนแอและสภาพร่างกายที่เสื่อมโทรม ทำให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมประเภทลักทรัพย์ ใจกรรม

4. สถานที่

สถานที่ เป็นสาเหตุให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ โดยยึดถือสถานที่เป็นหลักเกณฑ์ ในการเกิดเหตุการณ์ ไม่ว่าจะใครก็ตามไปในสถานที่ดังกล่าวจะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ เช่น สวนสาธารณะ เป็นต้น (Weston, 1972: 61)

5. สภาพเศรษฐกิจและสังคม

กล่าวคือ สังคมที่มีสถิติอาชญากรรมน้อย แสดงว่า เหตุอาชญากรรมน้อยด้วย ดังนั้น สภาพเศรษฐกิจและสังคม ย่อมเป็นปัจจัยกำหนดประชากรสำคัญต่อสาเหตุการกระทำผิดของคนในสังคม (Vold, 1973: 184) จากแนวความคิดนี้สามารถนำทฤษฎีทางอาชญาวิทยา มาประยุกต์ได้คือ ทฤษฎีของสำนัก Positive ที่เชื่อมโยงเจตจำนงกำหนด (Determinist) หมายถึง ปรัชญาการณ์ทุกปรากฏการณ์ย่อมเกิดขึ้นจากสาเหตุ สาเหตุหรือปัจจัยที่นำไปสู่การประกอบอาชญากรรมคือ ปัจจัยทางกายภาพ ชีวภาพ สภาพแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม (Vernon, 1976: 29) ดังนั้น ถ้าสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดี คนในสังคมอยู่ดีกินดี เชื่อได้ว่า ปัญหาอาชญากรรมย่อมลดลง ซึ่งเป็นผลโดยตรงต่อปัญหาการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมย่อมลดลงด้วย โดยสุดสงวน สุธีสร มีความเชื่อว่า ไม่มีคนไหนเลวร้ายโดยกำเนิด แต่ปัจจัยต่างๆมากมาย โดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างเห็นได้ชัดเจน การเผยแพร่ค่านิยมทางวัตถุที่ผิด หลอหลอมให้คนในสังคมกลายเป็นพวกวัตถุนิยม ปัจจัยต่างๆเหล่านี้ผลักดันและส่งเสริมให้คนกระทำความผิด ผู้รับเคราะห์คือ ผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยเฉพาะเหยื่อประเภทที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกระทำผิดเลย ปัญหานี้จึงเป็นปัญหาที่รัฐควรนำมาพิจารณาแก้ไขและปรับปรุงโครงสร้าง ระเบียบของสังคมให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

6. การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม

เนื่องจากเมื่อมีการประกอบอาชญากรรมขึ้น การดำเนินการหรือขั้นตอนในการนำ ผู้กระทำผิดมาลงโทษล่าช้า บางครั้งขาดความเป็นธรรม ตัวเหยื่ออาชญากรรมจึงเกิดความรู้สึกท้อแท้ต่อระบบงานยุติธรรม บางครั้งเหยื่อไปแจ้งเหตุอาชญากรรมเจ้าหน้าที่ทราบ เพื่อดำเนินงานและหาแนวทางป้องกันเหตุดังกล่าวไม่ให้เกิดซ้ำอีก บางครั้งเมื่อดำเนินคดีถึงขั้นฟังคำพิพากษาศาลแล้ว บทลงโทษที่ศาลสั่งไม่เป็นธรรม ดังนั้นเมื่อเหตุการณ์เป็นเช่นนี้ ตัวอาชญากรหรือผู้กระทำผิดทราบถึงช่องว่างทางกฎหมาย ความล่าช้าของการติดตามของเจ้าหน้าที่ ทำให้อาชญากรชะล่าใจและเกิดความเหิมเกริม กล้าที่จะทำผิดเพราะความไม่เกรงกลัวต่อระบบงานยุติธรรม (Kamen, 1984: 131)

ซึ่งหากพิจารณาจากสาเหตุของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจะใคร่รวบรวมสาเหตุต่างๆเป็นประเภท/รูปแบบเดียวกัน โดยเรียกว่า ปัจจัยในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ประกอบด้วย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ พฤติกรรม บุคลิกภาพ ลักษณะทางชีวภาพ การศึกษา ครอบครัว
2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ สภาพทางเศรษฐกิจ อาชีพ รายได้ ค่านิยม การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม
3. ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สถานที่ที่มีความเสี่ยง สภาพชุมชนแหล่งที่อยู่อาศัยละแวกบ้าน

1.2.4 ทฤษฎีการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

1.2.4.1 ทฤษฎีปกตินิสัย (Routine Activity Theory)

ทฤษฎีปกตินิสัย (Routine Activity Theory) เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับหลักปรัชญาของทฤษฎีป้องกันและทฤษฎีคิดก่อนกระทำผิด ทฤษฎีปกตินิสัยมีหลักการสำคัญดังนี้ คือ อาชญากรรมเกิดจากองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1.แรงจูงใจของผู้กระทำผิด (Motivated offenders) 2.เหยื่อที่เหมาะสม (Suitable targets) และ 3.การขาดผู้พิทักษ์ที่มีความสามารถ (Lack of Capable guardians) สำหรับสมมติฐานหลักของทฤษฎีปกตินิสัย คือ อัตราการเป็นเหยื่ออาชญากรรมของบุคคลจะเพิ่มขึ้นเมื่อมีองค์ประกอบทั้งสามประการ (เหยื่อ เป้าหมาย และการขาดผู้พิทักษ์) นักวิชาการที่ถือว่าเป็นผู้พัฒนาทฤษฎีนี้คือ ลอร์เรน โคเฮนและมาคัส เฟลสัน (Cohen & Felson, 1979) โดยทั้งสองได้ทำวิจัยเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันของคนที่ทำให้คนตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ ประเภทอาชญากรรมที่รุนแรงต่อบุคคลหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินเกิดจากการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของแต่ละคน

ซึ่งองค์ประกอบ 3 ประการข้างต้น เป็นเหตุทำให้เกิดอาชญากรรม Routine Activity Theory จึงถูกขนานนามว่าสามเหลี่ยมอันเป็นพื้นฐานของการเกิดอาชญากรรม ซึ่งนักวิชาการทั้งสองท่านได้ให้ความหมายของปกตินิสัย (Routine Activity) คือ กิจวัตรหรือการกระทำใดของบุคคลที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งเป็นประจำ เช่น การออกไปทำงานปล่อยให้บ้านเรือนไม่มีคนเฝ้า การสวมใส่เครื่องประดับที่มีราคาแพง หรือการออกไปนอกบ้านในเวลากลางคืน และหมายรวมถึง ลักษณะของบุคคลที่อาจตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ง่ายด้วย เช่น เพศหญิง อายุน้อย หรืออายุมาก ฯลฯ เนื่องจากผู้ก่อต้งมีสมมติฐานว่า การเกิดอาชญากรรมนั้นเกิดจากการกระทำที่เป็นนิสัยประจำของเหยื่ออาชญากรรมนั่นเอง ตัวอย่างเช่น หากเหยื่อต้องออกไปทำงานนอกบ้านโดยไม่มีคนเฝ้าบ้านทุกวัน ผู้กระทำผิดก็จะมีโอกาสเข้าไปทำการลักทรัพย์ในบ้านได้ หรือหากเหยื่อชอบออกไปนอกบ้านกลางคืนคนเดียวบ่อยครั้ง หรือชอบสวมใส่เครื่องประดับที่มีค่ามาก จะมีโอกาสถูก

คนร้ายเข้าทำการชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์ได้ ฯลฯ ซึ่งนิสัยของบุคคลที่เป็นเหยื่ออาชญากรรมนั้น เป็นที่มาของชื่อทฤษฎีนี้

ต่อมาในปี ค.ศ.1995 เฟลสันได้เสนอปรับปรุงทฤษฎีนี้เกี่ยวกับจุดบกพร่องในเรื่องสาเหตุที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมอาชญากรรมโดยสรุปได้ใจความว่า ในสังคมประกอบด้วย สิ่งยั่วยวนให้บุคคลกระทำผิดหลายประการ แต่ในขณะเดียวกันก็มีกลไกที่จะช่วยให้หรือกระตุ้นให้บุคคลมีการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง สิ่งที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนคือ ความอ่อนแอของบุคคล สถานการณ์ สิ่งยั่วยวน สิ่งกระตุ้น การคบหาสมาคม และความเฉื่อยชา หากบุคคลอยู่ในสถานการณ์เช่นนี้ก็มักจะประกอบอาชญากรรม ในขณะเดียวกันสังคมก็มีสถาบันครอบครัวเป็นตัวสร้างการควบคุมตนเอง (Self control) เพื่อให้บุคคลป้องกันไม่ให้บุคคลไปกระทำผิดกฎหมายได้

จากทฤษฎีเกี่ยวกับเหยื่อวิทยาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าทฤษฎีดังกล่าวเป็นการนำมาอธิบายการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ไม่ว่าจะมาจากตัวเหยื่อเอง ตัวอาชญากร หรือสิ่งแวดล้อมต่างๆ ซึ่งแต่ละปัจจัยย่อมมีความเกี่ยวพันกันทำให้เกิดอาชญากรรม และเกิดผู้เสียหายหรือเหยื่อนั้นเอง ซึ่งอาชญากรรมแต่ละประเภทย่อมจะมีความแตกต่างกันออกไป เหยื่ออาชญากรรมก็ย่อมแตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นทฤษฎีดังกล่าวสามารถนำมาอธิบายได้ว่าเหยื่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นนั้นมีลักษณะอย่างไร และเกิดขึ้นได้อย่างไรนั่นเอง

1.3 ทฤษฎีคิดก่อนการกระทำผิด (Ratiomnal Choice Theory)

ทฤษฎีคิดก่อนการกระทำผิดเริ่มมีการนำเสนอสู่วงการอาชญาวิทยาโดยนักเศรษฐศาสตร์ เช่น แกรี่ เบเกอร์ (Becker, 1968) โรเบิร์ต คrouch (Crouch, 1979) แม้ว่าเนื้อหาสาระบางประการและรูปแบบการนำเสนออาจจะแตกต่างกัน แต่มีสมมติฐานพื้นฐานที่เหมือนกันสองประการคือ ประการที่หนึ่ง ทฤษฎีกลุ่มนี้เชื่อว่าบุคคลเป็นผู้มีอิสระในการเลือกที่จะกระทำผิดกฎหมาย และประการที่สอง แนวทางในการเลือกพฤติกรรมผิดกฎหมายขึ้นอยู่กับการที่บุคคลจะได้รับความพึงพอใจหรือผลประโยชน์สูงสุดนั่นเอง ซึ่งความพึงพอใจหรือผลประโยชน์ที่ต้องการนั้นไม่จำกัดเฉพาะในรูปของทรัพย์สินเท่านั้น แต่หากยังรวมถึงผลประโยชน์หรือความพึงพอใจด้านจิตใจด้วย สมมติฐานนี้คล้ายคลึงกับสมมติฐานของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของมนุษย์ที่จะเลือกพฤติกรรมโดยคำนวณจากสิ่งที่สนองต่อความพอใจของบุคคล

หลักการที่นักอาชญาวิทยาแนวนี้ได้นำเสนอเพิ่มเติมจากแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมก็คือ การที่บุคคลได้คิดคำนวณถึงผลที่จะตามมาหลังจากการประกอบอาชญากรรมแล้วไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ที่จะได้รับ ความเป็นไปได้ที่จะถูกจับกุม อัตราโทษที่จะได้รับหากถูกจับกุม ตลอดจนจนถึงหนทางเลือกอื่นที่ถูกกฎหมาย (Sullivan, 1973) ซึ่งโรเนล คาร์ก และ ดีเร็ค คอรินิส (Comish & Clark, 1986) ผู้นำในทฤษฎีคิดก่อนกระทำผิดเสนอว่าการศึกษาอาชญากรรมต้องมองว่าอาชญากรรมมีคุณสมบัติสองประการคือ คุณสมบัติของการประกอบอาชญากรรมและคุณสมบัติของตัวอาชญากร ซึ่งคุณสมบัติของการประกอบอาชญากรรม (Offense Specific) หมายถึงข้อเท็จจริงที่ว่าอาชญากรจะมีพฤติกรรมแตกต่างกันไปตามรูปแบบของอาชญากรรม ซึ่งจะแตกต่างจากกันในด้านความชำนาญในการประกอบอาชญากรรม ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการกระทำผิด และการมีอยู่อย่างแพร่หลายของเหยื่ออาชญากรรม ฯลฯ ส่วนคุณสมบัติของตัวอาชญากร (Offender Specifier) หมายความว่า ความแตกต่างของตัวอาชญากรในการตัดสินใจที่จะประกอบอาชญากรรม ก่อนที่จะกระทำกฎหมายอาชญากรต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทั่วไปอันได้แก่ โอกาสในการกระทำผิด ผลเสีย ผลประโยชน์ ตลอดจนความเสี่ยง รวมทั้งแรงกระตุ้นหรือมูลเหตุจูงใจในการกระทำผิดของอาชญากรผู้นั้นด้วย ซึ่งหลังจากที่บุคคลได้คิดคำนวณถึงปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชญากรรมแล้ว จึงตัดสินใจว่าจะประกอบอาชญากรรมหรือไม่ จะเห็นได้ว่าผลประโยชน์จากการกระทำผิดนอกจากจะเป็นทรัพย์สิน ยังรวมถึงความพึงพอใจหรือความสุขทางด้านจิตใจด้วย และกระบวนการตัดสินใจในการประกอบอาชญากรรมนี้จะมีลักษณะเฉพาะตัวเท่านั้น

2. งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

Robert J. Sampson, Stephen W. Raudenbush, Felton Earls (1997) ทำการศึกษาเรื่อง Neighborhood and Violent Crime: A Multilevel Study of Collective Efficacy (ละแวกบ้านและอาชญากรรมร้ายแรง: การศึกษาระดับที่หลากหลายของการมีประสิทธิภาพร่วมกัน)

การให้นิยามที่สอดคล้องกันระหว่างการรวมตัวของเพื่อนบ้านกับความสมัครใจเข้ามาบนผลประโยชน์ที่เหมาะสม เป็นการเชื่อมโยงสู่การลดความรุนแรง เป็นสมมติฐานที่ทดสอบในปี 1995 โดยการสำรวจประชาชนพลเมือง 8,782 คน ใน 343 ครั้วเรือนในบริเวณละแวกใกล้เคียงกันในเมืองชิคาโก, อิลลินอย แซมสันพบว่า, แม้ว่าความยากจนไม่มีความเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมแต่ทว่าความยากจนรวมกันกับการเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย (การย้ายที่อยู่อาศัยบ่อยครั้ง) เป็นสิ่ง

เกี่ยวข้องกับกาการเกิดอาชญากรรมรุนแรงระดับสูง อัตราของทำเลที่ตั้งของครอบครัวที่แตกแยก (อัตราการหย่าร้างและอัตราของผู้หญิงที่เป็นหัวหน้าครอบครัว) เป็นความเข้มแข็งและความสม่ำเสมอโดยมีเกี่ยวเนื่องกับอัตราความรุนแรง ละแวกบ้านของชาวอเมริกันเชื้อสายแอฟริกา มีเปอร์เซ็นต์ที่จะมีอัตราอาชญากรรมสูง แต่เชื้อชาตินั้นมีแนวโน้มที่จะถูกตัดออก เมื่อครอบครัวที่แตกแยกและความยากจนเป็นการนำเข้าสู่การพิจารณา ในที่สุดละแวกบ้านกับความหนาแน่นของประชากรที่สูง, อาคารชุดที่มากมายและการรวมตัวของบุคคล โดยบุคคลนั้นที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับครอบครัว เป็นเงื่อนไขที่จะแนวโน้มที่จะมีอัตราสูงของอาชญากรรมและความรุนแรง

แซมชันอธิบายรูปแบบเกี่ยวกับแนวคิดของ Shaw เกี่ยวกับความไร้ระเบียบของสังคม โดยเขากล่าวถึงความไร้ความสามารถของชุมชนที่จะตระหนักถึงค่านิยมร่วมกัน ตัวอย่างหนึ่งคือเมื่อคนในชุมชนต่อต้านยาเสพติดแต่ไม่สามารถขจัดตัวแทนจำหน่ายยาเสพติดได้ โดยบุคคลนำเอายาเสพติดเข้ามาใกล้บ้านสำหรับเป็นตลาดยาเสพติด สิ่งเหล่านี้อาจจะเป็นตัวแปรของเหตุผลบางอย่างว่าทำไมชุมชนไม่มีความตระหนักถึงค่านิยมที่มีร่วมกัน แต่เหตุผลหนึ่งคือการขาดในบางสิ่งที่ Coleman เรียกว่า "ทุนทางสังคม" โดยเป็นเครือข่ายของความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนที่แสดงการกระทำร่วมกันให้มีความสะดวกมากขึ้นและสร้างความสำเร็จที่เป็นไปได้ของเป้าหมายร่วมกัน

หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด Sampson and Raudenbush พบว่า ทั้งลักษณะทางกายภาพและสังคมที่เสียระเบียบมีความเกี่ยวพันที่มากที่สุดในส่วนความคิดเห็นในความยากจนและการใช้ประโยชน์ในที่ดินร่วมกัน ภายในขอบเขตของเนื้อหาของความสัมพันธ์ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม การลดลงของอาชญากรรมในละแวกบ้านกับความสัมพันธ์ทางสังคมที่มากขึ้นและความคาดหวังร่วมกันที่มากขึ้นสำหรับการเข้ามาสนับสนุนของการควบคุมทางสังคม ความไว้วางใจ พวกเขาสรุปว่า ความไว้วางใจเป็นส่วนประกอบของอาชญากรรมคล้ายกับโครงสร้างที่เสียหายและการมีประสิทธิภาพร่วมกันที่น้อยลงนั่นเอง

John A Ferguson (2006) ทำการศึกษาเรื่อง วิธีการในการป้องกันเหยื่อการค้ามนุษย์ในประเทศแคนาดา

สหประชาชาติได้มีการต่อตั้งองค์การต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติในเดือนมิถุนายน ปี2000 ซึ่งประกอบด้วยพิธีสาร: การป้องกัน, การปราบปรามและการลงโทษบุคคลที่ค้ามนุษย์ โดยเฉพาะในผู้หญิงและเด็ก พิธีสารสะท้อนการยินยอมโดยประชาคมระหว่างประเทศที่ว่า การค้ามนุษย์เป็นปัญหาร้ายแรงระหว่างประเทศ มีความต้องการชี้ให้เห็นถึงประเด็นดังกล่าวและมีการรวบรวมกลยุทธ์ข้อบังคับใช้ทางกฎหมายทั่วโลก

การศึกษาค้างนี้มีการตรวจสอบความยินยอมของประเทศแคนาดาเกี่ยวกับการปกป้องเหยื่อเฉพาะรายโดยมีการเตรียมการบรรจุในพิธีสารการค้ามนุษย์ บทที่2 ถึงบทที่4 มีการตรวจสอบประวัติศาสตร์ของวิวัฒนาการของทาสผิวขาวที่ถูกค้ามนุษย์; มีการอภิปรายโต้เถียงเรื่องการค้ามนุษย์ และมีการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างโลกาภิวัตน์ ผู้อพยพย้ายถิ่นที่ผิดกฎหมาย และการค้ามนุษย์ บทที่5 แสงถึงความกังวลทั่วทั้งโลกของ NGOs เกี่ยวกับพิธีสาร ในการบัญญัติเรื่องการปกป้องเหยื่อ บทที่6 การมุ่งประเด็นไปที่การประเมินผลของการยินยอมของแคนาดาเกี่ยวกับการปกป้องเหยื่อของพิธีสารที่ได้บัญญัติไว้, มีการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างวิธีการของแคนาดา อเมริกาและเกาะอังกฤษ

Krystal Letourneau (2007) ศึกษาทัศนคติของการการค้ามนุษย์ในเนวาด้า

รูปแบบใหม่ของการค้าทาสในทุกวันนี้ เกิดขึ้นในประเทศที่มีสัญญาผูกมัดและมีการกีดกันเด็กและเยาวชน, ผู้หญิงและผู้ชาย โดยการบังคับให้ค้าประเวณีหรือการเป็นคนรับใช้ตามบ้าน ทาสในรูปแบบใหม่เรียกว่า การค้ามนุษย์และมีความพยายามในการนำไปสู่การเจรจาซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นปัญหาสังคมในอเมริกา สำหรับตัวอย่าง อเมริกาที่มีความพยายามที่จะเพิ่มการฟ้องร้องนักค้ามนุษย์หรือแมงดา อเมริกาเป็นนโยบายในการอนุญาตให้เหยื่อการค้ามนุษย์อาศัยในอเมริกา โดยจะเป็นพยานจนกระทั่งมีการฟ้องร้องนักค้ามนุษย์

สมาคมวิทยาศาสตร์ไม่มีความคิดว่าถ้าหากประชาชนทั่วไปมีการรับรู้เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ว่าเป็นปัญหาหรือมีความตระหนักถึงขอบเขตของปัญหา อันเนื่องมาจากการขาดแคลนงานวิจัย มันเป็นสิ่งสำคัญถึงเกณฑ์ที่ประชาชนทั่วไปมีความเข้าใจถึงปัญหาการค้ามนุษย์ เพราะถ้าหากประชาชนทั่วไปคิดว่าเป็นปัญหาที่เล็กน้อยหรือเป็นเหตุการณ์ในประเทศอื่น, ในขณะเดียวกันนั้น ก็เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ที่นักการเมืองก็มีการคิดว่าเป็นปัญหาเล็กน้อยเช่นเดียวกัน พื้นฐานกฎหมายหลายๆฉบับอาจจะมีการให้ข้อมูลที่ผิดพลาดและไม่มีการส่งเคราะห์เหยื่อ ซึ่งถือว่าเป็นความตั้งใจ

การศึกษาค้างนี้มุ่งความสนใจไปที่ความเข้าใจของการค้ามนุษย์ ในกลุ่มนักเรียนที่อาศัยในรัฐพร้อมกับปัญหาการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นหนึ่งเรื่องใหญ่ที่สุดในอเมริกา การเข้ามามีส่วนร่วมในการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจของเหยื่อการค้ามนุษย์ ทัศนคติของพวกเขาคือการพิจารณาถึงกฎหมายในการปกป้องการค้ามนุษย์โดยจะต้องมีการทำข้อสรุปดังกล่าวโดยเร่งด่วน

สุดาศิริ วศวงศ์ (2539) งานวิจัยเรื่อง การคุ้มครองแรงงานประมงทะเลในประเทศไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีการประกอบกิจการประมงซึ่งขอรับใบอนุญาตประกอบที่จังหวัดระยอง พบว่า แรงงานประมงทะเลเป็นแรงงานเกษตรสาขาหนึ่งที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศมากไม่น้อยกว่าแรงงานประเภทอื่นๆ แต่แรงงานประมงทะเลยังมิได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเหมือนแรงงานประเภทอื่น ทั้งๆที่แรงงานประมงทะเลต้องทำงานอย่างโดดเดี่ยวห่างไกลจากครอบครัวมีสภาพการทำงานที่ตรากตรำ ได้รับค่าจ้างน้อย ไม่มีสวัสดิการและความปลอดภัยในการทำงาน ต้องเสี่ยงต่อภัยอันตรายต่างๆไม่ว่าจะเป็นภัยจากธรรมชาติจากเครื่องจักร เครื่องมือเครื่องใช้ ภัยจากโจรสลัด เรืออัปปาง การถูกจับกุมและรับโทษในต่างแดนเมื่อเกิดการละเมิดน่านน้ำขึ้น ซึ่งเมื่อปัญหาต่างๆเหล่านี้เกิดขึ้นมักถูกปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือทำให้มีใครอยากทำงานประมงทะเล เพราะขาดหลักประกันและความมั่นคงในการทำงานทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในกิจการประมง เพราะขาดหลักประกันและความมั่นคงในการทำงานทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในกิจการประมง มีการลักลอบนำแรงงานต่างชาติมาใช้ในกิจการประมงทะเลมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆตามมาด้วย

ดังนั้นจึงควรมีการกำหนดกฎหมายในการให้ความคุ้มครองแก่ลูกจ้างในกิจการประมงอย่างเท่าเทียมกับลูกจ้างในกิจการประเภทอื่น เพื่อให้ลูกจ้างในกิจการประมงทะเลมีสภาพการทำงานที่ปลอดภัย เหมาะสม และเป็นธรรมจึงจะเป็นการจูงใจให้คนมารับจ้างแรงงานในกิจการประมงทะเลมากขึ้น แต่กฎหมายที่กำหนดขึ้นมานี้ยังมิได้มีผลบังคับใช้ เนื่องจากการคัดค้านอย่างรุนแรงของผู้ประกอบการกิจการประมงทะเลว่า บทบัญญัตินี้ยังไม่เหมาะสม ไม่อาจปฏิบัติตามได้

ศุภลักษณ์ พอพรวน (2548) วิทยานิพนธ์เรื่อง ความรู้ ทัศนคติ เกี่ยวกับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาลระดับปฏิบัติการด้านปัญหาการค้ำมนุษย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความรู้ ทัศนคติ และปัจจัยส่วนบุคคล เกี่ยวกับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาลระดับปฏิบัติการชั้นประทวนด้านปัญหาการค้ำมนุษย์ ผลการศึกษา พบว่า

กลุ่มตัวอย่างมีช่วงอายุ 31-35 ปี สถานภาพสมรสแล้ว มีบุตร 1-2 คน มีอายุการทำงาน 6-10ปี การศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี มีชั้นยศเป็นจ่าสิบตำรวจและสิบตำรวจโท และส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมหรือคำอธิบายชี้แจงเกี่ยวกับปัญหาการค้ำมนุษย์ ซึ่งปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพ อายุการทำงาน การได้รับการอบรมเกี่ยวกับปัญหาการค้ำมนุษย์ ส่งผลให้ทัศนคติเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาลระดับปฏิบัติการชั้นประทวนแตกต่างกัน ปัจจัยความรู้ ได้แก่ ความหมาย ความสำคัญของปัญหาระดับระหว่างประเทศ วิธีการ

แก้ไขปัญห กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ที่แตกต่างกันทำให้ทัศนคติเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาลระดับปฏิบัติการชั้นประทวนแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยทัศนคติ ได้แก่ ด้านสิทธิมนุษยชน ด้านเด็ก สตรี และผู้ด้อยโอกาส ด้านการให้ความสำคัญกับปัญหา ด้านความสำคัญของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ที่แตกต่างกันทำให้ทัศนคติเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาลระดับปฏิบัติการชั้นประทวนแตกต่างกัน

สำหรับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปัญหาการค้ามนุษย์เป็นปัญหาใหม่ และควรมีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ส่วนข้อเสนอแนะคือ ให้มีการอบรมเกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจระดับปฏิบัติการชั้นประทวน เพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจในปัญหานี้ และปรับเปลี่ยนทัศนคติด้านปัญหาการค้ามนุษย์ว่ามีความสำคัญ และเป็นปัญหาเร่งด่วน ที่ควรได้รับการแก้ไข

ปิยวรรณ สุขทอง (2549) สารนิพนธ์เรื่อง เหยื่อในความผิดฐานค้ามนุษย์ พบว่าการค้ามนุษย์เป็นรูปแบบหนึ่งของการค้าทาสในอดีต ถือเป็นความผิดทางอาญาสากล และมีลักษณะเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ร้ายแรง ในปัจจุบันได้รับความร่วมมือทั้งในระดับระหว่างประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับอนุภูมิภาคในการแก้ปัญหาดังกล่าว เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการนำตัวผู้ค้ามนุษย์มาดำเนินคดีตามกฎหมาย และให้ความคุ้มครองเหยื่อผู้ซึ่งได้รับความเสียหายจากความผิดฐานค้ามนุษย์ อย่างไรก็ตามกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันไม่คุ้มครองเหยื่อในความผิดฐานค้ามนุษย์เท่าที่ควร เนื่องจากมีการดำเนินคดีในความผิดทางอาญาต่อเหยื่อในความผิดที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความผิดฐานมนุษย์ อาทิเช่น ความผิดฐานเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ความผิดฐานปลอมเอกสารการเดินทางอันเป็นเอกสารทางราชการ หรือความผิดฐานทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น ทั้งที่ผู้ถูกค้าควรได้รับการพิจารณาในฐานะที่เป็นเหยื่อและได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมมากกว่าที่จะถูกลงโทษ ส่งผลต่อพยานหลักฐานในการดำเนินคดีต่อผู้ค้ามนุษย์เนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากเหยื่อและเหยื่อยังได้รับความเสียหายจากการลงโทษอีกด้วย เพื่อให้เหยื่อได้รับสิทธิและความช่วยเหลือจากรัฐ ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายในความผิดฐานค้ามนุษย์ และไม่ถูกดำเนินคดีในความผิดที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความผิดฐานค้ามนุษย์ ส่งผลให้รัฐสามารถได้พันธมิตรในการปราบปรามผู้กระทำผิดฐานค้ามนุษย์ ดังนั้นจึงได้ทำการพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับสถานะภาพในทางกฎหมายของเหยื่อ และสิทธิความช่วยเหลือที่เหยื่อพึงได้รับ ซึ่งเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันเป็นอย่างมากในปัจจุบัน

แดนไทย ปลั่งติ (2549) วิทยานิพนธ์ เรื่องปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี: ศึกษาเฉพาะกรณีค้ามนุษย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด พัฒนาการของการปราบปรามเพื่อศึกษาแนวคิด พัฒนาการของการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชนและสตรี ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของ บก.ปดส. รวมถึงรูปแบบการค้ามนุษย์ที่กระทำต่อเด็ก เยาวชน และสตรี รวมทั้งเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชนและสตรีและเพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชนและสตรี ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผลการศึกษา พบว่า

การค้ามนุษย์หรือ Human Trafficking or Trafficking in Person หมายถึงการที่เด็กและหญิงตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ หรือหมายถึงการกระทำผิดต่อเด็กและหญิงโดยการซื้อ ขาย จำหน่าย หรือจัดหาเด็กและหญิงนั้นด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อสำเร็จความใคร่ทั้งตนและผู้อื่น เพื่อการอนาจารหรือเพื่อประโยชน์อันมิชอบ ไม่ว่าจะเป็นการขายเด็กให้เป็นขอทาน หรือทำงานในสภาพที่ใช้แรงงานโดยทารุณโหดร้าย สาเหตุของการค้ามนุษย์มีสาเหตุจากความอ่อนแอของสถาบันครอบครัว ความยากจน ขาดความรู้ พ่อแม่ขาดความรับผิดชอบ และโครงสร้างทางสังคมที่เน้นวัตถุนิยม ขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย การทุจริตคอร์รัปชัน การขาดนโยบายและการแก้ไขปัญหา รวมถึงทัศนคติของบุคคลที่เกี่ยวข้องที่มีต่อสตรีและเด็กในฐานะผู้เสียหายหรือเหยื่อ ตลอดจนปัญหาการประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ลักษณะของการค้ามนุษย์ที่ปรากฏได้แก่ เพื่องานบริการทางเพศ เป็นต้น การศึกษาภาคสนามพบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์เป็นอย่างดี ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญได้แก่ ขาดแคลนงบประมาณในการสืบสวนหาข่าวรวบรวมพยานหลักฐาน เหยื่อของการค้ามนุษย์มักเกรงกลัวอิทธิพลของการค้ามนุษย์ เป็นผลให้ขาดการสืบสวนขยายผลไปถึงองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ผลการพิสูจน์สมมติฐานพบว่า ปัจจัยภูมิหลังของเจ้าหน้าที่ต่างกันมีทัศนคติต่อปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน และความรู้ความเข้าใจในการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ คือ รัฐควรส่งเสริมด้านงบประมาณให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำต่อเด็ก เยาวชน และสตรีอย่างเพียงพอเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวน สอบสวน หาข่าว คຸ້ມครองพยาน ขยายผลให้ถึงหัวข้อของขบวนการ

การค้ามนุษย์ ทั้งในระดับองค์กรอาชญากรรม (Transnational Organized Crime) ควรผลักดันพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์โดยเร็ว ผู้บริการระดับสูงควรสนใจในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี อย่างเร่งด่วนในทุกขั้นตอนตั้งแต่การสืบสวน สอบสวน จับกุม สืบพยานตลอดจนการส่งเคราะห์เยียวยาเหยื่อจากการค้ามนุษย์ รัฐควรดำเนินการคุ้มครองพยานให้ปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพจริงจังต่อเนื่อง และยั่งยืน เพื่อสร้างความมั่นใจและความปลอดภัยในความร่วมมือให้กับพยานในคดี กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี ควรระดมสมองในการจัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์เพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี ควรมีบทบาทในการเป็นผู้บริหารคดี (Case Manager)

พฤต เอมมานูเอล ไบระหมาน (2551) วิทยานิพนธ์เรื่อง การสร้างความร่วมมือเพื่อต่อต้านการค้าแรงงานทาสบนเรือประมง มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาความเป็นมาของการสร้างความร่วมมือระหว่างมูลนิธิกระจกเงากับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตลอดจนรับทราบจำนวนองค์การอื่นๆที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการสร้างความร่วมมือ ณ ปัจจุบัน นอกจากนี้ศึกษากิจกรรม หรือวิธีการสร้างความร่วมมือที่ได้รามาประยุกต์ใช้ ตลอดจนบทบาทและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการสร้างความร่วมมือของทั้งองค์กร โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการสัมภาษณ์เชิงลึก ประชากรเป้าหมายทั้งจากมูลนิธิกระจกเงาและจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ด้วยคำถามกึ่งโครงสร้าง ประกอบกับการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้รับมาเสนอและวิเคราะห์ด้วยกรอบแนวคิดการสร้างความร่วมมือ (Collaboration) ของ Robert Agranoff and Michael McGuire ซึ่งได้เสนอไว้ในปี ค.ศ. 2003

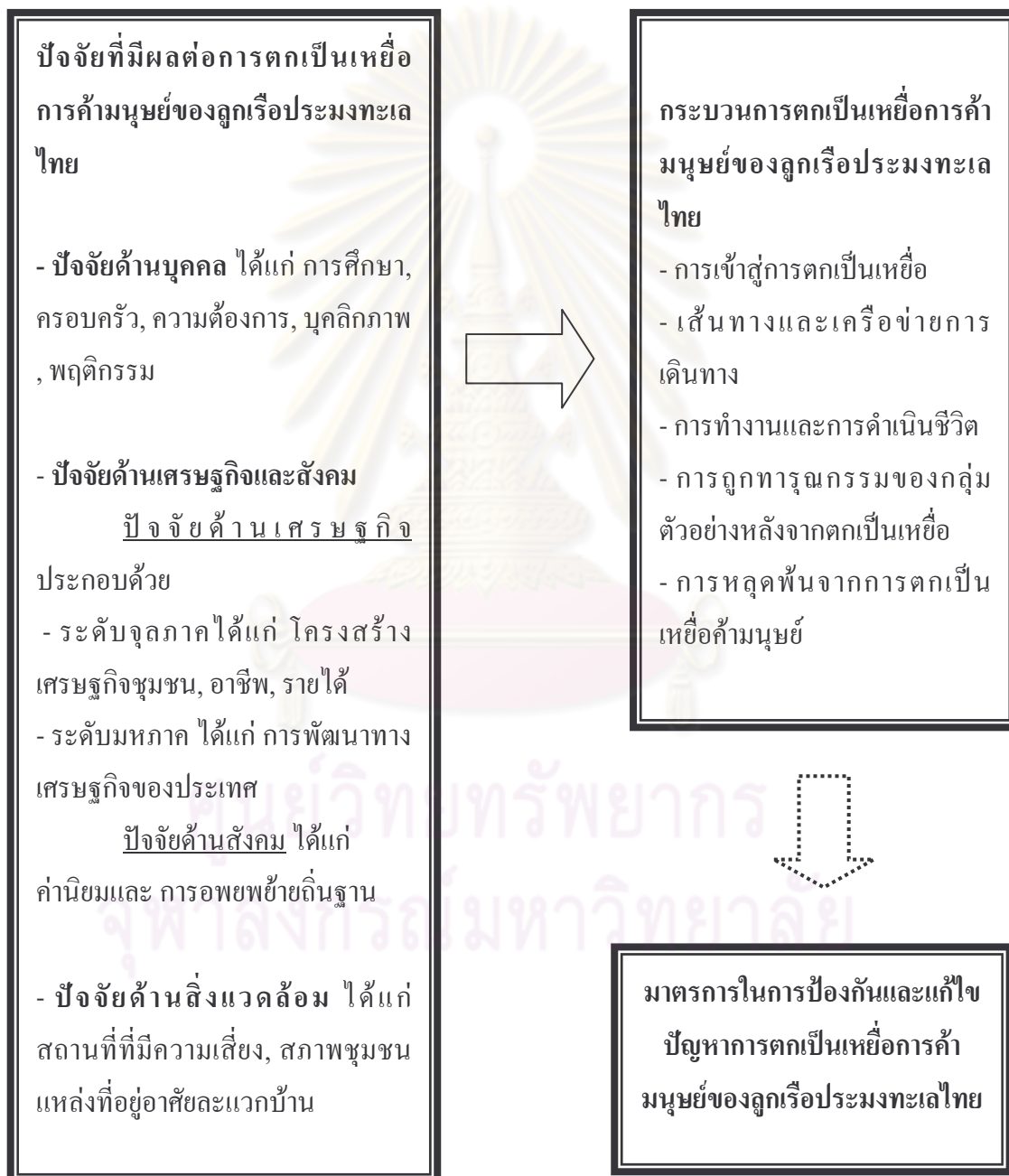
จากการศึกษาพบว่า การสร้างความร่วมมือระหว่างมูลนิธิกระจกเงากับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สามารถแบ่งระยะเวลาออกเป็น 3 ช่วงด้วยกัน คือ (1) ระยะก่อตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ.2546 ถึงก่อนเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2549 (2) ระยะตื่นตัว เริ่มขึ้นในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2549 และ(3) ระยะสร้างความร่วมมืออย่างจริงจัง เริ่มตั้งแต่วันที่ 14 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบัน ในส่วนขององค์การที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการสร้างความร่วมมือ ได้แก่ องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงแรงงาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มูลนิธิกระจกเงา เครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน ศูนย์อภิบาลผู้เดินทางทะเล (บ้านสุขสันต์) จังหวัดสงขลา ทั้งนี้ กิจกรรมหรือวิธีการสร้างความร่วมมือประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ (1) การดำเนินโครงการ

จำนวน 2 โครงการ (2) การสัมมนาร่วมกันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ (3) การสนับสนุน ข้อมูลข่าวสาร (4) การปฏิบัติงานภาคสนาม และ(5) การให้ความช่วยเหลือผู้เสียหาย อนึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการสร้างความร่วมมือ ประกอบด้วย ผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของทั้งสององค์กร และผลลัพธ์ที่เป็นอุปสรรค โดยผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ได้แก่ (1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานทาสบนเรือประมงเพิ่มเติม โดยผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ได้แก่ (1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานทาสบนเรือประมงเพิ่มเติมโดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ความเข้าใจของบุคลากรภายในกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ (2) ขอบเขตการปฏิบัติงานขยายมากขึ้น ขณะที่ผลลัพธ์ที่เป็นอุปสรรคซึ่งเกิดจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหลักได้แก่ (1) ความเพิกเฉยในการให้ความร่วมมือโดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างการสร้างความร่วมมือในระยะแรก (2) ความล่าช้าในการให้ความร่วมมือ เนื่องจากต้องการรอการตัดสินใจจากส่วนกลาง ตลอดจนการต้องรับผิดชอบภารกิจจำนวนมากและ (3) การขาดความเข้าใจซึ่งกันและกันเนื่องจากทั้งสององค์กรมีลักษณะการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ส่วนข้อเสนอแนะ สำหรับการสร้างความร่วมมือของทั้งสององค์กร ได้แก่ จัดระบบเชื่อมต่อฐานข้อมูลระหว่างองค์กร จัดประชุมร่วมกันเพิ่มมากขึ้น แลกเปลี่ยนบุคลากรระหว่างกันแบบชั่วคราวและกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ต้องปรับเปลี่ยนยุทธวิธีการรับแจ้งเหตุ ตลอดจนลักษณะสร้างการปฏิบัติงานเชิงรุก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยเรื่อง “กระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย: ศึกษากรณีเหยื่ออาชญากรรมในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี” มีรายละเอียดตามหัวข้อต่างๆ ดังนี้

1. ประเภทของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) โดยเน้นข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ กระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์และมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อนำมาอธิบายปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา จากนั้นรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) รวมทั้งการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เฉพาะกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ผู้วิจัยคัดเลือกแล้วว่าสามารถให้ข้อมูลในเชิงลึกที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการค้นหาคำตอบในการวิจัยครั้งนี้

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการวิจัย เลือกรับจากผู้ชายที่เป็นลูกเรือประมงทะเลไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ซึ่งอยู่ในความดูแลของสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี จำนวน 7 คน ผู้ประกอบการกิจการประมงทะเล จำนวน 4 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์จากภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 7 คน โดยการให้ข้อมูลเชิงลึกแก่ผู้วิจัยดังกล่าว กำหนดจากการคัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

2.1 คุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญของลูกเรือประมงทะเลไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ทั้งนี้เพื่อให้สามารถเข้าสู่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ง่ายและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น นำมาสู่การตอบใจทฤษฎีการวิจัยได้อย่างถูกต้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 อายุ เป็นผู้ชายที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์อายุ 15 ปีขึ้นไป ทั้งนี้เนื่องจากภารกิจงานของสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี มีภารกิจในการให้ความช่วยเหลือ คุ้มครอง และฟื้นฟูผู้เสียหายที่ตกเป็นเหยื่อจากกระบวนการค้ามนุษย์ที่เป็นผู้ชายอายุ 15 ปีขึ้นไป เป็นกรดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

2.2 คุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ผู้ประกอบกิจการประมงทะเล ผู้วิจัย ได้คัดเลือกผู้ประกอบกิจการประมงทะเลในการศึกษาวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 เป็นบุคคลที่ดำเนินธุรกิจในภาคกิจการประมงทะเล ทั้งที่เป็นเจ้าของเรือประมงทะเลโดยเป็นเรือประมงที่ออกไปลากปลาอย่างน้อยน้ำต่างประเทศ เจ้าของโรงงานที่เป็นอุตสาหกรรมประมงต่อเนื่อง ผู้จัดการเรือประมงทะเล และเจ้าหน้าที่ในส่วนของสมาคมประมงทะเล

2.3 คุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์จากภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์จากภาครัฐ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจจากกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ (ปคม.) จำนวน 1 คน, เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เคยปฏิบัติงานจากกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชนและสตรี (ปดส.) จำนวน 1 คน, นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ สังกัด สำนักงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าหญิงและเด็ก กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ จำนวน 1 คน, นักวิชาการแรงงานชำนาญการ เจ้าหน้าที่จากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จำนวน 1 คน และนักพัฒนาสังคม สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์แห่งชาติ จำนวน 1 คน

2.3.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์ จากภาคเอกชน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN) และผู้จัดการศูนย์อภิบาลผู้เดินทางทะเลสงขลา (บ้านสุขสันต์)

3. วิธีการเก็บข้อมูลในการศึกษา

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลักจากที่มาสำคัญ 2 แหล่ง คือ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษาค้นคว้าจาก

3.1.1 เอกสารทางด้านวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ

3.1.2 เอกสารประเภทรายงานการสัมมนา รายงานการประชุม รายงานการสำรวจที่เกี่ยวข้อง ที่องค์กร หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ที่ได้มีจัดและรวบรวมไว้

3.1.3 ข่าวหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร และรวบรวมทั้งบทความที่สำคัญจากแหล่งสื่อสารมวลชนต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง

3.1.4 ข้อมูลทางด้านหลักกฎหมาย และระเบียบวิธีปฏิบัติของหน่วยงาน

3.1.5 ข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต

3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถซักถามรายละเอียดของประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบตัวต่อตัว มีการสื่อสารโต้ตอบกันทั้งสองฝ่าย (Two-Way Communication) เพื่อให้การสัมภาษณ์มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) มีแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure or Guide Interviews) โดยการทำหนดประเด็นคำถามลักษณะปลายเปิด ที่เอื้อให้ผู้วิจัยสามารถยืดหยุ่นการถามได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์การสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1) ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา สถานภาพ ภูมิถิ่นกำเนิด ความสัมพันธ์ในครอบครัวของเหยื่อก่อนที่จะตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ประกอบด้วย

- ปัจจัยด้านบุคคล หมายถึง อายุ การศึกษา ครอบครัว บุคลิกภาพ พฤติกรรม

- ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม หมายถึง สภาพทางเศรษฐกิจ อาชีพ รายได้ ค่านิยม

- ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การเข้าไปอยู่ในสถานที่ที่มีความเสี่ยง สภาพชุมชนแหล่งที่อยู่อาศัยละแวกบ้าน

(2.4) ปัจจัยอื่นๆ หมายถึง การติดต่อกับบุคคลหรือการถูกชักชวน การขาดความระมัดระวังตัว และแรงจูงใจของผู้กระทำผิด

3) กระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ประกอบด้วย

(3.1) ลักษณะการเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อ

(3.2) เส้นทางและเครือข่ายการเดินทาง

(3.3) ลักษณะการทำงาน การดำเนินชีวิตและการถูกทารุณกรรม

หลังจากที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

(3.4) การหลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

3.2.2 กลุ่มผู้ประกอบกิจการประมงทะเล

- 1) ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพ ประเภทของกิจการประมงทะเล รายได้ ระยะเวลาในการดำเนินกิจการ
- 2) สภาพการของการดำเนินกิจการประมงทะเล
- 3) วิธีการได้มาซึ่งแรงงานในส่วนของลูกเรือประมงทะเล
- 4) สิทธิและสวัสดิการของแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงทะเล
- 5) การรับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การค้ามนุษย์ในรูปแบบของลูกเรือประมงทะเล

3.2.3 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์จากภาครัฐและภาคเอกชน

- 1) ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ชื่อ-สกุล อายุ การศึกษา สถานภาพ ประสบการณ์ในการทำงานได้แก่ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ รวมทั้งการเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับการค้ามนุษย์
- 2) ภาพรวมของการค้ามนุษย์ในปัจจุบัน
- 3) สภาพปัญหาและสาเหตุที่ก่อให้เกิดการค้ามนุษย์ในส่วนของแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงทะเล
- 4) มาตรการในการคุ้มครองสิทธิหรือช่วยเหลือแรงงานในส่วนของลูกเรือประมงทะเลที่ตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการค้ามนุษย์
- 5) มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในส่วนของแรงงานที่ลูกเรือประมงทะเล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง การเข้าถึงข้อมูลได้ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และมีแนวทางการสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.1 ผู้วิจัย เพื่อให้สามารถดำเนินการศึกษาได้อย่างถูกต้องตามกระบวนการวิจัย และได้ผลการศึกษาที่มีความเชื่อถือได้ ผู้ศึกษาต้องมีความพร้อมในการดำเนินการศึกษา โดยทำการเตรียมตนเอง ดังนี้

4.1.1 ระเบียบวิธีวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหลักการเชิงทฤษฎีของการวิจัยเชิงปรากฏการณ์ จากเอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการค้ามนุษย์ ร่วมกับการขอคำปรึกษา แนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ที่มีความรู้ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ

4.1.2 ผู้วิจัยทำการศึกษาเนื้อหา แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากเอกสาร ตำรา และผู้รู้ ได้แก่ เรื่องการค้ำนุชย์ สิทธิมนุษยชน ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความพร้อมในการตรวจสอบตนเองเกี่ยวกับความรู้ ความคิด และเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา

4.2 การเตรียมการเก็บข้อมูล

4.2.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากหน่วยงาน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล พบเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.2.2 ผู้วิจัยตรวจสอบคุณสมบัติผู้ให้ข้อมูล โดยคำนึงถึงคุณสมบัติและความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยเข้าพบ สร้างสัมพันธภาพ และอธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย พร้อมทั้งขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลในการเก็บข้อมูล เมื่อผู้ให้ข้อมูลยินยอมเข้าร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลจึงเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูล

4.2.3 ผู้วิจัยตระหนักถึง การเข้าวิจัยเพื่อรับรู้ข้อมูลที่เป็นจริงของผู้ให้สัมภาษณ์ต้องเตรียมความพร้อมในเทคนิคการสัมภาษณ์ การบันทึกข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนึงถึงสิทธิผู้ให้ข้อมูล การเคารพ ให้เกียรติและยอมรับข้อมูลทุกอย่างที่ได้มา และจริยธรรมของผู้วิจัยตลอดการดำเนินการวิจัย

5. ขั้นตอนการสัมภาษณ์

5.1 ผู้วิจัยแนะนำตัว บอกวัตถุประสงค์ของการวิจัย และประเด็นการสัมภาษณ์แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งขออนุญาตบันทึกเสียง และแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทราบว่าสามารถไม่ตอบข้อมูลได้ตลอดเวลาในการสัมภาษณ์ หากเป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลที่ไม่ต้องการเปิดเผย หรือมีความอึดอัด ไม่สบายใจจากการสัมภาษณ์ ซึ่งจากการสัมภาษณ์จนแล้วเสร็จปรากฏว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนยินดีให้ข้อมูล และพูดคุยจนจบกระบวนการสัมภาษณ์

5.2 ผู้วิจัยเริ่มต้นการสัมภาษณ์ด้วยการพูดคุยเรื่องทั่วไปกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยสอบถามข้อมูลส่วนตัว การเรียน การทำงานในปัจจุบัน เพื่อสร้างความคุ้นเคยก่อนเข้าสู่ประเด็นการสัมภาษณ์ โดยใช้เวลาประมาณ 10 นาที หลังจากนั้นก็จะเริ่มเข้าสู่การสัมภาษณ์ตามประเด็นของการสัมภาษณ์

5.3 ผู้วิจัยปิดการสัมภาษณ์ด้วยการสรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์ และขอบคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งการขออนุญาตนัดหมายหากมีข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการเพิ่มเติม

5.4 การสัมภาษณ์ทุกครั้งผู้วิจัยจะทำการบันทึกเสียง และจดบันทึกประเด็นจากการสัมภาษณ์ และหลังจากนั้นผู้วิจัยได้สรุปประเด็นสัมภาษณ์ และนำข้อมูลมาทบทวนจากข้อมูลที่มีการบันทึกเสียงไว้

อย่างไรก็ตาม การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีอุปสรรคในการนัดหมายผู้ให้ข้อมูล เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละคนมีภารกิจอื่นๆ ได้แก่ ภาระหน้าที่ในการทำงาน การดูแลครอบครัว และธุระส่วนตัวของแต่ละคน ดังนั้นในการนัดหมายต้องรอให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีเวลาว่างพอที่ผู้วิจัยจะสามารถไปพบและสัมภาษณ์ตามประเด็นการสัมภาษณ์ได้ และมีบางคนที่ผู้วิจัยนัดหมายไว้แล้ว แต่ภายหลังไม่สามารถติดต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ ผู้วิจัยจะต้องเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนอื่นเพื่อสัมภาษณ์แทนจนครบตามจำนวนที่กำหนด ซึ่งการสัมภาษณ์เจาะลึกกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเริ่มทำการสัมภาษณ์เจาะลึกเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2553 และเสร็จสิ้นในวันที่ 16 สิงหาคม 2553

6. หลักจริยธรรมกับการเก็บข้อมูล

จริยธรรมในการเก็บข้อมูลเป็นสิ่งที่ละเลยไม่ได้ในการทำวิจัย เนื่องจากในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีประเด็นที่เกี่ยวข้องการถูกล่วงละเมิดของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งในการสัมภาษณ์อาจมีข้อมูลที่กระทบกระเทือนจิตใจของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ฉะนั้นเพื่อรักษาประโยชน์อันชอบธรรมผู้วิจัยจึงต้องคำนึงถึงประเด็นต่อไปนี้

1. การแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการเปิดเผยตนเองของนักวิจัย ในการทำวิจัยโดยการเก็บข้อมูลในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยได้ทำการแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนทราบ โดยไม่ปิดบังรายละเอียดในการทำวิจัย หรือหลอกลวง หรือปลอมตัว เพื่อสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากที่สุด

2. การให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยินยอมให้เก็บข้อมูลโดยสมัครใจ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญก่อนการดำเนินการสัมภาษณ์ โดยการพูดคุยในประเด็นทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมหรือประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นในสังคม จากนั้นก็เข้าสู่ข้อมูลที่ทำให้ศึกษาวิจัย

3. การรักษาความลับและความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การรักษาความลับมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำวิจัยในครั้งนี้ โดยไม่ทำการเปิดเผยชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญในส่วนของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ ผู้ประกอบกิจการประมงทะเล และผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์จากภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งใช้ชื่อสมมติแทนทั้งหมด ซึ่งวิธีนี้ถือว่าสามารถเก็บข้อมูลได้อย่างมิดชิดเพื่อมิให้ผู้ใดนำข้อมูลไปใช้ทั้งในแง่บวกและแง่ลบได้

4. ในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยพยายามหลีกเลี่ยงคำถามที่กระทบกระเทือนจิตใจ หากในระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเห็นว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีสีหน้าท่าทางอึดอัด ลำบากใจ ผู้วิจัยจะเปลี่ยนประเด็นในการสัมภาษณ์ และพยายามทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีความรู้สึกที่ดีขึ้น เช่น การพักการสนทนา เป็นต้น

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

- 1) นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปถอดความจากเครื่องบันทึกเสียง
- 2) ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล โดยแยกเนื้อหาและจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นการสัมภาษณ์ และโจทย์การวิจัย
- 3) วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบการวิจัยที่กำหนด ด้วยการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) จากการจัดทำสาระบบจำแนกประเภท (Taxonomy) ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 4 ประเด็น คือ สภาพปัญหาและสาเหตุที่ก่อให้เกิดการค้ามนุษย์ในส่วนของแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงทะเล ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย กระบวนการในการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย: ศึกษากรณีเหยื่ออาชญากรรมในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่ม ได้แก่ ลูกเรือประมงที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์ และผู้ประกอบการประมงทะเลทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มาตอบโจทย์การวิจัย โดยการศึกษาความรู้ความ รวมทั้งสิ้น 18 คน โดยแบ่งลำดับในการนำเสนอ ดังนี้

1. สรุปรูปภาพรวมกรณีศึกษาลูกเรือประมงทะเลไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์
2. กรณีศึกษาลูกเรือประมงทะเลไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ (จำนวน 7 คน)
 - กรณีศึกษาที่ 1 นายขาว
 - กรณีศึกษาที่ 2 นายเขียว
 - กรณีศึกษาที่ 3 นายดำ
 - กรณีศึกษาที่ 4 นายฟ้า
 - กรณีศึกษาที่ 5 นายคราม
 - กรณีศึกษาที่ 6 นายม่วง
 - กรณีศึกษาที่ 7 นายเหลือง
3. กรณีศึกษาผู้ประกอบการกิจการประมงทะเล (จำนวน 4 คน)

เจ้าหน้าที่สมาคมประมงทะเลจังหวัด	จำนวน 1 คน
เจ้าของเรือประมงทะเล	จำนวน 1 คน
เจ้าของอุตสาหกรรมประมงทะเลต่อเนื่อง	จำนวน 1 คน
ผู้จัดการเรือประมงทะเล	จำนวน 1 คน
4. กรณีศึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์จากภาครัฐและภาคเอกชน (จำนวน 7คน)

ผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติงานในสังกัดกองบังคับการป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์ (ปคม.)	จำนวน 1 คน
ผู้เชี่ยวชาญที่เคยปฏิบัติงานในสังกัดกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชนและสตรี (ปดส.)	จำนวน 1 คน
ผู้เชี่ยวชาญจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	จำนวน 1 คน

ผู้เชี่ยวชาญจากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน	จำนวน 1 คน
ผู้เชี่ยวชาญจากคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์แห่งชาติ	จำนวน 1 คน
ผู้เชี่ยวชาญจากเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพแรงงาน	จำนวน 1 คน
ผู้เชี่ยวชาญจากศูนย์อภินิหารผู้เดินทางทะเล	จำนวน 1 คน

1. สรุปรภาพรวมกรณีศึกษา

ภาพรวมของข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาวิจัย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- 1.1 สรุปรภาพรวมกรณีศึกษาลูกเรือประมงทะเลไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์
(จำนวน 7 คน)
- 1.2 สรุปรภาพรวมผู้ประกอบการกิจการประมงทะเลไทย (จำนวน 4 คน)
- 1.3 สรุปรภาพรวมผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์จากภาครัฐและภาคเอกชน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 สรุปภาพรวมกรณีศึกษาลูกเรือปะมงทะเลไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ (จำนวน 7 คน)

ชื่อ (นามสมมติ)	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	ภูมิลำเนา	อาชีพ (ก่อนตกเป็นเหยื่อ)	สถานที่ ตกเป็นเหยื่อ	วิธีการหลอกลวง ของผู้กระทำผิด	เส้นทางเดินทาง	การหลุดพ้นจาก การตกเป็นเหยื่อ
นายขาว	23	โสด	ป.6	อ.เมือง กำแพงเพชร	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	วัดหัวลำโพง กรุงเทพฯ	ชักชวนไปทำงาน บนเรือประมง งานสบาย เงินดี	วัดหัวลำโพง → มหาชัย → ปาก พนัง → มาเลเซีย	เรือและลูกเรือทั้งหมดโดนจับ กุมโดยตำรวจน้ำมาเลเซีย หลังจากที่ถูกจำคุก ทาง โครงการคืนสู่เหย้าครั้งที่ 2 ของกระทรวงพัฒนาสังคมฯ ได้เข้ามาช่วยเหลือ
นายเขียว	42	หย่าร้าง	ป.6	อ.ดำเนินสะดวก ราชบุรี	รับจ้างซ่อมไถนาโม ราชนูรี	หอนาฬิกา มหาชัย	ชักชวนให้ไปซ่อม ไถนาโมบนเรือ ประมงโดยจะได้ ค่าจ้างวันละ 4,500 บาท	มหาชัย → มาเลเซีย	ได้หนีออกมาขณะเรือเข้าท่า การเทียบท่าเพื่อต่อทะเบียน และเข้าไปขอความช่วยเหลือ จากตำรวจท้องที่ของมาเลเซีย หลังจากถูกจำคุกทางทาง โครงการคืนสู่เหย้าครั้งที่ 2 ของกระทรวงพัฒนาสังคมฯ ได้เข้ามาช่วยเหลือ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชื่อ (นามสมมติ)	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	ภูมิลำเนา	อาชีพ (ก่อนตกเป็นเหยื่อ)	สถานที่ ตกเป็นเหยื่อ	วิธีการหลอกลวง ของผู้กระทำผิด	เส้นทางเดินทาง	การหลุดพ้นจาก การตกเป็นเหยื่อ
นายดำ	29	โสด	ม.3	อ.เมือง ยโสธร	เพิ่งลาออกจากการ เป็นเจ้าของที่รักษา ความปลอดภัยและ ยังไม่ได้มีงานใหม่	หัวลำโพง กรุงเทพฯ	ชักชวนให้ไปคัด ปลาที่สะพานปลา แถวมหาชัย โดย มีรายได้เดือนละ 10,000 บาท	หัวลำโพง → มหาชัย → ปากน้ำ → มาเลเซีย	ได้นี้้อออกมาขณะเรือเข้า ทำการเทียบท่าเพื่อต่อ ทะเบียน และได้เข้าไป ขอความช่วยเหลือจาก ตำรวจท้องที่ของมาเลเซีย หลังจากถูกจำคุกทาง โครงการคืนสู่เหย้าครั้งที่2 ของกระทรวงพัฒนาสังคมฯ ได้ เข้ามาช่วยเหลือ หมายเหตุ ได้นี้้อมา พร้อมกับนายเชียว
นายฟ้า	37	หย่าร้าง	ป.6	อ.ไชยา สุราษฎร์ธานี	เกษตรกรรม	หัวลำโพง กรุงเทพฯ	ชักชวนจากให้ไป ทำงานร้านเหล็ก รายได้เดือนละ 6,000 บาท	หัวลำโพง → มหาชัย → มาเลเซีย	ได้นี้้อออกมาขณะไปซื้อ ของและเข้าไปขอความช่วยเหลือ จากตำรวจท้องที่ และถูกจำคุกต่อมาสถาน ทูตไทยได้เข้าไปช่วยเหลือ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชื่อ (นามสมมติ)	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	ภูมิลำเนา	อาชีพ (ก่อนตกเป็นเหยื่อ)	สถานที่ ตกเป็นเหยื่อ	วิธีการหลอกลวง ของผู้กระทำผิด	เส้นทางเดินทาง	การหลุดพ้นจาก การตกเป็นเหยื่อ
นายคราม	35	สมรส	ป.6	อ.วังน้ำเขียว นครราชสีมา	เกษตรกรรม	สนามหลวง กรุงเทพฯ	ชักชวนให้ไปทำ งานบนเรือ ประมง รายได้ดี	สนามหลวง → สงขลา	ได้รับความช่วยเหลือจาก ตำรวจน้ำสงขลาก่อนที่จะ ถูกส่งลงเรือ
นายม่วง	24	โสด	ม.3	อ.พรานกระต่าย กำแพงเพชร	รับจ้างทั่วไป	ปากคลอง ตลาด กรุงเทพฯ	ชักชวนจากให้ไป ทำงานเป็นช่าง ทำเฟอร์นิเจอร์ แถวมหาชัย เงินดี	ปากคลองตลาด → มหาชัย → มาเลเซีย	กระโดดน้ำหนีออกมาลอย คออยู่กลางทะเลประมาณ 30 นาที หลังจากนั้นเรือ ประมงสัญชาติมาเลเซียได้ ช่วยเหลือ โดยมีได้กั้งเรือ เป็นคนได้ จากนั้นได้พา นายม่วงมายังจ.ยะลาและ เข้าทำการแจ้งความต่อมา ทางบ้านพักเด็กยะลาเข้ามา ทำการคุ้มครองและช่วยเหลือ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชื่อ (นามสมมติ)	อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	ภูมิลำเนา	อาชีพ (ก่อนตกเป็นเหยื่อ)	สถานที่ ตกเป็นเหยื่อ	วิธีการหลอกลวง ของผู้กระทำผิด	เส้นทางเดินทาง	การหลุดพ้นจาก การตกเป็นเหยื่อ
นายเหลือ	17	โสด	ม.5	อ.เมือง สุรินทร์	นักเรียน	หัวลำโพง กรุงเทพฯ	ชักชวนให้ไปทำ งาน หลังจากนั้น ยื่นบัตรให้ดู และ เริ่มรู้สึกมีเมตตา สติ เริ่มลดลง และโดน บังคับให้ขึ้นรถแท็กซี่	หัวลำโพง → มหาชัย → ประจวบคีรีขันธ์	ขณะทำงานบนเรือ ได้เดิน ผ่านห้องที่มีทีวีซึ่งได้มีการ ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับ การค้ามนุษย์ของศูนย์ ปราบปราม (กระทรวง พัฒนาสังคมฯ) จึงได้ไป ยื่นโทรศัพท์จากลูกเรือ ชาวพม่า และได้โทรไปขอความ ช่วยเหลือต่อมาตำรวจนำ ประจวบคีรีขันธ์ได้เข้า มาทำการช่วยเหลือ

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์มีจำนวน 7 คน เป็นเพศชาย ทั้งหมด อายุโดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 30 ปี ซึ่งถือว่าเป็นอายุที่อยู่ในวัยแรงงาน มีพลังกำลังที่จะสามารถทำงานที่มีลักษณะที่หนักและงานที่มีความเสี่ยงสูง ซึ่งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อมีภูมิลำเนาอยู่ที่ต่างจังหวัด โดยจะเป็นบุคคลที่เดินทางมาจากต่างจังหวัดเพื่อเข้ามาในกรุงเทพมหานคร โดยมีจุดหมายคือ การเข้ามาหางาน เพื่อที่จะเลี้ยงตนเองและครอบครัว เนื่องจากในพื้นที่ของตนเองโอกาสสร้างงาน สร้างรายได้มีอยู่อย่างจำกัด และผู้ที่ตกเป็นเหยื่อบางราย ไม่ได้ประกอบอาชีพ และต้องการที่จะมีงานทำเป็นหลักแหล่ง เมื่อมีคนเข้ามาชักชวนให้ไปทำงาน โดยเสนองานที่สบาย มีเงินที่ดี ก็เลยตัดสินใจตามคำชักชวนนั้น โดยไม่ได้มีการคิดไตร่ตรองให้ดี

นอกจากนั้น พบว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อนั้น จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการขาดโอกาสทางการศึกษา จำเป็นต้องเข้าสู่ระบบการทำงานที่เร็วขึ้น ประกอบกับครอบครัวมีฐานะที่ค่อนข้างยากจน จึงมีความจำเป็นต้องออกจากระบบการศึกษาเพื่อเข้าสู่ระบบงาน นั่นเอง โดยสถานที่ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์นั้นจะเป็นสถานที่สาธารณะ โดยสถานีรถไฟหัวลำโพง เป็นสถานที่ที่มีผู้ที่ตกเป็นเหยื่อมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าเป็นสถานที่ที่มีความเสี่ยงมากในการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ เนื่องจากมีผู้คนเข้าไปอยู่อย่างพลุกพล่าน ประกอบกับหัวลำโพงเป็นสถานที่รวมผู้คนจากทั่วประเทศ นอกจากนี้ตามสวนสาธารณะต่างๆก็เป็นสถานที่เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อเช่นกัน

จากการศึกษามีจุดที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อทุกคน จะถูกนำมากักขังหรือที่พักเหยื่อในพื้นที่เดียวกัน คือ มหาชัย (สมุทรสาคร) โดยเหยื่อจะถูกกักขังอยู่ที่บ้านหลังนั้นประมาณ 1 คืน หลังจากนั้นก็จะถูกส่งลงเรือทันที และจะออกไปทำการลากปลาในน่านน้ำประเทศมาเลเซียเป็นส่วนใหญ่ โดยกว่าที่เหยื่อจะรู้ว่าตนเองนั้น ก็ตกอยู่ในสภาพถูกค้ามนุษย์ ก็สายเกินไปเสียแล้ว ส่วนการหลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์นั้น พบว่า ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อนั้นได้หลบหนีออกมาจากความทุกข์ทรมานนั้น แต่ก็ยังถูกดำเนินคดีในข้อหาต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ซึ่งกว่าที่ทางหน่วยงานในประเทศไทยจะเข้าไปทำการช่วยเหลือก็ต้องใช้ระยะเวลา ทำให้ต้องทนทุกข์เพิ่มมากขึ้น แต่เหยื่อบางรายโชคดี ใช้ไหวพริบปฏิภาณในการเอาตัวรอดหลบหนีออกมาได้ในที่สุด

1.1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย

1.1.2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

การศึกษา ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ มีระดับการศึกษาตั้งแต่ประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษา เหยื่อจำนวน 4 คน จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 คน จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 คน และอีก 1 คน อยู่ในช่วงกำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ในช่วงที่ตกเป็นเหยื่อ) ซึ่งจะต้องต่อสู้ดิ้นรนในการดำเนินชีวิตทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษา ทำให้เมื่อมีบุคคล (ผู้กระทำผิด) เข้ามาทำการพูดคุยตีสนิท เข้ามาชักชวนให้ไปทำงาน โดยมักจะนำตัวเงินมาเป็นสิ่งล่อ ก็มักจะหลงเชื่อได้ง่าย เพราะว่าไม่ได้มีการคิดพิจารณา ไตร่ตรองให้ละเอียดถี่ถ้วนว่าข้อเสนออันนั้นมีความเป็นความจริงหรือเป็นเพียงแค่คำหลอกลอน นอกจากนั้นผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจะอยู่มีถิ่นที่อยู่อาศัยหรือถิ่นฐานในเขตชนบท โอกาสต่างๆ ก็จะน้อยกว่าผู้ที่อยู่อาศัยในเขตเมือง เมื่อขาดโอกาสทางการศึกษาก็จำเป็นต้องเข้าสู่ระบบการทำงานเร็วขึ้น โดยเมื่อมีคนเข้ามาชักชวนไปทำงาน โดยให้ข้อมูลว่า เงินดี งานสบาย ก็ทำให้หลงเชื่อซัดจูงได้ง่ายและตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ในที่สุด

ความต้องการ เนื่องจากมนุษย์เรามีความต้องการพื้นฐานของชีวิตไม่ว่าจะเป็นอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ซึ่งสิ่งดังกล่าวได้มาด้วย “เงิน” เงินนั่นถือว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน ฉะนั้นการที่จะมีเงิน ทางเดินก็คนส่วนใหญ่ในสังคมก็คือการมีงานทำ ซึ่งทุกคนเมื่อพ้นจากวัยศึกษาเล่าเรียน ก็จะมีความต้องการหาระบบงาน เพื่อมีเงินมาใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจำนวน 6 คนมีความต้องการงานทำ เพื่อที่จะมีรายได้ โดยเฉพาะ นอกจากนั้นผู้ที่ตกเป็นเหยื่อยังมีระดับการศึกษาที่ไม่สูง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา ซึ่งไม่มีโอกาสที่จะเลือกงานทำมากนัก เป็นผู้ขาดโอกาสทางสังคม เมื่อมีคนเข้ามาชักชวนให้ทำงานก็จะตัดสินใจไปตามคำชักชวนนั้น อย่างกรณีของนายขาว (นามสมมติ) นั้นเขาโดยหลอกในขณะที่กำลังจะไปจะไปทำการสมัครที่กระทรวงแรงงาน เนื่องจากเขาเพิ่งออกจากกรถูกจองจำในเรือนจำ และมีความต้องการที่จะมีงานเป็นหลักเป็นแหล่ง เมื่อมีคนเข้าเชิญชวนไปทำงาน และมีข้อเสนอที่น่าสนใจ ทำให้ตัดสินใจที่จะเชื่อคำชักชวนและตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์ นอกจากนั้น เหยื่อบางรายที่หลงเชื่อคำชักชวน โดยนายหน้าบอกตรงๆว่าไปลงเรือ มีความต้องการที่จะมีเงินเก็บเป็นก้อน เพราะ มีความคิดว่าเมื่อไปลงเรือก็ไม่มีเงินจำเป็นที่จะต้องใช้จ่าย ไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ ทำให้เมื่อกลับขึ้นฝั่งมาก็จะมีเงินเก็บ แต่ในท้ายที่สุดก็ไม่ได้รับเงินจากการไปทำงานเลย

ซึ่งคนที่ตกเป็นเหยื่อมีความต้องการที่จะเข้ามาแสวงหางานทำในกรุงเทพมหานคร โดยมีความคิดที่ว่า กรุงเทพมหานคร คือศูนย์กลางความเจริญ มีผู้คนหลังไหลเข้า

มามากมาย งานก็มีมากมาย โอกาสในการมีงานก็เยอะมากกว่าในเขตชนบทนั่นเอง ทำให้ผู้คนในชนบทอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้นในทุกๆปี

ด้านครอบครัว เหลือที่ตกเป็นเหยื่อนั้นมีสถานภาพโสดจำนวน 4 คน ซึ่ง 3 คนมาจากครอบครัวที่มีความแตกแยก พ่อแม่ได้หย่าร้างกัน ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูก็จะไม่ได้เต็มที่ เพราะว่าไม่ว่าพ่อหรือแม่ จะต้องทำงานเพื่อนำเงินมาใช้จ่าย ส่วนอีก 3 คน ตกอยู่ในสถานภาพหย่าร้างและสมรสแต่ก็ได้แยกกันอยู่กับภรรยาชั่วคราว ซึ่งจากลักษณะดังกล่าวก็จะทำให้มีความรู้สึกที่ตนเองล้มเหลวในการมีชีวิตคู่ ขาดหลักพึ่งพาทางด้านจิตใจ ทำให้ตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่างๆได้ง่ายกว่าคนที่มีความรอบคอบสมบูรณ์แบบ ดังนั้นผู้ที่ตกเป็นเหยื่อก็จะมาจากครอบครัวที่มีปัญหา ทำให้ขาดที่พึ่งทางด้านจิตใจ บางครั้งจะต้องอยู่เพียงลำพัง จึงต้องมีการคิดตัดสินใจเพียงลำพัง ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงบุคคลอื่น ทำให้เชื่อและยินยอมไปตามคำชักชวนของนักค้ำมนุษย์

บุคลิกภาพ บุคลิกภาพนั้นถือว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ตกเป็นเหยื่อค้ำมนุษย์ได้ เนื่องจาก บุคลิกภาพ เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลที่บ่งบอกความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อนั้นมักจะเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพอ่อนแอ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดในทางลบกับตัวเอง ไม่กล้าแสดงออกถึงความต้องการอันแท้จริงของตน อย่างกรณีของนายคราม (นามสมมติ) ซึ่งเขาเป็นบุคคลที่ไม่ค่อยกล้าแสดงออก ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ค่อยกล้าที่จะพูดหรือแสดงความคิดเห็นของตนเอง เป็นลักษณะผู้ตาม ซึ่งเมื่อมีคนเข้ามาทำการหลอกลวง เขาก็ไม่กล้าที่จะสอบถามรายละเอียดมากนักจึงยินยอมที่จะไปตามคำชักชวน ส่วนในกรณีของนายคราม (นามสมมติ) เขากล่าวว่า ตนเองเป็นคนที่เชื่อคนง่าย เมื่อมีคนเข้ามาพูดคุยตีสนิทเขาก็จะเชื่อคำพูดของคนๆนั้น โดยไม่ได้มีการคิดไตร่ตรองให้ถี่ถ้วน ซึ่งจากการที่มีบุคลิกภาพดังกล่าว จึงส่งผลให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้

พฤติกรรม ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อนั้น ส่วนใหญ่จะเดินทางมาจากต่างจังหวัด ซึ่งจะมีลักษณะแบบ “บ้านนอกเข้ากรุง” ง่ายๆๆ ซึ่งจะสามารถสังเกตได้ไม่ยาก โดยจะสังเกตได้จากการมีกระเป๋าใบใหญ่ติดตัวมาด้วย การอยู่กับที่หนึ่งทีใดเป็นเวลาค่อนข้างนาน ไม่รู้ทิศทางว่าจะไปทางไหน ไปที่ไหน ทำให้ตกเป็นเป้าหมายของผู้ค้ำมนุษย์ได้ พฤติกรรมของเหยื่อมีส่วนร่วมในการทำให้เกิดการกระทำผิดของเหล่านักค้ำมนุษย์ พฤติกรรมอยากรู้ อยากลอง อย่างกรณีของนายม่วง ซึ่งมีความอยากรู้ อยากลองว่า งานที่มีคนเข้ามาเสนอนั้นเป็นงานชนิดใด อยากเข้าไปลองทำดูก่อน แต่ในที่สุดความอยากรู้ อยากลองของเขาก็นำพาไปสู่การตกเป็นเหยื่อ

1.1.2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษาเห็พบว่ามีปัจจัยด้านเศรษฐกิจมาเกี่ยวข้องใน 2 ระดับ คือ ปัจจัยเศรษฐกิจระดับจุลภาค และปัจจัยเศรษฐกิจระดับมหภาค ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) ปัจจัยเศรษฐกิจระดับจุลภาค ซึ่งเป็นปัจจัยเศรษฐกิจของตัวผู้ที่ตกเป็นเหยื่อตลอดจนครอบครัว โดยจะมองในลักษณะของโครงสร้างทางเศรษฐกิจชุมชน ความยากจน อาชีพและรายได้ ซึ่งเหยื่อทุกคนจะมาจากชนบท มีฐานะยากจน ภูมิหลังของครอบครัวประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย ทำให้จำเป็นต้องแสวงหาโอกาสในการสร้างงานในเขตเมืองนั่นเอง

(2) ปัจจัยเศรษฐกิจระดับมหภาค คือ การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งส่งผลให้เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะตลาดแรงงานไร้ฝีมือ ซึ่งเหยื่อทุกคนก็จะตกอยู่ในสภาพการแสวงหาประโยชน์ การใช้ถูกใช้งานเยี่ยงทาส และการถูกทารุณกรรม

ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ ค่านิยมตามสมัยนายชาว วัตถุนิยมและการอพยพย้ายถิ่นฐาน เช่นกรณีของนายเชียว (นามสมมติ) มีความต้องการที่จะมีเงินสักก้อนเพื่อนำไปเปิดธุรกิจ ทั้งที่เขาเองก็มีความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างดี แต่เขาไม่มีความพอเพียง นอกจากนั้นค่านิยมของคนในชนบท พบว่า หากเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯแล้วควรมีเงินมีทองติดตัวกลับบ้านสักก้อนหนึ่ง ดังนั้นจึงตัดสินใจไปทำงานเก็บเงินก่อน นั่นเอง ส่วนการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยจากเขตชนบทเข้าสู่เขตเมือง ซึ่งสาเหตุของการย้ายถิ่นก็คงหนีไปพันเรื่องของปากท้อง มีหนี้สินติดตัว ทำให้ต้องเข้ามาหางานเพื่อที่นำไปเงินจุนเจือครอบครัวและเลี้ยงดูตัวเอง ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อนั้นจะย้ายถิ่นฐานมาจากต่างจังหวัดเพื่อเข้ามาหางานทำในเขตกรุงเทพมหานคร ก็เนื่องจากในท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่นั้น โอกาสในการสร้างงาน สร้างรายได้มีข้อจำกัด สืบเนื่องมาจากการไม่ได้รับการศึกษาอย่างมากพอ ก็เพราะสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ทำให้จำเป็นต้องออกจากระบบการศึกษาก่อนเกณฑ์ เพื่อเข้าสู่ระบบแรงงาน เพื่อช่วยเหลือจุนเจือครอบครัว ประกอบกับในท้องถิ่นนั้นงานค่อนข้างมีน้อย ซึ่งก็จะเป็นงานทางด้านเกษตรกรรม แต่เมื่อสิ้นฤดูกาลก็จำเป็นต้องหางานใหม่เข้ามาทดแทน ซึ่งเป้าหมายของคนต่างจังหวัดก็คือเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานคร เพื่อที่จะมีเงินทองเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวนั่นเอง

1.1.2.3 **ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม** ได้แก่ สถานที่ที่มีความเสี่ยง สภาพชุมชนแหล่งที่อยู่อาศัยละแวกบ้าน

สถานที่ที่มีความเสี่ยง เนื่องจากผู้ที่ตกเป็นเหยื่อได้เข้าไปอยู่ในสถานที่ที่มีความเสี่ยง เป็นจุดเสี่ยงที่มีเครือข่ายของกระบวนการค้ามนุษย์คอยจับตามองอยู่ ไม่ว่าจะเป็นสถานี่รถไฟหัวลำโพง สนามหลวง สวนสาธารณะต่างๆ โดยในบริเวณดังกล่าวจะมีคนอยู่พลุกพล่าน ซึ่งไม่มีใครสนใจใครอยู่แล้ว ต่างคนก็ง่วนอยู่กับภารกิจของตน ทำให้มีช่องว่างที่เปิดโอกาสให้กระบวนการค้ามนุษย์เข้ามาหลอกลวงได้ง่าย แต่ในสถานที่ดังกล่าวก็มีผู้คนหลากหลาย ซึ่งก็จะเป็นตัวเลือกให้กับนักค้ามนุษย์ได้อย่างดี

สภาพชุมชนแหล่งที่อยู่อาศัยละแวกบ้าน จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่าง 1 รายเท่านั้นที่ได้รับการชักชวนมาทำงานจากคนในละแวกบ้าน ส่วนที่เหลือทั้งหมดนั้นไม่เคยรับรู้ ว่าคนในชุมชนเคยมาประกอบอาชีพทำงานประมง

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 สรุปภาพรวมผู้ประกอบการประมงทะเลไทย

ตารางที่ 2 สรุปข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ประกอบการประมงทะเลไทย

ชื่อ (นามสมมติ)	อายุ	ศาสนา	ประเภทกิจการ	ระยะเวลาในการดำเนิน กิจการ
ไสว	57	พุทธ	-รองนายกสมาคมประมงจังหวัด, ประธานสหกรณ์ประมงและประธานกลุ่มเรือลากเล็ก -ในอดีตเคยเป็นทั้งลูกเรือประมง ใต้กึ่งผู้จัดการเรือ และเจ้าของเรือโดยเป็นเรือขนาดเล็ก	35 ปี
นิวัฒน์	62	อิสลาม	เรือประมงทะเลประมาณ 20 ลำ โดยจะออกลากปลายังน่านน้ำประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย	38 ปี
สุธน	49	พุทธ	โรงงานปลาป่นซึ่งเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องในการประกอบกิจการประมงทะเล และในอดีตเคยดำเนินกิจการเรือประมงทะเล	20 ปี
นิพัฒน์	46	พุทธ	ผู้จัดการเรือประมงทะเลขนาดใหญ่	29 ปี

1.2.2 สภาพการของการดำเนินกิจการประมงทะเล

สภาพการดำเนินกิจการประมงทะเลในปัจจุบันพบว่ามีความยากลำบากกว่าในอดีตเป็นอย่างมาก เนื่องจากทรัพยากรทางทะเล สัตว์น้ำต่างๆในน่านน้ำของประเทศไทยมีปริมาณที่ลดน้อยลงมาก ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องไปจับสัตว์น้ำยังน่านน้ำต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นน่านน้ำประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม เป็นลักษณะของการทำสัมปทาน ต้องไปซื้อตัวของประเทศนั้น ทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับปัจจุบันนั้นปัญหาที่เพิ่มขึ้นมากก็คือ เรื่องของราคาน้ำมันและการขาดแคลนแรงงาน โดยเรื่องของน้ำมันพบว่า มีความจำเป็นที่จะต้องนำน้ำมันเถื่อนมาใช้ในการดำเนินกิจการ เนื่องจากน้ำมันราคาน้ำมันแพงมาก หากเปรียบเทียบกับน้ำมันเถื่อนก็มีความแตกต่างกันอยู่มาก ดังนั้นเพื่อเป็นการลดภาระค่าใช้จ่าย จึงมีความจำเป็นต้องนำน้ำมันเถื่อนเข้ามา

ส่วนปัญหาของการขาดแคลนแรงงานนั้น พบว่าในปัจจุบัน แรงงานที่เป็นคนไทยนั้นไม่มีความนิยมที่จะเข้ามาเป็นแรงงานประมง เนื่องจากเป็นงานที่หนักและจะต้องใช้เวลาในการทำงานค่อนข้างนาน ครั้งละ3-6 เดือน ประกอบกับเมื่อปีพ.ศ.2532 เกิดพายุเกย์ในอ่าวไทย ทำให้แรงงานเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้คนไทยไม่นิยมเข้ามาทำงานลักษณะดังกล่าว ทำให้มีความจำเป็นจะต้องนำแรงงานต่างด้าวเข้ามา ซึ่งส่วนใหญ่แล้วก็จะเป็แรงงานที่ผิดกฎหมาย ทำให้เกิดปัญหาอื่นๆตามมาอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความมั่นคง การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาดำเนินการจับกุมก็จะทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องหาแรงงานใหม่ๆเข้ามาทดแทนก็จะกลายเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ นั่นเอง

1.2.3 วิธีการได้มาซึ่งแรงงานในส่วนของลูกเรือประมงทะเล

การได้มาซึ่งแรงงานนั้น หากเป็นแรงงานคนไทยก็จะเข้ามาสมัครงานด้วยตัวเอง บางส่วนก็จะมีนายหน้าพาแรงงานมาส่งยังได้ก้งเรือหรือผู้จัดการเรือ โดยเจ้าของเรือจะไม่ได้เข้ามายุ่งเกี่ยวในส่วนของการจัดหาแรงงาน ซึ่งเจ้าของเรือจะให้เงินแก่ผู้จัดการหรือได้ก้งในการจัดหาแรงงาน

ส่วนในแรงงานต่างด้าวนั้น ก็จะมีนายหน้าพาามาส่งให้แก่ได้ก้งผู้จัดการเรือ ซึ่งทางเรือจะมีใบสั่งไปยังนายหน้าว่ามีความต้องการแรงงานจำนวนเท่าใด โดยจะเสียค่าใช้จ่ายให้กับนายหน้า ตั้งแต่ 4,000-20,000 บาทต่อแรงงานหนึ่งคน นั่นเอง

1.2.4 ลักษณะการทำงานและสวัสดิการของแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงทะเล

การทำงานนั้น ก็จะมีทั้งการคัดปลา แยกปลา การตองปลา หากมีเรือทัวร์มารับปลาก็จะส่งปลากลับมากับเรือทัวร์ ซึ่งในปัจจุบันนี้แรงงานไม่ต้องมีพลังกำลังมากนัก เพราะบนเรือจะมีเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ไฟฟ้าเข้ามาช่วยในการทำงาน ใน1 วัน (24 ชั่วโมง) จะทำการปล่อยอวนเป็นจำนวน 5 ครั้ง ซึ่งเมื่อปล่อยอวนแล้วก็ทิ้งวัน 4-5 ชั่วโมง ก็จะทำอวนขึ้นมาแล้วก็ทำการคัดปลาแยกปลา หลังจากนั้นก็ทิ้งอวนลงไปอีกครั้ง ในระหว่างนั้นลูกเรือก็ทำการตองปลาต่อ ซึ่งเมื่อตองปลาเรียบร้อยแล้วก็จะใช้พักผ่อน รับประทานอาหาร ดูทีวี ซึ่งลูกเรือจะได้พักวันละประมาณ 2-3 ชั่วโมง ซึ่งการทำงานจะหมุนเวียนกันไป

ส่วนในด้านของสิทธิและสวัสดิการ พบว่า ลูกเรือประมงทะเลนั้นเป็นเพียงแค่แรงงานประเภทชั่วคราว ไม่ใช่ลูกจ้างประจำ ทำให้นายจ้างไม่สามารถเข้ามาคุ้มครองสิทธิต่างๆได้ แต่จะขึ้นอยู่กับศีลธรรมของนายจ้างนั้นๆมากกว่า เช่น หากเจ็บไข้ได้ป่วยก็จะรักษา

หากครอบครัวเดือดร้อนก็จะมีการช่วยเหลือเท่าที่ทำได้ เป็นต้น เพราะโดยปกติแล้วลูกเรือไม่มีสิทธิหรือสวัสดิการใดๆ

1.2.5 การรับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การค้ามนุษย์ในรูปแบบของลูกเรือประมงทะเล

โดยจากการสัมภาษณ์พบว่า ในพื้นที่นั้นไม่ค่อยพบการค้ามนุษย์ในส่วน of ลูกเรือประมงทะเล ซึ่งจะพบในลักษณะของการค้าประเวณีซึ่งจะมีความรุนแรงมากกว่า แต่ทว่ายังไม่มีหลักฐานที่แน่ชัด ทำให้ไม่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้ โดยส่วนมากจะเป็นลักษณะของร้านค้าไอทีที่มีการนำเสนอข่าวว่ามีการค้ามนุษย์เกิดขึ้นนั้น โดยความจริงที่ปรากฏ จะเป็นลักษณะที่แรงงานตามต่างจังหวัดบางคนเข้ามาในพื้นที่ โดยเมื่อมาถึงก็ยังไม่มีการลงทะเบียน จึงต้องไปนอนตามร้านอาหาร คาราโอเกะ ก็จะมีการดื่มเหล้า เที่ยวผู้หญิง ซึ่งก็ไม่เงินจ่าย ต้องติดหนี้ไว้ ซึ่งค่าใช้จ่ายในร้านค้าไอทีจะคิดแพงกว่าปกติเป็นเท่าตัว ทำให้หนี้สินเป็นจำนวนมาก ไม่มีเงินจ่าย เจ้าของร้านจึงเสนอให้ไปลงเรือเพื่อนำเงินมาใช้หนี้ โดยทางลูกเรือก็จะเบิกเงินมาเป็นจำนวน 15,000 บาท จากทางเจ้าของเรือ โดยจะมีการลงในหนังสือยินยอมโดยดำเนินการผ่านทางสมาคมประมง โดยในหนังสือยินยอมต้องลงนามมาด้วยความสมัครใจ และมีตำรวจนำเข้ามาตรวจสอบและลงนามด้วย แล้วนำเงินไปจ่ายให้เจ้าของร้าน แต่เมื่อไปทำงานกลับกระโดดน้ำหนี และเข้ามาร้องเรียนว่าถูกขายไปค้ามนุษย์ นั่นเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3 สรุปภาพรวมผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์จากภาครัฐและภาคเอกชน

ตารางที่ 3 สรุปข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์จากภาครัฐและภาคเอกชน

ชื่อ (นามสมมติ)	อายุ (ปี)	ศาสนา	การศึกษา	ตำแหน่ง	สังกัด
พ.ต.อ.โชคชัย	41	พุทธ	ปริญญาโท	ผู้กำกับการ	กองบังคับการปราบปราม การกระทำความผิดเกี่ยวกับ การทุจริตและประพฤติมิชอบ ในวงราชการ(ในอดีตสังกัด ปตส.)
พ.ต.ท.ไกรวิศห์	36	พุทธ	ปริญญาโท	สว.กก.5	กองบังคับการป้องกันและ ปราบปรามการค้ามนุษย์
นางสุวรีย์	51	พุทธ	ปริญญาโท	นักพัฒนา สังคมชำนาญ การพิเศษ	สำนักงานป้องกันและแก้ไข ปัญหาการค้าหญิงและเด็ก กรมพัฒนาสังคมและ สวัสดิการ
นายมูคตาร์	49	อิสลาม	ปริญญาตรี	นักวิชาการ แรงงาน ชำนาญการ	กรมสวัสดิการและคุ้มครอง แรงงาน
น.ส.อนุสรณ์	30	พุทธ	ปริญญาโท	นักพัฒนา สังคม	สำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการค้ามนุษย์ แห่งชาติ
นายสมพงษ์	39	พุทธ	ปริญญาโท	ผู้อำนวยการ	มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริม คุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN)
นายสุชาติ	44	พุทธ	ประกาศนียบ ัตรวิชาชีพ	ผู้จัดการ	ศูนย์อภิบาลผู้เดินทางทะเล สงขลา (บ้านสุขสันต์)

1.3.2 ภาพรวมของสภาพปัญหาการค้ำมนุษย์ในปัจจุบัน

สภาพปัญหาการค้ำมนุษย์ในปัจจุบันนั้นพบว่า มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น และมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น วิธีการก็จะหลากหลายรูปแบบ เมื่อก่อนจะมีวิธีการล่อลวง วิธีการบังคับ แต่ปัจจุบันจะไม่ใช้วิธีการบังคับ แต่จะใช้วิธีการโน้มน้าวชักจูง ซึ่งประเทศไทยนั้นพบว่าเป็นทั้งประเทศต้นทาง ทางผ่านและปลายทาง ซึ่งการค้ำมนุษย์ถือว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ร้ายแรงที่สุดรูปแบบหนึ่ง และมีความเชื่อมโยงกับปัญหาในระดับโลกอื่น ๆ เช่น การก่อการร้ายและองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โลกในยุคโลกาภิวัตน์ได้ก่อให้เกิดสภาวะโลกไร้พรมแดน ส่งผลให้การขยายเครือข่ายธุรกิจผิดกฎหมาย จนกลายเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติยากแก่การสกัดกั้น

การค้ำมนุษย์ก็จะมีหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการค้ำแรงงานประมง การค้าบริการทางเพศ การบังคับใช้แรงงานในสถานประกอบการ งานบ้านซึ่งหลายคนไม่คิดว่าจะเป็นการค้ำมนุษย์ได้ ซึ่งในอดีตกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการตกเป็นผู้เสียหายมากที่สุดคือ เด็กและผู้หญิงเมื่อเวลาผ่านไปรูปแบบการค้ำมนุษย์และการแสวงหาประโยชน์ได้ขยายจากกลุ่มเสี่ยงที่เป็นเด็กและผู้หญิงสู่กลุ่มผู้ชายด้วย และรูปแบบการแสวงหาประโยชน์เกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานมีมากขึ้น มีการบังคับใช้แรงงานตามโรงงานอุตสาหกรรม ตามบ้าน และสถานที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะแรงงานข้ามชาติที่ปรากฏเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ทำให้เกิดปัญหาอื่นๆตามมาอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านความมั่นคง ปัญหาอาชญากรรมอื่นๆ เป็นต้น

1.3.3 สภาพปัญหาและสาเหตุที่ก่อให้เกิดการค้ำมนุษย์ในส่วนของแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงทะเล

การค้ำมนุษย์ในส่วนของแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงนั้น เนื่องมาจากการขาดแคลนแรงงานเป็นอย่างมาก คนไทยส่วนใหญ่ไม่นิยมเข้ามาทำงาน ซึ่งสืบเนื่องมาจากการเกิดพายุภัยในบริเวณอ่าวไทย ในปีพ.ศ. 2532 ทำให้มีแรงงานสูญเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ประกอบกับการทำงานประเภทนี้เป็นงานที่มีความยากลำบาก มีความอันตรายสูง เป็นงานลักษณะ 3 Ds (Dirty Difficult Dangerous) หรือสกปรก ลำบากและอันตราย ประกอบกับการเดินเรือแต่ละครั้งใช้เวลานานแรมปี ทำให้ต้องมีการล่อลวงคนเพื่อเข้ามาทำงาน ทั้งคนไทยและคนต่างด้าว เป็นลักษณะของการบังคับใช้แรงงานเยี่ยงทาส และมักถูกส่งต่อไปยังเรือลำอื่นๆเรื่อยๆ

กรณีลูกเรือที่เป็นแรงงานไทย ส่วนใหญ่มักจะถูกหลอกมาจากสถานที่สาธารณะต่างๆที่มีผู้คนรวมอยู่อย่างหลากหลาย แต่คนที่ถูกหลอกจริงๆนั้น พบว่า การศึกษาไม่ได้เป็นตัวบ่งชี้ว่า หากมีการศึกษาสูงจะไม่โดนหลอก คนที่เรียนจบใหม่ๆมาบางที่ความคิดความอ่านรู้

ไม่เท่ากันเกมส์ของผู้ค้ามนุษย์ก็สามารถถูกหลอกได้เช่นกัน ซึ่งบางคนก็ไม่ได้มีการศึกษาที่สูงแต่มีประสบการณ์รู้หลบ รู้ลึก ก็สามารถป้องกันตนเองจากการตกเป็นเหยื่อได้ ซึ่งในอดีตเคยมีกรณีของคนไทยที่มีการศึกษาที่สูง โดนหลอกมาทำงานซึ่งไม่ได้อยู่ในวัยแรงงาน บางคนมีอายุมากแล้ว โดนหลอกก็มี เป็นต้น

ส่วนสาเหตุที่ก่อให้เกิดการค้ามนุษย์ในส่วนขอแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงทะเลเนื่องมาจาก การขาดแคลนแรงงาน เนื่องจากอุตสาหกรรมประมงนั้นมีความต้องการแรงงานเป็นจำนวนมาก แต่ไม่มีคนเข้าไปทำงาน เพราะงานประมงเป็นงานที่หนัก เหนื่อยและยากลำบาก แต่กิจการจำเป็นต้องดำเนินต่อไป ทำให้ต้องมีการแสวงหาแรงงานเพื่อป้อนเข้าสู่ระบบงาน จึงทำให้เกิดกลุ่มคนที่คิดหาผลประโยชน์เข้าไปทำการหลอกลวงแรงงานที่เดินทางมาจากต่างจังหวัดเพื่อเข้ามาหางานทำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ประกอบกับแรงงานเหล่านั้นเองก็มีความต้องการงานเมื่อมีกลุ่มคนไม่หวังดีเข้ามาพูดคุย ชักชวน ตีสนิท และมีการเสนอแนะในสิ่งที่แรงงานคิดว่าเป็นสิ่งที่ดีก็จะตกลงไปกับคนๆนั้น โดยไม่ทันได้คิดให้รอบคอบ ซึ่งแรงงานก็จะมองแค่ว่า งานนั้นมีค่าตอบแทนที่สูง ซึ่งเป็นลักษณะของความต้องการที่จะทำงาน เพื่อที่จะได้ส่งเงินกลับไปให้ครอบครัวที่อยู่ที่บ้าน

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจในรูปธุรกิจที่ทำรายได้สูงในขณะที่มีความเสี่ยงและการลงทุนต่ำ และการพัฒนาประเทศที่ขาดความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจและสังคม ทำให้เกิดช่องว่างทางสถานะเศรษฐกิจและสังคม การเข้าไม่ถึงบริการของรัฐ เช่น บริการด้านการศึกษา บริการด้านสาธารณสุข บริการสวัสดิการสังคม ฯลฯ ช่องว่างของกฎหมายหรือการบังคับใช้กฎหมาย ความยากจน ความไม่สงบภายในประเทศ ซึ่งล้วนแต่แล้วเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดช่องว่างของรายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมมากขึ้น และนำไปสู่ความไม่มั่นคงของสังคมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ขณะเดียวกันอาชีพแรงงานประมงซึ่งถือว่าเป็นงานที่หนักและเสี่ยงอันตราย ทั้งจากภัยธรรมชาติและอันตรายจากการประสบอุบัติเหตุจากทำงานที่มีโอกาสเกิดขึ้นสูง ประกอบกับจะต้องออกไปทำงานบนเรือที่อยู่กลางทะเลเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ทำให้เกิดปัญหาต่อสภาพความเป็นอยู่ รวมถึงปัญหาจากการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศใกล้เคียง การลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย

1.3.4 มาตรการในการคุ้มครองสิทธิหรือช่วยเหลือแรงงานในส่วนของลูกเรือประมงทะเลที่ตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการค้ามนุษย์

เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มีอยู่ 2 ประการหลัก คือ 1. มุ่งคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และ 2. ปราบปรามกระบวนการค้ามนุษย์ โดยจะมีการประสานงานในหน่วยงานทั้งของภาครัฐและเอกชนเข้ามาร่วมมือกันในลักษณะของทีมนสหวิชาชีพ ทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ ฝ่ายกฎหมาย ทั้งอัยการหรือทนายความ กระทรวงแรงงาน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งแต่ละหน่วยงานก็จะมีหน้าที่ของตนเองให้การให้ความคุ้มครอง ปราบปราม และยังมีการทำงานประสานงานกันเพื่อที่จะปราบปรามการค้ามนุษย์ให้ลดน้อยลง และทำการช่วยเหลือเหยื่อให้ได้รับความปลอดภัยและคุ้มครองสิทธิของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ นั้นเอง

1.3.5 มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในส่วนของแรงงานที่ลูกเรือประมงทะเล

1.3.5.1 มาตรการในการป้องกัน

(1) การประชาสัมพันธ์ โดยการเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาการค้ามนุษย์ โดยการให้ความรู้แก่ประชาชนที่เคลื่อนย้ายแรงงานจากต่างพื้นที่มายังเมืองหลวงหรือจังหวัดพื้นที่เศรษฐกิจ เนื่องจากประชาชนที่เดินทางเข้ามาทำงานส่วนใหญ่ขาดความรู้ในการหาแหล่งงานที่ถูกต้องและปลอดภัย ประชาชนขาดการรับรู้ถึงบทบาทของกรมการจัดหางาน และการเตือนภัยผู้หางานของหน่วยงานรัฐตามสถานี่ขนส่งต่างๆ จุดพักรถ ที่เป็นเส้นทางผ่านเพื่อเดินทางเข้ามาในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งในพื้นที่ที่เป็นจุดเสี่ยงต่างๆ โดยการติดป้ายประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์ วิธีการในการป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่อ โดยที่ประชาชนจะได้รู้ว่าในสังคมมีปัญหาของการค้ามนุษย์เกิดขึ้น สามารถรู้เท่าทันวิธีการของกระบวนการ เพื่อที่จะป้องกันไม่ให้ตนนั้นถูกแสวงหาประโยชน์จากนายจ้างในทางมิชอบ

(2) การเข้ามาดูแลในการจัดระบบสวัสดิการ เนื่องจากงานประมงเป็นงานที่แตกต่างกับงานอื่นๆ ทั่วไป สภาพการทำงาน เป็นลักษณะ 3Ds คือ (Dirty Difficult Dangerous) สกปรกลำบากและอันตราย ส่วนในเรื่องสวัสดิการต่างๆแทบจะไม่มี โดยควรมีการจัดเรื่องสวัสดิการ ค่าจ้างก็ควรมีการกำหนดแน่นอน มีการรักษาพยาบาลให้ถูกต้องกับอาการเจ็บป่วย ไม่ใช่ว่าเอะอะก็แล้วแต่ก็ให้กินพาราเซตามอล ในเรื่องประกันชีวิต ควรจะมีทั้งเรื่องประกันสุขภาพ ประกันอุบัติเหตุ และหากมีการเสียชีวิตก็ควรมีเงินในการเยียวยาช่วยเหลือ หากมีการจัดทำระบบสวัสดิการที่ดี ที่เหมาะสม คนก็อยากจะเข้ามาทำงาน การค้ามนุษย์ก็จะไม่เกิดขึ้น

1.3.5.2 การแก้ไข้ปัญหา

(1) การทำงานแบบบูรณาการโดยที่ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องเข้ามาร่วมมือกันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยมีการประสานการทำงาน โดยจะต้องอาศัยความร่วมมือจากนายจ้าง สถานประกอบการ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของเรือประมง เจ้าของโรงงาน บริษัทต่างๆ ต้องมีการปรับตัวให้เข้ากันกับสถานการณ์ คือเข้าไปให้ความรู้ ความเข้าใจ หากไม่ใส่ใจก็จะเป็นแรงงานที่บังคับใช้แรงงาน ถูกจับจ้องจากนานาประเทศ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรมีการประชุมหารือร่วมกัน มีการทำข้อตกลงร่วมกันเพื่อออกกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง มากำหนดร่วมกัน

(2) การบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องมีความเข้มงวดมากขึ้น การดำเนินการต้องให้มีความชัดเจนขึ้น ซึ่งในปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนก็ยังไม่รู้ว่ามีกฏหมายหรือบัญญัติกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ขึ้นมา เพราะฉะนั้นเป็นหน้าที่ของภาครัฐที่เป็นหน่วยงานหลักเข้าไปชี้แจงให้ทุกหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในส่วนของการค้ามนุษย์ได้ทราบถึงตัวบทของกฎหมาย ก็จะทำให้การดำเนินการป้องกันการค้ามนุษย์เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

(3) การนำเทคโนโลยีมาแทนแรงงานที่เป็นคน เนื่องจากอาชีพการทำประมงนั้น โดยทั่วไปแล้วไม่มีใครอยากที่จะเข้ามาทำงาน เพราะเป็นอาชีพที่เสี่ยงอันตราย ไม่มีความแน่นอน ไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างด้าวก็ตาม ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ซึ่งการนำเทคโนโลยีมาแทนแรงงานคนนั้นจำเป็นต้องมีการศึกษาอีกมาก แต่หากสามารถกระทำได้ ก็จะทำให้การดำเนินกิจการประมงสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง ไม่เกิดสภาวะการขาดแคลนแรงงานและไม่ก่อให้เกิดการแสวงหาประโยชน์จากแรงงานในรูปแบบของการค้ามนุษย์นั่นเอง

2. กรณีศึกษาลูกเรือประมงทะเลไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ (จำนวน 7 คน) ใช้นามสมมติทั้งหมด

กรณีศึกษาที่ 1 นายขาว (นามสมมติ)

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นายขาว(นามสมมติ) อายุ 23 ปี สถานภาพโสด นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งเขาเกิดที่จังหวัดตาก แต่มาเติบโตที่อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร โดยอาศัยอยู่กับแม่และยายบุญธรรม ซึ่งลักษณะที่พ่อาศัยอยู่ในย่านสถานเริงรมย์ ส่วนการศึกษา ปัจจุบันนายขาวได้ศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นการเรียนแบบในลักษณะของการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) โดยทางสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานีเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในเรื่องการศึกษา ซึ่งก่อนที่นายขาวจะตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์นั้น นายขาวไม่ได้ประกอบอาชีพใด และไม่มีรายได้ เนื่องจากเขาอยู่ในช่วงของการหางานทำ ซึ่งเขาได้พ่อาศัยอยู่กับเพื่อนในกรุงเทพมหานคร

2. บุคลิกภาพและอุปนิสัย

นายขาวเป็นคนที่รูปร่างผอมบาง สูงประมาณ 165 เซ็นติเมตร หน้าตาค่อนข้างดี ผมสั้นสีน้ำตาลเข้ม ผิวค่อนข้างขาว การแต่งกายไม่ค่อยสะอาดสะอ้านมากนัก มีรอยสักตามร่างกาย มีความเป็นกันเอง เวลาสัมภาษณ์การพูดคุยก็ให้ความร่วมมือดี ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เป็นบุคคลที่มีเหตุมีผลและมีความคิดความอ่านอยู่ในระดับที่ดี นอกจากนั้นเขายังเป็นคน สุภาพ นอบน้อม เป็นคนที่มีอัธยาศัยดี เป็นคนร่าเริง แต่ในบางครั้งก็มีมุมเศร้าเช่นกัน โดยนายขาวเล่าว่า ตัวเขาเป็นคนที่ยอมรับความจริงได้ ยอมรับในสิ่งที่ตนเป็นอยู่ แต่อย่างไรก็ตามก็ถือว่าเป็นคนที่มีไมตรีจิต คนหนึ่งก็ว่าได้

3. ความสัมพันธ์ในครอบครัว

ชีวิตในวัยเด็กของนายขาวนั้น ได้อาศัยอยู่ที่บ้านเด็กอ่อนรังสิต ซึ่งก่อนที่เขาจะมาอาศัยอยู่ที่บ้านเด็กอ่อนรังสิตนั้น ชีวิตของเขาค่อนข้างระหกระเหินพอสมควร ซึ่งเขาเป็นเด็กกำพร้า ซึ่งมีคนเก็บเขามาจากถังขยะและเลี้ยงดูเขา ซึ่งเขาเรียกว่า แม่เลี้ยง โดยแม่เลี้ยงเป็นคนกำแพงเพชร จึงนำนายขาวมาเลี้ยงดู ซึ่งในเวลาต่อมาแม่ผู้ให้กำเนิดได้มาเจอเขาและได้บอกกับแม่เลี้ยงว่านายขาวเป็นลูกของตนเอง ซึ่งแม่เลี้ยงก็ได้บอกกับแม่ผู้ให้กำเนิดให้ไปเอาใบสูติบัตรที่โรงพยาบาลจังหวัดตาก แต่แม่ผู้ให้กำเนิดไม่ยอมไปเอามา แม่เลี้ยงจึงต้องเป็นคนไปเอาเองและเป็นคนเลี้ยงดูนายขาว ซึ่งในช่วงที่แม่เลี้ยงและยายบุญส่งซึ่งเป็นแม่ของแม่เลี้ยงไม่มีเงินที่จะเลี้ยงดู

เขา ก็จะส่งเขามาอยู่ที่บ้านเด็กอ่อนรังสิต ซึ่งนายขาวกล่าวว่า “หากแม่เลี้ยงและยายบุญส่งอยากเลี้ยงตนเองก็ไปรับมา พอเบื่อก็นำกลับไปอยู่ที่เดิม” เป็นลักษณะเข้าๆออกๆบ้านแม่เลี้ยงกับบ้านเด็กอ่อนรังสิต นั่นเอง

โดยแม่เลี้ยงและยายบุญส่งได้ส่งเสียให้นายขาวเรียนหนังสือ แต่ไม่ได้มีการอบรมสั่งสอน ซึ่งไม่มีความอบอุ่นในครอบครัว โดยรายได้ของครอบครัวก็ไม่ค่อยดี ซึ่งนายขาวได้อาศัยอยู่กับแม่เลี้ยงและยายบุญส่ง จนถึงจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่อมาแม่เลี้ยงและยายบุญส่งไม่มีเงินที่จะส่งเสียเลี้ยงดูเขา จึงได้ส่งเขามาอยู่ที่สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านมหาเมฆ ซึ่งตั้งแต่เขามาอยู่ที่สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านมหาเมฆเขาก็ไม่ได้เจอกับแม่เลี้ยง ยายบุญส่งเลย ปัจจุบันนี้ยายบุญส่งเสียชีวิตไปแล้ว ส่วนแม่เลี้ยงนั้นอาศัยอยู่กับลูกสาวของเขา ส่วนพ่อและแม่ที่แท้จริงเขาได้รับทราบว่าตอนนี้ได้เสียชีวิตหมดแล้ว

4. การดำเนินชีวิตก่อนตกเป็นเหยื่อค้ำมนุษย์

ในระหว่างที่เขาอาศัยอยู่ที่สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านมหาเมฆ เขามีความประพฤติที่เกเร โดยเขามักชอบหนีเรียนไปเล่นเกม จึงถูกส่งตัวไปตัดนิสยที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดขอนแก่น หลังจากที่ถูกออกมาจากที่นั่นเขาก็เดินทางมากรุงเทพฯ เขาก็ได้ไปหาเพื่อนชื่อวัลลภ ซึ่งเป็นเด็กที่สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านมหาเมฆเช่นเดียวกับนายขาว โดยในขณะนั้นวัลลภมีงานทำโดยเป็นเด็กมาร์กเกอร์ โดยเป็นลักษณะงานที่ใส่สนุกเกอร์ แต่ทว่าวัลลภนั้นได้เสพยาเสพติด ซึ่งนายขาวกล่าวว่า “เขาได้หลวมตัว โดยเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด” โดยในระหว่างที่เขาอยู่กับวัลลภก็ได้ทำงานเป็นผู้ช่วยมาร์กเกอร์ ได้เงินเดือนละ 3,500 บาท ซึ่งในสถานที่ที่เขาทำงานนั้น มีทั้งยาเสพติด เหล้าเบียร์ครบถ้วน ซึ่งได้ทำงานที่นั่นประมาณ 2 เดือน โดยมีเงินเก็บพอประมาณ เขาจึงได้ออกมาอยู่คนเดียว ในเวลาต่อมา นายขาวเริ่มมีปัญหาทางการเงิน เพราะไม่ค่อยได้ออกไปทำงาน และยังติดยาเสพติด เขาจึงตัดสินใจเป็นขโมยในที่สุด โดยเขาได้ไปจี้ชิงทรัพย์ผู้หญิงประเภทสองแถวโรบินสัน สีลม ซึ่งนายขาวและแบงก็ได้รู้จักกับผู้ชายคนหนึ่งและได้แนะนำให้ทั้งสองคนกระทำการชิงทรัพย์ และทั้งสองได้ถูกจับกุมดำเนินคดีโดยนายขาวได้ติดคุกอยู่ที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ส่วนแบงก็ได้ไปอยู่ที่บ้านเมตตา ผู้ชายอีกคนหนึ่งรอดไปได้ ต่อมานายขาวก็ถูกย้ายมาอยู่ที่ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง ปทุมธานี เพราะว่าตอนนั้นนายขาวโตเป็นหนุ่มแล้ว และต่อมาเขาก็ได้รับพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งเขากล่าวด้วยความภูมิใจว่า

“เป็นเหมือนรางวัลชีวิต” และก่อนที่เขาจะพ้นโทษ ทางกรมการจิตหางาน ได้เข้าไปแนะนำงานให้กับนักโทษ

5. ปัจจัยที่มีผลทำให้ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์

นายชาวเป็นเด็กหนุ่มวัย 23 ปี ผ่านร้อนผ่านหนาวในชีวิตมาอย่างมากมาย ในอดีตนั้นเขาเคยผ่านการควบคุมตัวอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนตั้งแต่อายุ 15 ปี และเคยต้องโทษคดีชิงทรัพย์และติดคุกอยู่ที่เรือนจำ จนกระทั่งโตเป็นหนุ่ม ซึ่งเขาเองเคยมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งเขากล่าวว่า “การที่เข้าไปอยู่ตรงจุดนั้น มันเหมือนกับกรอบสี่เหลี่ยมที่คอยกักขังเราอยู่ ซึ่งไม่รู้เลยว่าโลกภายนอกเป็นอย่างไร ทำให้เขาต้องตกอยู่ในสถานะของเหยื่อในที่สุด”

1. ปัจจัยทางด้านบุคคล ขณะที่เขาตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์นั้นเขามีอายุ 21 ปี ซึ่งถือว่าอยู่ในช่วงวัยรุ่น ส่วนการศึกษานั้นเขาจบเพียงระดับประถมศึกษา ประกอบกับที่เขาเพิ่งหลุดพ้นจากการถูกจำคุก และเขามีความต้องการที่จะหางานทำเป็นหลักเป็นแหล่ง มีรายได้นำมาเลี้ยงตนเอง และประการที่สำคัญอีกอย่างก็คือ ในระหว่างที่ติดคุกอยู่นั้น เขาไม่ได้รับรู้ที่บ้านเมืองมีความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด ไม่ได้รับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การค้ามนุษย์ ซึ่งการค้ามนุษย์นั้นเป็นปัญหาที่ร้ายแรงที่กำลังเกิดขึ้นในสังคม นอกจากนั้นนายชาวเป็นเด็กกำพร้าพ่อแม่ที่แท้จริงก็ไม่ได้เลี้ยงดูเขามาตั้งแต่กำเนิด มีเพียงแม่และยายบุญธรรมที่เลี้ยงดูเขามา แต่ก็ได้มอบมรดกส่งมอบมากมายนัก ซึ่งโดยความเป็นจริงแล้วเขาเติบโตมาในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้ามากกว่า ทำให้เขาขาดความรักความอบอุ่นจากครอบครัว จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เขามีพฤติกรรมที่เกเร กลายเป็นหัวขโมย เพราะเขาขาดหลักยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ นั่นก็คือ ครอบครัว ทำให้เมื่อมีใครเข้ามาพูดคุย ตีสอน และให้ความสนใจและเห็นความสำคัญในตัวของเขา ก็ทำให้นายชาวหลงเชื่อคำพูดของคนๆนั้นได้อย่างง่ายดาย

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากนายชาวเพิ่งหลุดพ้นจากการถูกจำคุก ทำให้เขายังไม่มีงานที่รายได้เพื่อมาเลี้ยงตัวเอง เขาจึงมีความต้องการทำ โดยเมื่อมีคนเข้ามาชักชวนให้เขาไปทำงาน โดยบอกว่าเป็นงานประมงทะเล เงินดี อยู่ดีกินดี เป็นงานสบาย ซึ่งเขาเองก็มีเป้าหมายจะไปสมัครงานยังกรมการจิตหางานอยู่ก่อนแล้ว แต่เมื่อมีคนมาเสนองานที่มีรายได้ดี สบายจึงทำให้หลงเชื่อคำชักชวน นายชาวกล่าวถึงคนที่เข้ามาชักชวนว่า “ดูน่าเชื่อถือ แต่งกายดี และมีรถมอเตอร์ไซด์” ซึ่งนอกจากคำพูดที่เชิญชวนแล้วลักษณะท่าทางก็ยิ่งทำให้ดูน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ทำให้เขาไม่ทันได้คิดพิจารณาให้รอบคอบเพราะเขาต้องการมีงานที่เป็นหลักเป็นแหล่ง จากการที่ไม่มีงานทำและขาดโอกาสในการยกระดับรายได้ เนื่องจากตัวเขาจบเพียงระดับ

ประถมศึกษา การที่จะมีงานมั่นคง ที่สามารถทำรายได้ให้ดีนั้นคงเป็นไปได้ยาก เพราะก่อนที่เขาจะตกเป็นเหยื่อ เขาได้ทำงานเป็นเด็กในร้านสนุกเกอร์และเด็กเช็ดกระจกธรรมดาตามสี่แยกไฟแดง ซึ่งไม่จำเป็นที่จะต้องใช้วิชาความรู้มากมาย เมื่อมีคนมานำเสนองานที่มีรายได้ที่ดี เป็นงานสบายๆ จึงทำให้เขาตกอยู่ในสภาพของเหยื่อได้อย่างง่ายดาย

ส่วนสังคมหรือชุมชนก็ถือว่ามียุทธวิธีพลเช่นเดียวกัน เนื่องจากสังคมที่นายชาวเติบโตมานั้น เป็นสังคมของผู้ที่ขาดโอกาส ตัวเขานั้นถือว่าเป็นผู้พิการทางสังคม ซึ่งเขาเติบโตในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้า นอกจากนั้นเมื่อเขาเติบโตเป็นวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อสังคมของเขาก็เกิดการเปลี่ยนแปลง กลายเป็นสังคมของผู้ที่กระทำผิดพลาดในการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม แต่ก็จะถูกตีตราจากคนในสังคมว่าเป็นคนไม่ดี นั่นคือ สังคมของคนคุก เมื่อเขากลับมาสู่สังคมของโลกภายนอก ที่เต็มไปด้วยความหลากหลาย ทั้งปัญหาอาชญากรรมที่นับวันจะทวีความรุนแรงและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทำให้เขาไม่สามารถที่จะปรับตัวให้เท่าทันกับกลอุบายที่เหล่ามิชฉาชีพ ตกอยู่ฐานะของเหยื่อในที่สุด

6. การเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

เมื่อนายชาวพันโทขอออกมาแล้ว เขาก็ตัดสินใจไปสมัครงานตามที่ทางกรมการจัดหางานแนะนำ แต่ก่อนนั้นนายชาวได้เดินทางไปเจอท๊อปอีกครั้ง เพื่อที่จะได้ไปอยู่กับเขา โดยในตอนนั้น ท๊อปได้เช่าห้องพักอยู่ และเขาเองก็บอกกับท๊อปว่าเขาจะไปสมัครงาน และในเวลาต่อมาเขาก็เดินทางเพื่อไปสมัครงานในวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2552 โดยขณะที่เขากำลังเดินอยู่บริเวณวัดหัวลำโพง ได้มีชายแปลกหน้าคนหนึ่ง อายุประมาณ 40 ปี แต่งกายดี ได้ขับรถมอเตอร์ไซด์และมาจอดพูดคุยกับเขา และได้มีการชักชวนให้เขาไปทำงาน โดยนายชาวได้สอบถามว่าเป็นงานอะไร ซึ่งชายคนดังกล่าวก็บอกนายชาวตรงๆว่า ไปลงเรือหาปลา ซึ่งเงินดี อยู่ดีกินดี สบายๆ ซึ่งลักษณะของชายแปลกหน้าคนดังกล่าว นายชาวกล่าวว่า “ดูน่าเชื่อถือ โดยแต่งกายดี และยังขับมอเตอร์ไซด์ด้วย” ซึ่งในขณะนั้นเขาเองก็ยังไม่มีการทำงานและมีความคิดที่จะมีงานเป็นหลักเป็นแหล่ง มีเงินใช้ ซึ่งจากคำชักชวนที่ดูน่าเชื่อถือ นายชาวจึงตัดสินใจไปกับชายแปลกหน้าคนดังกล่าวได้อย่างง่ายดาย โดยเขาเองก็ไม่ได้มีการไปเก็บเสื้อผ้าที่ห้องพัก

7. เส้นทางและเครือข่ายการเดินทาง

หลังจากนั้นชายแปลกหน้าคนดังกล่าวได้มีการจัดการธุระของตนเองเป็นที่เรียบร้อย ก็ได้พานายขบวนรถกระบะเพื่อเดินทางไปยังมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร โดยชายคนดังกล่าวได้พาเขาไปยังบ้านของเจ้แดน ซึ่งเป็นบ้านหลังสีฟ้า โดยได้พาเขาไปกักขัง เมื่อเขาเข้าไปยังบ้านหลังดังกล่าวได้เจอกับนายปลาบู่ ซึ่งโดนหลอกมาจากสถานีหัวลำโพง จึงมีการพูดคุยกัน สอบถามถึงที่มาที่ไป แต่ทั้งเขาและนายปลาบู่เองยังไม่รู้ว่าตนเองนั้นโดนหลอกมา ซึ่งหลังจากที่เขาได้ทานอาหารก็อยากที่จะสูบบุหรี่ จึงเดินไปที่หน้าประตู โดยมีชายสองคนคุมอยู่ นายขบวนรถจึงบอกกับชายทั้งสองว่า ขอไปซื้อบุหรี่ แต่ก็ไม่ได้ออกไปเพราะมีชายคนหนึ่งตอบกลับมาโดยบอกกับเขาว่าไปไม่ได้ ให้รีบกลับเข้าไปในบ้าน เดี่ยวตำรวจมาเห็น ทำให้เขาเกิดความสงสัยว่าทำไมต้องกลัวตำรวจมาเห็น และเขาก็คิดรู้อยู่แล้วว่าตนเองคงโดนหลอกอย่างแน่นอน เขาจึงไปบอกกับนายปลาบู่ว่าทั้งตนและนายปลาบู่โดนหลอก แต่ทว่านายปลาบู่ไม่เชื่อคำพูดของนายขบวนรถ ซึ่งนายปลาบู่ดันทุรังอยากจะไปลงเรืออย่างเดียว อยากที่จะทำงาน

หลังจากนั้นในวันเดียวกัน ชายคนที่หลอกนายขบวนรถ ได้พาเขาและนายปลาบู่ เดินทางไปยังบ้านของนายสายัณห์ ฝิววด โดยนำทั้งสองไปไว้ในบ้านหลังดังกล่าว และได้มีการกินข้าวกินปลา และในเวลา 6 โมงเย็นของวันนั้น นายสายัณห์ได้พานายขบวนรถและปลาบู่นั่งรถกระบะเพื่อเดินทางไปยังท่าเรือปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อไปลงเรือที่นั่น โดยระหว่างการเดินทางนั้น จะมีคนคอยคุมอยู่สองคนด้านท้ายกระบะ หากไปเข้าห้องน้ำหรือทำธุระก็มีคนคอยคุมตลอดเวลา โดยมีอาวุธปืนด้วยเพื่อไม่ให้หลบหนี นายขบวนรถและนายปลาบู่เดินทางไปถึงปากพนังในตอนเช้าของอีกวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2552 ซึ่งก่อนที่นายขบวนรถจะไปลงเรือที่นั่น นายสายัณห์ได้พาไปหาเจ้พร และเจ้พรได้ขับรถเมอร์ไซด์นำมายังท่าเรือปากพนัง และได้เจอกับนายเผย โดยนายเผยได้พานายขบวนรถไปลงเรือทัวร์ โดยเขาอยู่บนเรือทัวร์เป็นเวลา 3 วัน 3 คืน ซึ่งเรือทัวร์พานายขบวนรถไปยังน่านน้ำมาเลเซีย โดยจะมีการเปลี่ยนถ่ายไปอีกเรืออีกลำหนึ่ง โดยเรือที่นายขบวนรถไปทำงานชื่อ พรชัย ซึ่งผู้ที่ร่วมชะตากรรมเดียวกับนายขบวนรถนั้นมีอยู่ 4 คนที่โดยเปลี่ยนถ่ายจากเรือทัวร์มายังเรือลากปลา นอกจากนั้นในส่วนของคุณจ้างนายขบวนรถก็ไม่ได้รับการบอกกล่าวแต่อย่างใดและไม่ได้มีการเซ็นสัญญาว่าจ้างในการทำงาน

8. ลักษณะการทำงานและการดำเนินชีวิตขณะอยู่บนเรือประมง

โดยนายขาวไปทำงานเรือพรชัย ในบริเวณน่านน้ำของประเทศมาเลเซีย โดยลักษณะของการทำงานของเรือก็จะออกไปลากปลา ซึ่งการทำงานจะไม่เป็นเวลา โดยในแต่ละวันได้พักผ่อนเพียง 2 ชั่วโมง เมื่อถึงเวลาที่จะมีการกดออดปลุกให้มาทำงาน ทำให้พักผ่อนไม่เพียงพอ ซึ่งการทำงานนั้นโหดร้ายมากเกินไป หากไม่ทำงานหรือทำงานช้าก็จะทุบตีทันที โดยงานที่นายขาวทำนั้นก็จะมีทั้งทิ้งอวน กู้วน คัดปลาแยกปลา ดองปลา โกยน้ำแข็ง ซึ่งเป็นงานทุกอย่างที่ลูกเรือจะต้องทำ ซึ่งในระยะเวลาที่เขาทำงานบนเรือนั้นไม่ได้มีโอกาสได้ขึ้นฝั่งเลย ซึ่งการทำงานนั้นจะขึ้นอยู่กับความต้องการของได้กั้ง แล้วแต่ว่าได้กั้งจะเรียกให้มาทำงานในเวลาใด ก็จะต้องตื่นขึ้นมา หากซักซำยียดยาก็จะถูกทุบตี ซึ่งนายขาวกล่าวว่า “เป็นเหมือนการทำงานใช้หนี้” ซึ่งตนถูกหลอกมา ถูกค้ำมนุษย์มานั่นเอง แต่การกินอยู่ค่อนข้างดี มีอาหารให้กินครบทุกมื้อ ก็จะเป็นอาหารประเภทปลา ส่วนเรื่องสวัสดิการต่าง ๆ นั้นไม่มีอะไรทั้งสิ้น แถมยังถูกละเมิดสิทธิ โดยการทำร้ายร่างกาย ซึ่งนายขาวได้ทำงานอยู่บนเรือลำดังกล่าวเป็นเวลา 12 วัน ก็ได้รับการช่วยเหลือ ซึ่งสิ่งที่นายขาวได้รับก็คือความทรमान ส่วนเพื่อนที่ร่วมชะตากรรมเขาก็ส่งสารแต่ก็ไม่สามารถช่วยเหลืออะไรได้ เพราะตกอยู่ในสถานะเดียวกัน แต่ในระหว่างที่ทำงานนั้นนายขาวไม่ได้มีการใช้ยาเสพติดแต่ประการใด การดำเนินชีวิตของเขาก็คืออยู่บนเรือเท่านั้น

9. ลักษณะของการถูกทารุณกรรมด้านร่างกายและจิตใจ

ด้านร่างกาย หากนายขาวทำงานเชื่องช้าก็就会被ทุบตี ทำร้ายร่างกาย มีการใช้เท้ากระแทบ เป็นลักษณะการประทุษร้ายใช้กำลังข่มขู่ ซึ่งเขาถูกทำร้ายจนคิ้วแตก ซึ่งยังหลงเหลือรอยแผลเป็นฝากไว้ ซึ่งเขาเองกล่าวว่า เพิ่งมาทำงานยังไม่รู้งาน น่าจะมีการพูดคุยกันดีๆ ไม่นำมาทำร้ายร่างกายกัน ซึ่งหากไม่ทำงานก็จะมีป้อมบังคับให้ทำ มีการสั่งอย่างเดียว หากไม่ทำตามก็จะทำร้ายทันที ซึ่งจะเป็นการใช้เท้าซึ่งใส่รองเท้าบูทย่ำลงไปตีศีรษะ ตะคอง นอกจากนั้นก็ปาหอยเม่นใส่เมื่อไม่พอใจ ส่วนนายปลาบูนั้นไม่โดยทำร้ายทุบตี แต่เพื่อนอีกคนหนึ่ง ชื่อ นายชวน ซึ่งลงเรือไปพร้อมกันถูกกระแทบที่บริเวณหน้าอก เลือดทะลักออกมาทางปาก นอนซุกอยู่ที่พื้นเรือ แต่ก็รอดชีวิตได้ ซึ่งหลังจากที่ถูกทำร้ายนายชวนก็ไม่ยอมทำงาน ซึ่งนายขาวได้ยินได้เรือคุยกับหัวหน้าคนงานว่าจะยิงนายชวนทิ้งลงทะเล แต่นายขาวได้บอกและแนะนำไปกระโดดเรือหนี แต่ก็ไม่ได้หนีไปไหนและต่อมาก็ถูกกระแทบที่ศีรษะ ซึ่งทำให้จดจำอะไรไม่ได้อีกเลย ซึ่งจากการสอบถามลูกเรือ

คนเก่าๆเล่าให้ฟังว่า ได้เรือคนดังกล่าวได้ฆ่าลูกเรือมาหลายศพแล้วหากทำงานไม่ดีไม่ได้ตั้งใจก็จะยิงทิ้งทะเล

ด้านจิตใจ มีความหวาดกลัว หวาดระแวงอยู่ตลอดเวลา ว่าตนเองจะถูกทำร้ายร่างกายหากทำงานไม่เป็นไปตามที่ต้องการของได้ก่ง หากอยากจะหนีไปก็ไม่สามารถหนีไปได้ เพราะอยู่กลางทะเลไม่สามารถไปไหนได้ เพราะหากกระโดดน้ำหนีก็คงตายสถานเดียว แต่ตอนนี้ก็เริ่มปรับสภาพได้มากขึ้น สภาพจิตใจก็ดีขึ้นมากแล้ว

10. การหลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

เนื่องจากเรือพรชัยนั้นได้เข้าไปรุกล้ำน่านน้ำของประเทศมาเลเซียและมีการใช้ตัวเรือปลอม ทำให้ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจน้ำของมาเลเซียได้เข้าไปทำการจับกุม ซึ่งแรงงานบนเรือก็ถูกจับกุมทุกคน ซึ่งนายขาวก็ได้ถูกจับกุมเช่นกัน โดยตำรวจน้ำไปพาตัวลูกเรือทั้งหมดไปยังสถานีตำรวจที่เมืองกวนตัน (Kuantan) ซึ่งอยู่ในรัฐปะหัง ซึ่งนายขาวและเพื่อนๆถูกคุมขังอยู่ที่นั่น 10 วัน และมีการขึ้นศาล โดยศาลตัดสินในเรือพรชัยในข้อหาลักลอบลากปลาในน่านน้ำประเทศมาเลเซีย และตัวเรือปลอม แรงงานบนเรือจึงถูกนำตัวไปกักขังยังเรือนจำปีนัง (Penang) ซึ่งสภาพความเป็นอยู่ในเรือนจำค่อนข้างดี เพราะว่าเรือนจำนั้นค่อนข้างสะอาด ซึ่งนายขาวอยู่ที่เรือนจำประมาณ 2 เดือน หลังจากนั้นก็ถูกย้ายตัวไปยังเรือนจำของกองตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งถูกจำคุกอยู่ที่นั่นอีกประมาณ 2 เดือน ซึ่งในระหว่างที่มีการสอบสวนนั้น นายขาวพยายามบอกกับเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าได้กั๊งเรือมีปืนและพยายามที่จะทำร้ายตนและพวก แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เข้าใจภาษาไทย แต่โชคดีที่นายขาวไม่ถูกข้อหาลักลอบเข้าเมืองเพราะเขาไม่มีหนังสือเดินทาง หนังสือทำงานแต่อย่างใด ไม่เช่นนั้นเขาอาจจะถูกติดคุกเพิ่มมากขึ้น

หลังจากนั้นมีโครงการคืนสู่เหย้าครั้งที่ 2 ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้เข้าไปช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในประเทศมาเลเซียได้กลับสู่ภูมิลำเนาเดิม เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล แต่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่องที่พัฒนาความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย โดยมีการติดต่อประสานงานไปยังเจ้าหน้าที่ของประเทศไทยโดยมีเจ้าหน้าที่จากสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดสงขลา ได้เข้าไปรับตัวนายขาวจากด่านอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาและได้เข้าไปอยู่ที่ที่

สถานคุ้มครองฯของจังหวัดสงขลา และในเวลาต่อมาเขาก็ถูกส่งตัวมายังสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานีในวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2552

11. การรับรู้เกี่ยวสิทธิและกฎหมาย

ในการสัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ.2553 นั้นการดำเนินคดีทางกระบวนการยุติธรรมอยู่ในชั้นของอัยการ ซึ่งได้ทำการจับกุมนายสายัณห์ ฝิววาด ผู้ที่เป็นนายหน้าค้ามนุษย์ได้เป็นที่เรียบร้อย โดยนายขาวเข้ามาอยู่ในความคุ้มครองของสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานีได้รับความช่วยเหลือในด้านการดำเนินคดี เรื่องของปัจจัยสี่ กองทุนในการประกอบอาชีพ เปิดสมุดบัญชีและมีเงินฝากให้ มีการส่งเสียให้เรียนหนังสือ โดยไปสมัครเรียนที่ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัดปทุมธานีและเรียน กศน. ซึ่งมีเป้าหมายคือจะต้องจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการช่วยเหลือจากกระบวนการยุติธรรมนั้นมีความเหมาะสมและอีกประการหนึ่งคือ อยู่ในระดับที่ดีและดีกว่าคนอื่น บางครั้งเขาก็คิดกลับกันว่าวันหนึ่งเขาก็ต้องกลับไปใช้ชีวิตข้างนอก ต้องไปเป็นหัวหน้าครอบครัว แต่ ณ ตอนนั้นเขาเป็นพยานอยู่ก็ต้องให้หน่วยงานเข้ามาคุ้มครองก่อนโดยหากออกจากสถานคุ้มครองฯแล้วก็มีการวางแผนว่าจะไปเยี่ยมแม่เลี้ยงที่กำแพงเพชร ซึ่ง

ส่วนในเรื่องของกฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์นั้น นายขาวกล่าวว่าในช่วงระยะเวลาที่เขาถูกดำเนินคดีและติดคุกอยู่ที่ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง เขากล่าวว่า “คนที่ออกมาจากจุดนั้น ไม่มีใครสามารถรับรู้ได้เลยว่ามีกฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ออกมา เพราะว่าในการที่เขาอยู่ข้างในนั้นเหมือนกับเป็นกรอบสี่เหลี่ยม ซึ่งไม่สามารถรับรู้โลกภายนอกได้เลย ว่าบ้านเมืองนั้นมีการเปลี่ยนแปลง รับรู้ได้แต่เพียงว่าสถานภาพของเรา คือ น.ช. ถึงแม้ว่าจะมีทีวี แต่ไม่ได้จะทันสมัยมากมาย เมื่อออกมานั้นบ้านเมืองก็ได้เปลี่ยนแปลงไปเยอะตามสมัย” ทำให้เขาไม่ได้รับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ค้ามนุษย์และไม่รับทราบว่ามีกฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ออกมาบังคับใช้ ซึ่งก็เป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้เขาเองประสบเหตุการณ์ แต่ปัจจุบันนั้นเมื่อเข้ามาอยู่ในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี นายขาวก็รับรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เพิ่มขึ้นบ้าง ในเรื่องบทกำหนดโทษต่างๆ ก็พอมีความรู้พอสมควร ซึ่งจะต่างวาระต่างกรรม

กรณีศึกษาที่ 2 นายเชียว (นามสมมติ)

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นายเชียว (นามสมมติ) อายุ 42 ปี ศาสนาพุทธ สถานภาพหย่าร้าง ภูมิลำเนาเดิม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยพักอาศัยเพียงลำพัง ซึ่งลักษณะที่พักอยู่ภายในสวนผลไม้ห่างไกลผู้คน มีบรรยากาศที่ดี โดยนายเชียวเรียนจบในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งก่อนหน้าที่เขาจะตกเป็นเหยื่อค้ำมูขุขันธ์นั้น มีอาชีพรับจ้างซ่อมไมโครรถยนต์ แอร์ และตามโรงงานต่างๆ ในพื้นที่มหาชัย โดยมี ซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอน แต่ก็อยู่ที่ประมาณ 30,000 บาทขึ้นไป ซึ่งก็ถือว่ามีความได้ที่ดี แต่เขายอมรับว่าเป็นคนใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย ค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนไม่น้อยกว่า 10,000 บาทเพราะเขามีเพื่อนเยอะจึงออกไปกินไปเที่ยวกับเพื่อนบ่อย รวมทั้งเรื่องของค่าน้ำมันรถด้วย นอกจากนี้ยังช่วยเหลือน้องสาวดูแลคนงาน เป็นที่ปรึกษาในเรื่องการทำเกษตรตามทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

2. บุคลิกภาพและอุปนิสัย

รูปร่างผอม ตัวเล็ก ผิวสองสี ผมหงอกสีดำน มีรอยแผลเป็นตามร่างกาย ใบหน้าและบริเวณศีรษะ หน้าตาขี้มึนขี้แหม่งใส อารมณ์ขุ่น ค่อนข้างมีมันใจในตนเองเป็นอย่างมาก โดยนายเชียวได้กล่าวว่าตนเองเป็นคนไม่ชอบความวุ่นวาย ชอบความสงบ รักธรรมชาติ เชื่อใจคนไม่มีความระแวงในตัวผู้อื่น ซึ่งเมื่อมีการสนทนาไปเรื่อยๆ ผู้สัมภาษณ์พบว่า นายเชียวนั้นเป็นมีความคิดค่อนข้างช้า มีการพูดจาวกวนเป็นบางครั้งบางคราว

3. ความสัมพันธ์ในครอบครัว

นายเชียวกับภรรยาได้หย่าร้างกันหลายปีมาแล้วโดยมีบุตรร่วมกันหนึ่งคนและได้อาศัยอยู่กับภรรยาเพราะว่าภรรยาไม่ยอมให้ลูกมาอยู่กับตน เมื่อพูดถึงครอบครัว นายเชียวมีน้ำเสียงที่เบาและเศร้าลง สีหน้าก็สังเกตเห็นได้ว่ามีความเศร้าใจ แต่จากการสอบถามน้องชายของเขาเพิ่มเติมเรื่องครอบครัวของนายเชียวและภรรยา พบว่า ไม่รู้ว่าได้หย่าร้างกับภรรยาหรือไม่ เพราะไม่เคยรับรู้ชื่อนายเชียวได้แต่งงาน เนื่องจากนายเชียวไม่ได้อยู่ที่บ้านมานานได้ เขาเพิ่งกลับมาอยู่เมื่อ 5 ปีที่แล้ว ซึ่งนายเชียวได้หนีออกจากบ้านไปตั้งแต่ตนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และกลับเพิ่งกลับมาเมื่อตนอายุ 20 กว่าปี แต่ก็ไม่ได้รู้รายละเอียดครอบครัวของนายเชียวมากมายนัก

4. ปัจจัยที่มีผลทำให้ตกเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์

1. ปัจจัยส่วนบุคคล เนื่องจากนายเขียวได้ไปนั่งเล่นในบริเวณหอนาฬิกาที่มาชัย โดยเขาเองได้มีกระเป๋าเป้ใบใหญ่ติดตัวไปด้วย ซึ่งพฤติกรรมของเขาทำมิจฉายชัด คือ นายหน้า คิดว่าเขาจะเป็นบุคคลที่เดินทางมาจากที่อื่นเพื่อเข้ามาหางานทำ จึงได้เข้ามาตีสนิท ชวนพูดคุยให้ไปทำงาน รวมทั้งเขาเองอยู่ตัวคนเดียว ไม่มีพันธะทางครอบครัว ทำให้การตัดสินใจใดๆก็จะเป็นต้องคำนึงถึงผู้อื่น

2. ปัจจัยด้านสังคม ในส่วนของค่านิยมทางด้านวัตถุ เงินทอง ซึ่งจากการสัมภาษณ์ และการสังเกตนั้น ผู้วิจัยพบว่า นายเขียวเป็นคนที่ให้ความสำคัญกับค่านิยมทางด้านวัตถุ เงินทอง มักคิดทำอะไรเกินตัว แม้ว่าตัวเขาเองจะมีรายได้ที่มากพอสมควร แต่ก็ใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย กินเที่ยวบ่อยครั้ง ทำให้เมื่อมีคนเข้ามานำเสนอานที่ได้เงินมากกว่างานที่ทำอยู่หลายเท่าตัวและยังมีความคิดที่จะมีธุรกิจเป็นคนตนเอง จึงคิดตัดสินใจไปทำค้าชักชวน และคิดว่าคงไม่ทำไม่นานก็จะมีเงินเป็นก้อน เพื่อนำมาดำเนินกิจการ ประกอบกับสังคมที่นายเขียวใช้ชีวิตนั้นค่อนข้างจะให้ความสำคัญกับวัตถุเงินทอง ซึ่งใครมีเงินหรือว่าน้อย มีทองเรียกว่าพี่ นั่นเอง

5. การเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อการค้ำมนุษย์

โดยนายเขียวได้ไปช้อปปิ้งที่ร้านของเพื่อนที่กระทู้มแบน เมื่อตกเย็นก็ได้ขับรถไปที่มหาชัยเพื่อไปซื้อของใช้กลับบ้าน และก็ได้ไปนั่งเล่นที่หอนาฬิกา เป็นส่วนน้อยโดยมีผู้หญิงเข้ามาขายบริการทางเพศ คล้ายๆกับสนามหลวงโดนเมื่อตกค่ำแล้วก็จะผู้หญิงมาขายบริการตามมุมต่างๆ ซึ่งเหตุผลที่นายเขียวไปนั่งเล่นในบริเวณดังกล่าว “ตกเย็นนั้นจะมีนักศึกษาสาวและบรรดาสาวโรงงาน เข้ามาพูดคุยบรรดาผู้ชายที่นั่งอยู่ในบริเวณนั้น” ซึ่งเขาก็ยอมรับว่าเขาก็ผิดเพราะมีความคิดที่ไม่ค่อยดีนัก ในระหว่างที่เขากำลังนั่งเล่นอยู่เพลินๆได้มีชายแปลกหน้าคนหนึ่งอายุประมาณ 50 ปี เข้ามาทำพูดคุย ตีสนิท โดยเข้ามาชักชวนให้ไปทำงาน เพราะในเวลาที่เขาขับรถไปทำงานจะมีกระเป๋าเป้ใบใหญ่ โดยไว้ใส่อุปกรณ์เครื่องมือ ทำให้เป็นที่สังเกตได้ โดยอาจจะคิดว่านายเขียวเข้ามาหางานทำ ซึ่งชายคนดังกล่าวได้ชักชวนให้เขาไปทำงานคัดปลาแยกปลาบนเรือประมง แต่เขาก็ปฏิเสธไป โดยตอบกลับชายคนดังกล่าวไปว่า “ตนเองทำงานอยู่บนฝั่งทำงานมีเงินเยอะแยะแล้ว จะไปเดินรถกลางทะเลทำไม” เพราะนายเขียวได้บอกกล่าวถึงงานที่ตนทำอยู่ เป็นโอกาสให้ชายคนดังกล่าวสามารถพูดหวานล้อมได้ง่ายขึ้น โดยได้บอกกล่าวกับนายเขียวว่า บนเรือมีไดนาโมให้ช้อมโดยจะให้เงินวันละ 4,500 บาท ซึ่งจากการบอกกล่าวเรื่องราวได้ ทำให้นายเขียวมีความสนใจในงานดังกล่าวขึ้นมา

ในระหว่างที่มีการพูดคุยนั้น นายเขียวได้ใช้ความคิดอยู่ตลอดเวลา โดยเขาคิดในใจว่า “ได้วันละ 4,500 บาท แล้วเดือนหนึ่งก็ได้เยอะมาก อีกประการหนึ่ง ไปอยู่กลางทะเลคงไม่ได้ใช้เงิน กลับมามีเงินเป็นก้อน” โดยเขาก็ยอมรับว่า ตนเองนั้นเป็นคนที่ชอบทำอะไรที่เว่อ โดยไม่ต้องการพึ่งพาทางบ้าน อยากทำอะไรด้วยตนเองจะได้มีความภาคภูมิใจ และเขาก็วางแผนว่าจะเปิดร้านซ่อมโดนาโมเป็นของตนเอง แต่เงินที่ลงทุนประมาณ 5 ล้านบาท ทำให้เขาคิดว่าไปอยู่ประมาณ 1-2 ปี กลับมามีเงินเยอะ โดยในความคิดของเขานั้น จะนำเงินไปซื้อตึกแถว แล้วนำไปเช่าธนาคาร เอาเงินจากธนาคารไปซื้ออุปกรณ์อะไรก็ได้ รายได้ก็นำไปผ่อนธนาคารและเลี้ยงตัวเองได้ ซึ่งนายเขียวได้นั่งพูดคุยกับชายคนดังกล่าวอยู่ประมาณ 2 ชั่วโมง ชายคนดังกล่าวก็ได้อธิบายนายเขียวไปบ้านเก่าแก่

6. เส้นทางและเครือข่ายการเดินทาง

โดยชายคนดังกล่าวเมื่อนายเขียวได้แล้วก็ชักชวนนายเขียวไปบ้านเก่าแก่ โดยชายคนดังกล่าวได้โทรศัพท์ให้ลูกชายมารับ โดยลูกชายของชายคนดังกล่าวนั่งวินมอเตอร์ไซด์มา และบอกกับนายเขียวว่าไปบ้านเก่าแก่ ก็นั่งวินมอเตอร์ไซด์ไป แต่นายเขียวบอกว่าตนเองขับรถกระบะมา ทำให้ชายคนดังกล่าวมีอาการตกใจ ชายคนดังกล่าวจึงตัดสินใจจ่ายเงินให้แก่วินมอเตอร์ไซด์และบอกว่าจะนั่งรถไปกับนายเขียว แต่นายเขียวบอกว่าไม่รู้เส้นทางที่จะไป ชายคนดังกล่าวจึงขอขับรถด้วยตนเอง มิมิตรก็ไม่ได้ขัดข้องแต่ประการใด หลังจากนั้นชายคนดังกล่าวขับรถไปที่บ้านของเก่าแก่ ซึ่งก็คือนายตุ้มและเจ๊แตนนั่นเอง โดยลูกชายของชายคนดังกล่าวได้เข้าไปพูดคุยกับนายตุ้มกับเจ๊แตนประมาณ 2 นาที โดยนายเขียวได้นั่งอยู่ในรถ เพราะเขาไม่ยอมทิ้งรถไปไหน ซึ่งเขาเองก็เพิ่งซื้อรถมาได้ไม่นาน โดยลูกชายได้เข้ามาบอกกับนายเขียวว่าได้ติดต่อกับเก่าแก่เรียบร้อยแล้ว และบอกว่าคืนนี้ให้นายเขื่อนอนพักที่บ้านหลังนี้ก่อนหนึ่งคืน พรุ่งนี้พอเช้าค่อยออกเดินทาง แล้วก็ทำหนังสือสัญญา แต่ไม่ได้บอกรายละเอียดว่าจะไปทำงานตรงจุดไหน พอนายเขียวสอบถามว่าจะไปทำทะเลที่ไหน ก็ได้รับคำตอบว่าอยู่กลางทะเลก็ไม่ว่าทะเลไหน แต่นายเขียวขออยู่ในหน้าอ่าวหน้าทะเลไทย เพราะนายเขียวคิดว่าหากอึดอัดหรือทำไม่ไหว ก็นั่งเรือมาขึ้นฝั่งจังหวัดไหนก็สามารถนั่งรถกลับมาได้ มาเอารถเพื่อกลับบ้านได้

หลังจากนั้นนายเขียวได้กินข้าวและอาบน้ำ นายตุ้มก็ได้เข้ามาพูดคุย สอบถามถึงที่มาที่ไป เพราะนายเขียวมีทั้งรถกระบะและโทรศัพท์ แต่ไม่กล้าที่ยึดโทรศัพท์เพราะนายเขื่อนั้นเป็นคนใกล้ชิดกับมหาชัย แต่ก็จะถูกจับตาอยู่ตลอดเวลา โดยนายเขียวได้อยู่ที่บ้านหลังนั้น 1 คืนโดยประตูบ้านนั้นเป็นลูกกรงเหล็ก หากจะซื้อของใช้ใดๆก็ให้เงินแล้วจะมีคนไปซื้อให้ โดยไม่สามารถจะออกไป

ภายนอกบ้านหลังดังกล่าวได้ แต่กับนายเขียวไม่ได้เป็นเหมือนคนอื่น ๆ เขาสามารถออกไปซื้อของได้ ออกไปภายนอกบ้านได้ ทำไม่เหมือนคนอื่น จึงไม่ได้เอะใจอะไร ในเวลาต่อมาประมาณ 2 ทูม นายตุ้มได้เรียกให้นายเขียวลงมารอกใบสมัคร โดยจะอ่านเห็นแค่บรรทัดแรกบรรทัดเดียวโดยได้รับค่าจ้างวันละ 4,500 บาท ส่วนบรรทัดอื่นอ่านไม่ออก เป็นตัวหนังสือเล็กมาก มั่วๆ โดยเขาเองก็มีความพยายามที่จะอ่านโดยไม่อยากที่จะเสียรู้ใคร โดยเขาได้สอบถามว่าทำไมตัวหนังสือเป็นแบบนี้ ก็ได้รับคำตอบว่าโรงพิมพ์นั้นพิมพ์มาไม่ดี เขาเองก็ตั้งใจพอสมควร แต่สุดท้ายก็ยอมเซ็นชื่อเพราะตัดสินใจมาแล้ว โดยข้างล่างนั้นให้เขียนว่าเต็มใจมาเอง เขาเลยถามกลับไปทำไมต้องเขียน โดยได้รับข้ออ้างว่า ไปอยู่กลางทะเลอาจจะมีอุบัติเหตุต่างๆเขาเองไม่สามารถรับผิดชอบได้ ซึ่งนายเขียวคิดไปคิดมาก็เห็นว่าสมเหตุสมผลดี จึงตัดสินใจเขียนไป พอรุ่งเช้าก็มีการถ่ายรูปติดใบสมัคร เพื่อส่งไปบริษัท โดยนายหน้าจะได้รับค่าหัวรายได้ 20,000 บาท เมื่อถ่ายรูปเรียบร้อย นายเขียวและคนอื่นๆได้นั่งรถไปยังสะพานปลาที่ปากน้ำ จังหวัดสมุทรปราการ โดยไปลงเรือพรหมสมุทร ซึ่งเป็นเรือทัวร์ ซึ่งเป็นเรือที่ถ่ายปลากลางทะเลน่านน้ำมาเลเซีย

โดยก่อนลงเรือนั้น นายเขียวได้ไปซื้อข้าวของเครื่องใช้ ทั้งเสื้อผ้า สบู่ ยาสีฟัน แปรงสีฟัน ขนมต่างๆ เป็นต้น ส่วนรถกระบะนั้นได้จอดทิ้งไว้ที่บ้านของนายตุ้มและเจ้แทน ซึ่งนายตุ้มเองยังถามว่ารถกระบะนั้นไปขโมยใครมาหรือไม่ นายเขียวก็ได้บอกว่าเป็นรถของตนเอง นอกจากนั้นนายตุ้มยังขอทะเบียนรถและกุญแจรถไว้ แต่นายเขียวปฏิเสธไม่ยอมให้ไป โดยเอาติดตัวไปด้วย โดยคนที่จะไปทำงานพร้อมกับนายเขียว 12 คน โดยมีคนคุมทำยรถกระบะ 2 คน คนขับ 1 คน โดยเป็นรถกระบะยี่ห้อมาสด้า ธันวาคม 2500 และเมื่อถึงเวลาก็ลงเรือไป โดยในวันแรกๆในการนั่งเรือไปยังสนุกอยู่ พอผ่านไป 2-3 วัน เริ่มมีคนชมกระโดดน้ำหานายเขียวเองก็เริ่มรู้สึก แต่กลับไม่ได้แล้ว วันที่ 5 นายเขียวเริ่มเมาคลื่น อาเจียนจนไม่มีอะไรจะออกแล้ว โดยระยะเวลาในการเดินทางทั้งหมด 8 วัน โดยไปยังน่านน้ำมาเลเซีย เรือทัวร์ลำดังกล่าวได้ถ่ายเทคนไปยังเรือลากปลา ชื่อปราบสมุทร 36 ซึ่งเรือได้ลากปลาอยู่ประมาณ 2 วัน เรือลำดังกล่าวได้เข้าไปจับตัว¹ ที่สะพานปลาต้นหยงวานิชย์ ของมาเลเซีย ส่วนลูกเรือเองก็ต้องไปต่อทะเบียน เรียกว่า SEAMAN BOOK โดยเป็นหนังสือเดินทางที่จะคุ้มครองแรงงาน โดยสามารถขึ้นบนบกได้ 3 กิโลเมตร โดยจำกัดพื้นที่แต่ไม่จำกัดเวลา โดยนายเขียวไปสวมชื่อนักฟุตบอลทีมชาติไทย โดยเป็นลักษณะการปลอมหนังสือ

¹ จับตัว หมายถึง การไปต่อทะเบียนเรือ ต่อสัญญาขนานน้ำโดยจะต้องทำการต่อทุกๆหนึ่งเดือน

7. ลักษณะการทำงานและการดำเนินชีวิตขณะอยู่บนเรือประมง

คนที่ลงเรือทัวร์ไปพร้อมกับนายเขียว 12 คนนั้น อยู่ในเรือลากลำเดียวกัน 5 คน โดยในสองเดือนแรกที่เป็นงานนั้น นายเขียวไปทำงานเป็นช่างซ่อมไดนาโมบนเรือ ทำหน้าที่ดูแลเครื่องยนต์เนื่องจากเรือจะต้องติดเครื่องตลอดเวลา 24 ชั่วโมงโดยบนเรือจะต้องใช้ไฟ และนอกจากนั้นยังทำงานกู้ฉนวน ทิ้งฉนวน คัดปลาแยกปลา โยกน้ำแข็ง ทำทุกอย่างนั่นเอง โดยลักษณะการทำงานเมื่อกู้ฉนวนมาแล้วก็จะทำการคัดปลาแยกปลา โดยแยกปลาแต่ละประเภท หลังจากนั้นก็ต้องปลาแยกประเภท แล้วก็ทำการปะฉนวน เมื่อปะฉนวนเรียบร้อยแล้ว ฉนวนอีกปากก็สามารถกู้ได้อีก พอกู้ฉนวนเสร็จก็ต้องทิ้งฉนวนที่ปะเรียบร้อยแล้ว ต่อมาก็ทำการคัดปลาแยกปลาอีกครั้ง การทำงานก็จะวนเวียนลักษณะนี้ไปเรื่อยๆ หากทำงานเข้าบางครั้ง 2-3 คืนก็ไม่ได้นอนเลยและยังทำหน้าที่ทำกับข้าวด้วย บางครั้งขณะเจ็บฉนวนก็นั่งหลับ พอได้ก้มมาเห็นก็สาदनํ้าราด เอาของขว้างบ้าง “เจ็บไม่เป็นไร แต่ขอให้ตื่นมาทำงาน” แต่ในการทำงานนั้นเขาไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งเขาเล่าว่ายาบ้ากลางทะเลนั้น เม็ดละ 1,500 บาท ซึ่งมีราคาแพงมาก ซึ่งหากลูกเรือคนใดมีความต้องการเสพยา ใต้เรือจะมียาบ้าให้ลูกเรือ หากลูกเรือคนใดติดยาก็มักจะไม่ได้กลับขึ้นฝั่ง โดยจะต้องทำงานใช้หนี้จนหมดกว่าจะกลับได้ โดยหากอยากได้ของใช้อะไรก็ส่งไปทางเรือทัวร์ โดยเขาจะได้ขึ้นฝั่งเดือนละหนึ่งครั้ง เวลาที่เรือไปต่อทะเลเป็นเรือ แต่ก็ไม่ได้ออกไปไหนไกล โดยในการทำงานบนเรือนั้น เขากล่าวว่า “เหมือนตกรกทั้งเป็นเลยก็ว่าได้”

โดยในระหว่างการทำงานนั้น เขาเองเกือบที่จะเอาชีวิตไม่รอดภายในห้องปลา² โดยเมื่อเข้าไปทำงานนั้นจะมีกลิ่นแก๊สฟุ้งกระจายออกมา ทำให้ต้องใช้เชือกดึงตัวเองขึ้นไป กว่าจะขึ้นได้ก็ใช้ระยะเวลาพอสมควร โดยเพื่อนที่ไปด้วยกันช่วยฉีดยาช่วยชีวิตเขาเอาไว้ รวมทั้งถูกตะขอที่เกี่ยวข้องรอกดึงฉนวน ฟาดที่หน้าทำให้ใบหน้าแตก เป็นรอยแผลเป็น ส่วนเรื่องค่าจ้างนั้นทางได้กั้งเรือได้บอกกล่าวไว้ว่า หากต้องการกลับบ้านก็จะส่งกลับไปเรือทัวร์ที่เคยพาเขามาส่ง แล้วกลับไปคิดเงินที่บริษัท โดยวันที่ลงเรือและเมื่อไปถึงน่านน้ำมาเลเซีย ได้กั้งก็จะโทรไปบอกทางบริษัทว่าลูกเรือได้เดินทางมาถึงเรือเรียบร้อยแล้ว จำนวนกี่คน ชื่ออะไรบ้าง และทางบริษัทก็ได้มีการจัดบันทึกไว้ โดยไม่มีคำว่าวันหยุด แต่ทว่าในทุกๆหนึ่งเดือนเรือที่เขาทำงานจะเข้าเทียบท่าเพื่อทำการจับตัว โดยเมื่อขึ้นฝั่งเองเขาก็ไม่สามารถออกไปไหนได้ไกล เนื่องจากมีข้อกำหนด โดยสามารถขึ้นบนบกได้ 3 กิโลเมตร โดยจำกัดพื้นที่แต่ไม่จำกัดเวลา เขาทำได้เพียงอยู่บริเวณแถวๆท่าเรือ ซึ่งเมื่อเรือเข้า

² ห้องปลาโก หมายถึง ห้องที่ทำการบรรจุปลาที่คัดออกมา ปลาที่ไม่ได้มาตรฐาน เป็นปลาที่ใกล้จะเน่า โดยนำปลาที่ได้ไปหมักไว้ โดยเอาน้ำแข็งหมักไว้

เทียบเท่า ก็จะทำปลาที่แอบไว้ตอนทำงานขึ้นมาขาย และก็นำเงินไปซื้อของใช้ส่วนตัว ส่วนพวกใต้เรือและลูกน้องคนสนิทก็จะตั้งวงดื่มเหล้า

8. ลักษณะของการถูกทารุณกรรมด้านร่างกายและจิตใจ

ด้านร่างกาย เนื่องจากนายเขียวเป็นคนหัวแข็ง หากง่วงก็นอน ของทะเลจำพวก กุ้ง หอย ปู ปลา ไม่ว่าจะแพงหรือไม่เขาก็ไม่ได้สนใจ หากอยากกินอะไรก็กินเลย ทำให้ได้ก่งเรือไม่ค่อยพอใจมากนัก แต่ได้ก่งเรือก็ไม่กล้าที่จะทำร้ายนายเขียวด้วยตนเอง จึงไปนำคนจากเรืออีกลำหนึ่งแต่เป็นบริษัทเดียวกัน เป็นคนที่ติดยาบ้า จ้างมาทำร้ายนายเขียว โดยในระหว่างที่เขากำลังทำงานไม่ทันได้ระมัดระวังตัว ได้ใช้แป้นตีเข้าที่ศีรษะ 2 ครั้ง ทำให้ศีรษะแตกเลือดโชก แต่ทว่าเขายังไม่ได้สลบ โดยคนงานได้ไปคว้ามืดทำคว้ามืดเพื่อที่เขาชีวิต ในขณะที่นายเขียวบอกกับคนงานคนนั้นว่าหากเข้ามาก็จะถอดคอกระโดดน้ำ ตายก็ตายทั้งคู่ ทำให้คนงานคนนั้นไม่กล้าเข้ามา เขาจึงนอนรักษาตัวอยู่ระยะหนึ่ง ซึ่งในตอนนั้นเขาก็โดนขู่ด้วย จึงใช้มืดทำคว้ามืดหนีไปที่หัวนอน ซึ่งในตอนหลังใต้เรือก็ส่งคนงานคนนั้นกลับไปยังเรือลำเดิม เพราะใต้เรือกลัวว่าหากนายเขียวหายดีจะมาแก้แค้น

ด้านจิตใจ คิดถึงบ้าน อยากกลับบ้านมาก รู้สึกสับสนในสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้น ตอนอยู่บนเรือนั้นก็มีความหวาดระแวงว่าตนเองจะถูกลอบทำร้ายอีกตอนไหน แต่ทว่าความรู้สึกที่แย่มากคือตอนที่ติดคุกอยู่ที่มาเลเซีย มีความรู้สึกสูญเสียอิสรภาพ ไม่รู้ว่าเมื่อไหร่จะได้กลับเมืองไทย เพราะตนเองนั้นไม่ยอมที่จะต้องติดคุก เพราะรู้ว่าสภาพภายในคุกคงย่ำแย่มาก เมื่อมาเผชิญกับตนเองก็พบว่าทรมานมาก มีความรู้สึกหดหู่ แต่ในปัจจุบันนี้ ก็รู้สึกดีมากขึ้นแล้ว

9. การหลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

นายเขียวได้ทำงานอยู่บนเรือได้ประมาณ 2 เดือน เขาจึงมีความคิดที่จะหนีออกมาจากเรือลำดังกล่าว จึงได้ชักชวนเพื่อนๆที่มาพร้อมกันแต่เพื่อนไม่กล้าที่จะหนี ในช่วงที่เรือขึ้นไปทำการจับตัว โดยเขาได้หนีไปแล้ว แต่ได้เจอใต้ก่งเรือโดยเป็นใต้คนแรก ได้เข้ามาขอร้องไม่ให้หนีไป เพราะตัวใต้ก่งเรือจะเดือดร้อนและสัญญาว่าอีกหกเดือนจะส่งนายเขียวขึ้นฝั่ง เนื่องจากในระหว่างที่นายเขียวทำงานนั้นจะมีการเปลี่ยนใต้ก่งเรือ จำนวนสองคน โดยใต้ก่งเรือคนแรกนั้นทำงานได้เพียง 5 เดือนก็กลับเพราะหาปลาได้น้อย โดยในหนึ่งเดือนจะต้องหาปลาให้ได้หนึ่งล้านบาท ซึ่งนายเขียวไม่ได้มีปัญญาในการทำงานกับใต้ก่งคนดังกล่าว แต่ใต้ก่งเรือคนที่สองนั้นได้ว่าจ้างให้ลูกเรือมาทำร้ายนายเขียว

นายเขียวทำงานอยู่บนเรือเป็นเวลา 11 เดือน จึงตัดสินใจหนีอีกครั้ง โดยในระหว่างที่เขาทำงานนั้น เขาก็ได้รู้จักกับนายดำ และได้ชักชวนหนีออกนอกรบมน้ำ โดยเขามีเงินเก็บอยู่ประมาณ 580 บาท โดยเป็นเงินที่ได้มาจากการแอบขายปลาเมื่อเรือไปจับตัว โดยได้เขาได้เดินเท้าจากท่าเรือต้นหยงวาณิชย์ ประมาณ 7 วัน เพื่อไปยังท่าเรืออีกที่หนึ่งที่จะเข้าไปในตัวเมือง ซึ่งในระหว่างในการเดินทางนั้นก็เกิดเหตุการณ์เกิดขึ้นมากมาย ซึ่งเขาและเพื่อนๆถูกชาวบ้านนำปืนมาไล่ยิง โดยชาวบ้านคิดว่าเป็นขโมย เมื่อทั้ง 3 คนไปถึงท่าเรือก็ได้จ้างเรือให้ไปส่งที่เมือง Sankei รัฐซาราวัก ซึ่งจากการสอบถามคนในพื้นที่หากจะกลับมาเลเซียฝั่งตะวันตกที่ติดกับเมืองไทยได้นั้นจะต้องนั่งเครื่องบินมาอย่างเดียว เป็นเรื่องที่ยากสำหรับเขา เพราะไม่มีทั้งเงินและเอกสารในการแสดงความเป็นตัวเอง ทำให้เขาและเพื่อนอีก 2 คนต้องตัดสินใจไปหาเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อให้ทำการจับกุม ทั้งหมดจึงได้ไปนอนอยู่หน้าสถานีตำรวจเมือง Sankei และอยู่ที่นั่นเป็นเวลา 3 วัน เพื่อรอให้ตำรวจจับกุม โดยตอนแรกนั้นได้พูดภาษาไทยแต่เจ้าหน้าที่ตำรวจฟังไม่รู้เรื่อง โดยไล่ให้ออกไป ทั้งหมดก็ยังคงนอนเฝ้าอยู่หน้าสถานีตำรวจ ทำให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจนายหนึ่งได้บอกให้ไปยังเมือง Sibul จึงตัดสินใจนั่งรถไปเมือง Sibul โดยไปกับนายดำเพียงสองคน เนื่องจากเพื่อนอีกคนหนึ่งได้อยู่ทำงานอยู่ที่เมือง Sankei โดยมีคนเข้าชักชวนให้ทำงานเลี้ยงไก่ โดยระหว่างที่เขาอยู่ที่เมือง Sankei เงินที่ติดตัวมาใกล้จะหมด แต่โชคดีได้เจอโทรศัพท์มือถืออยู่เครื่องหนึ่งจึงนำไปขายเพื่อแลกกับเงิน

เมื่อไปถึงเมือง Sibul วันแรกนั้น นายเขียวและนายดำได้ไปนอนพักใกล้ๆกับสถานีตำรวจ พอเช้าของวันที่สองเขาและนายดำก็ไปยังสถานีตำรวจเพื่อให้ตำรวจจับกุม เมื่อนักข่าวมาสัมภาษณ์เนื่องจากเห็นว่าเป็นคนไทยและในตอนนั้นก็เกิดเหตุการณ์เรื่องถูกเรือถูกทำร้ายร่างกายในพื้นที่เกิดขึ้น เมื่อนักข่าวมาสัมภาษณ์ เขาบอกกับนักข่าวโดยพูดเป็นภาษาอังกฤษเท่าที่พอรวบรวมได้ ว่าตนเองเป็นลูกเรือโดนทำร้ายร่างกายมา เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงพาขึ้นไปทำการสอบปากคำ และมีการลงบันทึกประจำวัน หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ได้ให้นายเขียวและนายดำเปลี่ยนชุดเข้าห้องขัง ก่อนที่จะเข้าไปในคุกจะมีการให้ถอดเสื้อผ้าเพื่อทำการตรวจค้น โดยให้ใส่เพียงกางเกงในเพียงตัวเดียว ติดคุกที่สถานีตำรวจเมือง Sibul จำนวน 9 วัน หลังจากนั้นทั้งสองถูกย้ายไปติดคุกใหญ่ที่ตัวจังหวัดอีก 1 เดือน แล้วทำการส่งต่อไปยังเมืองกูชิงที่กองตำรวจตรวจคนเข้าเมืองติดคุกอยู่ที่นั่นเป็นเวลา 1 เดือน 10 วัน

หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่พาขึ้นเครื่องบินจากฝั่งตะวันออกมาฝั่งตะวันตก เพื่อบินมายังกรุง กัวลาลัมเปอร์ ติดคุกอยู่ที่กองตำรวจสอบคนเข้าเมืองที่กัวลาลัมเปอร์อีก 1 เดือนกับ 20 วัน โดยมีคนหลายเชื้อ ชาติปะปนกัน ซึ่งมีชนชาติพม่าเยอะที่สุด เป็นขาใหญ่ประจำคุก ยาเสพติดก็มีเยอะมาก โดยในแต่ละห้องทั้ง จะมีการผสมปนเปออยู่หลายเชื้อชาติเพื่อป้องกันกากรอกจลาจล โดยในหนึ่งห้องซึ่งจะมีคนไทยประมาณ 5-6 คน ต่อมาก็คงมาติดคุกอยู่ที่อีกที่หนึ่ง ซึ่งจำชื่อไม่ได้ ก่อนที่เข้ามายังด่านสะเดาอยู่ที่นั่นอีก 4 วัน ซึ่งนายเชียวติด คุกรวมทั้งหมด 5 แห่ง ซึ่งติดคุกอยู่ที่นั่นในคดีลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย

ในระหว่างที่เขาติดคุกอยู่ที่ประเทศมาเลเซียนั้นได้ถูกยึดบัตรประชาชน ทำให้ขั้นตอน สอบสวนมีความยากลำบากเพราะไม่มีหลักฐานการยืนยันว่าตนเองเป็นคนสัญชาติใด โดยในการสอบสวนนั้น จะเป็นตำรวจตรวจคนเข้าเมืองของไทยเข้าไปทำการสอบสวน โดยเมื่อมาถึงยังด่านสะเดา จังหวัดสงขลา ใน วันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2552 ได้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจ นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่จากกรมแรงงาน ได้เข้าไปทำ การสอบถาม ซึ่งเป็นโครงการคืนสู่เหย้าครั้งที่ 2 ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ ได้เข้าไปช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในประเทศมาเลเซียได้กลับสู่ภูมิลำเนา เดิมและพาเขาไปพักยังสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดสงขลาเป็นเวลา 7 วัน และวันที่ 20 ธันวาคม 2552 จึงเข้ามาอยู่ในการช่วยเหลือของสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี โดยเขาได้ กลับไปอยู่ที่บ้านประมาณ 1 เดือนและกลับเข้ามายังสถานคุ้มครองฯ เพื่อสอบถามเจ้าหน้าที่ในการดำเนิน ใ้เนื่องในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากที่ไปทำงาน และเนื่องจากทรัพย์สินของเขาได้สูญหายไปด้วยไม่ว่า จะเป็นเงิน โทรศัพท์มือถือและรถกระบะนั้นเอง เขาคิดว่าจากการที่เขารอดชีวิตมาได้ขึ้นเพราะอานุภาพของ หลวงพ่อเงิน เพราะในการทำงานแต่ละครั้งนั้นเขาประสบอุบัติเหตุและถูกทำร้ายแต่เขาก็สามารถมีชีวิตรอด กลับมาได้อย่างปาฏิหาริย์

10. การรับรู้เกี่ยวสิทธิและกฎหมาย

ในวันที่สัมภาษณ์ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 นั้นนายเชียวกล่าวว่าเขาเข้ามาอยู่สถาน คุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี ประมาณ 2 เดือน ยังไม่ได้พาไปทำการแจ้งความดำเนินคดี แต่ปัจจุบันได้ไปทำการแจ้งความเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยไปทำการแจ้งความยังกองปราบปรามการค้ามนุษย์ ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบปรามการค้ามนุษย์ได้ให้คำแนะนำในการดำเนินคดีแก่นายเชียวเป็นอย่างดี ซึ่ง ผู้สัมภาษณ์ได้ทำการสอบถามทางเจ้าหน้าที่สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี พบว่า คดีความของนายเชียวอยู่ในชั้นอัยการ แต่ทว่านายเชียวนั้นมีความรู้สึกไม่ค่อยพึงพอใจในการดำเนินการของ หน่วยงาน เขากล่าวว่า ทางเจ้าหน้าที่ไม่ควรเลือกปฏิบัติ และควรมีการปฏิบัติงานให้มากกว่าที่เป็นอยู่ แต่เขา

ก็เข้าใจว่าทางเจ้าหน้าที่มีงานยุ่งแต่อยากให้ทางผู้อำนวยการเข้ามาสนใจมากกว่านี้ นายเขียวได้รับการช่วยเหลือทางการเงินเป็นจำนวน 3,000 บาท เงินจำนวนดังกล่าวเป็นเงินที่ช่วยเหลือด้านค่าเดินทาง เขาเองรู้สึกเบื่อในการที่จะเข้าไปดำเนินการ ปล่อยให้มันเป็นไปตามบุญตามกรรม

ในส่วนกฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์นั้น นายเขียวไม่มีความรู้หรือความเข้าใจ ส่วนเกี่ยวกับกฎหมายค้ามนุษย์ โดยทางเจ้าหน้าที่สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี ยังไม่ได้เข้ามาอธิบายให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของกฎหมาย ไม่ได้มีการจัดอบรมผู้ที่ได้รับการคุ้มครองในเรื่องของกฎหมาย ลักษณะการให้การให้ปากคำในชั้นศาล ทำให้ตัวเขาเองไม่รู้เรื่องกฎหมายใดๆเลยไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสิทธิของผู้เสียหายจากการถูกค้ามนุษย์และบทลงโทษของผู้กระทำการค้ามนุษย์ แต่ก็ได้รับทราบเรื่องการแจ้งเรื่องสิทธิเบื้องต้นว่าเข้ามาอยู่ในสถานคุ้มครองจะได้รับการช่วยเหลือทางด้านใดบ้าง เขามีความต้องการให้ทางภาครัฐช่วยเหลือในด้าน การดำเนินคดีให้เรียบร้อยให้เร็วที่สุด เพราะมีความล่าช้ามาก เวลารุ่นไป 5 เดือนตั้งแต่กลับมาจากมาเลเซียถึงตอนนี้ (พฤษภาคม 2553) ยังไม่รู้เลยว่าคดีความดำเนินการไปถึงขั้นตอนใด คนไทยบางคนมาอยู่แค่ 3 เดือน ได้รับเงินกลับไปแล้ว นายเขียวต้องการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนเงินเดือนละ 30,000 บาท เป็นเวลา 15 เดือน ซึ่งเงินก็ไม่ใช้ สิ่งสำคัญแต่ชีวิตของมนุษย์นั้นมีค่ายิ่งกว่าเงินทองมากมาย สิ่งที่เขาต้องการคือการความเป็นธรรมนั่นเอง

กรณีศึกษาที่ 3 นายดำ (นามสมมติ)

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นายดำ (นามสมมติ) อายุ 29 ปี สถานภาพโสด นับถือศาสนาพุทธ ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่อำเภอเมืองจังหวัดยโสธร เขตที่พักอาศัยเป็นย่านเกษตรกรรม นายดำมีพี่น้อง 2 คน คือน้องชายและตัวเขา ชีวิตในวัยเด็กนั้นนายดำและน้องชายได้พักอาศัยอยู่กับย่า ซึ่งย่าของนายดำประกอบอาชีพทำนา เขาอยู่กับย่าจนถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งย่าของนายดำได้เลี้ยงดูเป็นอย่างดี เอาใจใส่และส่งเสริมให้เล่าเรียนหนังสือ ตอนเด็กนั้น นายดำเป็นเด็กที่เงียบมาก ไม่เคยมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับใครเพราะเป็นคนที่ไม่ค่อยกล้าที่จะสู้คน เลยไม่เคยคิดที่จะมีปัญหากับเด็กคนอื่น ๆ

ส่วนบิดาและมารดาของนายดำนั้นได้หย่าร้างกัน โดยบิดาของนายดำมารับจ้างทำงานที่กรุงเทพมหานคร มีรายได้ประมาณเดือนละ 7,000-8,000 บาท ส่วนมารดานั้นได้ย้ายไปอยู่ที่บ้านอีกอำเภอหนึ่ง ซึ่งเขาจำไม่ได้ว่ามารดาย้ายไปอยู่ที่อำเภอใด เพราะตอนนั้นเขาเด็กมากและก็ไม่มีใครเล่าให้เขาฟังเรื่องมารดา ตั้งแต่บิดาและมารดาแยกทางกัน และเขาก็ไม่ได้เจอกับมารดาอีกเลย เมื่อนาย

ดำเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าว บิดาของนายดำได้ย้ายกลับมาทำงานที่เมืองยโสธร นายดำจึงย้ายไปอยู่กับบิดาซึ่งเป็นบ้านคนละหลังกับที่เคยอาศัยอยู่กับย่า และเขาได้ศึกษาต่อจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เมื่อเรียนจบมัธยมต้นแล้ว นายดำจึงตัดสินใจออกหางาน เพื่อที่จะมีรายได้มาใช้จ่ายโดยไม่ต้องรบกวนทางบ้าน เขาจึงมาหางานทำในกรุงเทพมหานครทำงานอยู่ที่กรุงเทพมหานครประมาณ 1 ปี หลังจากนั้นจึงได้ย้ายไปทำงานในโรงงานแปรรูปอาหารทะเล ที่จังหวัดสมุทรปราการ เมื่ออายุครบ 20 ปี เขาจึงได้เข้าไปรับใช้ชาติโดยการเข้ารับการเกณฑ์ทหาร เมื่อนายดำพ้นจากการเป็นทหารแล้ว เขาจึงติดต่อกับเพื่อนและชักชวนให้เขาไปทำงานเป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่แหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี โดยเขามีรายได้เดือนละ 9,000 บาทและเขาก็ทำงานที่นั่นเรื่อยมาจนกระทั่งเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ ในเดือนธันวาคม 2551

2. บุคลิกภาพและอุปนิสัย

นายดำเป็นผู้ชายที่มีรูปร่างกำยำแข็งแรง รูปร่างสูงใหญ่ ผิวคล้ำ ใบหน้ารูปเหลี่ยม ผมสั้นสีดาร์องทรง คิ้วหนาปลายคิ้วชี้ขึ้น แต่งกายดูสะอาดสะอ้าน หน้าตาและรูปร่างดี ตามมาตรฐานชายไทย ในระยะแรกของการสัมภาษณ์นั้น นายดำมักจะหลบสายตา ไม่ค่อยกล้าสบตากับผู้สัมภาษณ์ แต่เมื่อเริ่มคุ้นเคยกันมากขึ้น เขาก็กล้าที่จะตอบคำถามและกล้าสบตาผู้สัมภาษณ์มากขึ้น การพูดคุยก็ราบรื่นไปได้ด้วยดี มีช่วงอารมณ์ขันบ้างเป็นระยะๆ จากการสังเกตจากบุคลิกภาพและท่าทางของผู้ให้สัมภาษณ์ ทำให้พบว่า นายดำเป็นคนที่ค่อนข้างขาดความมั่นใจในตนเอง แต่การพูดจาสุภาพเรียบร้อย เป็นคนสุขุม ในการสัมภาษณ์นั้นให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี โดยนายดำเล่าว่า ตนเองเป็นคนขี้อาย ไม่ค่อยพูด ไม่กล้าที่จะพูดหรือแสดงความคิดเห็น ใครว่าอะไรก็ว่าตาม ไม่กล้ามีปากมีเสียงกับคนอื่นๆ แต่ภาพรวมนั้นผู้สัมภาษณ์มีความรู้สึกที่ นายดำเป็นคนเป็นคนดี มีจิตใจดี

3. ความสัมพันธ์ในครอบครัว

เนื่องจากบิดามารดาของนายดำได้หย่าร้างกัน ทำให้เขาและน้องชายต้องเข้ามาอยู่ในความอุปการะของย่าตั้งแต่ยังเด็ก ซึ่งทำที่จำคือตอนอายุประมาณ 4 ขวบ บิดาของเขาได้เข้ามาทำงานที่กรุงเทพมหานคร ส่วนมารดาได้ย้ายไปอยู่อีกอำเภอหนึ่งในจังหวัดยโสธร ตั้งแต่เด็กจนโตย่าก็ได้เลี้ยงดูเขาเป็นอย่างดี ส่งเสียให้เขาได้เรียนหนังสือ ย่าเปรียบเสมือนบิดาและมารดาของเขา แต่อย่างไรก็ตามความรักของย่าก็ไม่สามารถเปรียบได้กับความรัก ความอบอุ่นจากบิดา

และมารดาได้ แม้เขาจะมีความต้องการแต่ก็ไม่สามารถไขว่คว้าได้เพราะนายดำไม่มีโอกาสได้เจอกับมารดาเลยตั้งแต่ที่บิดาและมารดาได้แยกทางกัน และบิดาก็เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร โดยบิดาก็มีการส่งเงินให้กับย่าที่ยโสธรทุกเดือน เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายของนายดำและน้องชาย หลังจากที่เขาจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 บิดาของเขาก็กลับมาทำงานในเมืองยโสธร ซึ่งเขาก็ได้ย้ายไปอยู่กับบิดา เนื่องจากนายดำถูกเลี้ยงดูโดยย่าของเขามาโดยตลอด ทำให้เขากลายเป็นคนที่เงียบขี้อายและค่อนข้างเก็บตัว ซึ่งเขาเองก็มีความรู้สึกที่ตนเองนั้นขาดรัก ความอบอุ่นจากบิดาและมารดา แต่ก็ไม่ได้ทำตัวเองให้เป็นปัญหา เพราะความรักที่ยามอบให้กับเขานั้นก็เป็นความรักที่ยิ่งใหญ่และเขาก็รู้สึกมีความสุข ไม่ได้คิดว่าตนเองมีปมด้อยอะไรมากมาย

4. ปัจจัยที่มีผลทำให้ตกเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์

1. ปัจจัยด้านบุคคล นายดำเป็นบุคคลที่มีลักษณะขาดความมั่นใจในตนเอง ดูชื่อๆไม่ค่อยทันสมัย พุดน้อย ไม่ค่อยกล้าที่จะพูดคุยกับคนอื่น ๆ มากนัก ประกอบกับเป็นคนโสดที่มีร่างกายแข็งแรงเหมาะสมที่ทำงานที่หนักและลำบากได้ ซึ่งจากบุคลิกภาพทำให้เขาตกเป็นเป้าหมายของมิถุนาซีฟ นอกจากนั้นด้านพฤติกรรมพบว่า เขาได้ดื่มสุราเข้าไป และได้พักผ่อนอยู่บริเวณสถานีรถไฟหัวลำโพง ซึ่งการที่เขาได้ดื่มสุราเข้าไปนั้น ทำให้ขาดสติในการคิด ในการตัดสินใจ เมื่อมีคนเข้ามาชักชวนก็จะหลงเชื่อได้ง่าย เพราะขาดความยั้งคิดในการพิจารณา ไม่ได้ระมัดระวังตัว เมื่อมีคนมีเสนองานที่มีจำนวนเงินเป็นตัวล่อ ซึ่งตัวเขาเองก็มีความต้องการเงินเพื่อที่จะนำไปใช้จ่าย เขาจึงตกลงไปทำงานตามคำชักชวน การถูกชักชวนหว่านล้อม

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คือ เรื่องการเงิน ซึ่งในช่วงนั้นนายดำได้ออกจากงานประจำที่ทำอยู่ คือ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย และในปลายเดือนธันวาคม พ.ศ. 2551 และในเวลาต่อมา นายดำได้ตัดสินใจที่จะกลับบ้านเกิดเพื่อเยี่ยมครอบครัวและเที่ยวในช่วงเทศกาลปีใหม่ แต่ทว่าเงินที่มีอยู่ก็ไม่มากนัก เมื่อมีคนเข้ามาติดต่อพูดคุย ชักชวนว่าจะพาไปทำงาน ทำให้เขาคิดอยากที่จะไปทำงานกับคนที่มาชักชวน บอกว่าเป็นงานที่สบาย รายได้ดี ทำให้เขาตัดสินใจไปทำ เพราะอยากมีเงินเก็บเพื่อจะได้กลับบ้าน

3. ปัจจัยด้านสังคม ก็คือ ค่านิยมของชนต่างจังหวัดที่มีความคิดที่ว่า หากเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครแล้วจำเป็นต้องมีเงินเก็บสักก้อน ก่อนที่จะกลับไปที่บ้านเกิด ซึ่งตัวของเขาเองก็มีความคิดเช่นนั้น โดยเขาคิดว่า “ก่อนที่จะกลับบ้านไป น่าจะมีเงินติดตัวกลับไปสักก้อนก็คงดีกว่า กลับไปโดยไม่มีอะไรไปเลย”

4. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า สถานที่ที่เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ประกอบด้วย สถานีรถไฟหัวลำโพง สนามหลวง หอศิลป์ วังเวียนใหญ่ สวนรมณีนาถ ซึ่งแต่ละสถานที่ก็จะเป็นแหล่งแฝงตัวของเหล่านักค้ามนุษย์ที่จะคอยหลอกล่อคนที่เดินทางมาจากต่างจังหวัดเพื่อเข้ามาแสวงหาโอกาสในเมืองใหญ่ก็จะตกเป็นเป้าหมายได้อย่างง่ายดาย นายดำก็เช่นกัน เขาได้เข้าไปอยู่ในบริเวณสถานีรถไฟหัวลำโพง ซึ่งเป็นสถานที่ที่เป็นจุดเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ และเขาก็ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ โดยที่เขาเองก็ไม่ได้รู้ว่าโดนหลอก เนื่องจากสถานีรถไฟหัวลำโพงเป็นสถานที่ที่มีผู้คนพลุกพล่าน มากหน้าหลายตา เหล่าอาชญากรก็จะแฝงตัวเข้ามาได้อย่างง่ายดาย เจ้าหน้าที่ก็ไม่สามารถตรวจตราได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ พบว่า บุคคลเป็นคนที่เดินทางมาจากต่างจังหวัดนั้นจะตกเป็นเป้าหมายของเหล่านักค้ามนุษย์ เพราะสามารถชักชวนได้ง่าย ไม่ค่อยรู้ทันเล่ห์เหลี่ยม เพราะโดนส่วนใหญ่แล้วคนต่างจังหวัดที่เดินทางมายังกรุงเทพมหานคร มีความต้องการงานและเงิน เพื่อส่งกลับไปยังครอบครัวที่ต่างจังหวัด ทำให้หลงเชื่อคำชักชวนที่มีงานและเงินมาเป็นตัวล่อได้อย่างง่ายดายนั่นเอง

5. การเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

หลังจากที่นายดำได้ลาออกจากการเป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่โรงงานแห่งหนึ่ง บริเวณแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรีแล้ว จากนั้นปลายเดือนธันวาคม พ.ศ. 2551 นายดำจึงตัดสินใจเดินทางกลับบ้านเกิดที่จังหวัดยโสธร เพื่อที่จะได้ไปเยี่ยมครอบครัวและเที่ยวในช่วงเทศกาลปีใหม่ แต่ก่อนที่เขาจะกลับไปบ้านนั้น เขาได้มาแวะที่กรุงเทพมหานครก่อน โดยเขาจะไปหาน้องชายที่ทำงานอยู่ที่สี่พระยา ใกล้ๆกับสถานีรถไฟหัวลำโพง เมื่อนายดำมาถึงกรุงเทพฯ เป็นช่วงเวลาเย็นมากแล้ว เขาจึงไปหาน้องชายที่ทำงาน แต่เมื่อไปถึงแล้วไม่พบน้องชาย โดยได้รับคำบอกกล่าวจากคนที่ทำงานว่า น้องชายของเขาได้ออกไปเที่ยว เขาจึงไปนั่งเล่นอยู่ที่บริเวณสถานีรถไฟหัวลำโพง ซึ่งในขณะนั้นเป็นเวลาใกล้ค่ำมากแล้ว เขาจึงนั่งเล่นนอนเล่นอยู่ที่บริเวณสถานีรถไฟหัวลำโพงตลอดทั้งคืนจนถึงรุ่งเช้าของอีกวันหนึ่ง โดยในตอนกลางคืนของคืนนั้นนายดำได้ดื่มเหล้าจนเมา โดยนายดำคิดว่า เมื่อถึงเวลา 8 โมงเช้าของวันใหม่ ที่ทำงานของน้องชายเปิดแล้ว เขาก็จะแวะไปหาน้องชายก่อนแล้วจึงจะเดินทางกลับบ้านที่ยโสธร

เช้าวันรุ่งขึ้น เวลาประมาณ 8 นาฬิกา นายดำยังนั่งอยู่บริเวณบันไดรอบนอกทาง ขึ้นไปซื้อตั๋วที่สถานีรถไฟหัวลำโพง โดยที่เขายังไม่ได้ไปหาน้องชายเลย ประกอบกับในเวลานั้นมีชายแปลกหน้าคนหนึ่ง (นามสมมติ นายแดง) ได้กั๊กมือเรียกนายดำ โดยนายดำได้เดินไปหานายแดง โดยการแต่งกายของนายแดงก็เป็นปกติเหมือนคนทั่วไป ใส่เสื้อยืดสีขาว กางเกงยีนส์ อายุประมาณ 30 กว่าปี รูปร่างใหญ่ อ้วนท้วม จากนั้นมีการพูดคุยกัน นายแดงได้ชักชวนนายดำไปทำงาน โดยบอกว่าเป็นงานคัดปลาแยกปลาโดยไปทำแถวมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร จากนั้นนายแดงก็ถามนายดำว่าได้กินข้าวแล้วหรือยัง เขาจึงตอบกลับไปว่ายังไม่ได้กินก็จะไปกินกับน้องชาย แต่นายแดงนั้นบอกว่าเป็นนายดำไปกับเขาก่อนโดยพานายดำไปร้านขายข้าว แต่นายดำบอกว่ายังไม่หิว ให้คุยกันก่อนก็ได้ โดยนายดำได้สอบถามรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับงานที่เขา กำลังจะไปทำ นายแดงนั้นตอบว่า เป็นงานสบาย ไม่มีอะไรมากมาย คัดปลาแยกปลาอย่างเดียว เมื่อได้ฟังเช่นนั้น นายดำจึงคิดว่างานที่เขาไปทำคงอยู่บริเวณสะพานปลาหรือบริเวณแพปลา แต่ถ้าคัดปลาแยกปลาไม่ทันหรือทำไม่เป็น ก็คงจะได้เข็นปลาอยู่ในบริเวณดังกล่าว แต่ก็ก็เป็นเพียงสิ่งที่เขาคิดในใจเท่านั้น หลังจากนั้นนายแดงจึงบอกกับนายดำว่า ถ้าตกลงเขาก็จะไปส่งเดี๋ยวนี้เลย โดยนายแดงได้ซื้อเหล้าขาวให้นายดำดื่ม ประกอบกับที่นายดำได้ดื่มเหล้าเมื่อตอนกลางคืน มีอาการเมาค้าง ยังมีเมึงอยู่ ทำให้เขามีอาการตัดสินใจที่ไม่แน่นอน โดยใจหนึ่งนายดำก็อยากกลับบ้าน แต่อีกใจหนึ่งคิดว่า ถ้ากลับบ้านก็ต้องมีเงินติดตัวพอสมควร แต่ทว่าเงินที่ติดตัวหมดแล้วเหลือเฉพาะค่ารถ ต้องมีเงินพอประมาณถึงจะเที่ยวช่วงเทศกาลได้อย่างสนุกสนาน เพราะตอนที่เขาทำงานเป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยอยู่ที่แหลมฉบังนั้นไม่มีเงินเก็บเลย ลองไปทำงานอีกสักพัก ช่วงตรุษจีนหรือเทศกาลสงกรานต์ก่อนกลับไปบ้านก็ได้ ยังไงก็หาเงินไว้ก่อนดีกว่า ทำให้เขาตัดสินใจไปทำงานตามคำชักชวนของนายแดง ซึ่งนายแดงก็คือนายหน้าค้ามนุษย์นั่นเอง

6. เส้นทางและเครือข่ายการเดินทาง

หลังจากที่นายดำตกลงที่จะไปทำงานตามคำชักชวนของนายแดง จึงได้นั่งรถไป นายแดงเพียง 2 คน โดยเป็นรถเก๋ง สีบรอนด์ โดยนายดำไม่ได้มีการสังเกตป้ายทะเบียนของรถคันดังกล่าว ในระหว่างการเดินทางก็ไม่ได้มีการพูดคุยหรือการสนทนาอะไรมากมายนัก โดยนายแดงบอกเพียงว่า ถ้านายดำสามารถทำงานดังกล่าวได้ก็จะรายได้ประมาณเดือนละ 10,000 บาท ลองทำดูก่อน ถ้าทำไม่ไหวก็ค่อยลาออกก็ได้ ในระหว่างการเดินทางนายดำไม่ได้สังเกตข้างทางมากนัก และเขาเองยังไม่เคยไปมหาชัยเลย จึงไม่รู้ว่าเส้นทางที่นายแดงพาเขาไปนั้นเป็นอย่างไร ประกอบกับนายดำอยู่ในอาการยังมึนเมาอยู่ ทำให้นายดำจำเส้นทางที่นายแดงพาเขาไปไม่ได้ เมื่อไปถึงที่

หมายคือที่มหาชัย นายแดงได้พานายดำไปยังบ้านหลังหนึ่ง โดยมีชายหญิงคู่หนึ่ง ลักษณะเป็น
 เจ้าของบ้านเรียกให้นายดำมานั่งคุยด้วย โดยบอกให้นายดำพักอยู่ที่บ้านหลังดังกล่าว เดี่ยวจะหา
 งานให้ทำ จัดส่งไป นายดำเล่าว่าในบ้านหลังดังกล่าวนั้นมีคนอยู่ภายในบ้านประมาณ 11 คน ซึ่ง
 เป็นชายไทย 8 คน ที่เหลือเป็นชาวพม่า โดยเป็นกลุ่มคนที่โดนหลอกมาเช่นกัน เป็นกลุ่มคนที่เข้า
 มาอยู่ก่อนที่นายดำจะเข้ามา นายดำนอนพักที่บ้านหลังนั้นเพียง 1 คืน โดยมีอาหารให้รับประทาน
 เป็นปกติ ในเช้าวันรุ่งขึ้น เกิดเหตุการณ์ มีชายชาวพม่าหนีออกจากบ้านหลังนั้นไป 1 คน ซึ่งชาย
 พม่าคนดังกล่าวได้มาอยู่ที่บ้านพักหลังนั้นหลายวันแล้ว หนีข้ามกำแพงไปออกไป โดยออกไปตี
 เหล้าแล้วกลับมาอนเมาอยู่บริเวณหน้าบ้านหลังดังกล่าว เจ้าของบ้านจึงสอบถาม ชายพม่าคน
 ดังกล่าวบอกว่าไปหาเพื่อน แต่ที่จริงแล้วชายชาวพม่าได้ไปแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าถูกกักขัง ไม่ได้
 ออกไปไหนมาไหน งานก็ยังไม่ได้ทำ หลังจากชายชาวพม่าคนนั้นกลับมาได้ไม่นานก็มีเจ้าหน้าที่
 ตำรวจมาที่บ้านหลังดังกล่าว และได้เรียกทุกคนที่อยู่ในบ้านมาสอบถาม แต่นายดำเองยังไม่แน่ใจ
 ว่าเขาโดนหลอกหรือไม่ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาสอบถามนายดำว่าได้ถูกกักขังหรือไม่ ซึ่งนาย
 ดำก็บอกว่าไม่ได้โดยกักขัง เพราะตัวเองมาอยู่แค่คืนเดียวยังไม่รู้ว่าอะไรเกิดขึ้นบ้าง เจ้าหน้าที่
 ตำรวจได้สอบถามทุกคนแต่ทุกคนก็บอกว่าไม่ได้ถูกกักขัง เพราะคนที่ถูกสอบถามนั้น เป็นคนที่เพิ่ง
 มาอยู่ใหม่เช่นกันไม่ต่างจากนายดำมากนัก เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เอาตัวไป 3 คนซึ่งเป็นชาวพม่า
 ทั้งหมด ส่วนคนไทยที่เหลือตัดสินใจไปทำงานต่อเพราะยังไม่รู้ว่าตนจะโดนหลอก

หลังจากเจ้าหน้าที่ตำรวจกลับไปแล้วประมาณ 10 โมงเช้า คนที่เหลือที่ไม่ได้ไปกับ
 เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงออกไปซื้อเหล้าขามาแบ่งดื่มกัน มานั่งปรึกษาหารือกัน โดยที่ไม่ได้ถูกกักตัว มี
 การปล่อยให้เป็นอิสระ สามารถออกไปซื้อข้าวของตัวเองได้ เพราะว่าในวันดังกล่าวกลุ่มของนายดำก็
 จะถูกส่งลงเรือเช่นเดียวกัน ประมาณเที่ยงของวันเดียวกันนายดำและเพื่อนๆที่ร่วมชะตากรรมได้
 ถูกเรียกตัวให้ไปถ่ายรูปติดใบสมัครงานที่บริเวณข้างบ้านหลังดังกล่าว โดยไม่ได้มีการทำสัญญา
 ว่าจ้างงานกัน ไม่มีการตกลงเรื่องรายได้แต่อย่างใด หลังจากผลัดเปลี่ยนถ่ายรูปติดบัตรกันครบทุก
 คนแล้ว ประมาณบ่ายโมงก็มีรถกระบะมีหลังคาข้างหลังเข้ามารับตัวนายดำและคนอื่นๆไป โดย
 ชายคนขับรถเป็นผู้ชายร่างใหญ่ ท้วมๆ มีรอยสักตามร่างกายเต็มตัว โดยชายคนดังกล่าวได้มีการ
 ปรึกษาพูดคุยกันกับเจ้าของบ้านอยู่พักใหญ่ แล้วก็มีการพูดคุยโทรศัพท์กับปลายสาย ซึ่งนายดำ
 คาดว่าน่าจะเป็นเจ้าของเรือ โดยนายดำได้ยืนยันว่า ชุดของนายดำ คือคนไทยทั้งหมดจะพาไปลงหน้า
 บ้าน (ทำประมงอยู่ในน่านน้ำไทย) แต่ต้องเปลี่ยนให้ชุดของนายดำไปยังมาเลเซีย เพราะชุดที่จะ
 เอาลงมาเลเซียนั้นได้กลับไปกับเจ้าหน้าที่ตำรวจก่อนหน้านี้แล้ว หลังจากนั้นนายดำจึงได้นั่งรถไป

โดยมีข้าวของเครื่องใช้ เสื้อผ้าครบถ้วน เมื่อเขาไปถึงแพปลาที่มหาชัย นายดำและเพื่อนๆนั่งเล่น และดื่มเหล้ากันอยู่บริเวณนั้นโดยยังไม่ได้ทำงาน โดยที่บริเวณแพปลาดังกล่าวไม่มีคนทำงานอยู่เลย มีแต่เรือเข้าเทียบท่า หลังจากนั่งดื่มกันอยู่พักใหญ่ ชายคนขับรถได้บอกให้ทุกคนขึ้นรถอีกครั้งเพื่อเดินทางไปยังปากน้ำ (สมุทรปราการ)

เมื่อไปถึงปากน้ำ ชายคนขับรถบอกให้ทุกคนนั่งรอผู้จัดการก่อน นายดำและเพื่อนๆจึงนั่งดื่มเหล้ากันต่อ เมื่อนั่งดื่มเหล้าไปได้ซักพักแต่เหล้ายังไม่หมดขวด ชายคนขับรถจึงมาบอกให้ไปนั่งเล่นรอบบ่อนเรือก่อนก็ได้ที่เรือเทียบท่าอยู่ โดยเป็นเรือทัวร์ ชื่อว่าเรือ ส.พรหมสมุทร ทุกคนจึงชวนกันไปนั่งเล่นที่ท้ายเรือและได้ซื้อเหล้ามาเพิ่มอีก ทุกคนจึงอยู่ในสภาพเมาอย่างมาก คุยกันอย่างสนุกสนาน นั่งดื่มคุยกันไปคุยกันมา ในที่สุดเรือแล่นออกไปตอนไหนก็ไม่รู้ตัว โดยที่ยังไม่ได้คุยกับผู้จัดการเลย นายดำจึงคุยกับเพื่อนๆว่าผู้จัดการคงอยู่บนเรือ แต่ก็ไม่มีใครกล้าไปถามคนที่อยู่บนเรือ ระหว่างที่เรือกำลังแล่นออกไปนั้น นายดำคิดว่าแพปลาฝั่งน่านน้ำไทยคงทำงานเต็มแล้ว คงให้ไปทำที่แพปลาฝั่งมาเลเซียแทน จึงนั่งเรือไปเรื่อยๆ เป็นเวลาหลายวัน มีอาการเมาคลื่น และคิดถึงบ้านอย่างมาก ข้าวปลาก็กินไม่ได้ โดยได้กินเพียงข้าวเช้าและเย็น โดยชาวพม่า ชาวเขมร เป็นคนทำอาหารแต่กินไม่ได้จึงกินมาอยู่ที่นำติดตัวไปด้วย โดย 2-3 วันแรกที่นั่งเรือไปนั้นนายดำคิดว่าคงจะพาไปส่งที่ภาคใต้ของไทย นายดำได้นั่งเรือทัวร์ไป 8 วัน จนเข้าวันที่ 9 จึงได้มีการเปลี่ยนถ่ายให้คนลงเรือโดยลงเรือลากปลา โดยเรือชื่อปราบสมุทร 36 โดยนายดำคิดว่าคงเป็นเรือที่จะพาเขาไปขึ้นทำงานที่แพปลาฝั่งประเทศมาเลเซีย แต่ในที่สุดเขาก็ต้องทำงานอยู่บนเรือที่น่านน้ำประเทศมาเลเซีย

7. ลักษณะการทำงานและการดำเนินชีวิตขณะอยู่บนเรือประมง

เมื่อนายดำเปลี่ยนถ่ายเรือ จากเรือทัวร์มายังเรือลากปลา เขาก็เริ่มทำงานทันที โดยเริ่มต้นการทำงานด้วยการโกยน้ำแข็งจากเรือทัวร์ลงมายังเรือลาก แต่ในช่วงนั้นเขายังเดินบนเรือไม่ค่อยได้ เดินเซไปเซมาไม่มีแรงที่จะทำงาน เพราะระยะเวลา 8 วันที่เขาต้องเดินทางมานั้น บางวันเขาก็ไม่ได้กินข้าว มีอาการเมาคลื่นอยู่ตลอดเวลา โดยการทำงานวันแรกๆก็เพียงช่วยงานเล็กๆน้อยๆ โดยเป็นการช่วยโกยน้ำแข็ง ช่วยคนอื่นๆ เขาทำอะไรกันก็ช่วยงานทำที่สามารถทำได้ โดนที่เขายังไม่ได้โดนว่ากล่าวหรือดุด่าอะไร เพราะคนที่เป็นหัวหน้าคนงานมองว่า นายดำเป็นคนเพี้ยนๆเป็นคนไม่ปกติ จึงไม่ค่อยดุด่าว่ากล่าวอะไรมากนัก ได้แต่เฝ้าสังเกตพฤติกรรมเท่านั้น หลังจากที่เขาทำงานโกยน้ำแข็งจากเรือทัวร์มาสู่เรือลากเต็มเรือ เขาก็ทำการคัดปลาแยกปลาต่อพอดกกลางคืนเขาจึงมีหน้าที่เฝ้าเวรยาม เพื่อทำการเฝ้าเรือ เพราะเมื่อเวลากลางคืน คลื่นลมจะ

แรงทำให้ลากเรือออกไปจับสัตว์น้ำไม่ได้ จึงต้องมีการทิ้งสมอเรือลงไปที่ทะเล ต้องลดยาลำเรือเอาไว้ โดยทำการติดเครื่องยนต์ไว้เป็นปกติ ถ้าหากเครื่องยนต์ดับลงน้ำก็จะท่วมเรือ คนบนเรือก็จะตายหมด และถ้าหากมีเรือลำอื่นวิ่งเข้ามาในเส้นทางก็อาจจะเกิดอุบัติเหตุชนกันได้ ในระหว่างการที่เขาเฝ้าเรือโดยกลางคืนนั้นเขาก็ได้รู้จักกับนายเขียว แต่ก็ยังไม่มีการพูดคุยอะไรกันมาก เพราะภานายดำเป็นคนที่มีพูดน้อยนั่นเอง โดยนายดำทำงานในลักษณะดังกล่าวไปได้ 3 เดือน นายดำก็ยังไม่ได้รับเงินเดือนเลย โดยเขาก็ได้สอบถามกับหัวหน้าคนงานว่าจะได้เงินเดือนเมื่อไหร่และเป็นจำนวนเท่าไร โดยคนหัวคนงานบอกเพียงว่าขนาดตัวเขาเองยังได้แค่ 4,000-5,000 บาท แล้วคนงานอย่างนายดำคงไม่เกิน 1,500 บาท แต่อย่างไรนายดำก็ไม่ได้ไปสอบถามเรื่องเงินเดือนจากใต้ก๋ง โดยนายดำทำงานไปได้ประมาณ 3 เดือน เกิดอาการเบื่อหน่าย คิดถึงบ้าน เงินเดือนก็ไม่ได้รับ เขาจึงคิดหนี เมื่อได้โอกาสตอนที่เรือไปต่อทะเลเบียน(จ๊อบตัว) ที่ฝั่งมาเลเซีย เมื่อเรือขึ้นฝั่งไป ตกตอนกลางคืนนายดำจึงหนีไปขึ้นฝั่งไปเขาและเพื่อนๆ 4 คนรวมทั้งนายเขียวด้วย ทั้งหมดพากันเดินเท้าไปตามท้องถนนเพื่อไปยังท่าเรืออีกที่หนึ่งเป็นเรือด่วนที่จะเข้าเมืองไป โดยนายดำและเพื่อน ๆ นั่งเล่นที่บริเวณท่าเรือนั้นทั้งคืน เพื่อคิดหาวิธีการที่จะเอาตัวรอด แต่เขาไม่มีเงินติดตัวเลย แต่เขาก็ไม่สามารถหาทางออกได้ รวมทั้งอุปสรรคทางด้านภาษา ที่ทำให้เขาไม่สามารถพูดคุยได้คนท้องถิ่นได้ พอรุ่งเช้า นายดำจึงคิดกลับมาลงเรือลำเดิม เพราะเขาคิดว่าคงไปไม่รอด โดยที่นายเขียวได้กลับมาก่อนหน้าเขาแล้ว ในระหว่างที่เขาหนีไปนั้นเกิดการทะเลาะเบาะแว้งกับเพื่อนๆ และมีคนหนีไปได้หนึ่งคน ส่วนที่เหลือไม่สามารถหนีไปได้ จึงตัดสินใจกลับมาทำงานตามเดิม

นายดำจึงกลับทำงานต่อไปอีก 2 เดือน จึงถามใต้ก๋งว่าทำงานได้ 5 เดือนแล้ว ขอกลับบ้านได้ไหม เนื่องจากใต้ก๋งคนเก่าเคยบอกไว้ว่าเมื่อทำงานไปได้สักพัก 5-6 เดือนก็สามารถขอกลับบ้านได้ แต่ใต้ก๋งคนใหม่ตอบนายดำว่า “ต้องรอให้มีคนมาเปลี่ยนก่อน จึงจะได้กลับบ้าน” เวลาผ่านไป 8 เดือน ก็มีคนที่เข้ามาเพิ่มขึ้นเป็นชาวเขมรบ้าง พม่าบ้าง แต่มาครั้งละ 2 คน นายดำจึงขอกลับบ้านอีกครั้ง ใต้ก๋งบอกว่า จะกลับไปทำไมที่บ้าน แชนเขาก็ไม่ได้หัก ร่างกายเป็นปกติ ปรึกษากับคนงานบนเรือมีน้อยไม่เพียงพอต่อการทำงาน เพราะในระหว่างการขึ้นไปต่อทะเลเบียนเรือก็จะมีลูกเรือหนีขึ้นฝั่งอยู่เป็นระยะ ทำให้นายดำไม่สามารถกลับบ้านได้ เขาเลยต้องทำงานที่บนเรือไปเรื่อยๆ โดยเวลาพักผ่อนจะไม่เป็นเวลา เพียงวันละประมาณ 3-5 ชั่วโมง เป็นการทำงานทุกอย่าง เป็นงานหนักมาก ส่วนการใช้ชีวิตนั้น ชีวิตของเขาก็คือการทำงานบนเรือ ใช้ชีวิตเดินอยู่บนเรือ เขาจะได้ขึ้นฝั่งบ้างเมื่อเรือขึ้นไปต่อทะเลเบียนเรือ เดือนละหนึ่งครั้ง โดยเมื่อเรือเข้าไปเทียบฝั่งเป็นเวลาประมาณ 3 วัน โดยนอนพักอยู่บนเรือ แต่เวลาที่อยู่บนฝั่งเป็นเวลาเพียงเล็กน้อย ก็ได้มีการซื้อข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นบ้าง

เมื่อถึงเวลาเขาก็ต้องกลับไปใช้ชีวิตบนเรือ โดยระยะหลังๆเมื่อเขาขึ้นฝั่งก็จะได้เงินครั้งละประมาณ 10 เหรียญ แต่ไม่ได้ไปไหนไกลก็คงอยู่บริเวณท่าเรือ เพราะมีคนคอยคุมอยู่ นายดำมองว่าเขาคงไม่มีโอกาสได้กลับบ้านแน่นอน ทำให้นายดำคิดที่จะหาคนทางอีกหนี่อีกครั้ง

8. ลักษณะของการถูกทารุณกรรมด้านร่างกายและจิตใจ

ด้านร่างกาย ในระหว่างการทำงานบนเรือนั้น นายดำได้ถูกทำร้ายจากหัวหน้าคนงาน โดยเป็นลักษณะของการเตะบ้าง ต่อยบ้าง แต่จะไม่ใช้อาวุธมาทำร้าย เนื่องจากในการทำงานของนายดำในเดือนแรกนั้น นายดำยังไม่ค่อยรู้อ่างานต่างๆเป็นอย่างดีต้องทำอะไรบ้าง ทำให้หัวหน้าเกิดอาการไม่พอใจบ้าง เพราะเกิดจากการทำงานซักซ้า ไม่ได้ตั้งใจจึงมีการลงมือลงไม้ ประกอบกับหัวหน้าคนงานมองว่านายดำเป็นคนที่ไม่ค่อยปกติมากนัก จึงไม่ค่อยได้มีการทำร้ายร่างกายมากมาย แต่ผลกระทบเกิดขึ้นทางด้านสมอง ในระหว่างที่อยู่บนเรือนั้นเขายังมีอาการเบลอๆอยู่ตลอดเวลา เริ่มเป็นโรคประสาท หรือเริ่มมีอาการเพี้ยนๆ นอกจากนั้นนายดำเล่าว่า มีเพื่อนคนงานบางคนเมื่อหัวหน้าหรือได้ก้งไม่พอใจก็จะมีการใช้อาวุธทุบตี บริเวณศีรษะบ้าง บริเวณหลังบ้าง บางคนก็โดนตีตบทะเล่ก็มี หรือถ้าถูกเรือคนใดมีอาการไม่ดีเจ็บป่วย เหมือนกำลังจะตาย ก็จะมีโยนทิ้งลงทะเลไป โดยไม่มีการรักษาหรือพาไปพบแพทย์แต่อย่างใด

ด้านจิตใจ โดยผลกระทบด้านจิตใจนั้น นายดำกล่าวว่าเป็นลักษณะของการถูกดูต่ำว่ากล่าว ซึ่งนายดำกล่าวว่าเป็นเรื่องปกติ เพราะถูกดูต่ำว่ากล่าวเป็นประจำ การใช้คำพูดก็เป็นคำหยาบคาย โดยในระหว่างที่เขาทำงานนั้นเขาต้องเก็บความรู้สึกเอาไว้ ไม่กล้าที่จะพูดหรือเถียงออกไป เพราะกลัวจะถูกทำร้าย มีอยู่ครั้งหนึ่งที่เขาขอกลับบ้าน แต่ก็ถูกปฏิเสธว่าจะกลับไปทำไม ร่างกายก็เป็นปกติ แขนขาไม่ได้หัก เขาคิดในใจว่าต้องรอให้แขนขาหักก่อนใช้ใหม่ ถึงจะกลับได้ แต่เขาก็ไม่กล้าพูดออกมา เพียงแต่เก็บไว้และอดทนเท่านั้น เพราะเขารอคอยความหวังว่าวันหนึ่งเขาจะได้กลับบ้าน ในระยะเวลาที่เขาทำงานอยู่เรือ เขาเกิดความรู้สึกคิดถึงบ้านอย่างมาก นั่งคิดตลอดเวลาว่าเมื่อไหร่จะได้กลับบ้าน มีความรู้สึกหดหู่ หหมดความหวัง หหมดกำลังใจ เกิดอาการวิตกกังวล จนทำให้เขากลายเป็นคนขี้ระแวง ไม่กล้าที่จะพูดคุยกับใคร เป็นคนเก็บตัว และไม่ค่อยที่จะยุ่งเกี่ยวกับคนอื่นๆนั่นเอง

9. การหลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

นายดำทำงานอยู่บนเรือประมงได้ 8 เดือน จนกระทั่งเดือนสิงหาคม พ.ศ.2552 เมื่อเขามองว่าเขาเขาคงไม่มีโอกาสได้กลับบ้านแน่นอน นายดำจึงชวนนายเขียว และหัวหน้าคนงานอีกคนหนึ่ง หนีอีกครั้งหนึ่ง เป็นครั้งที่สอง โดยที่ทั้ง 3 คน ได้จ้างเรือเพื่อไปส่งบนฝั่งที่เมือง Sarkei รัฐซาราวัก แต่นายดำไม่มีเงินติดตัวเลย โดยเงินที่ใช้ในการจ้างเรือก็เป็นเงินของนายเขียว และหัวหน้าคนงาน โดยทั้งสามชีวิตได้อยู่ที่เมือง Sarkei เป็นเวลา 3 วัน โดยเป็นลักษณะเดินไปเรื่อย ๆ ตามถนน ค่าที่ไหนนอนที่นั่น เพื่อรอโอกาสให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมาจับกุมแต่ก็ไม่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจคนใดมาจับเลย มีแต่ได้หนีไป นายดำจึงเข้าไปหาเจ้าหน้าที่ตำรวจที่กำลังตรวจตราอยู่ตามท้องถนน เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ให้ให้นายดำและนายเขียวไปยังเมือง Sibul โดยทั้งสองคนนั่งรถประจำทาง ส่วนหัวหน้าคนงานนั้นเขาไม่ยอมกลับ เขาจะหางานทำต่อที่เมือง Sarkei ส่วนนายดำและนายเขียวก็จะไปหาเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เมือง Sibul เพื่อขอความช่วยเหลือ

เมื่อไปถึงเมือง Sibul นายดำและนายเขียวจึงไปยังท่าเรือ และไปนอนพักที่บริเวณสวนสาธารณะที่อยู่ใกล้ท่าเรือเมือง Sibul เพื่อให้ตำรวจมาจับกุม แต่ก็ไม่เห็นเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาตรวจค้นหรือจับกุมแต่อย่างใด จึงคิดว่ารุ่งเช้าจะไปยังสถานีตำรวจเอง เพื่อมอบตัวโดยบอกว่าไม่มีพาสปอร์ต รุ่งเช้าทั้งสองคนจึงเดินทางไปยังสถานีตำรวจ เมื่อไปถึงก็โดนไล่โดยไม่ให้เข้าไปด้านในสถานีตำรวจ พอตีมีเจ้าหน้าที่ตำรวจนายหนึ่งลงมาจากสถานีพอดี จึงเข้ามาสอบถามรายละเอียดว่าเป็นยังไงมาอย่างไร มาจากไหน นายดำบอกว่าตนเป็นลูกเรือและเขาต้องการกลับประเทศไทย และมีนักข่าวมาถ่ายรูปทำข่าวด้วย โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจนายนั้นทำท่าทางประหลาดว่า ถ้าหากจะกลับประเทศไทยต้องโดนจับกุมก่อน เจ้าหน้าที่ตำรวจนายนั้นจึงพานายดำและนายเขียวไปสอบสวน แจ้งความ และทำแผนประกอบ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำการวาดรูปให้ดูเพื่อประกอบการสอบสวน เพื่อให้ง่ายต่อการแจ้งความ และมีการทำท่อนอนให้ดูว่าจะต้องไปนอนในห้องข้างก่อน กินข้าวแล้วจึงรอกลับประเทศไทย โดยคัมภีร์ติดจำคุกที่สถานีตำรวจเมือง Sibul จำนวน 9 วัน ติดคุกใหญ่ที่ตัวจังหวัดเมือง Sibul เป็นเวลา 1 เดือน จากนั้นจึงส่งต่อไปยังเมืองกูซิง ที่กองตำรวจตรวจคนเข้าเมือง และติดคุกอยู่ที่นั่นเป็นเวลา 1 เดือน 10 วัน หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่พาขึ้นเครื่องบินจากฝั่งตะวันออกมาฝั่งตะวันตก เพื่อบินมายังกรุงกัวลาลัมเปอร์ ติดคุกอยู่ที่สำนักงานตำรวจสอบสวนคนเข้าเมืองอีก 1 เดือนกับ 20 วัน หลังจากนั้นจึงพาไปยังอีกเมืองซึ่งนายดำจำชื่อไม่ได้ ไปติดคุกอยู่ที่นั่น 4 วัน เพื่อรอเจ้าหน้าที่ตำรวจภาค 9 เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองไปปรับตัว การดำเนินชีวิตในระหว่างติดคุกอยู่ที่มาเลเซียนั้นเป็นช่วงเวลาที่เขาทุกข์ทรมานทางด้านจิตใจมาก เพราะเขาไม่รู้ว่าเมื่อไหร่ถึงจะได้กลับบ้าน เขาคิดถึงบ้านมาก นอกจากนั้นแต่เขาอยู่ได้ด้วยความหวังว่าวันหนึ่งเขาจะได้กลับบ้านกลับมายังเมืองไทยนั่นเอง นายดำต้องทน

ทุกข์ทรมานจากการตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์เป็นเวลา 1 ปี ซึ่งเขาต้องสูญเสียอิสรภาพและถูกบังคับใช้แรงงานอย่างหนัก เมื่อนายดำได้รับการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของไทยและมาเลเซียแล้วจึงเดินทางมาทางด่านสะเดา และเข้าไปพักยังสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดสงขลา เป็นเวลา 7 วัน และวันที่ 20 ธันวาคม 2552 จึงเข้ามาอยู่ในความช่วยเหลือของสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี จนกระทั่งปัจจุบัน เดือนพฤษภาคม 2553 โดนนายดำกล่าวว่า เมื่อออกไปใช้ชีวิตข้างนอกก็จะออกไปทำงานรับจ้าง เป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยอย่างเดิมนั่นเอง

10. การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิและกฎหมาย

ในวันที่สัมภาษณ์เพิ่มเติม (7 พฤษภาคม 2553) เมื่อสอบถามเรื่องคดีความจากนายดำ นายดำกล่าวว่าทางเจ้าหน้าที่สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี ได้พาเขาเข้าไปทำการแจ้งความดำเนินคดีเรียบร้อยแล้ว แต่ไม่ทราบได้ว่าตอนนี้คดีความอยู่ในขั้นตอนใด เพราะยังไม่ได้รับการบอกกล่าวจากผู้อำนวยการ เมื่อได้เข้าไปสอบถามเจ้าหน้าที่สถานคุ้มครองฯ เรื่องคดีความของนายดำก็ได้รับคำตอบว่า คดีความของนายดำอยู่ชั้นอัยการ ส่วนตัวผู้กระทำผิดที่เป็นกระบวนการค้ามนุษย์นั้น ได้รับการจับกุมแล้วแต่ก็ได้ประกันตัวออกไปเพื่อต่อสู้คดี บางส่วนก็มีหนีหายศาลไม่ยอมมาเข้าพบพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามที่ศาลได้ออกหมายจับกุม ส่วนเรื่องค่าสินไหมทดแทนหรือเงินช่วยเหลือจากกองทุนยังไม่ได้รับในส่วนนี้

การรับรู้เรื่องสิทธิที่คุ้มครองนั้นก็รู้ในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องที่ไม่ได้เข้ามาอยู่ในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี ทางเจ้าหน้าที่ได้มีการอธิบายและพูดให้ฟังว่าการดำเนินงานของสถานคุ้มครองฯ เป็นอย่างไร ส่วนความรู้เรื่องกฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์นั้น นายดำไม่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าวและไม่ทราบว่ามีความหมายดังกล่าวด้วย นายดำไม่ทราบและไม่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าว ส่วนในเรื่องกฎหมายคุ้มครองแรงงานนั้น นายดำนั้นพอที่จะมีความรู้ในด้านนี้บ้าง เช่น ถ้าทำงานในวันหยุดนักขัตฤกษ์ก็จะได้รับเงินค่าจ้างเพิ่มขึ้นเป็นสองแรง และหากทำงานล่วงเวลาก็ได้เป็นค่าล่วงเวลาหรือโอทีว่าจะได้เป็นอย่างไร ชั่วโมงละเท่าไร

สิทธิและความช่วยเหลือที่นายดำได้รับคือ เมื่อนายดำได้เข้ามาได้รับการคุ้มครองในสถานคุ้มครองฯ ทางเจ้าหน้าที่ก็มีการช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย โดยการพานายดำไปแจ้งความดำเนินคดี รวมทั้งให้ความช่วยเหลือด้านปัจจัย 4 ทั้งในส่วนที่พักอาศัย อาหาร 3 มื้อ เครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค นอกจากนี้ยังมีการฝึกอาชีพไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงไก่ ปลูกข้าวโพด และมีการหางานให้โดยเป็น

งานด้านก่อสร้าง ซึ่งเป็นกรก่อสร้างอาคารในสถานคุ้มครองฯ นำให้นายดำมีรายได้ในส่วนนี้ รวมทั้งในด้านการดำเนินการในการเรียกร้องเงินชดเชยจากกระทรวงแรงงาน ตอนแรกนั้นนายดำจะเดินทางไปยังกระทรวงแรงงานด้วยตนเอง แต่ทางเจ้าหน้าที่สถานคุ้มครองฯ ได้เข้ามาช่วยเหลือ โดยยื่นเรื่องดำเนินการให้ยังส่วนกลางเข้ามาดำเนินการ ซึ่งจากการได้รับการช่วยเหลือในด้านต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งการดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรม นายดำนั้นมีความพึงพอใจในการดำเนินงานที่เข้ามาช่วยเหลือเขาในฐานะผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

กรณีศึกษาที่ 4 นายฟ้า (นามสมมติ)

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นายฟ้า (นามสมมติ) อายุ 37 ปี มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่ อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เขตที่พักอาศัยเป็นย่านชุมชน ซึ่งมีบ้านเรือนตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันหลายหลัง ซึ่งบ้านของนายฟ้าอยู่ถัดออกจากตัวอำเภอประมาณ 10 กิโลเมตร นายฟ้านับถือศาสนาพุทธ สถานภาพหย่าร้าง จบการศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนที่จะตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์นั้น นายฟ้าได้ประกอบอาชีพรับจ้างกรีดยางพารา ซึ่งราคายางพาราในช่วงนั้น (พ.ศ. 2551) ราคาอยู่ที่ประมาณ 60 บาทต่อกิโลกรัม ทำให้นายฟ้ามีรายได้ไม่แน่นอน เพราะการกรีดยางนั้นขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศด้วย หากอยู่ในช่วงฤดูร้อน (มีนาคม-เมษายน) ไม่สามารถกรีดยางได้ และช่วงฤดูฝน หากวันใดที่ฝนตกหนัก ทำให้ต้นไม้อ่อนแอก็ไม่สามารถกรีดยางได้ ทำให้นายฟ้ามีรายได้ประมาณเดือนละ 10,000 บาท แต่รายได้ที่เขาได้มานั้นจะต้องมีการแบ่งกับนายจ้างด้วย ทำให้เขาเหลือรายได้เพียงเดือนละประมาณ 5,000 บาท ถึงแม้เขาเป็นคนที่มีความขยันขันแข็งในการทำงาน แต่รายได้นั้นก็ไม่พอใช้ คือต้องเลี้ยงครอบครัว รายได้ไม่เพียงพอในการใช้จ่ายในครอบครัว จึงคิดที่จะหางานใหม่ทำที่มีรายได้ดีกว่าการรับจ้างกรีดยางพารา จึงทำให้เขาต้องเข้าไปการตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์นั่นเอง

2. บุคลิกภาพและอุปนิสัย

นายฟ้ามีรูปร่างกำยำแข็งแรง ไม่สูงมาก ประมาณ 165 เซนติเมตร ผมสั้นหยิกเกรียน ผิวคล้ำมาก หน้าหนึ่งๆ จะดูดีมาก แต่เวลาขมขื่นมากจะดูเป็นคนใจดี เป็นคนอารมณ์ดี อารมณ์ขัน การแต่งกายไม่ค่อยสะอาดมากนัก เวลาพูดคุยมักจะยิ้มแย้มเป็นกันเอง ในการสนทนานั้นได้ใช้ภาษาท้องถิ่นคือ ภาษาใต้ ใช้เวลาตอบคำถามแต่ละคำถามค่อนข้างใช้เวลามากกว่าคนอื่นๆ คิดช้า ไม่ค่อยยกถ้าจะแสดงความคิดเห็นต่างๆ นอกเหนือจากการตอบคำถาม ในระหว่างสนทนานั้นเต็มไปด้วยเสียงหัวเราะ สนุกสนาน จากสอบถามผู้ให้สัมภาษณ์แล้วว่า ตนเองเป็นคนที่มีความมั่นใจในตนเองมาก ไม่ค่อยยอมคน ไม่ชอบให้ใครมารังแกก่อน ไม่เจอกับสิ่งใดง่าย ๆ ต้องเห็นกับสายตาตนเองถึง

จะเชื่อในสิ่งนั้นๆ ส่วนภาพรวมแล้วเป็นคนที่มีความเป็นกันเอง ให้ความร่วมมือค่อนข้างดี
การสนทนาค่อนข้างดี

3. ความสัมพันธ์ในครอบครัว

ความสัมพันธ์ในครอบครัวของนายฟ้านั้นแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ 1. ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ประกอบไปด้วยมารดา น้องสาว น้องเขย และตัวเขา นายฟ้าพักอาศัยอยู่กับมารดาที่อำเภอไชยา ส่วนบิดานั้นได้เสียชีวิตไปนานแล้ว ส่วนพี่น้องคนอื่นๆ คือ พี่ชาย พี่สาวและน้องสาว แต่งงานมีครอบครัวไปหมดแล้ว แต่ปัจจุบันนี้ที่บ้านมารดาของนายฟ้านั้น ได้มีน้องสาวและน้องเขยมาพักอาศัยอยู่ด้วยเพื่อมาดูแลมารดานั่นเอง ซึ่งเขาเองหลังจากที่หย่าร้างกับภรรยา ก็ได้กลับมาใช้ชีวิตอยู่กับมารดาที่บ้านเกิดจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเขาและมารดามีความรักใคร่ปรองดองกันดี แต่ก็มีทะเลาะเบาะแว้งกันบ้าง โดยจะเป็นปัญหาที่เล็กน้อยๆ ที่ทำให้ไม่เข้าใจกัน ซึ่งหลังที่เขาออกจากสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี เขาก็กลับไปใช้ชีวิตอยู่กับมารดา ไปประกอบอาชีพที่สุจริตเพื่อจุนเจือครอบครัวของเขา เขามีความตั้งใจว่าจะเลี้ยงมารดาของเขาไปจนกว่ามารดาจะสิ้นลมหายใจ ส่วนความสัมพันธ์กับพี่น้องๆ นั้น ก็เป็นความสัมพันธ์ที่ดี มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน หากเกิดปัญหาใดๆ ขึ้นมา พี่ๆ น้องๆ ก็จะยื่นมือเข้ามาช่วยเหลืออย่างเต็มความสามารถเท่าที่จะทำได้

2. ความสัมพันธ์กับภรรยาและลูก เนื่องจากนายฟ้าได้หย่าร้างกับภรรยามาเป็นเวลานานแล้ว เหตุผลที่ทำให้เขาต้องหย่าร้าง เพราะการที่ภรรยาของเขาชอบดื่มสุรา เมากลับมาบ้านทุกวัน ทำให้เกิดการทะเลาะขึ้นบ่อยครั้ง ส่งผลให้เกิดความเบื่อหน่ายต่อการใช้ชีวิตคู่ ทำให้นายฟ้าตัดสินใจแยกทางกัน และเมื่อปลายปี 2551 ภรรยาของเขาได้เสียชีวิตลง ส่วนลูกชายวัยสิบขวบ ก็ได้เข้าไปอยู่ในความดูแลของมูลนิธิมหาราช ซึ่งที่ตั้งของมูลนิธิก็อยู่ในบริเวณเดียวกันกับสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี ทำให้เขาและลูกชายได้เจอหน้าและพูดคุยกันอยู่เป็นประจำ เขาเองก็มีความคิดว่าถ้าวันใดที่เขามีความพร้อมมากกว่านี้ ไม่ว่าจะเป็นการเงิน ความมั่นคงต่างๆ ในครอบครัว เขาก็จะรับลูกชายของเขาไปอยู่ด้วยกันที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

4. ปัจจัยที่มีผลทำให้ตกเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์

1. ปัจจัยด้านบุคคล เนื่องจากนายฟ้านั้นมีสภาพความเป็นอยู่ที่ค่อนข้างลำบาก จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ทำให้เขาเองต้องทำงานในลักษณะการใช้แรงงานหนักมากที่จะใช้ความคิด ความอ่าน เมื่อเขาขาดโอกาสทางการศึกษา เขาก็ต้องดิ้นรนให้ตนเองอยู่รอด เมื่อมีคน

เข้ามาชักชวนก็จะหลงเชื่อได้ง่าย เพราะก็ไม่สามารถที่จะเลือกงานได้เท่ากับคนที่มีโอกาสทางการศึกษาสูง ทำให้จำเป็นต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อให้ตนเองมีความเป็นอยู่ที่สะดวกสบาย ประกอบเขาได้หย่าร้างกับภรรยา ทำให้เขาการตัดสินใจใดๆก็จะง่าย ไม่ต้องคอยกังวล หรือคอยเป็นห่วงคนในครอบครัว นั่นเอง

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ สภาพทางเศรษฐกิจ คือ การที่นายฟ้ามืออาชีพรับจ้างกรีดยางพารา โดยราคายางพารา ณ ตอนนั้น เพียงกิโลกรัมละ 60 บาท ซึ่งเป็นราคาที่ค่อนข้างต่ำ เพราะในปัจจุบันนี้ เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2553 ราคายางขึ้นถึงกิโลกรัมละ 115 บาท ถือว่าเป็นราคาที่สูงมาก รายได้ที่นายฟ้านั้นจะต้องแบ่งกับนายจ้างด้วย ทำให้เขามีรายได้ประมาณเดือนละ 5,000 บาท และเขาก็มีภาระต้องเลี้ยงครอบครัว คือแม่ของเขา ทำให้รายได้กับค่าใช้จ่ายเกิดความไม่สมดุลกัน รายได้ที่ได้มาไม่เพียงพอกับการใช้จ่าย ทำให้เขาคิดหางานใหม่ทำ เพื่อให้ตนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3. ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ การที่นายฟ้านั้นมีคนรู้จักคือพี่ชายได้ไปทำงานบนเรือประมง และนายฟ้าเองก็เคยไปทำงานบนเรือกับพี่ชายเช่นเดียวกัน แต่เป็นการประมงในน่านน้ำไทยและเป็นการทำประมงที่ไม่ได้เป็นลักษณะของบริษัทที่ใหญ่มากนัก เป็นการทำประมงน้ำตื้น โดยไม่ได้เป็นลักษณะของงานประมงน้ำลึกที่จะต้องออกเรือไปเป็นเดือนๆ ซึ่งจากการลงเรือในครั้งนั้นทำให้นายฟ้ามีรายได้ที่ดี เขาจึงคิดว่าการไปทำงานในครั้งที่สองของเขาก็น่าจะไม่มีปัญหาอะไร และน่าจะมีรายได้ที่เพียงพอนำมาใช้จ่ายในครอบครัว

4. การติดต่อกับบุคคลหรือการถูกชักชวน นายฟ้าได้พบกับคนเคยรู้จัก และได้ชักชวนให้นายฟ้าไปทำงานร้านเหล็กที่กรุงเทพมหานคร โดยรายได้ที่ได้มานั้นก็ค่อนข้างดีน่าจะพอมาจุนเจือครอบครัวในระหว่างที่ไม่ได้กรีดยางพาราได้พอสมควร โดยเขาก็หลงเชื่อคำชักชวน หลงคารม โดยไม่ได้มีการพิจารณาไตร่ตรองให้ถี่ถ้วน ประกอบกับการไว้วางใจเพราะคนที่มาติดต่อนั้นก็เป็นคนเคยรู้จักไม่น่าจะคิดร้ายกับตน จึงตัดสินใจไปทำงานตามที่ได้มีการชักชวนและข้อเสนอที่จะได้รับนั่นเอง

5. การเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

หลังจากที่นายฟ้าได้หยุดรับจ้างกรีดยางพารา ทำให้นายฟ้าขาดรายได้เพื่อนำมาเลี้ยงครอบครัว ทำให้นายฟ้าคิดหางานอื่นทำในช่วงที่ไม่ได้รับจ้างกรีดยางพารา และคิดจะหางานที่มีรายได้ดีกว่าการกรีดยางพาราด้วย จนเวลาผ่านไป ในช่วงปลายเดือนธันวาคม พ.ศ.2551 นายฟ้าได้พบกับชายคนหนึ่ง โดยเป็นผู้ชายวัยกลางคน เป็นคนจังหวัดนครศรีธรรมราช เขาได้เข้ามา

ชักชวนให้นายฟ้าไปทำงานร้านเหล็กที่กรุงเทพมหานครโดยบอกว่าจะได้เงินประมาณเดือนละ 5,000-6,000 บาท นายฟ้าเห็นว่าบุคคลดังกล่าวดูน่าเชื่อถือจึงตัดสินใจขึ้นไปทำงานที่กรุงเทพมหานคร คิดว่าคงไม่มีปัญหาอะไร ซึ่งนายฟ้าได้เดินทางด้วยรถไฟ โดยมีเงินติดตัวอยู่ประมาณ 300 บาทพอถึงสถานีรถไฟหัวลำโพงก็มีคนมารับพานายฟ้า โดยคนที่พานายฟ้าไปนั้น ก็คือ นายหน้าอีกคนนั่นเอง โดยที่นายหน้าคนนั้นไม่ได้บอกรายละเอียดอะไรเกี่ยวกับการทำงาน และนายฟ้าเองก็ไม่ได้ซักถามอะไรจากนายหน้าคนนั้นเลย เพราะนายฟ้าคิดว่ายังไงคนที่ชักชวนเขากับคนที่มารับเขาน่าจะมีการพูดคุยกันแล้ว และเขาก็คิดว่างานที่เขาทำนั้นก็คงเป็นงานที่ร้านเหล็กตามที่ได้มีการพูดคุยกันก่อนหน้านี้อยู่แล้ว จึงไม่ได้มีการเอะใจอะไรเลย

6. เส้นทางและเครือข่ายการเดินทาง

หลังจากนายฟ้าได้ตกลงเดินทางไปกับนายหน้าที่มารับเขาที่หัวลำโพงแล้ว จากนั้นนายหน้าคนนั้นได้พาเขานั่งรถกระบะไปไปยังมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร โดยได้พานายฟ้าไปยังบ้านหลังหนึ่ง ซึ่งก็คือสถานที่กักขังเหยื่อนั่นเอง โดยนายฟ้าถูกกักขังอยู่ที่บ้านหลังนั้นเป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ พอมาถึงบ้านหลังนั้น นายฟ้าก็พบเพื่อนร่วมชะตากรรม ประมาณ 10 คน ในขณะที่นายฟ้าถูกกักขังนั้นก็ไม่ได้มีใครมาบอกรายละเอียดเกี่ยวกับงานที่เขาจะต้องทำ โดยในระหว่างที่นายฟ้าโดยกักขังนั้นไม่ได้มีออกไปไหนมาไหนเลย ไม่ให้ออกไปสู่ภายนอก ให้อยู่แต่ในบ้านหลังนั้น โดยมีคนคอยคุมอยู่ตลอดเวลา และมีคนนำอาหารมาให้เขารับประทาน 3 มื้อ ถ้าต้องการดื่มเหล้าหรือสูบบุหรี่ก็บอกคนคุม เอาเงินให้ไปแล้วคนคุมก็จะไปซื้อมาให้ เขาเริ่มเอะใจว่าเขาจะโดนหลอก แต่ก็ไม่ได้กล้าสอบถามใคร และเขาก็ไม่รู้ด้วยว่างานที่เขากำลังจะไปทำนั้นคือการลงเรือประมงไป

เมื่อเวลาผ่านไป 4 วัน ก็มีคนมานบอกนายฟ้าว่าให้รอก่อนเดี๋ยวจะมีเจ้านายหรือหัวหน้างานมารับไปทำงาน แต่ก็ยังไม่ได้อธิบายงานอะไร นายฟ้าเองก็ไม่กล้าถาม เพราะว่าคนที่คอยคุมตัวเขานั้นมีอาวุธอยู่ นายฟ้าอยู่ในบ้านหลังนั้นครบหนึ่ง สัปดาห์ ก็จะมีคนมาบอกว่าจะพาไปลงเรือ พร้อมกับเอกสารมาให้นายฟ้าหนึ่งฉบับ โดยนายฟ้าได้อ่านรายละเอียดต่างๆในเอกสารฉบับนั้น โดยเป็นหนังสือสัญญาว่าจ้าง มีการระบุถึงเงินเดือนที่จะได้รับว่าจะได้เดือนละ 5,000 บาท โดยการบังคับให้นายฟ้าลงชื่อและเขียนข้อความว่าได้มาทำงานด้วยความสมัครใจ ในระหว่างที่เขาได้เขียนสัญญาว่าจ้างนั้นคนที่นำที่ยืนคุมนั้นมีอาวุธอยู่ด้วย นายฟ้ากล่าวว่า “ถ้าไม่ทำก็เหมือนกับเอาชีวิตไปแลก” เขาจึงตัดสินใจลงชื่อยินยอมที่ลงเรือประมง จากนั้นก็มีคนพานายฟ้าและคนอื่นๆที่ถูกกักขังพร้อมกับนายฟ้าไปยังท่าเรือที่มหาชัย โดยบอกว่าจะให้ลงเรือและทำงาน

อยู่ในบริเวณน่านน้ำไทย โดยนายฟ้าได้ลงเรือชื่อว่าปราบสมุทร 23 แต่ไม่รู้ว่าเป็นของบริษัทใด หลังจากนั้นเรือก็ได้แล่นออกไปยังน่านน้ำประเทศมาเลเซีย

7. ลักษณะการทำงานและการดำเนินชีวิตขณะอยู่บนเรือประมง

นายฟ้าเล่าให้ฟังว่า เมื่อเขาลงเรือประมงไปแล้วโดยเขาตกอยู่ในสถานะของลูกเรือประมง โดยมีแรงงานต่างด้าวบนเรือประมงมากกว่าแรงงานไทย โดยเมื่อไปถึงน่านน้ำประเทศมาเลเซียแล้ว นายฟ้าก็เริ่มทำงานโดยทันที งานที่เขาต้องทำ คือ งานทุกอย่างที่ลูกเรือต้องทำ ส่วนได้ก่งก็มีหน้าที่เพียงสั่งการและควบคุมงานเท่านั้น โดยงานที่นายฟ้าต้องทำ คือ ทั้งการทิ้งอวนลงทะเล เมื่อถึงระยะเวลาที่กำหนด ต้องดึงอวนขึ้นมา จากนั้นทำการจับปลา คัดปลาและสัตว์น้ำที่ได้ เมื่อได้สัตว์น้ำแล้ว จากนั้นก็จะนำปลาและสัตว์น้ำที่ได้ลงไปแช่น้ำแข็ง โดยนายฟ้าต้องโกยและตักน้ำแข็งเองด้วย หลังจากนั้นก็ปล่อยอวนอีก เป็นลักษณะงานที่หมุนเวียนไปเรื่อยๆ นอกจากนั้นนายฟ้าก็ยังต้องทิ้งทุ่น ทำตะเกียง ทิ้งแพไฟ โดยเวลาในการพักผ่อนก็มีบ้างแต่น้อยมาก โดยได้หยุดพักผ่อนเพียงวันละ 3 ชั่วโมง ลักษณะของการทำงานดังกล่าว ทำให้ร่างกายมีความอ่อนเพลีย และในระหว่างการทำงานนั้นก็ใช้ยาเสพติด คือ ยาบ้าหรือแอมเฟตามีน ถ้าไม่อย่างนั้นแล้วก็จะไม่มีเรี่ยวแรงในการทำงาน เพราะงานบนเรือประมงนั้นเป็นงานที่หนักต้องใช้กำลังแรงกายที่มาก มีการบังคับใช้แรงงานอย่างป่าเถื่อน เมื่อไม่สามารถทำงานได้ตามความต้องการของได้ก่งก็จะถูกดุต่่าว่ากล่าวให้เกิดความขบข้องใจ โดยตั้งแต่ นายฟ้าทำงานนั้นเขาไม่ได้รับเงินเลย โดยเมื่อสิ้นเดือนเขาก็ถามถึงเงินเดือนที่เขาจะได้รับ ก็ได้รับคำตอบกลับมาว่า เรือกำลังจะเข้าบ้านแล้ว คือประเทศไทยให้รอก่อน เมื่อไปถึงจะไปคิดเงินที่บริษัท แต่สุดท้ายแล้วเขาไม่ได้รับเงินเลย โดยเขาเล่าต่อไปว่า แม้ว่าเรือเข้าบ้านแล้วไปยังบริษัทก็ตามก็จะไม่ได้เงิน โดยนายฟ้าตั้งข้อสังเกตว่า เมื่อเรือเข้าบ้านแล้วก็จะมีการขวากลูกเรือไว้หมด ไม่ให้เขามาฝั่งไทย โดยการนำลูกเรือไปยังเรืออีกลำที่จะจอดรอเตรียมพร้อมออกทะเลและเดินทางไปทำงานต่อ โดยไม่ได้ขึ้นฝั่งมารับเงินที่ต้องแลกกับหยาดเหงื่อแรงงาน

ส่วนการดำเนินชีวิต ก็คือ การใช้ชีวิตอยู่บนเรือประมง ลอยอยู่กลางทะเล โดยไม่มีโอกาสได้ขึ้นฝั่งแม้แต่ครั้งเดียว โดยเขาตกอยู่ในสภาพของการค้ามนุษย์นานถึง 1 ปี โดยในระยะ 1 ปี นั้นนายฟ้าไม่ได้ขึ้นมานฝั่งเลยแม้แต่ครั้งเดียว โดยเวลาพักผ่อนของนายฟ้าก็มีการนั่งดื่มเหล้าสังสรรค์กับลูกเรือด้วยกันบ้าง เป็นปกติ มีการทะเลาะเบาะแว้งกับลูกเรือประมงด้วยกันเองบ้าง เวลาเมาสุรา ส่วนการกินนั้นก็จะมีคนทำหน้าที่

คนครัวทำอาหารให้กินโดยการขึ้นฝั่งครั้งสุดท้ายของนายฟ้าคือการหนีออกจากเรือประมงนั่นเอง เพราะเรือที่เขาทำงานได้มีการขึ้นฝั่ง เพื่อที่จะให้ลูกเรือเปลี่ยนเรือไปลงเรืออีกลำหนึ่ง

8. ลักษณะของการถูกทารุณกรรมด้านร่างกายและจิตใจ

ด้านร่างกาย โดยนายฟ้าเล่าว่า ตนเองนั้นไม่ถูกทำร้ายหรือทารุณกรรมทางด้านร่างกาย แต่เพื่อน ๆ ของเขาก็มีการถูกทำร้ายร่างกาย การทุบตี ทำให้ศีรษะแตก นอกจากนั้น บางครั้งก็ถูกโยนทิ้งลงทะเลเมื่อมีการทำร้าย ทุบตีจนคนๆ นั้นกำลังใกล้จะตาย อยู่ในสภาพที่ไม่สามารถทำงานได้นั่นเอง ส่วนการทะเลาะเบาะแว้งกับเพื่อนร่วมงานก็มีบ้าง มีการทะเลาะกันจนเลือดตกยางออก โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นกับร่างกายของนายฟ้า คือร่างกายมีการใช้งานที่มาก ทำให้ร่างกายเกิดความทรมาน และจากการสังเกตของผู้สัมภาษณ์พบว่า หน้าตานั้นไม่ค่อยมีความสุขดี หน้าตาดูมีอายุมากกว่าอายุจริงของเขา

ด้านจิตใจ โดยนายฟ้าได้มีการถูกดูถูกว่ากล่าว การมีการใช้วาจาที่หยาบคาย ทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่พอใจ มีหลายครั้งที่นายฟ้าคิดจะต่อสู้จากการที่เขาถูกเหยียดหยามนายครามของความเป็นมนุษย์ แต่ในที่สุดเขาไม่สามารถที่จะตัดสินใจทำลงไปเพราะเขามีความคิดว่า ถ้าเขาต่อสู้ไปนั้น เขาเองก็คงเอาตัวไม่รอด คงโดนทำร้ายและอาจจะถูกโยนทิ้งทะเลก็ได้ โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นด้านจิตใจนั้น พบว่า มีความรู้สึกที่ตนเองนั้นถูกเหยียดหยามนายครามของความเป็นมนุษย์ มีการพูดจาให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อจิตใจ การดูถูกว่ากล่าวถึงบุพการี พูดจาหยาบคาย เสมือนว่านายครามของตนกับนายฟ้าไม่เท่าเทียมกัน โดยการใช้งานเยี่ยงทาส ให้เกิดความทุกข์ทรมาน

9. การหลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

หลังจากที่เรือประมงเข้าฝั่งครั้งสุดท้ายที่เมืองกูชิง ประเทศมาเลเซีย เพื่อทำการลงปลาและสัตว์น้ำที่จับมาได้ จากนั้นเรือก็จะเข้าบ้านคือ น่านน้ำประเทศไทย เมื่อถึงฝั่งมาเลเซีย ที่รัฐซาลาวัก เมืองกูชิง ก็มีคนสั่งให้นายฟ้าไปซื้อเหล้า บุหรี่ ของใช้ต่างๆ เขาเห็นโอกาสที่จะหนี เมื่อเขาหนีขึ้นฝั่งมาเลเซียไปได้แล้ว เขาก็ไปรับจ้างทำงานแบกของที่เมืองกูชิงอยู่หนึ่งสัปดาห์ เพื่อหารายได้ เพราะการข้ามฝั่งกลับประเทศไทยต้องใช้เงินประมาณ 800-1,000 บาท เมื่อเขาได้เงินตามกำหนด เขาก็ไปยังสถานีตำรวจท้องถิ่นที่เมืองกูชิงเพื่อที่จะให้ตำรวจได้จับตัวกลับประเทศไทย ในระหว่างที่เขาทำงานแบกของนั้น ถ้าหากเขาเจอตำรวจน้ำของมาเลเซียเขาจะหลบหนี เพราะกลัว

ว่าจะถูกจับกลับไปยังเรือที่เขาหนีมา โดยนายฟ้ากล่าวว่า ทางตำรวจนำมาเลเซียกับผู้ประกอบการเรือประมงนั้นมีติดสินบนกัน จากการที่เขาเคยพูดคุยกับคนที่ทำงานบนเรือด้วยกัน ทำให้เขารู้ว่าเมื่อตำรวจนำมาเลเซียจับกุมคนที่หนีไปแล้วก็ทำการสอบถามว่าอยู่เรือลำใด แล้วส่งกลับไปยังเรือลำนั้นทันที เขาจึงตัดสินใจไปยังสถานีตำรวจท้องที่ ซึ่งในระหว่างการสอบสวนก็จะมีล่ามทำหน้าที่ในการแปลภาษา โดยนายฟ้าถูกกักอยู่ในสถานีตำรวจท้องที่เป็นเวลา 7 วัน

จากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ก็ส่งตัวนายฟ้าไปยังกองตำรวจตรวจคนเข้าเมืองของประเทศมาเลเซีย โดยที่เขาถูกจำคุกอยู่ที่นั่นเป็นเวลา 3 เดือน นายฟ้าตกอยู่ในสภาพคนหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย จากนั้นทางเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองของมาเลเซีย ติดต่อกลับมายังเจ้าหน้าที่สถานทูตไทยประจำประจำประเทศมาเลเซียว่ามีคนไทยถูกจำคุกอยู่ที่มาเลเซีย เจ้าหน้าที่สถานทูตจึงได้ส่งตัวนายฟ้ากลับมายังประเทศไทย โดยที่มูลนิธิกระจกเงามารับตัวเขาที่ด่านสะเดา จังหวัดสงขลา แล้วส่งตัวมายังสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี เมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ.2552 โดยนายฟ้าเล่าว่า หลังจากที่ออกจากสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ(ชาย) จังหวัดปทุมธานีแล้ว ก็จะไปตั้งหลักที่บ้านเกิดคือไผ่ขยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อที่จะหางานทำ มีรายได้เพื่อนำมาจุนเจือครอบครัวนั่นเอง

10. การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิและกฎหมาย

ในวันที่สัมภาษณ์ 7 พฤษภาคม 2553 เมื่อสอบถามถึงคติความของนายฟ้าจากตัวเขาเอง โดยนายฟ้ากล่าวว่าคติความของเขาอยู่ในขั้นการฟ้องร้องดำเนินคดี โดยนายฟ้าได้ขึ้นศาล 1 ครั้ง เพื่อให้ปากคำกับศาล ซึ่งผู้กระทำผิดฐานค้ามนุษย์นั้นจับกุมได้แล้ว 3 คน 1 ใน 3 คนได้เสียชีวิตไปแล้ว และยังมีหลบหนีอยู่ 2 คน แต่นายฟ้าก็ไม่ทราบว่าคนที่โดยจับกุมคือใคร ซึ่งจากการสอบถามเจ้าหน้าที่สถานคุ้มครองฯ ได้รับคำตอบว่าคติความของนายฟ้านั้นศาลยังไม่ได้ตัดสินคดี โดยผู้ต้องหาในคดีมี 5 คน เสียชีวิตไปแล้ว 1 คน สามารถจับกุมนายหน้า 1 คนและผู้นำพา 1 คน ส่วนอีก 2 คน คือเจ้าของบ้านที่นายฟ้าถูกกักขัง ยังหลบหนีอยู่ ส่วนเงินช่วยเหลือจำนวน 25,000 บาทที่นายฟ้าได้รับนั้นเป็นเงินช่วยเหลือจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งเขาเองพอใจในจำนวนเงินที่เขาได้รับ

ความรู้ทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์นั้น นายฟ้ากล่าวว่า ตนเองก็มีความรู้ทางด้านกฎหมายที่นำมาใช้ในการคุ้มครองสิทธิบ้าง คือ การรับรู้เรื่องของการได้รับค่าสินไหมทดแทน จากการที่ไปทำงานแล้วไม่ได้รับค่าจ้าง เมื่อไปแจ้งกรมแรงงานแล้วทางกรมก็จะเรียกค่าคุ้มครองให้กลับมาให้ 3 เท่า หรือเพียง 1 เท่าของค่าจ้างแรงงานจากหน่วยงานนายจ้างหรือผู้ประกอบการ ส่วนกฎหมายด้านคุ้มครองแรงงานนั้นเท่าที่รู้จักก็เพียงวันหยุดทำงานเท่านั้น ส่วนความรู้เกี่ยวกับ

บทลงโทษของผู้กระทำผิดฐานค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 นั้น นายฟ้ากล่าวว่า เขาไม่มีความรู้หรือรับทราบเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว รวมทั้งไม่ทราบว่ามีความหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ฉบับดังกล่าวด้วย

สิทธิและความช่วยเหลือที่นายฟ้าได้รับ คือ ทางสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี ได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือ ทางด้าน บัณฑิต 4 คือ มีอาหารให้ครบ 3 มื้อ มีการจัดที่พักอาศัย ซึ่งอยู่ภายในบริเวณสถานคุ้มครองฯ นั้นเอง นอกจากนั้นในเรื่องของเครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค ทางสถานคุ้มครองก็ได้มีการให้ความช่วยเหลือ รวมทั้งการฝึกอาชีพ และมีรายได้จากการทำงานที่ทางสถานคุ้มครองได้จัดหาให้ ซึ่งจะเป็นงานก่อสร้าง ซึ่งเขาคิดว่า สิทธิและความช่วยเหลือต่างๆที่เขาได้รับนั้นมีความเหมาะสมดี และเขาก็พึงพอใจจากการได้รับความช่วยเหลือจากทางหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาช่วยเหลือตนในครั้งนี้และ วิวัชกล่าวว่ในวันที่ 10 พฤษภาคม 2553 นั้นเขาก็กลับไปที่บ้านของเขาที่ไชยา เพื่อไปเริ่มต้นชีวิตอีกครั้ง กลับไปทำงานและใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านเกิดของเขานั้นเอง

กรณีศึกษาที่ 5 นายคราม (นามสมมติ)

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นายคราม (นามสมมติ) อายุ 35 ปี สถานภาพสมรส แต่อยู่ในระหว่างการแยกกันอยู่ชั่วคราวกับภรรยา นับถือศาสนาพุทธ ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ลักษณะที่พักอาศัยเป็นย่านเกษตรกรรม โดยบ้านที่เขาอาศัยอยู่เป็นลักษณะบ้านสวน นายคราม จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนายครามมีพี่น้องร่วมบิดามารดา 5 คน ซึ่งทุกคนก็แต่งงานมีครอบครัวกันหมดแล้ว ส่วนบิดาและมารดาของนายครามประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยการทำสวนมะม่วง สวนน้อยหน่า ทำไร่ข้าวโพดและไร่มันสำปะหลัง ซึ่งก่อนที่นายครามจะตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์เขาก็มีประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยการทำสวนและทำไร่กับบิดาและมารดา โดยมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 4,000-5,000 บาท ซึ่งพบว่ารายได้นั้นไม่ค่อยดี เพราะบางปีผลผลิตที่ออกมาได้ไม่มากนัก เนื่องจากสภาพภูมิอากาศที่แห้งแล้ง ประกอบกับสภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ราคาผลผลิตก็เลยตกต่ำตามไปด้วย ทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครอบครัว เมื่อหมดฤดูกาลทำการเกษตรกรรม นายครามจึงตัดสินใจออกมางานทำ โดยได้เดินทางไปหาพี่ชายของเขาที่กรุงเทพมหานครเพื่อนำเงินมาจุนเจือครอบครัว แต่สุดท้ายก็โดยหลอกให้ไปเป็นลูกเรือประมง

2. บุคลิกภาพและอุปนิสัย

นายครามเป็นชายรูปร่างสูงใหญ่แข็งแรง ลำสัน สูงประมาณ 180 เซนติเมตร ผิวคล้ำ ค่อนข้างดำ คิ้วหนา ตามไบหน้าเต็มไปด้วยหนวดเครา ผมหยิกสั้น การแต่งกายปกติทั่วไปดูสะอาดสะอ้าน เป็นคนที่มีบุคลิกเรียบร้อย พูดน้อยแต่สุภาพ มีความสุขุม เป็นคนนิ่งๆ เงียบๆ ถ้าหากได้รู้จักกันแล้วจะเป็นคนที่คุยเก่งและพูดคุยได้อย่างสนุกสนาน หากมองจากบุคลิกและหน้าตาจะพบว่าเขาเป็นคนที่น่ากลัว ดุคั่น เพราะเป็นคนนิ่งๆ ไม่ยิ้ม แต่หากได้พูดคุยกันแล้วเขาเป็นคนที่ใจดี ให้ความร่วมมือในการพูดคุยดี นายครามกล่าวว่า “ตนเองเป็นคนที่เชื่อคนง่าย แต่ทว่ามีความเป็นส่วนตัวสูง” ซึ่งสังเกตได้จากการสนทนากันซึ่งระยะแรกของการสัมภาษณ์นั้นนายครามไม่ค่อยที่จะสบตากับผู้สัมภาษณ์มากนัก แต่เมื่อได้มีการสนทนากันได้สักพัก นายครามก็จะพูดคุยเป็นกันเองมากขึ้น ไว้วางใจผู้สัมภาษณ์มากขึ้น ทำให้การสนทนาเป็นไปอย่างราบรื่นดี

3. ความสัมพันธ์ในครอบครัว

นายครามและภรรยาของเขาอยู่ในช่วงของการแยกกันอยู่ชั่วคราว ซึ่งเขามีลูกชาย 1 คนอายุ 11 ขวบ ซึ่งเขาและครอบครัวมีความรักและความเอาใจใส่กันดี แต่เนื่องจากทางบิดามารดาของภรรยา นั้นไม่ค่อยที่จะชอบนายครามมากนัก เพราะมองว่าเขาเป็นคนที่ไม่มีอนาคต ไม่มีความสามารถที่เพียงพอที่จะเลี้ยงครอบครัว ทำให้ศักดิ์และภรรยาเกิดปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งกัน ทำให้เขาและภรรยาตัดสินใจที่แยกกันอยู่ โดยลูกชายของเขาก็อยู่ในความอุปการะของภรรยา และภรรยาก็ได้ย้ายออกจากบ้านของนายครามเพื่อกลับไปอยู่บ้านของบิดามารดา และนายครามก็อาศัยอยู่กับบิดาและมารดาของเขาที่วังน้ำเขียว และเมื่องานที่เขาทำอยู่นั้นมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต ประกอบกับเขาเองก็ต้องส่งเงินเพื่อช่วยเหลือภรรยาในการเลี้ยงดูลูกชาย ทำให้เขาตัดสินใจเดินทางเข้ามาหาพี่ชายที่กรุงเทพมหานครเพื่อที่จะหางานทำและหารายได้เพื่อนำมาจุนเจือครอบครัว และเขาเองก็มีความหวังว่า สักวัน ครอบครัวของเขาจะกลับมาอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันอีกครั้ง

4. ปัจจัยที่มีผลทำให้เกิดเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์

1. ปัจจัยด้านบุคคล นายครามเป็นคนที่เชื่อคนง่าย เมื่อมีคนเข้ามาพูดคุยดีสนิทเขาก็จะเชื่อคำพูดของคนๆ นั้น โดยไม่ได้มีการคิดไตร่ตรองให้ถี่ถ้วน ประกอบกับการที่เค้าเองก็มีความต้องการที่จะมีงานทำ เพราะเขามีความตั้งใจที่จะเดินทางเข้ามายังกรุงเทพมหานครเพื่อหางานทำ เนื่องจากที่ทำงานประจำนั้นมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ทำให้เขาตัดสินใจเดินทางเข้ามายังเมืองหลวงเพื่อแสวงหาโอกาส แต่ที่ต้องพบเจอกับกลุ่มคนที่คอยแสวงหาโอกาสจากมนุษย์ด้วยกันเอง ประกอบกับเขาเองไม่เคยได้รับทราบ

ข้อมูลข่าวสารในเรื่องเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ในส่วนภาคประมง ทำให้เมื่อมีภัยเข้ามาใกล้ตัว เขาก็ไม่สามารถรู้ได้เลยว่าภัยนั้นจะมาตกที่ตัวเขา

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ต้องตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นส่วนของอาชีพและรายได้ เนื่องจากนายครามีอาชีพทำการเกษตร แต่ทว่าผลผลิตมีปริมาณน้อย ประกอบกับสภาพภูมิอากาศที่ไม่เอื้ออำนวย ส่งผลให้รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย เมื่อหมดฤดูกาลเก็บเกี่ยวเขาจึงตัดสินใจเดินทางเข้ามายังกรุงเทพมหานคร เพื่อเข้ามาหางานทำ เนื่องจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจของชุมชน ที่โอกาสในการสร้างงานน้อย เพราะเป็นชุมชนเกษตรกรรม ไม่มีอาชีพอื่นมารองรับหลังจากการเก็บเกี่ยวพืชผลทางการเกษตร โดยนายคราเดินทางมายังกรุงเทพฯ ด้วยความหวังว่าจะเป็นงานที่ช่วยให้เขามีเงิน มีชีวิตที่ดีได้ ซึ่งระหว่างที่เขาจรดโดยสารประจำทางบริเวณสนามหลวง ก็ได้มีบุคคลเข้ามาพูดคุย ชักชวนให้เขาไปทำงาน โดยคนแรกที่เข้ามาชักชวนให้ไปทำงานเลี้ยงไก่แถวสุพรรณ แต่เมื่อพูดคุยกับชายคนแรกได้ไม่นาน ก็มีชายคนที่สองเข้ามาร่วมวงสนทนา โดยบอกให้เขาไปทำงานประมงดีกว่า มีรายได้ที่เยอะกว่า ซึ่งมีการอธิบายรายละเอียดของงานให้นายคราฟัง เขาคิดว่าน่าจะลองดูเพราะรายละเอียดของงานดี แม้จะรู้งานหนัก แต่ได้เงินดี แต่เขาเองนั้นไม่มีความรู้ ความเข้าใจในงานเกี่ยวกับประมงมาก่อน ทำแม้ว่างานจะหนักก็ตาม แต่ก็น่าจะสามารทำได้ เขาจึงตัดสินใจไปทำคำชักชวนนั้น

3. ปัจจัยด้านสังคม เนื่องจากชุมชนที่เขาอาศัยอยู่นั้นพบว่า โอกาสในการสร้างงานสร้างรายได้มีน้อย สืบมาจากโครงสร้างของเศรษฐกิจชุมชน ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องโยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในเมืองใหญ่ คือ เมืองหลวง ด้วยความหวังและความเชื่อของคนต่างจังหวัดที่ว่า กรุงเทพฯคือ สวรรค์ มีทั้งงานและเงิน ที่จะทำให้ชีวิตมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งไม่ทันได้คิดว่า แท้จริงแล้ว มีความน่ากลัวแอบแฝงอยู่มากมายนั่นเอง ทำให้เมื่อเข้ามาแล้วก็ให้ต้องตกเป็นเหยื่อของเหล่ามิถนาซีฟโดยไม่ทันได้ระมัดระวังตัว โดยหลงเชื่อคำชักชวนหลอกลวงของเหล่ามิถนาซีฟนั่นเอง

4. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม การที่เขาเข้าไปอยู่ในสถานที่ที่มีความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ นั่นก็คือ สนามหลวง ซึ่งสนามหลวงเป็นอีกจุดหนึ่ง ที่มีการนำเสนองาน คนหาย โดยล่อลวงไปค้ามนุษย์ โดยเฉพาะผู้ชายที่เดินทางมาจากต่างจังหวัด เข้ามาในเมืองหลวงเป็นครั้งแรก โดยสนามหลวงนั้นเป็นแหล่งพักผ่อนอีกจุดหนึ่งของผู้คน โดยเฉพาะคนที่เดินทางมาจากต่างจังหวัด คนเร่ร่อน โดยบริเวณนั้นจะมีสวณยอมให้พักผ่อน และยังเป็นท่ารถโดยสารประจำทางที่จะเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆในเขตกรุงเทพมหานครได้อีกด้วย นายคราเองก็ได้เดินทางจากหมอชิตไปต่อรถที่สนามหลวง ในระหว่างนั้นเขาก็ได้พบกับชายแปลกหน้า ซึ่งในบริเวณ

ดังกล่าวก็จะมีเหล่ามิชชันนารีแอบแฝงอยู่ ทำให้เขาตกเป็นเป้าหมาย โดยเขาเองก็ไม่เคยรับรู้ข่าวสารของการค้ามนุษย์มาก่อน จึงตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในที่สุด

5. การเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 นายครามได้ออกเดินทางจาก อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา มายังกรุงเทพมหานคร เพื่อเข้ามาทำงานกับพี่ชายของเขาที่ทำงานอยู่ที่กรุงเทพมหานคร ก่อนหน้านี้มาแล้ว โดยเมื่อนายครามมาถึงสถานีหมอชิตในตอนรุ่งเช้าของวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 เขาก็เดินทางต่อมายังสนามหลวงเพื่อที่จะขึ้นรถโดยสารประจำทาง (รถเมล์) เพื่อเดินทางไปหาพี่ชาย โดยที่นายครามมีกระเป๋าเสื้อผ้าใบใหญ่ติดตัวมาด้วย ทำให้เป็นที่สังเกตได้ง่ายว่า นายครามต้องเขามาหางานทำ เขาจึงตกเป็นเป้าหมายของกระบวนการค้ามนุษย์ในทันที ในระหว่างที่นายครามรอรถเมล์ที่บริเวณสนามหลวงนั้น ได้มีผู้ชายแปลกหน้าสองคนเข้ามาพูดคุยกับนายคราม จากคำบอกกล่าวของนายครามนั้นพบว่าชายแปลกหน้าทั้งสองคนนั้นรู้จักกันเป็นการส่วนตัวอยู่แล้ว ชายแปลกหน้าคนแรกเดินเข้ามาพูดคุยกับนายครามก่อน โดยชายแปลกหน้าคนแรกเข้ามาชักชวนให้นายครามไปทำงานเลี้ยงชีพ เลี้ยงวัว แถวจังหวัดสุพรรณบุรี โดยบอกว่าจะมีรายได้ที่ดี งานไม่หนักสบาย โดยชายแปลกหน้าคนแรกนั้น ชื่อว่า มานิตย์ และเมื่อคุยกับมานิตย์ได้สักพักหนึ่ง ชายแปลกหน้าคนที่สองก็เดินเข้ามาร่วมการสนทนาด้วย โดยบอกว่าไปทำงานบนเรือประมงดีกว่าเพราะมีรายได้ที่ดีกว่า สามารถเลิกทำได้หากพบว่าได้เงินเป็นที่น่าพอใจแล้ว จากคำบอกกล่าวและคำชักชวนของชายแปลกหน้าคนที่สองดังกล่าวนี้ ทำให้นายครามตัดสินใจที่จะไปทำงานตามคำชักชวนของชายแปลกหน้าคนที่สอง โดยชายแปลกหน้าคนที่สองนั้นภายหลังทราบชื่อว่า ชื่อจริงหรือเงิน เมื่อนายครามตัดสินใจไปทำงานกับจริง ทั้งนายครามและจริงได้เดินทางไปขึ้นรถโดยสารประจำทางที่สายได้ในเวลาประมาณ 17.00 น.ของเย็นวันนั้น เพื่อเดินทางไปยังจังหวัดสงขลา โดยค่าเดินทางนี้นายครามเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเองทั้งหมดรวมทั้งค่าเดินทางของนายจริงด้วย โดยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปจังหวัดสงขลาของทั้งสองคนเป็นเงินทั้งสิ้นประมาณ 2,000 บาท

6. เส้นทางและเครือข่ายการเดินทาง

โดยนายครมเดินทางมาถึงจังหวัดสงขลาในวันรุ่งขึ้นของเช้าวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2552 เมื่อไปถึงสงขลาจะได้โทรศัพท์พูดคุยกับชายอีกคนหนึ่งเพื่อให้มารับตัวนายครมไปลงเรือชายคนดังกล่าวมีชื่อว่า ชัยรัตน์ โดยทั้งสามคนได้มีการพูดคุยเบื้องต้นเกี่ยวกับการลงเรือ โดย ชัยรัตน์บอกกับนายครมว่าจะออกเรือไป 3 เดือน แล้วจึงกลับเข้าฝั่ง โดยได้พัก 15 วัน ก่อนที่จะลงเรืออีกครั้ง รายได้ที่จะได้รับคือทำงานสามเดือนจะได้เงินหนึ่งครั้ง โดยเมื่อเข้าฝั่งก็จะมีรถตัดบัญชี โดยมีรายได้อยู่ประมาณ 30,000-40,000 บาท โดยไม่รวมกับเปอร์เซ็นต์จากการขายปลา โดยนายครมคิดว่างานที่ทำหนัก ดั่งนั้นรายได้ก็คงจะได้ตามที่พูดคุยกัน เมื่อพูดคุยกันได้สักระยะหนึ่ง ชัยรัตน์ได้นำหนังสือสัญญาออกมาให้นายครมเซ็นตีขยนิยอมว่าเต็มใจมาลงเรือ สมัครใจมาเอง โดยได้กรอกชื่อ นามสกุล ที่อยู่อย่างคร่าวๆ ซึ่งในการเซ็นตีหนังสือสัญญานี้ฉบับแรกนั้นเกิดปัญหาเพราะนายครมได้กากบาทในช่องที่เขียนว่า ได้เบิกเงินล่วงหน้าไปแล้ว โดยชัยรัตน์บอกว่าไม่ต้องกากบาทในช่องดังกล่าว จึงได้มีการฉีกหนังสือฉบับแรกทิ้งไป และมีการเซ็นตีใหม่อีกฉบับหนึ่ง และมีการถ่ายรูปนายครมติดกับหนังสือสัญญาด้วย การเขียนหนังสือสัญญานั้นได้ทำการเขียนกันตามข้างถนน หลังจากที่ได้ทำหนังสือสัญญากันเรียบร้อยแล้ว ชัยรัตน์จึงบอกกล่าวกับนายครมว่าเรือจะออกในเวลา 11.00 น. ซึ่งตอนนั้นเป็นเวลา 10.00 น. ชัยรัตน์และเจ้จิงพานนายครมนั่งรถยนต์วนเวียนในจังหวัดสงขลาจนถึงเวลาลงเรือในเวลา 11.00 น.

เมื่อถึงเวลา 11.00 น. เป็นเวลาที่นายครมจะต้องลงเรือ ชัยรัตน์และเจ้จิงพานนายครมจึงไปยังท่าเรือจังหวัดสงขลา โดยก่อนที่นายครมจะลงเรือนั้น ชัยรัตน์ให้นายครมนั่งรออยู่ในรถกับเจ้ โดยที่ชัยรัตน์ได้ลงไปคุยกับได้กั้งเรือ เมื่อพูดคุยกันเรียบร้อยแล้ว ชัยรัตน์จึงโทรศัพท์มาหาเจ้ โดยให้เจ้บอกกับนายครมว่าให้ลงจากรถเพื่อไปยังเรือเพียงคนเดียว เมื่อนายครมไปถึงตัวชัยรัตน์แล้ว ชัยรัตน์ก็ได้กำชับกับนายครมว่า ถ้าหากมีใครมาถามว่ามายังไงก็ให้ตอบว่ามาคนเดียว มาสมัครงานคนเดียวไม่ได้มีใครพา มา หลังจากนั้นชัยรัตน์บอกให้นายครมลงไปนั่งรออยู่บนเรือ โดยเรือที่เขาไปลงนั้นเป็นเรือทัวร์ชื่อสงขลามารีน โดยเรือลำดังกล่าวเป็นเรือที่จะพานายครมไปทำงานยังเรือลากปลาชื่อ ล.ลิมตระกูล 8 ซึ่งในขณะนั้นบนเรือทัวร์ลำดังกล่าวได้ทำพิธีไหว้แม่ย่านางและนายครมเองก็ได้ทำพิธีไหว้แม่ย่านางด้วยเช่นกัน โดยเรือทัวร์ที่นายครมนั่งไปนั้นจะไปทำการรับปลาที่จับได้ในน่านน้ำจังหวัดสงขลาจากเรือลากปลา นายครมอยู่บนเรือทัวร์เพื่อรอเวลาที่จะออกเดินทาง จนกระทั่งได้มีตำรวจนำจังหวัดสงขลาเข้ามาทำการตรวจสอบในบริเวณท่าเรือดังกล่าว

7. การหลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

นายครามนั้นโชคดีมากที่เรือยังไม่ได้เล่นออกสู่ท้องทะเล เนื่องจากในระหว่างที่นายครามนั่งรออยู่บนเรือเพื่อรอเวลาในการเดินทางตำรวจน้ำจังหวัดสงขลาสองคน คือดาบประยูร และคู่หูได้เข้ามาทำการตรวจสอบบริเวณท่าเรือและได้เดินตรวจรอบๆบริเวณนั้น โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามายังเรือที่นายครามนั่งรออยู่ เพื่อทำการสอบถาม โดยข้างๆนายครามนั้นชัยรัตน์ได้นั่งประกบอยู่โดยชัยรัตน์กำชับกับนายครามว่า หากเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาสอบถาม ให้ตอบไปว่ามาคนเดียว หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจน้ำได้เรียกให้นายครามลงมาจากเรือเพื่อพูดคุย โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจน้ำสอบถามกับนายครามว่า เคยมาทำงานเป็นลูกเรือมาก่อนหรือไม่ และเจ้าหน้าที่ตำรวจขอตรวจดูหนังสือสัญญา เหตุการณ์นั้นได้เข้าข้างทางนายคราม ชัยรัตน์ที่รอดูอยู่เห็นว่าเหตุการณ์คงไม่ดีแล้ว จึงได้ขับรถหนีไปพร้อมกับธง

หลังจากนั้นตำรวจน้ำทั้งสองคนก็ได้พูดคุยกับนายคราม ถึงที่มาที่ไป และได้อธิบายรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับการลงเรือเพื่อไปทำงานให้กับนายคราม โดยบอกกับนายครามว่า การลงเรือนั้นต้องมีหนังสือเดินทางที่ถูกต้อง มีหนังสือสัญญาที่ถูกต้องและจะต้องมีการจ่ายเงินล่วงหน้าให้อีกด้วย หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจน้ำทั้งสองคนก็พานายครามไปยังกองบังคับการตำรวจน้ำสงขลา เพื่อไปพบสารวัตรเพื่อทำการบันทึกสอบปากคำ สอบถามรายละเอียดต่างๆ และทำการแจ้งความ โดยสารวัตรบอกกล่าวกับนายครามว่า หากลงเรือไปแล้วไม่มีสิทธิที่จะได้กลับ เพราะส่วนใหญ่จะไปตายกลางทะเล โอกาสน้อยที่จะหนีกลับเข้าฝั่งได้

เจ้าหน้าที่ตำรวจน้ำได้ทำการสอบปากค่านายครามเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจน้ำได้พานายครามไปยังหน่วยงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสงขลา และทางหน่วยงานดังกล่าวได้ส่งตัวนายครามไปยังสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ(ชาย) จังหวัดสงขลา โดยนายครามได้พักอาศัยอยู่ที่สถานคุ้มครองฯจังหวัดสงขลาเป็นเวลา 1 เดือนกว่า โดยนายครามรอขึ้นศาลเพื่อเป็นพยาน เพราะทางเจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับตัวนายมานิตย์ได้ ชายแปลกหน้าคนแรกที่เข้ามาชักชวนนายครามให้ไปเลี้ยงเบ็ด เลี้ยงวัว ที่สุพรรณบุรี เพราะว่ามีมานิตย์ได้นำคนมาเพื่อลงเรือที่สงขลา แล้วได้บอกกล่าวมายังนายครามเพื่อที่จะให้นายครามซื้อตัวนายมานิตย์ในชั้นศาล หลังจากที่นายครามได้ขึ้นศาลเป็นพยานเป็นที่เรียบร้อยแล้ว วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ.2552 นายครามได้เข้ามาอยู่ในความคุ้มครองของสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี และในวันที่ 10 เมษายน 2552 ทางเจ้าหน้าที่สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี ได้

จัดหางานให้กับนายครามโดยเป็นเจ้าของที่รักษาความปลอดภัยที่บริษัทแห่งหนึ่งใน กรุงเทพมหานคร

8. การรับรู้เกี่ยวสิทธิและกฎหมาย

ในวันที่ทำการสัมภาษณ์ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2553 เมื่อสอบถามถึงคดีความของ นายครามจากตัวของเขาพบว่า เขาได้ขึ้นศาลไปแล้ว 1 ครั้ง โดยตรงหรือเจนนั่น ได้รับโทษโดยการติดคุกใน ข้อหาการกระทำความผิดในฐานค้ำมนุษย์ ศาลตัดสินให้ขังติดคุก 4 ปี ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ในมาตรา 52 ผู้ใดกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ ต้องระวางโทษ จำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสองแสนบาท ซึ่งตัวตรงหรือเจนนั่นเป็น นายหน้าหาเหยื่อเพื่อนำบุคคลไปสู่กระบวนการค้ำมนุษย์ ส่วนชัยรัตน์นั้นตำรวจได้จับกุมตัวได้แล้ว และได้ขึ้นศาลไปแล้วหนึ่งครั้ง แต่ชัยรัตน์ให้การปฏิเสธไม่ยอมรับผิดในการกระทำของตัวเอง และ ชัยรัตน์เองก็ได้ประกันตัวออกไปเพื่อต่อสู้คดีแล้ว

นายครามได้รับเงินช่วยเหลือจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้า มนุษย์ ของสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นเงินทั้งสิ้น 13,000 บาท เบิกไปแล้ว 11,000 บาท ยังเหลือที่ยังไม่ได้เบิกอีก 2,000 บาท ส่วนความรู้เรื่องสิทธิ และกฎหมายเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์นั้นนายครามไม่มีความรู้หรือรับทราบในเรื่องดังกล่าวเลย ส่วน การได้รับความช่วยเหลือนั้น สิ่งที่นายครามได้รับคือ การช่วยเหลือในการด้านการจัดหางานให้ โดยทางเจ้าหน้าที่สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี ได้เป็นธุระในการจัด หางานให้กับนายคราม โดยเป็นงานรักษาความปลอดภัยในบริษัทแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร โดย นายครามได้ทำงานอยู่ที่นั่นประมาณ 1 ปี และเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2553 ที่ผ่านมานั้นได้เกิด เหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร นายครามได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ ดังกล่าวจึงได้ลาออกจากที่ทำงานและกลับมาอยู่ที่บ้านเกิด โดยเขามีความคิดที่ว่า จะทำงานเพื่อ เก็บเงินสักก้อนหนึ่งแล้วจึงจะเก็บเงินไปอยู่กับครอบครัว นอกจากนั้นก็ได้รับความช่วยเหลือในด้าน คดีความ ในการช่วยเหลือในการดำเนินคดีต่างๆ โดยนายครามก็มีความพอใจในเงินช่วยเหลือที่ ได้รับเพราะเงินช่วยเหลือที่ได้รับนั้นไว้เป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาขึ้นศาลหรือให้ปากคำกับทาง เจ้าหน้าที โดยปัจจุบันนี้นายครามได้กลับไปใช้ชีวิตอย่างปกติสุขที่นครราชสีมา และนายคราม เองก็อยากให้ชีวิตครอบครัวของเขากลับมามีความสุขอีกครั้ง พร้อมหน้า พ่อ แม่ ลูก

กรณีศึกษาที่ 6 นายม่วง (นามสมมติ)

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นายม่วง (นามสมมติ) อายุ 24 ปี นับถือศาสนาพุทธ ภูมิลำเนาเดิม อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร สถานภาพ ปัจจุบันนายม่วงกินอยู่กับแฟนสาวรุ่นพี่อายุประมาณ 30 ปี ย่านปิ่นเกล้า จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพราะ ครอบครัวของนายม่วงมีฐานะไม่ดีนัก ทำให้เขาไม่ได้เรียนต่อ ต้องออกมาช่วยครอบครัวทำงาน เพื่อที่บิดามารดาจะได้มีเงินส่งน้องเรียน ครอบครัวของนายม่วงประกอบด้วย บิดา มารดา นายม่วงและน้องชาย ส่วนบิดาและมารดามีอาชีพรับจ้างทำนา มีรายได้ที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับปริมาณผลผลิต และสภาพของภูมิอากาศในแต่ละฤดูกาล ซึ่งในแต่ละปีจะมีรายได้ประมาณปีละ 30,000 บาท นายม่วงช่วยบิดาและมารดา ทำนามาโดยตลอด ตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จนถึงจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่เมื่อหมดฤดูกาลทำนา นายม่วงก็จะเข้ามาทำงานก่อสร้างแถวนวนคร อโศกและสุวรรณภูมิ เพื่อนำมาเป็นรายได้เลี้ยงดูตัวเอง จะได้ไม่เป็นภาระให้กับบิดาและมารดา พอถึงฤดูกาลทำนาเขาก็จะกลับไปทำนาตามปกติ จนกระทั่งนายม่วงอายุ 18 ปี เขาได้ตัดสินใจออกจากบ้านเพื่อเข้ามาหางานทำในจังหวัดนนทบุรี โดยประกอบอาชีพค้าขายเสื้อผ้า โดยรายได้ของเขาก็จะตกอยู่ประมาณเดือนละ 6,000 บาท

2. บุคลิกภาพและอุปนิสัย

นายม่วงเป็นชายหนุ่ม รูปร่างสันทัด สูงประมาณ 160 เซนติเมตร ผิวค่อนข้างขาว ผอมหยิกศกยาวประจำ คิ้วหนา สายตาดุดัน หน้าตาดี พูดจาฉะฉาน เสียงดัง ไม่มีความประหม่าให้เห็น แต่งตัวดีสะอาดสะอ้าน จากการได้พูดคุยกันได้สักระยะหนึ่ง ผู้สัมภาษณ์พบว่า นายม่วงเป็นคนอารมณ์ร้อน โมโหง่าย เขาเล่าว่าครั้งหนึ่งตอนอายุ 18 ปีนั้น เขาได้ทะเลาะกับมารดาอย่างรุนแรง เพราะความไม่เข้าใจกัน เขาจึงตัดสินใจออกจากบ้านมาเพื่อมาหางานทำเลี้ยงตนเอง ประกอบกับเขาเป็นคนที่กล้าได้กล้าเสียกับเรื่องต่างๆที่ผ่านเข้ามา ทำให้เขาคิดตัดสินใจเรื่องๆค่อนข้างรวดเร็ว จากการสอบถามนายม่วงเขาบอกว่า ตนเป็นคนขี้โมโหแต่อย่างไรก็ตาม ถึงเขาจะเป็นคนอารมณ์ร้อน แต่การตัดสินใจต่างๆก็จะใช้เหตุผลในการคิดและตัดสินใจเสมอ

3. ความสัมพันธ์ในครอบครัว

ครอบครัวของนายม่วงประกอบด้วย บิดา มารดา นายม่วง และน้องชาย โดยที่ครอบครัวของนายม่วงมีฐานะไม่ค่อยดีนัก ทำให้เขาต้องช่วยเหลือบิดาและมารดาทำงาน ทำให้เขาจบการศึกษาเพียงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยที่บิดาและมารดาของเขามีอาชีพรับจ้างทำนา แต่ถึงอย่างไร บิดาและมารดาของนายม่วงของรักใคร่กันดี ไม่ค่อยจะทะเลาะวิวาทกัน แต่สำหรับตัวนายม่วงและน้องชายของเขานั้น สัมพันธภาพระหว่างพี่น้องไม่ค่อยจะราบรื่นนัก ซึ่งน้องชายของนายม่วงก็โตมากแล้ว อายุ 20 ปี แต่ทว่าน้องชายของเขาเป็นคนที่ไม่ค่อยที่จะช่วยเหลืองานของครอบครัว เป็นคนไม่เอาการเอางาน ทำให้นายม่วงและน้องชายเกิดปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกันอยู่เป็นประจำ มีครั้งหนึ่งเขาทะเลาะกับมารดาอย่างรุนแรงเพราะเรื่องน้องชาย ทำให้เขาตัดสินใจออกจากบ้าน ประกอบกับที่นายม่วงมีความคิดว่าจะแกล้งผิดน้องชายของเขาด้วยเพราะน้องชายของเขาเอาแต่เที่ยวเตร็ดเตร่ไม่ช่วยทำงาน โดยให้นายม่วงทำงานเพียงคนเดียว ทางด้านมารดาก็เอาใจน้องชาย ไม่ดูดำดูขาวว่าที่ไม่ยอมช่วยครอบครัวทำงาน ทำให้น้องชายได้ใจ เขาจึงตัดสินใจออกจากบ้านมาด้วยเสื้อผ้าเพียงชุดเดียวโดยมาอาศัยอยู่กับเพื่อนในจังหวัดนนทบุรี โดยตอนที่เขาหนีออกจากร้านนั้นมารดาของเขาก็ไม่รู้ว่าเขามาอยู่ที่ไหน มาทำอะไร โดยเขาติดต่อกลับมารดาอีกครั้งก็ตอนที่เขาลงเรือไปทำงานที่อินโดนีเซีย แต่ปัจจุบันนี้เขากับมารดาได้พูดคุยทำความเข้าใจกันดีแล้ว มีการพูดคุยทางโทรศัพท์กับมารดาแทบทุกวัน

4. ปัจจัยที่มีผลทำให้ตกเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์

1. ปัจจัยด้านบุคคล เนื่องจากเขาเองเป็นคนที่ค่อนข้างมูทะลุ มีความคิดเป็นของตนเองสูง ทำให้กล้าที่จะคิด กล้าที่จะเสี่ยงในการดำเนินชีวิต ประกอบกับเขาเองมีความคิดที่ว่าตนเองจะต้องเอาชนะค่าสเบปรมาทต่างๆ ต้องเอาชนะให้ได้ ทำให้เขากลายเป็นคนอารมณ์ร้อน พุดจาโผงผาง ไม่ค่อยยอมคน ซึ่งจากการพุดคยนั้น พบว่าในการที่เขาตัดสินใจไปทำงานตามคำชักชวนเพราะอยากรู้ อยากรองว่าจะเป็นอย่างไง ทั้งๆที่ในใจเขาเองก็รู้สึกแปลกๆ กับงานที่มีคนมาเสนอ แต่ยังไงก็ต้องเสี่ยงดู ไม่น่าจะเสียหาย ทำให้เขาตัดสินใจไปทำคำชักชวน

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ในขณะที่นายม่วงทำงานรับจ้างชิ้นฝักในบริเวณปากคลองตลาด ซึ่งมีรายได้ก็ไม่ค่อยมากนัก เมื่อมีชายหญิงคนหนึ่งเข้ามาชักชวนให้เขาไปเป็นช่างทำเฟอร์นิเจอร์ ตัวเขาเองนั้น เคยทำงานประเภทนี้มาก่อนและมีรายได้ที่ดี เลยคิดอยากจะลองทำลอง ซึ่งเขาคิดว่า ตัวเขาเองนั้นผ่านประสบการณ์มากหลากหลาย ไม่น่าจะมีปัญหา เอาตัวรอดได้ รวมทั้งชายหญิงคนนั้นก็ได้อายเงินล่วงหน้าให้เขาเป็นจำนวน 5,000 บาท ซึ่งทำให้ค่อนข้างเชื่อใจว่า

คงจะไม่มีปัญหาอะไร เมื่อไปถึงบ้านพักก็ขงเหยื่อ ทำให้รู้ว่าโดนหลอกมา ซึ่งเขาเองมีความคิดที่จะหนีและได้ชวนคนอื่นๆหนีด้วย แต่คนอื่นๆนั้นอยากไปทำงาน เขาจึงตัดสินใจไปด้วย เพราะว่าเขาเองก็มีประสบการณ์ทำประมงมาก่อน

5. การเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

เนื่องจากนายม่วงนั้นเคยมีประสบการณ์ในการเป็นลูกเรือประมงมาแล้วหนึ่งครั้งเมื่อประมาณปลายปี พ.ศ. 2549 แต่ทว่าในการเป็นลูกเรือประมงของเขาในครั้งนั้นเป็นการลักษณะของการสมัครใจไปทำเอง ไม่ได้โดยบังคับหรือหลอกลวงอย่างเช่นในครั้งที่สอง โดยในครั้งแรกที่ไปเป็นลูกเรือประมงนั้น เขาไปยังน่านน้ำประเทศอินโดนีเซีย สาเหตุที่เขาได้ไปทำงานนั้นครั้งนั้น เพราะเพื่อนของเขามีคนรู้มาชักชวนให้ไปทำงานบนเรือ เขาเลยอยากลองว่าเป็นอย่างไร จึงตัดสินใจจะไปลงเรือโดยไปกับเพื่อนของเขาอีกคนหนึ่ง โดยทางบริษัทจ่ายเงินล่วงหน้าให้เป็นจำนวน 15,000 บาท เพื่อซื้อข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นในการทำงาน โดยนายม่วงได้ไปลงเรือที่มหาชัย การไปของนายม่วงและเพื่อนนั้นไปในลักษณะถูกกฎหมาย มีหนังสือเดินทางกำหนดระยะเวลา 4 ปี มีหนังสือสัญญา ถ้าหากเกิดการสูญหาย ทางบ้านก็สามารถติดตามได้ ซึ่งในการเป็นลูกเรือประมงในครั้งนั้นนายม่วงได้ส่งเงินกลับไปให้ทางบ้านทุกเดือน เดือนละ 3,000 บาท โดยไม่มีลักษณะของการถูกทำร้าย การทารุณกรรมใดๆ โดยเขาไปทำงานอยู่บนเรือได้ประมาณ 1 ปีกว่า จึงตัดสินใจเลิกเพราะว่าได้เงินมาจำนวนหนึ่งแล้ว และอีกอย่างก็อยากกลับบ้านด้วยเพราะไม่ได้กลับไปบ้านเลยตั้งแต่ออกมาจากบ้านในครั้งนั้น

ในครั้งที่สองของการไปเป็นลูกเรือประมงนี้เองที่ทำให้นายม่วงตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ ซึ่งเหตุการณ์ในครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อประมาณเดือนเมษายน พ.ศ. 2551 (นายม่วงจำวันที่ไม่ได้) ซึ่งในตอนนั้นเขาได้ไปทำงานที่เข็ญฝักที่ปากคลองตลาดกับเพื่อนอีกหนึ่งคนชื่อปิ่น ซึ่งเป็นคนบ้านเดียวกัน ซึ่งรายได้ในช่วงนั้นก็ไม่มากนัก เขาเองก็มีความคิดที่จะหางานใหม่ทำ แต่ก็ยังไม่สามารถหางานใหม่ได้ ประมาณ 8 โมงเช้าของเดือนเมษายน พ.ศ. 2551 ซึ่งในระหว่างที่นายม่วงและปิ่นทำงานเข็ญฝักอยู่นั้น ได้มีชายหญิงแปลกหน้าคนหนึ่งเข้ามาพูดคุยกับนายม่วง และได้พูดชักชวนให้นายม่วงไปทำงาน โดนบอกว่ารายได้ดี และเขาก็ให้เบิกเงินก่อนล่วงหน้า 5,000 บาท และชายหญิงคู่นั้นก็ได้ให้เงินกับนายม่วงทันที โดยนายม่วงแบ่งเงินให้ปิ่นไป 2,000 บาท โดยเขาบอกกับปิ่นว่าให้เอาเงินจำนวนดังกล่าวไปให้แม่ของเขาด้วย ทำให้เขามีเงินติดตัว 3,000 บาท โดยชายหญิงแปลกหน้าคู่นั้นได้บอกกับนายม่วงว่างานที่จะให้เขาไปทำนั้น เป็นช่างทำเฟอร์นิเจอร์ แถวมหาชัย จังหวัด

สมุทรสาคร ซึ่งนายม่วงก็รู้ว่าการเป็นช่างทำเฟอร์นิเจอร์มีรายได้ที่ดี เพราะเขาเองก็เคยทำงานลักษณะนี้มาก่อน ทำให้การตัดสินใจของเขาง่ายขึ้น แต่เขาก็เะใจขึ้นมาเหมือนกันว่า ทำไมต้องไปทำแถมมหาชัย เพราะเขาเองก็รู้ว่าที่มหาชัยส่วนใหญ่แล้วก็จะป็นงานเกี่ยวกับการประมงเป็นส่วนใหญ่ แต่ในที่สุดแล้วเขาก็ตัดสินใจที่ไปตามคำชักชวนของชายหญิงแปลกหน้าคู่นั้น โดยนายม่วงได้นั่งรถแท็กซี่ไปกับชายหญิงคู่นั้นทันที

6. เส้นทางและเครือข่ายการเดินทาง

หลังจากที่นายม่วงตัดสินใจไปทำงานเป็นช่างทำเฟอร์นิเจอร์ตามคำชักชวนของชายหญิงแปลกหน้าคู่นั้น ทั้งสามคนก็ได้ขึ้นรถแท็กซี่ออกไปทันที โดยที่นายม่วงไม่ได้กลับไปเก็บเสื้อผ้าแต่ประการใด เพราะชายหญิงแปลกหน้าคู่นั้นบอกกับเขาว่าไม่ต้องกลับไปเอา ค่อยไปหาซื้อใหม่ก็ได้ ต้องรีบไปกัน เขาจึงจำเป็นต้องทำตามคำพูดของชายหญิงแปลกหน้าคู่นั้น เมื่อไปถึงมหาชัย แท็กซี่ได้ไปหยุดที่บ้านหลังหนึ่ง ซึ่งเป็นบ้านสองชั้น ชั้นบนเป็นไม้ ชั้นล่างเป็นปูน ซึ่งบ้านหลังนั้นอยู่ใกล้ๆกับโรงพยาบาลมหาชัย เมื่อนายม่วงเข้าไปในบ้านก็เห็นมีผู้ชายเดินไปเดินมาอยู่หลายคน ทำให้เขารู้ได้ทันทีว่า เขาจะต้องไปลงเรืออย่างแน่นอน ซึ่งชายหญิงแปลกหน้าที่เป็นคนพานายม่วงมานั้น เขาทั้งคู่ก็คือ เจ้าของบ้านหลังที่พานายม่วงมากักตัว โดยในบ้านหลังดังกล่าว นั้น มีชายฉกรรจ์ที่เป็นคนคุมอยู่ 4 คน มีผู้ชายคนไทยที่โดนหลอกมาสู่กระบวนการค้ามนุษย์ 14 คน ซึ่งเงินจำนวน 3,000 บาท ที่นายม่วงได้มาในตอนแรกนั้น เมื่อถึงบ้านหลังดังกล่าวเงินจำนวน 3,000 บาท ถูกเรียกกลับคืนทันที โดนในระหว่างที่นายม่วงถูกกักตัวในบ้านหลังดังกล่าว เขาก็ได้ดูทีวี และได้พูดคุยกับเหยื่อคนอื่นๆ โดยนายม่วงได้บอกกล่าวกับคนอื่นๆ ว่า “จะเอาอย่างไร จะหนีไหม ทำงานบนเรือหนักและเหนื่อยมาก” แต่เหยื่อรายหนึ่งตอบว่า “คงไม่มีอะไรมากหรอก เดียวก็ได้กลับแล้วแล้ว” โดยตัวนายม่วงเองรู้ว่าตนโดนพาไปลงเรืออย่างแน่นอน แต่เหยื่อที่มาอยู่ก่อนหน้านั้น ไม่มีใครรู้ว่าหนทางข้างหน้าจะเป็นอย่างไร นายม่วงกล่าวว่า “พวกนั้นยังไม่รู้หรอกว่า นรกบนพื้นน้ำเป็นอย่างไร” นายม่วงได้พักอยู่ที่บ้านหลังดังกล่าวเพียงหนึ่งคืน โดยการไปทำงานบนเรือในครั้ง นี้ไม่ได้มีการทำหนังสือสัญญาใดๆทั้งสิ้น ตอนเช้าของวันรุ่งขึ้นนายม่วงและเหยื่อรายอื่นๆได้นั่งรถกระบะไปที่ท่าเรือมหาชัย โดยมีคนควบคุมเป็นชายฉกรรจ์จำนวน 2 คน โดยเรือที่นายม่วงไปทำงานชื่อปราบสมุทร 15 เมื่อนายม่วงลงเรือไปแล้ว เรือลำดังกล่าวก็เดินทางออกทันทีในเวลาประมาณ 9 โมงเช้า โดยเรือได้แล่นออกสู่ท้องทะเล น่านน้ำประเทศมาเลเซีย ระยะเวลาเดินทางจากมหาชัยไปยังน่านน้ำประเทศมาเลเซีย 1 อาทิตย์ เมื่อเรือแล่นไปสู่จุดหมายปลายทางเรียบร้อยแล้ว นายม่วงก็เริ่มทำงานทันที

7. ลักษณะการทำงานและการดำเนินชีวิตขณะอยู่บนเรือประมง

เรือประมงสมุทร 15 เดินทางสู่น่านน้ำประเทศมาเลเซีย โดยใช้เวลาเดินเรือ 1 อาทิตย์ จากมหาชัยไปยังจุดหมายปลายทาง เมื่อไปถึงน่านน้ำประเทศมาเลเซีย โดยเรือลำดังกล่าวนั้นมี ลูกเรือทั้งสิ้น 13 คน เป็นคนไทย 12 คน เป็นชาวต่างด้าวสัญชาติพม่าจำนวน 1 คน เมื่อถึงจุดที่เรือออกลาก ปลา นายม่วงก็เริ่มทำงานในทันที โดยงานที่นายม่วงได้รับมอบหมายนั้นเป็นงานทุกอย่างที่เป็น งานหนัก ไม่ว่าจะเป็นการดึงอวนขึ้นมาหลังจากที่จับปลาได้ ดึงสลิง ตอก สลิง คัดปลา ถ้างานไม่ เสร็จก็จะไม่ได้นอนพักผ่อน โดยงานจะหนักมากในตอนที่ยวนลากปลาขาด แทบที่จะไม่ได้นอน เพราะมีคนขับอวนเป็นเพียง 3 คน มีนายม่วง หัวหน้าและรองหัวหน้า ส่วนคนที่เหลือก็คุยหรือไม่กินนอน หลับ การลากปลาหรือการจับปลานั้นแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 5-6 ชั่วโมง โดยลากปลาได้ 15 วัน หลังจากนั้นจะมีเรือทัวร์มาทำการรับปลาไป ส่วนเรื่องพักผ่อนนั้นน้อยมาก แทบจะได้พักเลย ต้องผู้ แดด ผู้ฝนอยู่ตลอด ตลอดระยะเวลาการทำงานนั้น นายม่วงไม่มีโอกาสได้ขึ้นฝั่งเลย เขาเห็นเกาะ อยู่ไกลๆ แต่ไม่มีความสามารถหรือโอกาสที่จะขึ้นบนฝั่งเลย ซึ่งเขาเองก็ไม่รู้ด้วยว่าตรงจุดที่เขา เรียกว่าอะไร รู้แต่เพียงว่าเป็นน่านน้ำของประเทศมาเลเซีย บนเรือนั้น นายม่วงเล่าให้ฟังว่ามีการใช้ ยาเสพติดและการดื่มสุรา ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องปกติ แต่สำหรับนายม่วงแล้วในระหว่างที่เขาทำงานบน เรือนั้น ไม่เคยใช้ยาเสพติด แต่เรื่องสุรานั้นมีบ้าง นานๆ ครั้งจะได้ดื่ม โดยเขากล่าวว่า “หากได้กิน เพียงขนมขณะอยู่บนเรือ เหมือนถูกหวยเลยก็ว่าได้” เพราะนานๆ ถึงจะได้กิน ก่อนที่ลงเรือนั้น เรื่อง ขนมหรือของหวานเขาจะกินทุกวัน นอกจากนั้น หากลูกเรือคนใดมีอาการทางเพศขึ้นมา ก็จะ ปลดปล่อยโดยการร่วมเพศกับปลากะเบน แต่เรื่องการมีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกันนั้น นายม่วง ไม่ทราบว่ามีหรือไม่

ส่วนเรื่องข้าวปลานั้นจะได้กินวันละ 2 มื้อ คือ มื้อกลางวันและมื้อเย็น บางครั้งก็เป็นมื้อ ดึก คือแทนที่จะกินเย็นก็ไปกินตอนดึกเลย ซึ่งการจะได้กินข้าวหรือไม่นั้น ต้องขึ้นอยู่กับอารมณ์ของ ได้กั๊ง ซึ่งได้กั๊งบนเรือที่นายม่วงทำงานเป็นคนใต้ ลักษณะเป็นนักเลง ดุและโหดมาก ส่วนเรื่อง ค่าจ้างในการทำงานนั้นต้องรอ 2 ปีถึงจะได้รับเงิน คือต้องรอให้เรือเข้าฝั่งที่มหาชัยก่อนถึงจะได้รับเงินค่าจ้าง โดยเป็นจำนวนเงิน 200,000 บาท โดยนายม่วงกล่าวว่า เงินจำนวนดังกล่าวนี้ไม่คุ้มกับการทำงานที่ หนัก และไม่มีเวลาที่จะได้พักผ่อน แกรมร่างกายทรุดโทรม และยังแก่เร็วขึ้นด้วย

ซึ่งนายม่วงทำงานคัดปลา ดึงอวน ดึงสลิง ตอกสลิง ได้ประมาณ 1 เดือน เขาก็เลื่อนขั้นมาเป็นคนขับเรือ ซึ่งถือว่าเป็นงานที่สบาย ส่วนได้ก่งออกค่าส่งและนอนพักผ่อนเท่านั้น ด้วยความที่นายม่วงเป็นคนขยันและเมื่อได้ก่งสั่งให้ทำอะไรเขาก็ทำทันทีไม่มีบิดพลิ้ว ทำให้เป็นที่รักใคร่ของได้ก่ง ซึ่งการทำงานของนายม่วงนั้นเป็นลักษณะของครูพักลักจำ ทำให้เขาเรียนรู้งานได้เร็ว จึงทำให้เขาสามารถทำงานทุกอย่างได้อย่างดี เวลากินข้าวนายม่วงก็ได้กินพร้อมกับได้ก่ง อาหารการกินก็จะดีกว่าพวกลูกเรือคนอื่น ทำให้เขาไม่โดนทำร้ายแต่อย่างใด แต่ในใจของเขาเองก็เคยคิดที่จะเก็บได้ก่ง (การฆ่า) เพราะคนอื่น ๆ นั้น รวมทั้งเพื่อนของเขา ชื่อโก้ ซึ่งทั้งสองคนรุ่นราวคราวเดียวกัน ทำให้สนิทสนมอย่างรวดเร็ว โดยได้ก่งทรมาณ ให้ตากแดด ตากฝน หากงานไม่เสร็จก็ไม่ได้พัก ฝนตกก็ไม่สามารถหลบฝนได้ หากงานที่ทำนั้นยังไม่เสร็จ เขาคิดว่า ได้ก่งเพียงคนเดียว แต่ลูกเรือมีตั้งหลายคน ทำไม่จะสู้ไม่ได้ แต่เขาก็ไม่ทำเพราะเขาไม่รู้ว่าจะกลับขึ้นฝั่งได้อย่างไร ไม่รู้ทิศทางที่จะขึ้นฝั่ง ในการไปถ่ายปลาแต่ละครั้ง เขาก็ไม่สามารถที่จะหนีได้ เพราะการถ่ายปลานั้นจะทำกันที่เกาะแห่งหนึ่งของประเทศมาเลเซีย โดยไม่ทราบชื่อของเกาะดังกล่าว โดยจะมีเรือทัวร์เข้ามารับปลาที่ลากมาได้อีกทอดหนึ่ง โดยไม่ได้ขึ้นไปทำเรือหรือแพปลาแต่อย่างใด โดยเขาทำงานอยู่บนเรือประมงลำดังกล่าวประมาณ 8 เดือน ซึ่งหากเปรียบเทียบกับการทำงานบนเรือประมงครั้งแรกนั้น แตกต่างกันอย่างมากมาย เพราะการลงเรือในครั้งแรกนั้นสบายกว่ามาก สามารถเบิกเงินได้ทุกเดือน และได้ส่งเงินให้แม่ทุกเดือน ในจำนวนเงินเดือนละ 3,000 บาท แต่ในครั้งที่สองของการลงเรือนั้นการทำงานหนักมากและไม่มีเวลาที่จะพักผ่อน และโหดร้ายและรุนแรงกว่ามาก

8. ลักษณะของการถูกทารุณกรรมด้านร่างกายและจิตใจ

เนื่องจากนายม่วงเป็นคนขยันและทำงานบนเรือด้วยความตั้งใจ ประกอบกับเขามีประสบการณ์ในการทำงานบนเรือประมงมาก่อน ทำให้เขาสามารถทำงานได้อย่างดี ไม่ต้องมีการสอนงานมากมายนัก ทำให้เขาสามารถปรับตัวได้ และไม่โดนหัวหน้า ได้ก่งทำงาน มีเพียงการดูตำราว่ากล่าวบ้างเป็นบางครั้งเมื่อเขาไม่สามารถทำงานได้ตั้งใจ แต่ก็เป็นส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับลูกเรือคนอื่น ๆ ที่มีการถูกทำร้ายร่างกายและลักษณะการทำงานที่หนักและมีการถูกทำร้ายทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ด้านร่างกาย พบว่า ตัวนายม่วงเองจะไม่โดนหัวหน้าหรือได้ก่งทำร้ายร่างกาย หากแต่จะมีก็เพียงการทะเลาะเบาะแว้งกับเพื่อนร่วมงานและมีการชกช้อยกันบ้างตามประสาผู้ชาย ซึ่งก็ไม่ขึ้นล้มหมอนนอนเสื่อ ก็มีฟกช้ำดำเขียวบ้างเป็นธรรมดา ซึ่งหากนายม่วงไม่สบายก็จะได้พักผ่อนและกินยา สามารถบอกได้ก่งได้ ซึ่งก็จะได้รับอนุญาตให้หยุดงานได้ แต่สำหรับคนอื่น ๆ

นั่น นายม่วงเล่าให้ฟังว่าจะโดนทำร้ายร่างกายเป็นประจำ อย่างกรณีของโก้ ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทกับ นายม่วงก็จะโดนเหล็กปาดใส่ที่ศีรษะ จนหัวร้างข้างแตก ไม่สามารถทำงานได้อยู่หลายวัน ส่วน ลูกเรือคนอื่นๆเมื่อได้กั๊งเกิดอาการไม่พอใจ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่ไม่สามารถทำงานได้ตามที่ ต้องการ ก็จะมีการทุบตี สามารถหยิบจับอะไรใกล้ตัวได้ก็จะขว้างใส่คนๆนั้นทันที หรือถ้าอยู่ใกล้ มือก็จะใช้มือตบบริเวณศีรษะบ้าง ตามใบหน้าบ้าง เป็นต้น นอกจากถูกมนุษย์ด้วยกันทำร้ายแล้ว ธรรมชาติเองก็ได้มีส่วนทำให้ลูกเรือหลายต่อหลายคนต้องทุพพิกาล อย่างกรณีเมื่อเกิดฝนตกหรือ แดดจ้าก็ไม่สามารถหยุดพักงานได้ ต้องตากแดดตากฝนจนกว่างานจะเสร็จ ก็ทำให้หลายคนตก อยู่ในสภาพที่มีความทุกข์ทรมาน

ด้านจิตใจ พบว่านายม่วง เขารู้สึกเฉยๆ ส่วนลูกเรือคนอื่นๆนั้นสภาพจิตใจแย่ มาก เนื่องจากได้กั๊งนั้นไม่ได้มีการดูตัวว่ากล่าวนายม่วงมากมาย เพราะเขาค่อนข้างรู้งานมากกว่า ลูกเรือคนอื่นๆเนื่องจากมีประสบการณ์ในการเป็นลูกเรือมาก่อน ส่วนลูกเรือคนอื่นๆนั้นเพิ่งเคยมา ทำงานบนเรือเป็นครั้งแรก ทำให้การทำงานมีการติดขัดกัน บางคนก็อาจจะทำงานบางอย่างไม่ได้ ซึ่งถ้าหากทำงานไม่ได้ตามความต้องการของได้กั๊งก็จะโดนดูตัวว่ากล่าว ทำร้ายร่างกายทันที เพราะได้กั๊งนั้นเป็นคนโหดและดุมาก การพูดจากับลูกเรือก็จะใช้คำพูดที่หยาบคายและรุนแรง นอกจากสภาพการทำงานที่หนักหนาสาหัสอยู่แล้ว เวลาพักผ่อนก็แทบจะไม่มีแถมยังต้องรองรับ อารมณ์ของได้กั๊งอีก ก็ยิ่งทำให้สภาพจิตใจแย่ ประกอบกับระยะเวลาในการห่างกับครอบครัว ค่อนข้างนาน ทำให้ยิ่งมีความทุกข์ใจมากยิ่งขึ้น นายม่วงเล่าว่า บางคนถึงขนาดกินไม่ได้ นอนไม่ หลับ ซึมเศร้าอย่างมาก แต่ก็ต้องอดทนต่อสู้กันไป เพราะไม่รู้ว่าชะตาชีวิตของตนจะเป็นอย่างไร นอกจากรอวันที่จะมีโอกาสได้กลับเข้าฝั่งเพื่อกลับไปหาครอบครัว ส่วนตัวนายม่วงเองนั้น มีความรู้สึกที่ส่งสารเพื่อน คือ โก้ มากกว่า เพราะว่าโก้จะเป็นคนโดนถูกรักษา นอกจากนั้นโก้มีโรค ประจำตัว คือโรคหอบอยู่แล้ว แถมยังต้องมาทำงานที่หนักหนาและโดนทำร้ายยิ่งทำให้โก้มีอาการ ทรุดลง ทำให้นายม่วงมีความรู้สึกเจ็บแค้นและสงสารเพื่อนของเขาและมีความคิดที่ฆ่าได้กั๊งอีก ด้วย ทำให้นายม่วงคิดหาทางช่วยเหลือเพื่อนและพาเพื่อนหนีออกจากรอบนพินน้ำ

9. การหลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

นายม่วงทำงานอยู่บนเรือประมาณ 8 เดือน โดยหน้าที่ของเขาก่อนที่จะหนีจากเรือประมง มา นั้น ทำหน้าที่ขับเรือ ซึ่งเขาเองก็ไม่ได้ทำงานที่หนักเหมือนคนอื่นๆ โดยการทำงานก็สบายกว่า การกินอยู่หลับนอนก็ดีกว่า เพราะนายม่วงเองได้ทานข้าวพร้อมกันได้กั๊งเป็นประจำ และเป็น

อาหารที่ดีกว่าลูกเรืออย่างมาก และได้กึ่งเองก็รักและเอ็นดูตัวนายม่วงพอประมาณ แต่เนื่องจากเพื่อนของเขา คือโก้ มีสภาพที่แย่มาก ไม่ไหวที่จะทำงานอีกต่อไป เขามีความรู้สึกสงสารเพื่อน เพราะมีทั้งโรคประจำตัวคือโรคหอบและยังต้องมาตากฝนตากแดดอีก เขาจึงตัดสินใจหนี โดนนายม่วงได้ชวนลูกเรือทุกคนหนีพร้อมกัน ซึ่งเขาวางแผนไว้ว่า เมื่อถ่ายปลาเที่ยวที่จะถึงเรียบร้อยแล้วก็จะหนีเลย ใครจะอยู่ก็อยู่ไป แต่ตัวเขาไม่อยู่แล้ว จะหนีแล้ว เมื่อถึงวันถ่ายปลา เขาและเพื่อนอีกสองคน จึงตัดสินใจกระโดดลงทะเลเพื่อหนีเอาชีวิตรอด เมื่อปลายเดือนธันวาคม พ.ศ. 2551 นายม่วงเป็นคนแรกที่กระโดดลงทะเล จากนั้นก็มีโก้และซอ (ชาวพม่า) ที่หนีกันพร้อมกันมา ส่วนคนที่เหลือนั้นยืนดูอยู่เฉยๆไม่ได้กระโดดตาม ก่อนหน้านั้น เกิดเหตุการณ์หนีตายเอาชีวิตรอดมาแล้วครั้งหนึ่ง เกิดขึ้นกับลูกเรือจำนวน 5 คนที่มาพร้อมกับนายม่วงได้กระโดดลงทะเล โดยทั้งหมดได้ทำงานประมาณหนึ่งอาทิตย์ ซึ่งนายม่วงเองไม่รู้ว่านี่ทั้งห้าคนเป็นตายร้ายดีอย่างไร แต่นายม่วงคิดว่าทั้ง 5 คนคงไม่รอดอย่างแน่นอน

นายม่วงได้และเพื่อนอีก 2 คน ลอยคออยู่กลางทะเลประมาณครึ่งชั่วโมง โดยมีอุปกรณ์ช่วยในการลอยตัว ซึ่งในระหว่างที่รอการช่วยเหลืออยู่นั้นคลื่นแรงมาก จนกระทั่งมีเรืออีกลำเข้ามาช่วย เป็นเรือของประเทศมาเลเซีย แต่ได้กึ่งเป็นคนไทย เลยทำให้ง่ายต่อการขอความช่วยเหลือ โดยเรือลำดังกล่าวนั้นอีก 7 วันก็จะเข้าฝั่ง โดนเมื่อถึงฝั่งแล้วได้กึ่งก็จะช่วยโดนการส่งตัวนายม่วงและเพื่อนๆ ขึ้นรถเพื่อกลับบ้าน ให้เสียงลงดู ไม่ต้องไปหาเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในระหว่างที่นายม่วงอยู่บนเรือลำดังกล่าว เขาและเพื่อนๆก็ได้ช่วยเหลือได้กึ่งทำงานเพื่อทดแทนบุญคุณที่เขาได้รับการช่วยเหลือ โดนเขาอยู่บนเรือนั้นก็ได้รับช่วยเหลือและเลี้ยงดูเป็นอย่างดี ได้กึ่งเป็นคนที่ใจดีมาก เขาเองก็มีความคิดว่าจะทำงานบนเรือลำดังกล่าว แต่ก็ได้ปรึกษากับเพื่อนอีกสองคนว่าไปเหยียบแผ่นดินไทยก่อนดีกว่า คิดถึงบ้านมากกว่า ไม่อยากทำงานแบบนี้แล้ว ซึ่งเขาและเพื่อนจึงตกลงที่จะกลับประเทศไทย ก่อนที่นายม่วงและเพื่อนๆจะกลับมา ได้ให้เงินช่วยในเรื่องค่าเดินทางคนละ 1,000 บาท โดยได้กึ่งได้พาทั้งสามคนไปส่งที่ขนส่งของประเทศมาเลเซีย โดนนายม่วงก็ไม่ทราบว่าเป็นเมืองอะไร เขาเองจำไม่ได้ และเขาเองก็ต้องระมัดระวังตัวอย่างมากในการเดินทาง เขาต้องทำตัวให้เป็นที่สนใจน้อยที่สุด ไม่อยากให้ตำรวจจับได้เพราะทั้งสามคนไม่มีหนังสือเดินทาง เป็นคนต่างด้าวผิดกฎหมาย โดนทั้งสามคนได้นั่งรถโดยสารจากประเทศมาเลเซีย ประมาณ 2 ทุ่ม มาถึงประเทศไทย 7 โมงเช้าของอีกวันหนึ่ง

โดยในการเดินทางในครั้งนี้ มีลูกน้อง จำนวน 2 คน ของได้กั้งที่ช่วยชีวิตนายม่วง และเพื่อนได้เดินทางมาด้วยเพื่อช่วยดูแลนายม่วงและเพื่อน ลูกน้องทั้งสองคนภาคีได้และกำลังจะเดินทางกลับบ้านเช่นกัน แต่แตกต่างกันตรงที่นายพล มีหนังสือเดินทางที่ถูกต้องส่วนนายม่วงและเพื่อนนั้น ไม่มีหนังสือเดินทาง ในระหว่างการเดินทางนั้น นายม่วงมีอาการตื่นเต้นตลอดเวลา “นั่งไปก็ลื้อไป” พอรถหยุดก็จะทำแก๊งทำเป็นหลับ เพราะว่าเมื่อรถหยุดตำรวจตรวจคนเข้าเมืองของประเทศมาเลเซียก็จะขึ้นมาตรวจตรา ระหว่างที่พูดคุยเรื่องดังกล่าวนี้ นายม่วงมีท่าที่ตื่นเต้นกับเหตุการณ์ในอดีตที่ผ่านมาอย่างเห็นได้ชัด ไม่ว่าจะเป็นน้ำเสียงหรือท่าทางที่แปลกไปจากเดิม มีอาการตื่นเต้นอยู่เสมอ ซึ่งในระหว่างที่เขาอยู่บนรถโดยสารนั้น ถือเป็นความโชคดีของเขามาก เพราะมีผู้หญิงอุ้มลูกมานั่งข้างๆเขา ส่วนก็มีผู้หญิงวัยชรามานั่งข้างๆ ซอมีผู้ชายแก่นั่งข้างๆ ทำให้ทั้งสามคนสามารถหลบหนีการตรวจตราของเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง โดยไม่มีปัญหาใดๆเกิดขึ้น หลังจากรถโดยสารมาถึงชายแดนไทย-มาเลเซีย โดยมีแม่น้ำสายใหญ่กั้นสองประเทศเอาไว้ จึงต้องนั่งเรือข้ามฟากมายังประเทศไทย เมื่อมาถึงแผ่นดินไทยที่จังหวัดนครราชสีมา พวกเขาได้นั่งรถไฟมายังจังหวัดยะลา แต่ตอนแรกนั้นนายม่วงและเพื่อนตั้งใจจะนั่งรถไฟมาลงที่หัวลำโพง แต่เผอิญรถไฟที่จะมากรุงเทพมหานครหมดก่อน มีแต่รถไฟท้องถิ่น จึงตัดสินใจรถไฟไปยังจังหวัดยะลา และเดินทางไปแจ้งความที่สถานีตำรวจภูธร จังหวัดยะลาในตอนค่ำ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจที่นั่นก็ให้ความช่วยเหลือนายม่วงและเพื่อนเป็นอย่างดี

หลังจากที่ทั้งสามคนได้ทานข้าวเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงทำการสอบถามประวัติ เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น แล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไปคัดสำเนาบัตรประชาชน ปรากฏว่ามีแต่ ซอ(ชาวพม่า) ที่ไม่มีหลักฐานยืนยัน หลังจากนั้นนายม่วงและโก้ได้ถูกไปยังบ้านพักเด็กยะลา ส่วนนายซอก็ถูกดำเนินคดีหลบหนีเข้าเมืองไปตามปริยาย โดยนายม่วงและโก้อยู่ที่บ้านพักเด็กและยะลาได้ 1 อาทิตย์ หลังจากนั้นจึงถูกส่งมาอยู่ในความคุ้มครองของสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี เมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2552

10. การรับรู้เกี่ยวสิทธิและกฎหมาย

ในวันที่ทำการสัมภาษณ์ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2553 นั้น คดีความของนายม่วงอยู่ในชั้นระหว่างรอการพิจารณาของศาลจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งทางศาลได้เลื่อนการพิจารณามาแล้วถึง 4 ครั้ง ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจจังหวัดสมุทรสาคร สามารถจับกุมสองสามีภรรยาที่เข้ามาชักชวนให้นายม่วงไปทำงานได้ โดยทั้งสองคนเป็นเจ้าของบ้านที่นำตัวเหยื่อไปกักขัง ซึ่งบ้านหลังดังกล่าวตั้งอยู่ใน

จังหวัดสมุทรสาคร โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจบอกกล่าวกับนายม่วงว่า สองคนนี้ได้จับกุมมาหลายต่อหลายครั้งแล้ว แต่ก็รอดทุกครั้งเพราะไม่มีใครเข้ามาแจ้งความเพื่อดำเนินคดี ไม่มีใครเข้ามาชี้ตัวผู้กระทำผิด ทำให้คนผิดลอยนวล และกลับไปก่อคดีขึ้นอีก ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับกุมผู้ต้องหาทั้งสองคนในคดีความของนายม่วงได้แล้ว แต่ผู้ต้องหาทั้งสองคนนั้นได้ยื่นประกันตัวออกไปแล้ว และไม่ยอมมาตามหมายศาล ทำให้การพิจารณาคดีนั้นต้องเลื่อนออกไป ซึ่งจากปัญหาการเลื่อนพิจารณาของศาล ทำให้นายม่วงมีความรู้สึกค่อนข้างไม่พอใจ เนื่องจากเขาต้องลงงานเพื่อเข้ามาพักที่สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี เพื่อที่จะขึ้นเบิกความต่อศาล โดยเขาจะต้องเดินทางไปพร้อมกับเจ้าหน้าที่ของสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ(ชาย)จังหวัดปทุมธานี

นายม่วงนั้นได้รับการช่วยเหลือด้านการเงิน จากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ของสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นเงินทั้งสิ้น 32,000 บาท นอกจากนี้เขายังได้รับการช่วยเหลือในด้านคดีความ ซึ่งทางเจ้าหน้าที่สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี ก็ได้ช่วยเหลือด้านดำเนินคดีเป็นอย่างดี ช่วยเหลือในการเรียกร้องสิทธิต่างๆที่พึงจะได้รับ โดยการดำเนินคดีนั้น ทั้งทางอาญาและทางแพ่งไปพร้อมกันๆ นอกจากนี้ เขายังได้รับการช่วยเหลือ ด้านการให้เงินทุนเพื่อนำไปประกอบอาชีพ ซึ่งเขาเองก็พอใจในสิ่งที่ได้รับจากการช่วยเหลือดังกล่าว โดยเขากล่าวว่า “เงินไม่ใช่เรื่องสำคัญ แต่อยากให้ผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษ เพื่อที่จะได้ไม่ทำให้คนอื่น ๆ เกิดความเดือดร้อน ทุกข์ยาก โดยจะต้องเอาจริงเอาจังกับคนที่ทำผิด” โดยเขายังแสดงความเห็นว่า ในบรรดาคนที่สูญหายไปนั้น ที่มีการนำเสนอข่าวออกมานั้น ก็น่าจะเกี่ยวกับการถูกลักพาตัวไปลงเรือ โดยครั้งที่เขาไปทำงานบนเรือที่ประเทศอินโดนีเซียเวลานั้น เขาไปเห็นสุสานคนไทยที่อินโดนีเซีย โดยเป็นภาพที่น่าสลดใจมาก มีคนเสียชีวิตเยอะมาก โดยเมื่อเสียชีวิตแล้วทางเจ้าของเรือแจ้งมาทางญาติ และได้มอบเงินให้กับญาติผู้เสียชีวิตแล้วก็จบกันไป ไม่มีการร้องเรียนเพื่อดำเนินคดีใดๆ

ในประเด็นเกี่ยวกับการค้ามนุษย์นั้น นายม่วง กล่าวว่า เขาเคยได้ยินเรื่องเกี่ยวกับการค้ามนุษย์มาบ้าง โดยส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงที่ถูกนำมาค้ามนุษย์ ส่วนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้ชายที่ถูกนำมาค้ามนุษย์นั้นเขาไม่ค่อยได้ยินหรือรับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมา เพราะจากการนำเสนอข่าวทางโทรทัศน์นั้น จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่แน่นอน ก็มีเรื่องเกี่ยวกับพม่าบ้างที่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าจับกุมในการหลบหนีเข้าประเทศ ส่วนเรื่องการรับรู้เรื่องกฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์นั้น นายม่วงไม่มีความรู้เกี่ยวกับบทบัญญัติ รวมถึงบทลงโทษใน

ส่วนที่เกี่ยวผู้กระทำผิดเลยแต่อย่างใด เพราะเขาไม่เคยรับทราบเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์เลย ส่วนเรื่องสิทธิ นายม่วงกล่าวว่า เขาจะต้องนำเอาผู้ที่ทำการค้ามนุษย์ คือสองสามีภรรยาคนนั้น เข้าคุกให้ได้ เพราะจะทำให้วงจรของกระบวนการค้ามนุษย์ลดลงบ้าง คนอื่นๆจะได้ไม่โดนหลอกอย่างเขา เนื่องจากทั้งสองสามีภรรยาคนนั้น ได้กระทำความผิดมาหลายต่อหลายครั้ง แต่ก็รอดพ้นจากกฎหมายไปได้ เพราะไม่มีใครมาแจ้งความดำเนินคดีนั่นเอง

ในปัจจุบัน นายม่วงได้ทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟในร้านหมูกระทะแห่งหนึ่ง ย่านปิ่นเกล้า โดยเขาได้ใช้ชีวิตอยู่กับแฟนสาว ซึ่งเขารักและเกรงใจแฟนสาวเป็นอย่างมาก ซึ่งทั้งสองได้เช่าห้องพักแถวๆที่ทำงานอยู่อาศัย โดยเขาได้วางแผนไว้ว่า เมื่อเขาเก็บเงินได้สักก้อนหนึ่ง เขาและแฟนสาวจะแต่งงานกัน เพื่อสร้างครอบครัวของตัวเอง ส่วนปัญหาที่เคยเกิดขึ้นระหว่างเขากับมารดา เขาและมารดากลับมาคุยเป็นปกติแล้ว โดยเขาจะโทรศัพท์คุยกับมารดาเกือบทุกวัน และเขาก็กลับไปเยี่ยมครอบครัวบ้าง นานๆครั้ง โดยปัญหาต่างๆได้รับการแก้ไขอย่างดี ทุกวันนี้เขามีความสุขมากในการดำเนินชีวิตอย่างคนธรรมดาทั่วไป

กรณีศึกษาที่ 7 นายเหลือง (นามสมมติ)

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นายเหลือง (นามสมมติ) เด็กหนุ่มวัย 17 ปี สถานภาพโสด นับถือศาสนาพุทธ ขณะนี้กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่โรงเรียนท่าสว่างวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ครอบครัวของนายเหลืองประกอบด้วย มารดา พี่สาวและนายเหลือง ภูมิลำเนาเดิมอาศัยอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยที่พักอาศัยของเขานั้นอยู่ในย่านเกษตรกรรม เนื่องจากมารดาของนายเหลืองมีอาชีพเกษตรกรรม คือ ปลูกผัก แต่ก็เพียงพอการเริ่มต้น ในวันที่สัมภาษณ์นั้นนายเหลืองกล่าวว่า ตอนนี้อยู่ที่บ้านก็ไม่ค่อยมีรายได้เท่าไร เพราะแม่ของนายเหลืองได้เลิกทำงานรับจ้างที่กรุงเทพมหานครและกลับมาทำเกษตรกรรม โดยการปลูกผัก แต่ก็เพิ่งได้ปลูกเมื่อไม่นานมานี้ ทำให้ยังมีรายได้น้อย รายได้หลักของครอบครัวก็มาจากมารดาเพียงคนเดียว มีรายได้ประมาณเดือนละ 3,000 บาท

ก่อนที่นายเหลืองจะเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์นั้น มารดาของนายเหลือง ได้เข้ามาทำงานรับจ้างที่กรุงเทพมหานคร นายเหลืองได้อาศัยอยู่กับพี่สาวที่สุรินทร์ ส่วนในช่วงการปิดภาคเรียน นายเหลืองก็จะไปรับจ้างเป็นเด็กเสิร์ฟที่ร้านอาหารแห่งหนึ่งใกล้กับบ้านของเขา โดย

ทำงานวันละ 5 ชั่วโมง ได้รายได้ประมาณเดือนละ 4,500 บาท ซึ่งก็เป็นเงินที่นำมาใช้จ่ายได้พอสมควร แต่เขาก็ยังมีการขอเงินจากมารดาอยู่ โดยในขณะนั้น นายเหลือนั้นกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2. บุคลิกภาพและอุปนิสัย

นายเหลือนั้นเป็นเด็กหนุ่มที่มีรูปร่างเล็ก ผอม สูงประมาณ 155 เซนติเมตร ผิวคล้ำ ค่อนข้างดำ ผมสั้น คิ้วบาง หากเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กหนุ่มวัยเดียวกันนั้นถือว่านายเหลือนั้นแตกต่างจากคนอื่น ๆ เพราะรูปร่างของเขาค่อนข้างเล็กมาก และคล้ายกับเด็กที่ขาดสารอาหาร จากการสังเกตและการพูดคุยกับนายเหลือนั้น พบว่า เขามีความมั่นใจในการตอบคำถามพอสมควร แต่จะตอบคำถามท่าทีที่เฉยๆ ไม่ค่อยมั่นใจในตัวเอง บ้างครั้งก็อารมณ์ขุ่นบ้าง ซึ่งจากการสอบถามนายเหลือนั้น เขากล่าวว่า ตัวเขาเองเป็นคนที่ชอบช่วยเหลือผู้อื่น เป็นคนมีน้ำใจสนิทกับคนอื่นได้ง่าย ส่วนเรื่องการทะเลาะวิวาทนั้นก็มีอยู่บ้าง เป็นเรื่องการทะเลาะระหว่างหมู่บ้าน 2 หมู่บ้านไม่ถูกกัน ถ้าใครเจอคนต่างถิ่นเข้ามาเหยียบในถิ่นของตนก็จะไปทำร้าย มีการตีกัน ซึ่งถือว่าเป็นค่านิยมที่ผิดของคนในชุมชน โดยเมื่อปี 2552 นายเหลือนั้นได้ทดลองสูบบุหรี่และดื่มเหล้า ซึ่งเขาเองบอกว่าเขาทดลองเองไม่ได้มีใครมาชักชวนแต่อย่างใด เนื่องจากเขาอยู่ว่างๆ ไม่ได้ทำอะไรและประกอบกับความรู้สึกที่หัวเหววในขณะนั้น ทำให้เขาสูบบุหรี่และดื่มเหล้า

3. ความสัมพันธ์ในครอบครัว

ครอบครัวของนายเหลือนั้นถือว่ามีฐานะค่อนข้างยากจน ครอบครัวของเขาประกอบด้วย มารดา พี่สาวและนายเหลือนั้น ส่วนบิดาของเขานั้นได้หย่าร้างกับมารดาตั้งแต่นายเหลือนั้นอายุ 6 ปี และบิดาของเขาได้ย้ายไปอยู่ที่จังหวัดสกลนคร ซึ่งตั้งแต่บิดามารดาแยกทางกันนั้น นายเหลือนั้นไม่เคยเจอบิดาอีกเลย ซึ่งเมื่อเขาพูดถึงบิดานั้น น้ำเสียงของนายเหลือนั้นเบาเสียง เขาไม่มีความผูกพันกับบิดาและเขามีความรู้สึกเฉยๆกับบิดา ต่างกับมารดาซึ่งเขารักและมีความผูกพัน นายเหลือนั้นจึงอาศัยอยู่กับมารดาและพี่สาวมาตั้งแต่นั้นมา แต่ถึงอย่างไรก็ตามนายเหลือนั้นคิดว่าตนเองไม่ได้เป็นเด็กที่มีปัญหา แม้ว่าบิดามารดาจะไม่ได้อยู่พร้อมหน้ากัน เนื่องจากทุกคนในครอบครัวมีความรักและความสามัคคีกันเป็นอย่างดี ไม่มีเหตุการณ์ทะเลาะรุนแรง โดยมารดาได้ส่งเสียให้นายเหลือนั้นได้ศึกษาเล่าเรียนเป็นอย่างดี กับพี่สาวก็มีความรักใคร่กัน ไม่มีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกัน แต่ก็มีบ้างครั้งที่นายเหลือนั้นมีความรู้สึกหงุดหงิดและหัวเหวว เพราะในบ้านนั้นมีเขาที่เป็นผู้ชายคนเดียว ทำให้บางอย่างก็ไม่สามารถปรึกษาบิดาและพี่สาวได้ ทำให้เขาหันไปลองสูบบุหรี่และดื่มเหล้า ซึ่งมารดาของนายเหลือนั้นก็รับทราบเรื่องดังกล่าว และมารดาของเขาก็บอกให้เลิกบุหรี่และเหล้า เขาก็ได้สัญญากับมารดาว่าเขาจะเลิกให้ได้

4. ปัจจัยที่มีผลทำให้ตกเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์

1. ปัจจัยด้านบุคคล เนื่องจากตัวของนายเหลียงนั้น โดนมอมยา หลังจากที่นายเหลียงได้เดินทางมาถึงสถานีรถไฟหัวลำโพง ท่าทางงอแง เพราะไม่รู้ว่าจะไปไหนต่อ ทำให้เป็นโอกาสของมิจฉาชีพที่จะเข้ามาหลอกลวง โดยมีชายแปลกหน้าคนหนึ่งเขามาชักชวนให้เขาไปทำงานด้วย แต่นายเหลียงไม่ยอมไป เลยหาวิธีการปฏิเสธทุกทาง แต่ชายคนนั้นก็ยังไม่ลดความพยายามในการเกลี้ยกล่อมเขาต่อไป ทำยที่สุดชายคนนั้นได้ยื่นนุหรีให้เขาดู เขาจึงรับมาและดู เพราะไม่คิดว่าในนุหรีจะมียานอนหลับผสมอยู่ด้วย เมื่อนายเหลียงดูนุหรีก็เขามืออาการมึนๆ สลึมสลือ หลังจากนั้นเขาก็โดนบังคับให้ขึ้นรถไปทันที ซึ่งกรณีนายเหลียง แม้ว่าเขาจะมีไหวพริบในการปฏิเสธคำชักชวนของชายคนนั้นมากแค่ไหน แต่เมื่อเขานั้นเป็นคนที่ไม่สู้บุนุหรีมาก่อน ทำให้หลงกลมิจฉาชีพได้อย่างง่ายดาย

2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม นั่นก็คือ การเข้าไปอยู่ในสถานที่ที่มีความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์นั่นก็คือ สถานีรถไฟหัวลำโพง ซึ่งบริเวณสถานีรถไฟหัวลำโพงมีประชาชนสัญจรผ่านไปมาเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นศูนย์รวมของระบบคมนาคมที่มีราคาประหยัด ดังนั้นจึงเป็นที่นิยมของประชาชนที่เดินทางมาจากต่างจังหวัด จึงมีขบวนการค้ำมนุษย์แอบแฝงอยู่ในบริเวณดังกล่าวเพื่อคอยหลอกลวงบุคคลที่เดินทางมาจากต่างจังหวัด และบังคับให้ทำงานบนเรือประมง ดังนั้น บริเวณสถานีรถไฟหัวลำโพงจึงเป็นจุดเสี่ยงที่ผู้ชายจะตกเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์

5. การเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อการค้ำมนุษย์

เช้าของวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2553 เวลาประมาณ 7 โมงเช้า นายเหลียงได้เดินทางมาถึงกรุงเทพมหานครเพื่อไปพบกับมารดา เนื่องจากในขณะนั้นมารดาของนายเหลียงได้เข้ามารับจ้างทำงานในกรุงเทพมหานคร เพราะเป็นช่วงที่ไม่ได้ทำนา และเป็นช่วงการปิดภาคเรียนของนายเหลียงด้วย เขาเลยเดินทางมาหามารดาโดยเดินทางด้วยรถไฟจากสุรินทร์และมาสิ้นสุดที่สถานีรถไฟหัวลำโพง และเขาเองก็ต้องการที่หางานทำในระหว่างปิดภาคเรียน เพื่อนำมาเป็นทุนการศึกษา เมื่อมาถึงหัวลำโพงเขาเองก็ยังมีงมงายว่าจะไปอย่างไรต่อ ซึ่งในขณะที่เขากำลังยืนอยู่นั้นก็มีชายฉกรรจ์คนหนึ่ง อายุประมาณ 25-30 ปี การแต่งกายธรรมดา ใส่เสื้อยืด กางเกงยีน เขามาชักชวนพูดคุยกับนายเหลียงเพื่อจะพาไปทำงาน แต่เขาเองก็ปฏิเสธ อ้างเหตุผลต่างๆว่าเขาไม่ต้องการไปทำงาน ที่มากรุงเทพฯก็เพื่อเดินทางมาหามารดา แต่ชายฉกรรจ์คนดังกล่าวก็ยังพยายามชักชวนนายเหลียงต่อไป ทำให้เขาเองก็เริ่มใจอ่อน จึงพยายามขอดูบัตรประชาชนจากชายฉกรรจ์คนดังกล่าว แต่ก็ได้รับการบ่ายเบี่ยงไม่

ยอมให้เขาดู โดยกล่าวว่า “จะดูไปทำไมมากมาย” ซึ่งนายเหลืองเองมีความคิดที่ว่า หากเขาไม่ไว้วางใจใครก็จะขอดูบัตรประชาชนไว้ หากเกิดปัญหาอะไรขึ้นมาก็สามารถติดตามตัวได้ แต่เขาไม่ได้ดูบัตรประชาชนจากชายฉกรรจ์คนดังกล่าว แต่ชายคนดังกล่าวบอกกับนายเหลืองว่าเขาชื่อ สมศักดิ์ แต่ไม่ให้ดูบัตรประชาชนตามที่นายเหลืองร้องขอ เมื่อสมศักดิ์ได้พูดคุยกับนายเหลืองได้สักพักหนึ่ง สมศักดิ์คิดว่าคงหลอกนายเหลืองไม่สำเร็จ เขาก็เลยเปลี่ยนวิธีการโดยการยื่นบุหรี่ปั๊มนายเหลืองสูบ ซึ่งนายเหลืองเองก็รับบุหรี่ปั๊มแล้วก็สูบทันที เพราะตัวเขานั้นสูบบุหรี่มาก่อนหน้านี้แล้ว ทำให้เมื่อมีคนมายื่นบุหรี่ปั๊มให้เขาก็กินโดยทันที โดยเขาไม่รู้เลยว่า ในบุหรี่ปั๊มนั้นมีการใส่ยาเพื่อทำการมอมยาให้นายเหลืองรู้สึกมึน หลังจากที่เขาสูดบุหรี่ปั๊ม ก็เกิดอาการทันที นายเหลืองสูบบุหรี่ปั๊มเข้าไปก็รู้สึกมึนๆ ปวดศีรษะ คิดอะไรไม่ออก โดยสมศักดิ์ก็พูดคุยกับนายเหลืองไปเรื่อยๆ เป็นการพูดชักจูงใจไปเรื่อยๆ ยาก็เริ่มออกฤทธิ์มากขึ้น แต่ตัวนายเหลืองก็ไม่ได้พูดตอบโต้อะไรกับสมศักดิ์

สมศักดิ์ได้พูดคุยกับนายเหลืองไปเรื่อยๆ และในขณะเดียวกัน บริเวณดังกล่าวก็เริ่มพลอดคนแล้ว เพราะผู้คนในบริเวณหัวลำโพงเริ่มทยอยออกไป ก็มีผู้ชายฉกรรจ์อีกสองคนเข้ามาร่วมสมทบ โดยนายเหลืองไม่ทราบชื่อชายสองคนนี้ ทั้งสามจึงได้บังคับให้นายเหลืองไปกับพวกเขา โดยเรียกรถแท็กซี่มา และได้โยนตัวนายเหลืองเข้าไปในรถทันที และรถแท็กซี่ก็ออกเดินทางไปยังจุดหมายทันที โดยนายเหลืองกล่าวว่า รถแท็กซี่คันดังกล่าวนั้นอยู่ร่วมในกระบวนการค้ามนุษย์ด้วยกัน โดยที่นายเหลืองเองก็รู้ว่าทั้งสามคนจะพาเขาที่ใด แต่สิ่งที่นายเหลืองรับรู้ได้ก็คือ เขารู้ว่าตนเองโดนหลอกมาอย่างแน่นอน

6. เส้นทางและเครือข่ายการเดินทาง

หลังจากที่นายเหลืองถูกบังคับให้ขึ้นไปในรถแท็กซี่ นายเหลืองก็ได้นั่งรถไปพร้อมกับสมศักดิ์ รถแท็กซี่คันดังกล่าวได้เดินทางเพื่อมุ่งหน้าไปสู่มหาชัย (สมุทรสาคร) เมื่อไปถึงมหาชัยแล้ว รถแท็กซี่ก็พานายเหลืองไปยังบ้านหลังหนึ่งตั้งอยู่ที่หมู่บ้านศิริรัตน์ ซอย 8 ซึ่งระยะการเดินทางนั้น นายเหลืองเริ่มมีอาการดีขึ้น เขาจึงสังเกตจุดต่างๆตลอดระยะเวลาการเดินทาง ทำให้เขาสามารถจดจำรายละเอียดต่างๆได้ค่อนข้างแม่นยำ และเขารู้ว่าตนถูกพามายังมหาชัย แต่เขาก็ไม่รู้ว่าคนเหล่านั้นจะพามาทำอะไรที่มหาชัย หลังจากนั้นสมศักดิ์ก็พานายเหลืองไปเจอกับนายหน้าอีกคนหนึ่งที่บ้านดังกล่าวในหมู่บ้านศิริรัตน์ โดยนายหน้าคนดังกล่าวได้พูดคุยโทรศัพท์เพื่อติดต่อหัวหน้าอีกคน โฉนนัดหมายกันที่หน้าปากซอยหมู่บ้าน โฉนนายหน้าคนดังกล่าวเริ่มทำการข่มขู่ บังคับนายเหลืองทันที เป็นลักษณะการข่มขู่ โฉนมีอาวุธปืนใช้การข่มขู่โดยการเปิดเล็งให้ดูอาวุธปืนที่พกไว้ โฉน

นายหน้าคน กล่าวกับนายเหลืองว่า “จะไปตีๆ หรือจะนอนอยู่ตรงนี้” หลังจากนั้น นายเหลืองก็นั่งรถกระบะ ทะเบียน บจ 8283 สุรินทร์ ไป เพราะนายเหลืองคิดว่า ควรจะเล่นไปตามเกมส์ก่อน เพื่อเอาชีวิตให้รอดนั่นเอง เมื่อไปถึงปากซอยหน้าหมู่บ้านก็ได้มีการนัดแนะพูดคุยรายละเอียดต่างๆเป็นที่เรียบร้อย แล้ว และพานายเหลืองเดินทางต่อไป

นายเหลืองได้นั่งรถกระบะไปกับนายหน้าคนดังกล่าวเพื่อไปยังบ้านพักอีกหลังหนึ่ง ซึ่งอยู่หลังวัดโกรกกราก โดยเป็นลักษณะห้องแถว 2 ชั้น บริเวณบ้านหลังกล่าวมีคลอง และเต็มไปด้วยขยะ โดยห้องแถวนั้นตัดเข้ามาในซอยที่เป็นป่ารกทึบ โดยในซอยนั้นมีแค่ห้องแถวหลังดังกล่าวและบ้านอีกหลังหนึ่งเท่านั้น โดยนายเหลืองไปถึงห้องพักในตอนเย็นใกล้ค่ำแล้ว โดยผู้คนที่เช่าห้องแถวดังกล่าวได้เข้าห้องพักผ่อนกันหมดแล้ว ส่วนตัวนายเหลืองเองก็ถูกนำตัวไปยังอีกห้องหนึ่ง โดยมีคนรออยู่ในห้องแล้ว 2 คน ชื่อโบ้และโย โดยเมื่อเข้าไปในห้องนั้นทั้งสองคนก็สอบถามนายเหลือง แต่เขาก็ไม่ได้ตอบคำถามใดๆกับทั้งสองคน ทั้งสองคนได้นอนคุ่มนายเหลืองทั้งคืน นอกจากนั้นด้านนอกยังมีคนคอยคุ่มอีก 4 คนซึ่งได้นั่งตีมเหล้ากันอยู่ โดยนายหน้าคนดังกล่าวนายเหลืองมาทราบชื่อในภายหลัง ซึ่งมีชื่อว่า สายัณห์ โดยนายเหลืองได้รับประทานอาหาร 2 มื้อ คือ มื้อค่ำและมื้อเช้า เนื่องจากเขาถูกกักขังที่ห้องพักดังกล่าวเพียง 1 คืนเท่านั้น โดยเขาคิดว่า หากเขาต่อต้านไม่ยอมทำตามคำสั่งของคนเหล่านั้นก็จะไม่เกิดประโยชน์ เพราะพวกเขาถือไฟเหนือกว่าตน และนายเหลืองก็รู้ว่าเขาเองจะพาไปทำงานเป็นลูกเรือประมงทะเลในค่ำของวันนั้น จากการบอกกล่าวของโบ้และโยนั่นเอง โดยก่อนที่นายเหลืองส่งตัวต่อยังปลายทาง เขาถูกสายัณห์บังคับให้เซ็นชื่อในหนังสือฉบับหนึ่งเพื่อให้เขายอมรับว่าจะไปทำงานบนเรือ โดยเป็นลักษณะว่ามาเองโดยสมัครใจ โดยที่เขาได้อ่านรายละเอียด แต่เขาไม่ยอมรับในหนังสือดังกล่าว เพราะเขาไม่ต้องการที่จะไปลงเรือ แต่เขาก็ต้องยินยอมเซ็นชื่อ เพราะถูกบังคับ ไม่อย่างนั้นเขาอาจจะไม่มีชีวิตรอดก็ได้ เพราะสายัณห์เองก็ขมขู่โดยมีอาวุธปืนด้วย เขาจึงต้องจำยอมเซ็นชื่อไปโดยปริยาย ส่วนเรื่องเงินค่าตอบแทนนั้นเขาเองก็ไม่ทราบรายละเอียดดังกล่าว

เมื่อถึงเช้าวันรุ่งขึ้นของวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2553 นายเหลืองได้นั่งรถกระบะคันเดิม เดินทางจากมหาชัยเพื่อไปยังสะพานปลาอ่าวน้อยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีสายัณห์เป็นคนคอยคุ่มนายเหลืองเพียงคนเดียว โดยมีอาวุธปืนพกติดตัวไปด้วย เมื่อนายเหลืองเดินทางไปถึงสะพานอ่าวน้อย เขาก็ถูกส่งขึ้นเรือไปทันที เพราะสายัณห์ได้ทำการนัดแนะกับปลายทางที่จะส่งตัวนายเหลืองเป็นที่เรียบร้อยแล้ว นายเหลืองได้นั่งเรือทัวร์ที่จอดรออยู่ที่บริเวณสะพานปลา โดยนาย

เหลืองนั่งเรือทัวร์เดินทางต่อไปยังเรือลากปลา โดยเรือลากปลาที่นายเหลืองต้องไปทำงานนั้น มีชื่อ อ.อุดมโชคชัย 2 โดยนายเหลืองได้สังเกตเห็นเรือที่ได้เขียนไว้ข้างลำเรือ โดยเรือลากปลาลำดังกล่าว ได้ทำการลากปลาในบริเวณน่านน้ำกลางอ่าวไทย ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง เมื่อนายเหลืองเดินทางไปถึงเรือลากปลา ก็พบว่าเรือลำดังกล่าวได้จอดลากปลาอยู่แล้ว โดยในเรือ อ.อุดมโชคชัย 2 นั้นมีแรงงานที่เป็นคนไทย 8 คน คนพม่า 3 คน โดยลักษณะเป็นเรือขนาดใหญ่ โดยได้ก้งของเรือลำดังกล่าวเป็นคนได้ เมื่อนายเหลืองลงเรือลากปลาก็เริ่มทำงานทันทีโดยไม่ได้พักผ่อน ทั้งๆที่เขามีอาการเมาเรือ แต่ก็ไม่สามารถขจัดคำสั่งได้เพราะกลัวอันตรายต่อชีวิต

7. ลักษณะการทำงานและการดำเนินชีวิตขณะอยู่บนเรือประมง

เมื่อนายเหลืองได้ลงเรือลากปลา อ.อุดมโชคชัย 2 เขาก็เริ่มทำงานในทันที โดยทั้งที่เขาเมาเรือ และไม่ได้รับประทานอาหารกลางวัน เพราะเขาเมาเรือมากไม่สามารถทานอะไรได้เลย โดยเขากินแต่น้ำทะเล เพราะในระหว่างนั่งเรือทัวร์ไปนั้น น้ำแข็งบนเรือได้ผสมกับน้ำทะเล น้ำจืดก็กลายเป็นน้ำเค็มไปโดยปริยาย ซึ่งในรอบๆบริเวณอ่าวไทยนั้น มีเรืออยู่เพียงแค่ 3 ลำ ซึ่งเป็นเรือของบริษัท อ.อุดมโชคชัยทั้งสิ้น โดยหน้าที่ของนายเหลืองที่ต้องทำคือ งานทุกอย่างที่เป็นหน้าที่ของลูกเรือประมง ทั้งกู้ฉนวน ปล่อยฉนวน จากนั้นก็เป็นการคัดปลาแยกปลา ยกฉนวน การปล่อย และการดึงแผ่นตะเฒ่า ซึ่งวิธีการทำการประมงด้วยฉนวนลากแผ่นตะเฒ่า วิธีการปล่อยฉนวนประเภทนี้คือ ให้เรือเดินหน้าช้าๆ ส่วนที่เป็นก้นฉนวนจะถูกปล่อยลงน้ำก่อนตามด้วยส่วนต่างๆของตัวฉนวน และตามด้วยแผ่นตะเฒ่าและสายลาก ตามลำดับ ส่วนวิธีกู้ฉนวน เริ่มจากขวานสายลากขึ้นมาก่อนตามด้วยแผ่นตะเฒ่าและเก็บแผ่นตะเฒ่าไว้ท้ายเรือ จากนั้นกู้ฉนวนต่อจนกระทั่งสามารถนำก้นฉนวนขึ้นมาบนเรือได้ เทสตร์น้ำออกทางปลายสุดก้นฉนวนแล้วเตรียมฉนวนเพื่อทำการลากใหม่ต่อไป การทำงานของนายเหลืองนั้นจะต้องทำทั้งกลางวันและกลางคืน โดยงานจะสลับกันไปเรื่อยๆ โดยเมื่อถึงฉนวนลงไป ก็ใช้เวลาชั่วโมงก็ดึงขึ้นมา แล้วจึงทำการเทสตร์น้ำออกมา หลังจากนั้นก็ทิ้งฉนวนลงไปอีก ในระหว่างรอกู้ฉนวน ก็จะทำการคัดปลา แยกปลาที่ได้มาก่อนหน้าที่ โดยเวลาพักผ่อนแทบจะไม่มีเพราะลักษณะงานจะสลับกันไปเรื่อยๆ โดยเวลาพักผ่อนนั้นประมาณ 4 ชั่วโมง เพราะเขาทำงานตั้งแต่ 8 โมงเช้า และไปจนถึงตี 4 และนอนพักผ่อนจนถึง 8 โมงเช้าและตื่นขึ้นมาทำงานอีก ซึ่งนายเหลืองก็ทำงานในลักษณะดังกล่าวในทุกๆวัน โดยที่เขาทำงานอยู่บนเรือเพียงแค่ 6 วัน เพราะเขาสามารถหลุดพ้นจากวงจรค้ำมนุษย์ได้ ในระหว่างการทำงานบนเรือประมงนั้น นายเหลืองไม่ได้ใช้สิ่งเสพติดใดๆ ไม่ว่าจะเป็นยาบ้า สุรา และบุหรี่ ทั้งที่ก่อนหน้าที่เขาจะสูบบุหรี่และมีการดื่มสุราก็มีอยู่บ้าง

ส่วนการดำเนินชีวิตบนเรือนั้น นายเหลืองกล่าวว่า แม่เขาจะอยู่ในบนเรือนั้นเพียงระยะเวลาสั้น แต่ความรู้สึกของเขาเหมือนอยู่เป็นปีๆ เพราะงานที่เขานั้นหนักมาก และการใช้ชีวิตก็คืองาน ไม่ได้ไปไหนเลย กินนอนอยู่บนเรือตลอดเวลา การใช้ชีวิตก็เป็นลักษณะทำงาน ทานข้าว อาบน้ำ เข้านอน แล้วตื่นมาทำงาน ซึ่งเป็นวงจรแบบนี้ทุกๆ วัน ส่วนห้องพักหรือห้องนอนของเรือลำดังกล่าวเป็นห้องพักรวมขนาดคูณได้ประมาณ 10 คน ซึ่งนายเหลืองเองก็ได้นอนร่วมกับลูกเรือคนอื่นๆ ส่วนเรื่องอาหารการกินนั้น เขาทานข้าวทุกมื้อที่ทำงาน คือ ทำงานเสร็จแล้วทานข้าว แต่สามวันแรกเขาไม่สามารถทานข้าวได้ เพราะเมาคลื่นอย่างมาก ซึ่งเขาารู้ได้ทันทีว่าตนเองนั้นชুবผอมลง เพราะ พักผ่อนน้อย งานหนัก แถมด้วยอาการเมาเรือ แม้ว่าเขาจะสามารถปรับตัวได้บ้างแล้วแต่ก็ยังมีอาการอยู่บ้าง ซึ่งเขาเองต้องอดทนทำงาน และต้องทำงานให้เป็นเร็วที่สุดเพราะไม่อย่างนั้นก็จะถูกทำร้ายอีก

8. ลักษณะของการถูกทารุณกรรมด้านร่างกายและจิตใจ

แม้ว่านายเหลืองจะทำงานบนเรือประมงแค่ระยะเวลาเพียง 6 วันเท่านั้นแต่ในระยะเวลาดังกล่าวเขาเองก็ถูกทำร้ายทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ด้านร่างกาย นายเหลืองได้ทำงานวันแรกก็ถูกทำร้ายร่างกายทันที โดนการถูกตีที่บริเวณศีรษะ ซึ่งคนที่ตีเขาก็คือหัวหน้าคนงาน สาเหตุมาจากการที่เขานั้นทำงานไม่เป็นไป ไม่ทันใจหัวหน้าคนงาน โดยนายเหลืองถูกตีด้วยกระชังใส่ปลา ซึ่งเป็นพลาสติก ยาวประมาณ 1 ฟุต ครึ่ง กว้างประมาณ 1 ฟุต ซึ่งหัวหน้าคนงานยกกระชังปลาดังกล่าวฟาดที่ศีรษะของนายเหลือง แต่เขาไม่ได้รับบาดเจ็บจนขั้นเลือดตกยางออก แค่รู้สึกมีน้มนๆ นายเหลืองกล่าวติดตลกว่า “ตั้งแต่ถูกตีวันนี้รู้สึกว่ามีลมแรงมากขึ้น” ทำให้สามวันต่อมานายเหลืองสามารถทำงานได้อย่างคล่องแคล่วขึ้น

ด้านจิตใจ นายเหลืองทำงานบนเรือเข้าวันที่สาม เขาก็เกิดอาการป่วยขึ้นมา แต่เพียงแค่วันเดียวเขาก็หายป่วยอย่างกะทันหัน เหตุผลเพราะว่าหัวหน้าคนงานคนเดิม เข้ามาทำการข่มขู่เขาว่าหากไม่ยอมหายป่วยจะโยนทิ้งทะเล เมื่อนายเหลืองได้ยินอย่างนั้น เขาก็เกิดอาการกลัว จึงหายป่วยทันที นอกจากนั้นเขายังมีความรู้สึกอยากจะเป็นอิสระ อยากที่จะเข้าฝั่ง เพราะในระยะเวลา 6 วันนั้น เขาไม่ได้เข้าฝั่งเลย และอาการเมาเรือของเขาก็มียังมีอยู่ ซึ่งหากเขาสามารถเข้าฝั่งได้เขาก็จะหาวิธีการเพื่อที่จะหลบหนีออกไป แต่เมื่อถามว่าเขามีความรู้สึกอยากที่จะกลับหรือไม่ เขาก็ตอบเพียงว่าอยากเข้าฝั่งอย่างเดียว ซึ่งน้ำเสียงของเขานั้นค่อยข้างจะเศร้าลงกว่าเดิมจากที่เคยพูดคุยอย่างสนุกสนาน

9. การหลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

เนื่องจากนายเหลืองเองกำลังอยู่ในระหว่างการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทำให้เขามีเวลาว่างมาก ทัศนคติค่อนข้างดี ประกอบกับบนเรือประมงลำดังกล่าวนั้นมีการเปิดโทรทัศน์ทิ้งไว้อยู่ตลอดเวลา เมื่อนายเหลืองเดินผ่านห้องที่เปิดโทรทัศน์ไว้ก็ได้ยินเสียงโฆษณาของศูนย์ประชาบดี กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งเป็นการโฆษณาที่นายกรัฐมนตรีกล่าวถึง การค้ามนุษย์ ซึ่งในโฆษณานั้น ก็มีการกล่าวถึงการค้ามนุษย์ถูกเรือประมงทะเล นายเหลืองจึงโทรศัพท์ไปแจ้งยังศูนย์ประชาบดี เบอร์โทรศัพท์ 1300 โดยเขาเองได้แอบซ่อนโทรศัพท์ติดตัวไว้ตลอดเวลา โดยเขาเองได้แก้มือที่ซาร์จแบตเตอรี่จากลูกเรือชาวพม่า โดยใช้ภาษามือในการสนทนา ในตอนแรกนั้นนายเหลืองเกือบที่จะบอกได้กึ่งว่าเขามีโทรศัพท์ แต่เขาฉุกคิดได้ว่า จากการที่เคยอ่านหนังสือเกี่ยวกับทหาร กล่าวไว้ว่า โทรศัพท์ก็เปรียบเสมือนอาวุธปืนของคน เช่นเดียวกับทหารถ้าขาดปืนก็ตาย ดังนั้นโทรศัพท์ก็คืออาวุธที่ดี เขาจึงแอบเอาโทรศัพท์ติดตัวไว้ตลอดเวลา

นายเหลืองจึงตัดสินใจโทรศัพท์ไปยังศูนย์ประชาบดี เขาก็บอกกล่าวยังปลายทางว่า เขาถูกหลอกมาลงเรือ แล้วเขาก็แจ้ง ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ เรือที่เขาทำงาน อยู่ในบริเวณใด โดยเขาได้บอกรายละเอียดต่างๆกับทางปลายทาง หลังจากนั้นทางศูนย์ประชาบดีก็กล่าวว่าจะทำการแจ้งไปยังตำรวจน้ำประจวบคีรีขันธ์เพื่อให้เข้ามาช่วยเหลือนายเหลือง ในตอนค่ำวันนั้นเอง ทางตำรวจน้ำได้ใช้วิทยุสื่อสารสอบถามยังเรือลำที่นายเหลืองทำงานอยู่ โดยสอบถามได้กึ่งว่ามี ลูกเรือที่ชื่อนายเหลืองอายุ 16 ปี (ณ ขณะนั้น) ทำงานบนเรือหรือไม่ ได้กึ่งก็ตอบไปว่ามี โดยกล่าวกับตำรวจว่ามีอยู่คนหนึ่งตัวเล็กๆหน้าตาแก่ๆ ซึ่งได้กึ่งคิดว่า นายเหลืองอายุประมาณ 20 ปี โดยไม่ได้สอบถามอายุที่แท้จริงจากนายเหลือง ซึ่งตำรวจน้ำบอกให้ได้กึ่งส่งตัวนายเหลืองกลับเข้าฝั่ง โดยให้ฝากนายเหลืองกลับเข้าฝั่งมากับเรือทัวร์ที่ไปส่งน้ำแข็ง ในเช้าของวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2533 เมื่อนายเหลืองได้ขึ้นฝั่งก็ได้มีตำรวจน้ำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มาพาตัวเขาไปสอบสวนที่กองบังคับการตำรวจน้ำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และได้เข้ามาพักที่บ้านสารวัตรกองบังคับการตำรวจน้ำฯ หนึ่งคืน หลังจากนั้นกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เข้ามาช่วยเหลือ และได้นำตัวนายเหลืองไปพักที่บ้านพักเด็กจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อีกหนึ่งคืน ต่อจากนั้นเช้าวันรุ่งขึ้นจึงส่งตัวนายเหลืองยังสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี เพื่อเข้ามาสู่การคุ้มครองและช่วยเหลือในด้านการดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรม

ซึ่งการหลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อค้ำมนุษย์ของนายเหลียงในครั้งนี้ ถือว่าเป็น เพราะตัวของเขาเองที่มีไหวพริบปฏิภาณในการเอาตัวรอด และจากการที่หน่วยงานภาครัฐได้มีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อ ทำให้เมื่อเกิดเหตุร้าย ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อสามารถช่วยเหลือตนเองเพื่อให้มีชีวิตรอด หลุดพ้นจากการกระบวนกรค้ำมนุษย์ ซึ่งนายเหลียงได้เข้ามาอยู่ในความคุ้มครองของสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี ในวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2553 ซึ่งนายเหลียงเองอยู่ที่สถานคุ้มครองฯ เพื่อให้ปากคำกับพนักงานสอบสวน โดยพักอยู่ที่สถานคุ้มครองฯ เพียง 15 วัน เท่านั้น เพราะเขาต้องกลับไปศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดสุรินทร์

10. การรับรู้เรื่องสิทธิและกฎหมาย

ในวันที่ทำการสัมภาษณ์ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2553 นายเหลียงได้เข้ามาให้ปากคำเพิ่มเติมเป็นครั้งที่สองกับพนักงานสอบสวนที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ (ปคม.) ซึ่งผู้วิจัยได้มีโอกาสได้เข้าไปนั่งฟังการสอบสวนในห้องบันทึกเทป ซึ่งในการสอบสวนครั้งนี้ประกอบไปด้วย พนักงานสอบสวน อัยการ นักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยา เนื่องจากนายเหลียงเองยังคงเป็นเยาวชน จึงจำเป็นต้องมีทีมสหวิชาชีพเข้ามาร่วมในการสอบสวนเพื่อคุ้มครองสิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 20 พ.ศ.2542) ส่วนการจับกุมผู้กระทำผิดนั้น ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจยังไม่สามารถจับกุมได้ แต่ นายเหลียงได้ชี้ตัวผู้กระทำไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว และเมื่อปลายเดือนกรกฎาคมที่ผ่านมา ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถจับกุมนายสายัณห์ ผิวดาด ซึ่งเป็นนายหน้าที่พาตัวนายเหลียงไปส่งขึ้นเรือที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ส่วนเรื่องการรับรู้เรื่องสิทธิและกฎหมายนั้น นายเหลียงก็พอมีความรู้ ความเข้าใจ อยู่บ้างพอประมาณ โดยวันแรกที่เขาเข้าไปอยู่ในความคุ้มครองของสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี นักสังคมสงเคราะห์ก็ได้ทำการชี้แจงและทำความเข้าใจว่านายเหลียงเองจะได้รับสิทธิด้านใดบ้าง ไม่ว่าจะด้านปัจจัย 4 มีการแนะนำให้ความช่วยเหลือในทางกฎหมายต่างๆ ว่ามีทางเลือกด้านใดบ้าง และมีขั้นตอนใดบ้างที่จะต้องปฏิบัติ ส่วนเรื่องความรู้ด้านกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เมื่อนายเหลียงได้เข้ามาอยู่ในสถานคุ้มครองฯ เขาก็ได้อ่านทำความเข้าใจในตัวบทกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นบทลงโทษต่างๆ เช่น บทลงโทษนั้น ขึ้นอยู่กับช่วงอายุของผู้ที่ถูกค้า หากได้กระทำแก่บุคคลอายุเกินสิบห้าปี แต่ไม่ถึงสิบแปดปีมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่หกปีถึงสิบสองปี เป็นต้น

นายเหลืองมีความต้องการที่จะให้ทางนายจ้ำงได้จ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขา แต่เขาก็มีความกังวลว่าเขาจะสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนได้หรือไม่ เพราะเขาทำงานแค่ 6 วัน ซึ่งเขาต้องการที่จะได้ค่าสินไหมทดแทนประมาณ 30,000 บาท หากสามารถกระทำได้ ซึ่งการเรียกค่าสินไหมทดแทนนั้นจะขึ้นอยู่กับดุลยนิพิชของศาลในการฟ้องร้องทางคดีอาญาควบคู่กับทางแพ่ง ซึ่งนายเหลืองได้เซ็นหนังสือยินยอมว่าที่ทางนายหน้าบังคับให้นายเหลืองเซ็นดียินยอมว่าสมัครใจมาทำงานเอง ไม่ได้ถูกบังคับใดๆ ดังนั้นหนังสือสัญญาดังกล่าวสามารถเป็นหลักฐานให้นายเหลืองเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากนายจ้ำงได้

ในเรื่องการดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมนั้น นายเหลืองกล่าวว่า “อยากให้การดำเนินการในเรื่องของคดีความนั้นให้รวดเร็วกว่านี้” แต่เขาก็เข้าใจว่าการดำเนินการของกระบวนการยุติธรรมนั้นต้องเป็นไปตามขั้นตอน ไม่มีอะไรที่จะได้ตั้งใจที่ต้องการทุกอย่าง ทุกครั้งที่มีการเรียกตัวมาทำการสอบสวนเพิ่มเติม เขาเองก็ได้ให้ความร่วมมือทุกครั้ง โดยค่าใช้จ่ายในการเดินทางนั้นทางสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี ได้ให้ความช่วยเหลือทุกครั้ง ส่วนในอนาคตนี้นายเหลืองเองก็จะตั้งใจศึกษาเล่าเรียนให้สูงที่สุดเท่าที่เขาสามารถจะทำได้ เพื่อที่จะได้มีอาชีพที่ดี มีความมั่นคงและสามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้อย่างมีความสุข

3. กรณีศึกษาผู้ประกอบการประมงทะเล (จำนวน 4 คน) ใช้นามสมมติทั้งหมด

กรณีศึกษาที่ 1 นายไสว (นามสมมติ)

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นายไสว (นามสมมติ) อายุ 57 ปี ศาสนาพุทธ รองนายกสมาคมประมงจังหวัด ประธานสหกรณ์ประมงและประธานกลุ่มเรือลากเล็กในจังหวัดแห่งหนึ่ง ในอดีตเคยเป็นทั้งลูกเรือประมง ใต้กั้ง ผู้จัดการเรือ และเจ้าของเรือโดยเป็นเรือขนาดเล็ก แต่ในปัจจุบันได้ล้มเลิกกิจการเรือประมงทะเลแล้ว เนื่องจากว่ามีปัญหาทางด้านสุขภาพทั้งตัวเองและภรรยา ประกอบกับประสบปัญหาทางด้านการเงิน จึงได้เลิกกิจการเรือประมง

2. สภาพการของการดำเนินกิจการประมงทะเล

ในการดำเนินกิจการประมงทะเลในอดีตกับปัจจุบันมีความแตกต่างกัน โดยในอดีตนั้นพบว่าในด้านแรงงานนั้นหาได้ง่ายกว่าในปัจจุบัน เนื่องจากปัจจุบันนั้นมีการซื้อขายแรงงาน และมีการจ่ายค่านายหน้า นอกจากนี้ในส่วนของราคาน้ำมัน ซึ่งมีราคาแพงขึ้นมากหลายเท่าตัว โดยในปี 2518 ที่ไสวได้เข้ามาทำงานประมง น้ำมันจะอยู่ที่ลิตรละ 1.50 บาท แต่ทุกวันนี้ ปี 2553 ราคาน้ำมันขึ้นเป็นลิตรละ 29 บาท ซึ่งทำให้จำเป็นต้องมีการนำน้ำมันเถื่อนเข้ามาใช้ในการทำประมง เนื่องจากมีราคาที่แตกต่างกันอยู่ 10 บาท ซึ่งเรือที่ออกไปลากปลานั้นจะต้องมีการติดเครื่องยนต์ไว้อยู่ตลอดเวลา ทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถรับภาระในส่วนนี้ได้ จึงต้องมีการนำน้ำมันเถื่อนมาใช้ ประกอบกับรัฐบาลไม่ได้มีการประกันราคาสัตว์น้ำ เหมือนกับสินค้าเกษตรอื่นๆ ซึ่งจากปัญหาเรื่องน้ำมันทำให้ผู้ประกอบการรายเล็กจะต้องล้มเลิกกิจการไป เหลือเฉพาะผู้ประกอบการรายใหญ่ และผู้ประกอบการที่เป็นลักษณะครอบครัว คือ มีทั้งเรือ แพปลา ทั้งโรงงานประมงต่อเนื่องของตนเอง โดยเมื่อหาวัตถุดิบมาได้ก็จะป้อนเข้าโรงงานตัวเอง หากเรือเสียหายก็จะมีโรงซ่อม โรงกลึงเป็นของตนเอง ซึ่งต้นทุนก็จะต่ำกว่ากลุ่มที่ออกเรือเพียงอย่างเดียว

ส่วนด้านแรงงานนั้น พบว่า ในอดีตคนไทยที่เข้ามาทำงานประมง เนื่องจากไม่มีงานอื่นๆ แต่ปัจจุบันนั้นได้มีงานอื่นที่ทำรายได้เพิ่มมากขึ้น ทั้งในส่วนการรับจ้างทำการเกษตร การทำนา เพราะราคาสินค้าทางเกษตรมีราคาดีขึ้น ซึ่งตรงจุดนี้ทำให้มีความขาดแคลนแรงงานที่เป็นคนไทย แต่กิจการประมงจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้แรงงานต่างด้าว ซึ่งค่าจ้างในส่วนของแรงงานต่างด้าวกับแรงงานไทยนั้นเท่ากันไม่ได้มีความแตกต่างกัน แต่ทว่าแรงงานต่างด้าวนั้นจะเป็นแรงงานที่ผิดกฎหมาย ผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ ตัวแรงงานไม่มีความมั่นคง จะต้องเปลี่ยนเรือไปเรื่อยๆ เพื่อหลบหนีการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย ก็เนื่องมาจากรัฐไม่ทำให้ถูกต้องตั้งแต่ต้นทางที่เข้ามาจากประเทศของแรงงาน ซึ่งแรงงานที่เข้ามาทำงานในกิจการเรือประมงทะเลในจังหวัดมีอย่างน้อย 50,000 คนยังไม่รวมอุตสาหกรรมต่อเนื่องเช่น แพปลา โรงงานต่างๆ โรงกลึง โรงงานปลาบ่น โรงงานปลากระป๋อง เป็นต้น จึงมีความต้องการแรงงานจำนวนมาก ทำให้จำนวนแรงงานที่ถูกตามกฎหมายมีไม่เพียงพอ จำเป็นต้องนำแรงงานเถื่อนเข้ามาในภาคธุรกิจเพื่อให้การดำเนินกิจการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

วิธีการแก้ไขแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย ก็คือ จะต้องมีการแก้ไขตั้งแต่ประเทศต้นทางที่มีแรงงานเข้ามาทำงานในประเทศไทย โดยจะต้องมีการจัดทำหนังสือเดินทาง วีซ่า เข้า

เมื่อถูกต้องตามกฎหมาย ก็จะทำให้แรงงานต่างด้าวสามารถทำงานในประเทศไทยได้อย่างมั่นคง และไม่ต้องคอยหลบหนีการตรวจสอบจากทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ

3. วิธีการได้มาซึ่งแรงงานในส่วนของลูกเรือประมงทะเล

ในการจัดหาแรงงานเพื่อป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมประมง โดยเฉพาะในส่วนของแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงนั้นจะเป็นหน้าที่ของผู้จัดการเรือและได้กั แต่ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นหน้าที่ของได้กัมากกว่า ซึ่งทางเจ้าของเรือจะไม่ได้เข้ามายุ่งเกี่ยวในเรื่องการจัดหาแรงงาน โดยเจ้าของเรือแทบทุกลำจะไม่ว่างรู้ว่าแรงงานที่เข้ามานั้นได้มาโดยวิธีการใด โดยเจ้าของเรือจะให้เงินแก่ได้กัเรือหรือผู้จัดการเรือไปดำเนินการในการจัดหาแรงงาน อย่างเช่น เจ้าของเรือให้เงินแก่ได้กัจำนวน 50,000 บาท ในการไปจ้างแรงงาน โดยจะให้เงินแก่ลูกเรือจำนวนเท่าไรก็ได้แต่เรือจะต้องได้ออกตามเวลาที่กำหนด โดยให้ได้กัไปดำเนินการจัดการเอง ซึ่งทางเจ้าของเรือนั้นต้องการให้เรือออกไปทำประมงได้เท่านั้น ไม่ได้มีความสนใจว่าแรงงานนั้นจะได้มาโดยวิธีการใด

ซึ่งการมาเป็นลูกเรือประมงจะแตกต่างจากการไปทำงานในอุตสาหกรรมประมงต่อเนื่อง อย่างในโรงงาน แพลตฟอร์มต่างๆ เนื่องจากการไปลงเรือนั้นลูกเรือสามารถเบิกเงินล่วงหน้าได้ แต่งานอื่นนั้นๆจะไม่สามารถเบิกเงินล่วงหน้าจากเจ้าของได้ การที่เจ้าของเรือมีนโยบายให้มีการเบิกเงินล่วงหน้านั้นก็เพราะว่าแรงงานประมงนั้นมีความขาดแคลน หายาก จึงต้องมีการให้เงินล่วงหน้า เพื่อที่จำได้มีแรงงานครบตามจำนวน ซึ่งหากแรงงานไม่ครบเรือก็ไม่สามารถออกได้ ก็จะเกิดปัญหาอื่นๆตามมาอีกมากมาย

4. ลักษณะการทำงานและสวัสดิการของแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงทะเล

ในเรื่องของสิทธิของลูกเรือ นั้น เนื่องจากลูกเรือประมงนั้นเป็นแรงงานประเภทชั่วคราว ไม่ใช่ลูกจ้างประจำ ทำให้นายจ้างไม่ว่างจะเข้ามาคุ้มครองสิทธิต่างๆได้อย่างไร ซึ่งส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับนายจ้างว่าจะมีมนุษยธรรมมากน้อยเพียงใด มีจิตใจที่เมตตาต่อแรงงานอย่างไรมากกว่า เพราะว่าลูกเรือนั้นจะไม่มีสิทธิใดๆเลย รวมทั้งในเรื่องของสวัสดิการใดๆลูกเรือก็ไม่ได้รับ แต่หากแรงงานคนใดได้รับการบาดเจ็บ หรือเสียชีวิต มีความเดือดร้อนลำบาก ทางเจ้าของเรือก็จะเข้ามาช่วยเหลือตามแต่กรณี ซึ่งจะเป็นเรื่องมนุษยธรรมมากกว่า

ส่วนสาเหตุที่ถูกเรือประมงถูกทำร้ายร่างกายนั้น ก็เพราะว่าลูกเรือมักจะดิ้อรั้น ไม่ยอมทำงานไม่ช่วยเหลือผู้อื่นทำงาน คนอื่นทำงานแต่ตนกลับนอน ก็จะทำให้มีการสั่งสอนกันบ้าง เพื่อที่จะได้ปกครองลูกเรือได้ แต่ส่วนใหญ่แล้วก็เกิดจากภาวะเครียด พอมีการพูดไม่เข้าหูเพียงเล็กน้อยก็จะมีอาการทะเลาะกัน ทูตตีกัน บางรายก็ถูกโยนทิ้งทะเล หากเป็นฝ่ายที่มีพรรคพวกน้อยกว่านั้นเอง

ส่วนเรื่องของยาเสพติดบนเรือนั้น ถือว่าเป็นเรื่องปกติ โดยจะมีการซื้อขายกัน โดยจะมีการส่งยา โดยเฉพาะยาบ้าไปกับเรือทัวร์ซึ่งมีการซุกซ่อนไปกับพวกพืชผักต่างๆ ซึ่งยาบ้า บนเรือจะมีราคาแพงกว่าบนบก อย่างบนบกขายเม็ดละ 200 บาท แต่จะไปขายบนเรือเป็นเม็ดละ 350 บาท ซึ่งแรงงานนั้นมีความต้องการใช้ยาเสพติด เพราะว่าการทำงาานนั้นหนัก ไม่ได้พักผ่อน หากไม่มีตัวช่วยก็ทำงานไม่ไหว ที่ต้องใช้เพราะความจำเป็น แต่ในที่สุดก็จะต้องกลายเป็นติดยาเสพติด และยังต้องการใช้ยาเป็นประจำ

5. การรับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การค้ามนุษย์ในรูปแบบของลูกเรือประมงทะเล

ในพื้นที่ที่มีปัญหาเกี่ยวกับการค้ามนุษย์อยู่บ้าง ประมาณ 5% แต่ทว่าจะเป็นส่วนแรงงานประมงเพียง 2% อีก 3% จะเป็นในส่วนของการค้าประเวณี ซึ่งการค้ามนุษย์ในส่วนขอแรงงานประมงที่พบนั้น เมื่อก่อนนั้นจะเป็นลักษณะมีนายหน้านำแรงงานมาจากสถานีหัวลำโพง โดยนายหน้าได้เข้าไปทำการพูดคุย ตีสนิทกับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ โดยพบว่าส่วนใหญ่แล้ว ผู้คนเหล่านั้นมีความต้องการที่จะมาหางานทำ แต่สุดท้ายก็ถูกหลอกพามาลงเรือ โดยเมื่อมาถึงในพื้นที่ปลายทาง นายหน้าก็จะพาเหยื่อไปเลี้ยงอาหาร เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และมีการมอมยาโดยใส่ไว้ในเครื่องดื่ม เมื่อเหยื่อรู้สึกตัวอีกทีก็จะไปพื้นบนเรืออยู่กลางทะเล ซึ่งนายหน้าที่นำคนมาค้ามนุษย์ในพื้นที่ชื่อ ชัย แต่ปัจจุบันได้หายตัวไปแล้ว ซึ่งนายชัยจะไปซื้อแรงงานมาอีกทอดหนึ่งในราคาคนละ 1,5000 บาท และมาขายให้แก่เจ้าของเรือ ในราคารายละ 10,000 บาท หากมีการเข้ามาตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ก็จะให้แรงงานบอกว่ามาทำงานแต่จะเป็นงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานประมงทะเล และในอดีตในพื้นที่ก็จะมีคนถูกมอมยา เพื่อนำไปเป็นแรงงานบนเรือ ซึ่งคนที่โดนมอมยาเป็นได้ทั้งเรือลำหนึ่ง ซึ่งถูกมอมยาโดยให้ดื่มเหล้า ซึ่งถูกนำไปขายให้กับเรืออีกลำในราคา 10,000 บาท โดยไปรู้สึกตัวอยู่กลางทะเล เมื่อฟื้นขึ้นมาจึงบอกว่าตนเองก็เป็นได้ทั้งเช่นกัน จึงต้องมีการส่งตัวกลับ และเป็นเรื่องราวโด่งดังในพื้นที่

แต่ในปัจจุบันโดยส่วนใหญ่ จะเป็นในส่วนของร้านค้าไอเกะ แต่โดยสภาพของความเป็นจริงนั้นจะต่างกับข่าวที่มีการนำเสนอออกไป ซึ่งพบว่า เรือที่ออกไปตากปลาครบ 6 เดือนแล้ว ตามกำหนดและก็จะกลับเข้าฝั่ง โดยที่แรงงานก่อนลงเรือ ได้เบิกเงินล่วงหน้าไปจำนวน 20,000 บาท ซึ่งเมื่อเรือกลับเข้าฝั่ง ก็จะมีการตัดบัญชีให้แก่แรงงานและเรือก็จะหยุดพักประมาณ 4-5 วัน แต่ในระหว่างรอคิดเงินนั้น แรงงานที่กลับเข้าฝั่งมักจะไปเที่ยวตามร้านค้าไอเกะ แล้วมีการดื่มกินเที่ยวกันอย่างสนุกสนาน และไม่มีเงินจ่ายให้แก่เจ้าของร้าน แต่ยังไม่ได้รับเงินจากเจ้าของเรือเพราะยังคิดเงินไม่เรียบร้อย หรือบางที่ได้ก้งไม่ได้นำเงินมาให้แก่ลูกเรือตามกำหนดเวลา แต่ทว่าแรงงานจะต้องนำเงินมาจ่ายให้กับเจ้าของร้านค้าไอเกะ ในที่สุดแรงงานคนดังกล่าวก็ต้องไปลงเรืออีกลำเพื่อนำเงินมาจ่ายให้กับเจ้าของร้านค้าไอเกะ ซึ่งก็เท่ากับว่า แรงงานคนนั้นยังไม่ทันได้รับเงินจากเรือลำก่อนก็ต้องไปลงเรือลำใหม่ ซึ่งหากมองในลักษณะนี้ แรงงานคนดังกล่าวนั้นถูกนำไปค้ามนุษย์ เพราะไม่ได้รับค่าจ้างจากการทำงาน ถูกขายค่าหัว ซึ่งหนังสือพิมพ์ได้นำเสนอข่าวออกไป ทำให้มองว่ามีการค้ามนุษย์เกิดขึ้น

“ แต่หากถามว่ามีการค้ามนุษย์หรือไม่ ก็ตอบว่า มี แต่ยังไม่มีความหลักฐานที่แน่ชัด จึงไม่สามารถดำเนินการให้กับผู้กระทำผิดได้”

ไสว

ซึ่งการแก้ไขปัญหาในเรื่องของการค้ามนุษย์นั้น เป็นเรื่องที่แก้ไขได้ยาก เพราะไม่มีใครที่จะเปิดเผยข้อมูลที่แท้จริง มีการปิดข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะทางเจ้าของร้านค้าไอเกะ จะไม่ออกมาพูดในประเด็นดังกล่าว หากเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาสอบถามผู้ที่รู้ปัญหา อย่างเข้ามาสอบถามนายไสวซึ่งนายไสวเองก็ไม่กล้าที่บอกว่าใครค้ามนุษย์บ้าง เพราะเจ้าหน้าที่รัฐไม่ได้เข้ามาดูแลในเรื่องของความปลอดภัย หากมีอะไรเกิดขึ้นจะได้ไม่คุ้มกับเสีย และเจ้าหน้าที่รัฐเองไม่มีความจริงใจในการที่จะเข้ามาแก้ไขปัญหา เนื่องจากผู้ประกอบการร้านอาหาร ร้านค้าไอเกะในพื้นที่ จะต้องจ่ายเงินให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐในอัตราเดือนละ 6,000 บาท ซึ่งเป็นลักษณะของการติดสินบน ซึ่งตัวเจ้าหน้าที่เองมีส่วนร่วมในกระบวนการค้ามนุษย์ด้วยเช่นกัน ซึ่งการแก้ไขก็คงยากหรือกล่าวได้ว่า คงแก้ไขไม่ได้นั่นเอง

กรณีศึกษาที่ 2 นายนิวัฒน์ (นามสมมติ)

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นายนิวัฒน์ (นามสมมติ) อายุ 62 ปี ศาสนาอิสลาม ผู้ประกอบการเรือประมงทะเลโดยเป็นเจ้าของเรือ A ซึ่งระยะเวลาในการดำเนินกิจการประมงทะเลตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2515-ปัจจุบัน เป็นเวลาทั้งสิ้น 38 ปี โดยมีเรือประมาณ 20 ลำ โดยเรือแต่ละลำจะใช้แรงงาน 20 คน ซึ่งเรือส่วนใหญ่จะออกไปลากปลายังน่านน้ำประเทศประเทศมาเลเซีย และอินโดนีเซียบ้าง โดยเป็นเรือ 2 สัญชาติ ซึ่งรายได้จะไม่มีมีความแน่นอน ซึ่งรายจ่ายนั้นคิดเป็น 85 เปอร์เซ็นต์ของรายได้ที่ได้รับ

2. สภาพการของการดำเนินกิจการประมงทะเล

การประกอบกิจการประมงทะเลในปัจจุบันนั้นมีความยากลำบากมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของแรงงาน ค่าน้ำมัน โดยเฉพาะปัญหาเรื่องของแรงงานนั้นมีความขาดแคลนเป็นจำนวนมาก ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน แรงงานที่เข้ามานั้นจะมีทั้งที่เป็นคนไทยและคนต่างด้าว หากเป็นคนต่างด้าวจะเป็นคนพม่า และเขมรเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งก่อนที่เรือจะออกไปลากปลานั้น แรงงานจะเข้ามาเบิกเงินกับเจ้าของเรือคนละ 15,000- 20,000 บาท ซึ่งจะแตกต่างจากในอดีตมาก เพราะว่าในอดีตแรงงานก็มีจำนวนมาก ต้นทุนก็ไม่สูง แต่ปัจจุบันนี้มีต้นทุนที่สูง ซึ่งเมื่อเรือจะออกไปจากท่าเทียบเรือเพื่อไปลากปลา ค่าใช้จ่ายของเรือแต่ละลำ ไม่ต่ำกว่า 500,000 บาท ซึ่งเป็นเรื่องของค่าจ้างค่าอาหารการกิน และค่าอุปกรณ์ต่างๆเล็กน้อย

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นก็จะเป็นเรื่องของแรงงานที่มีความขาดแคลน ซึ่งในการออกเรือแต่ละครั้งจะต้องใช้แรงงานอย่างน้อย 10 คนหากไปน่านน้ำอินโดนีเซียต้องใช้แรงงานอย่างน้อย 15 คนซึ่งในการเดินเรือแต่ละครั้งก็จำเป็นต้องหาแรงงานให้ครบตามกำหนด มิเช่นนั้นเรือก็ไม่สามารถออกได้ ซึ่งปัจจุบัน แรงงานที่เป็นคนไทยมีน้อย เมื่อก่อนนั้นแรงงานคนไทยจะเป็นแรงงานที่มาจากภาคอีสาน แต่เมื่อเกิดพายุไต้ฝุ่นปี พ.ศ. 2532 ก็ทำให้ไม่มีแรงงานที่เป็นคนไทยเข้ามา ส่วนแรงงานที่เป็นคนต่างด้าวก็จะเป็นแรงงานที่เข้ามาผิดกฎหมาย ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นคือ ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ว่าจะเป็นตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ตำรวจน้ำ จะเข้ามาจับกุม ทำให้แรงงานยังมีความขาดแคลนมากยิ่งขึ้น ผลกระทบก็คือ ทำให้เรือไม่สามารถออกได้ตามกำหนดเวลา หากมีแรงงานไม่ครบตามที่ต้องการ

ซึ่งปัญหาการขาดแคลนแรงงานนั้น นิวัฒน์กล่าวว่า “เป็นเรื่องที่แก้ไขยาก” แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่ก็เป็นแรงงานเถื่อน ผิดกฎหมาย จึงทำให้ถูกจับกุมจากเจ้าหน้าที่บ่อยครั้ง ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงาน ซึ่งรัฐบาลควรเข้ามาช่วยในการเข้ามาของแรงงานต่างด้าวให้ถูกต้องตามกฎหมายตั้งแต่ต้นทาง แต่ปัจจุบันนี้มาแก้ปัญหาที่ปลายทาง ซึ่งไม่สามารถทำได้ โดยจะต้องทำหนังสือเดินทางเข้าเมืองอย่างถูกกฎหมายตั้งแต่การเข้ามา ซึ่งหากมีดำเนินการในประเทศไทยพบว่า ดำเนินการได้ยาก เพราะเมื่อรัฐบาลมีการเปิดให้แรงงานต่างด้าวมาขึ้นทะเบียน ปรากฏว่าแรงงานนั้นได้อยู่ในทะเล ไม่สามารถกลับมาทำการขึ้นทะเบียนได้ได้ตามเวลาที่กำหนด เพราะเรือยังไม่ได้เข้ามาเทียบท่า ซึ่งหากทำให้ถูกต้องก็จะมีแรงงานเข้ามาทำงานอย่างเพียงพอ ซึ่งเมื่อถึงกำหนดเวลาเรือออก หากลูกเรือไม่ครบก็ต้องไปจัดหา ซึ่งก็จะเป็นแรงงานผิดกฎหมายส่วนใหญ่ ก็จะต้องจ่ายค่าหัวให้กับนายหน้าที่ไปทำการจัดหาแรงงานมา จากเมื่อก่อนจ่ายให้นายหน้า 12,000 บาท ต่อแรงงานหนึ่งคน แต่ปัจจุบัน เพิ่มขึ้นเป็น 15,000-20,000 บาท ซึ่งลักษณะที่ปรากฏ ตามข่าวที่มีการนำเสนอ พบว่านายหน้าที่ทำการหาแรงงาน ก็จะถูกกล่าวว่าเป็นพวกที่ทำการค้ามนุษย์นั่นเอง

3. วิธีการได้มาซึ่งแรงงานในส่วนของลูกเรือประมงทะเล

แรงงานที่เป็นคนต่างด้าวนั้น จะมีการทำบัตรประจำตัวต่างด้าวให้กับแรงงาน ซึ่งก็จะมีนายหน้านำพาแรงงานมาส่งให้กับเจ้าของเรือ ส่วนแรงงานที่เป็นคนไทย จะมาจากพื้นที่ต่างๆไม่ว่าจะเป็นมาจากแม่กลอง มหาชัย รวมทั้งจากภาคอีสาน ซึ่งจะมีการทำหนังสือว่าจ้างเป็นลายลักษณ์อักษร มีการถ่ายรูป โดยจะมีสมาคมประมงเข้ามาดำเนินการในเรื่องดังกล่าวด้วย นอกจากนั้นแรงงานจะมีการทำประกันบาดเจ็บ ประกันแรงงาน โดยทางเจ้าของเรือจะต้องเสียค่าใช้จ่ายปีละ 5,000 บาท ต่อแรงงาน 1 คน

ซึ่งรายได้ของลูกเรือนั้นจะไม่มีความแน่นอน แต่เมื่อก่อนนั้นเมื่อหักค่าใช้จ่ายของลูกเรือแล้วก็จะได้รับคนละ 7,000-8,000 บาท ในปัจจุบันนั้นการคิดรายได้จะเป็นการแบ่งเป็นเปอร์เซ็นต์ ซึ่งจะมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ 60:40 และ 70:30 ซึ่งหากคิด 60:40 คือ เจ้าของเรือได้ 60 ส่วนที่เหลือ 40 จะเป็นของแรงงานบนเรือตั้งแต่ได้ก้งจนถึงลูกเรือ โดยจะมีการหักค่าใช้จ่ายของแรงงานทุกอย่าง ก็จะแบ่งตามสัดส่วนตามลำดับหน้าที่ หากคิด 70:30 นั้นจะไม่หักค่าใช้จ่ายใดๆของแรงงานบนเรือ

4. ลักษณะการทำงานและสวัสดิการของแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงทะเล

การทำงานนั้น ก็จะมีทั้งการคัดปลา แยกปลา การดองปลา หากมีเรือทัวร์มารับปลา ก็จะส่งปลากลับมากับเรือทัวร์ ซึ่งในปัจจุบันนี้แรงงานไม่ต้องมีแรง พลังกำลังมากนัก เพราะบนเรือจะมีเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ไฟฟ้าเข้ามาช่วยในการทำงานในวัน (24 ชั่วโมง) จะทำการปล่อยอวนเป็นจำนวน 5 ครั้ง ซึ่งเมื่อปล่อยอวนแล้วก็จะทิ้งวัน 4-5 ชั่วโมง ก็จะทำการขึ้นขึ้นมา แล้วก็ทำการคัดปลา แยกปลา หลังจากนั้นก็จะทิ้งอวนลงไปอีกครั้ง ในระหว่างนั้นลูกเรือก็ทำการดองปลาต่อ ซึ่งเมื่อดองปลาเรียบร้อยแล้วก็จะใช้พักผ่อน รับประทานอาหาร ดูทีวี ซึ่งลูกเรือจะได้พักวันละประมาณ 2-3 ชั่วโมง ซึ่งการทำงานจะหมุนเวียนกันไป

ส่วนเรื่องของสวัสดิการนั้น หากลูกเรือได้รับการบาดเจ็บในระหว่างการทำงานก็จะมี การช่วยเหลือในค่าใช้จ่ายค่ารักษา หากลูกเรือคนใดเสียชีวิตก็จะจัดการเรื่องงานศพ ค่าใช้จ่ายต่างๆ ทั้งแรงงานไทยและต่างด้าว หากเรือประสบปัญหาขณะอยู่นอกน่านน้ำไทย ก็จะมีทหารเรือที่คอยวิ่งตรวจตราอยู่เข้ามาทำการช่วยเหลือ โดยทหารเรือก็จะเฮลิคอปเตอร์ไปรับผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ อย่างกรณีในประเทศมาเลเซีย หากมีการขอความช่วยเหลือและมีการรายงานไปยังศูนย์ข้อมูล ก็จะมีเรือเร็ววิ่งมาถึงเรือที่ประสบเหตุภายในระยะเวลา 3-4 ชั่วโมง เพราะบนเรือประมงจะมีกล่องดำ เมื่อรายงานไปแล้วข้อมูลก็จะส่งผ่านไปยังศูนย์ข้อมูลทันทีก็จะมี การเข้ามาช่วยเหลือนั่นเอง

ส่วนเรื่องค่าจ้างแรงงานก็จะมี การบอกกล่าวว่าจะรับค่าจ้างในรูปแบบของเงินเดือนหรือเป็นเปอร์เซ็นต์ในการขายปลา ถ้าหากจะเอาเปอร์เซ็นต์จะต้องออกไปลากปลา 6 เดือนแล้วจึงทำการตัดบัญชี ส่วนถ้าหากจะรับเป็นเงินเดือนก็จะอยู่ที่ 6,000-7,000 บาท โดยการคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ เจ้าของเรือคิดเป็น 70% ส่วน 30% ที่เหลือเป็นของแรงงานทั้งหมด โดยใต้เรือจะได้มากที่สุดจะอยู่ที่ 10 % รองลงมาคือหัวหน้าคนงาน ช่างเครื่อง และลูกเรือ ตามลำดับขั้นนั่นเอง แต่หากถ้าเรือจอดหรือไม่ได้ ออกทำการประมง หากคิดเป็นเปอร์เซ็นต์แรงงานก็จะไม่ได้เงิน

5. การรับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การค้ามนุษย์ในรูปแบบของลูกเรือประมง

ทะเล

สถานการณ์การค้ามนุษย์ในจังหวัดนั้น นวัตกรรมกล่าวว่า

“เป็นเรื่องโกหกทั้งนั้น ไม่เป็นความจริง โดนที่ทางสหภาพยุโรป เข้ามาตรวจสอบ และมีการผ่านเกณฑ์มาตรฐานแล้ว ก็ยังมีการถูกกล่าวว่ามีการค้ามนุษย์เกิดขึ้น ในความเป็นจริงแล้ว ปัญหานั้นก็มาจากตัวของลูกเรือเอง โดยลูกเรือเข้ามาทำการขอสมัครทำงาน มีการทำหนังสือสัญญา มีการถ่ายรูป ตามขั้นตอนทุกอย่าง มีเจ้าหน้าที่ตำรวจรับรองหนังสือ หลังจากนั้นลูกเรือก็จะขอเบิกเงินไปใช้ 15,000-20,000 บาท แต่เมื่อออกไปเดินเรือ ก็จะกระโดดน้ำหนี และมาแจ้งความว่าถูกค้ามนุษย์มา ไม่รู้เรื่องหนังสือสัญญาดังกล่าว ซึ่งที่หน่วยงานขอ NGO แห่งหนึ่งได้เข้ามาในพื้นที่และเข้ามากล่าวหาว่ามีการค้ามนุษย์เกิดขึ้น ซึ่งไม่ได้รู้ถึงที่มาที่ไปของปัญหาอย่างชัดเจนว่าเป็นอย่างไรมีการนำเสนอข่าวต่อสาธารณชนว่าในพื้นที่มีการค้ามนุษย์”

นวัตกรรม

โดนเขาได้ยกตัวอย่างในกรณีของร้านคาราโอเกะที่มีการนำเสนอบอกว่ามีการค้ามนุษย์เกิดขึ้นนั้น โดยความจริงที่ปรากฏ จะเป็นลักษณะที่แรงงานตามต่างจังหวัดบางคนเข้ามาในพื้นที่ โดยเมื่อมาถึงก็ยังมีที่หลับที่นอน จึงต้องไปนอนตามร้านอาหาร คาราโอเกะ ก็จะมีการดื่มเหล้า เทียวผู้หญิง ซึ่งก็จะไม่เงินจ่าย ต้องติดหนี้ไว้ ซึ่งค่าใช้จ่ายในร้านคาราโอเกะจะคิดแพงกว่าปกติเป็นเท่าตัว ทำให้หนี้สินเป็นจำนวนมาก ไม่มีเงินจ่าย เจ้าของร้านจึงเสนอให้ไปลงเรือเพื่อนำเงินมาใช้หนี้ โดยทางลูกเรือก็จะเบิกเงินมาเป็นจำนวน 15,000 บาท จากทางเจ้าของเรือ โดยจะมีการลงในหนังสือยินยอมโดยดำเนินการผ่านทางสมาคมประมง โดยในหนังสือยินยอมต้องลงนามมาด้วยความสมัครใจ และมีตำรวจนำเข้ามาตรวจสอบและลงนามด้วย แล้วนำเงินไปจ่ายให้เจ้าของร้าน แต่เมื่อไปทำงานกลับกระโดดน้ำหนี และเข้ามาร้องเรียนว่าถูกขายไปค้ามนุษย์

กรณีศึกษาที่ 3 นายสุธน (นามสมมติ)

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นายสุธน (นามสมมติ) อายุ 49 ปี ศาสนาพุทธ เจ้าของโรงงานปลาบ่นแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องในการประกอบกิจการประมงทะเล ซึ่งดำเนินกิจการมาเป็นเวลา 20 ปี

ในอดีตเคยเป็นเจ้าของเรือประมงทะเล เป็นเรือขนาดกลางจำนวน 20 ลำ ซึ่งเป็นเรือที่ออกไปจับสัตว์น้ำในน่านน้ำต่างประเทศ คือประเทศเวียดนามและมาเลเซีย โดยเรือแต่ละลำมี

ลูกเรือประมาณ 10-15 คน แต่ปัจจุบันได้ล้มเลิกกิจการเรือประมงทะเลแล้ว สาเหตุเพราะมีความเปื้อนหน่วยในตัวของแรงงาน โดยบางคนนั้นได้เบิกเงินล่วงหน้าไปแล้ว แต่พอถึงเวลาเรือออกก็ไม่มาลงเรือ และประสบปัญหาเนื่องจากเรือถูกจับบ่อยครั้งในการลากปลาในน่านน้ำต่างประเทศ จึงได้ล้มเลิกกิจการลง โดยปัจจุบันก็ได้มีธุรกิจโรงงานปลาบ่นและวีซอร์ท

2. สภาพการของการดำเนินกิจการประมงทะเล

ในการดำเนินกิจการในอดีตจะดีกว่าในปัจจุบัน เนื่องจากการลากปลาในน่านน้ำประเทศไทยก็มีสัตว์น้ำเพียงพอในการดำเนินกิจการ โดยไม่ต้องไปลากปลาในน่านน้ำต่างประเทศ แต่ในปัจจุบันน่านน้ำไทยไม่มีสัตว์น้ำให้จับแล้ว จึงมีความจำเป็นที่ต้องไปลากปลายังน่านน้ำต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นน่านน้ำของประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซียและเวียดนาม โดยการไปซื้อตัว ซึ่งเป็นลักษณะของสัมปทานในประเทศที่ไปทำการลากปลา ทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น ซึ่งค่าตัวนั้นจ่ายเป็นรายปี โดยปีละ 300,000-400,000 บาท และบางครั้งก็มีรายเดือนด้วยก็มี ซึ่งรายได้จากการประกอบกิจการนั้นไม่มีความแน่นอน เช่นหากมีรายได้ 200,000 บาท รายจ่ายก็จะอยู่ที่ประมาณ 160,000 บาท เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการออกเรือแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายที่มาก ทั้งเรื่องของค่าจ้าง ค่าน้ำมัน ค่าลงของในเรือ เป็นต้น

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น คือ การถูกจับกุมจากเจ้าหน้าที่ที่จะเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ตัวอย่างเช่น การที่เรือมีสัมปทานให้ลากเรือเฉพาะในเขตพื้นที่โซนเอ แต่บางครั้งก็มีการลากเกินพื้นที่ที่กำหนด ไปในบริเวณโซนบี ซึ่งเป็นพื้นที่ต่อเนื่องกัน เมื่อมีการเดินเรือล้ำเขตที่กำหนดเกิดขึ้น ก็จะถูกเจ้าหน้าที่ของประเทศนั้นๆ จับกุม ซึ่งบางครั้งทางเรือเองก็ไม่ได้มีความตั้งใจที่รุกล้ำพื้นที่ แต่เพราะว่าเป็นพื้นที่ที่ต่อเนื่องทำให้ลำบากในการกระะยะ เป็นต้น เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นทางเรือที่ก็จะถูกเสียค่าปรับหรือบางครั้งก็ต้องขึ้นศาลเพื่อดำเนินคดี ทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาทางด้านของแรงงาน เนื่องจากเหตุการณ์พายุไต้ฝุ่นในปี พ.ศ.2532 ทำให้แรงงานที่มาจากภาคอีสานเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก จึงส่งผลให้แรงงานที่มาจากภาคอีสานจะไม่เข้ามาทำงานประมง โดยหันไปรับจ้างทำสวนแทน ทำให้ขาดแคลนแรงงาน ซึ่งเรือก็มีความจำเป็นที่ต้องนำแรงงานต่างด้าวมาชดเชยแรงงาน ในสภาพความเป็นจริงนั้น เจ้าของเรือไม่มีความต้องการที่จะใช้แรงงานต่างด้าว เนื่องจาก การปกครองแรงงานต่างด้าวจะทำได้ยาก แต่อย่างไรก็ตามมีความจำเป็นที่จะต้องแรงงานต่างด้าว เพราะไม่มีแรงงานที่เป็นคนไทย เนื่องจากคนไทยไม่นิยมมาทำลงเรือประมง แต่จะไปประกอบอาชีพอื่นมากกว่า โดยส่วนใหญ่จะเป็นงานในโรงงานที่อยู่บนบก และ

กรีดขางพารา นอกจากนั้นลูกเรือบางคนก็มีการหนีงาน โดยเมื่อลูกเรือได้เบิกเงินล่วงหน้ากับนายจ้างไปแล้วจำนวน 5,000 บาท เมื่อเวลาผ่านไป 4 วัน ลูกเรือคนดังกล่าวก็จะไปสมัครลงเรือกับนายจ้างคนอื่น โดยเป็นลักษณะการเบี่ยงงาน ซึ่งภาษาของงานประมง เรียกว่า “กระโดดร่ม” ซึ่งถือเป็นปัญหาอีกประการหนึ่งที่ปรากฏ

ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้น เขากล่าวว่า “ต้องยอมล้มเลิกกิจการในการเดินเรือประมงทะเล โดยการขายเรือให้กับคนอื่นและมาทำธุรกิจบนบกแทน ซึ่งเป็นธุรกิจประเภทอุตสาหกรรมเนื้อ โดยเป็นโรงงานปลาบ่น เพราะจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น ทำให้การดำเนินกิจการขาดทุนรายได้ที่ได้มานั้นไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายต่างๆที่ต้องเสียไป ซึ่งปัจจุบันนี้ทางสุรน ยังได้รับหนังสือเก็บเงินค่าเฮลิคอปเตอร์ที่ส่งตัวลูกเรือจากเวียดนาม โดยให้ผ่อนเงินให้ประมงจังหวัดเดือนละ 5,000 บาท ทั้งที่เรือประมงถูกจับไปแล้วและไม่ได้รับคืนมา โดยเรือประมงของสุรนมีทั้งหมด 20 ลำ ถูกจับกุมไป 10 ลำ เหลืออีก 10 ลำ จึงขายให้กับผู้ประกอบการคนอื่น จึงเลิกกิจการไป”

สุรน

3. วิธีการได้มาซึ่งแรงงานในส่วนของลูกเรือประมงทะเล

ในส่วนของแรงงานที่เป็นคนไทยก็จะมีการมาสมัครด้วยตนเอง หากเป็นในส่วน of แรงงานต่างด้าวก็จะมีนายหน้าเป็นผู้นำพามา ซึ่งนายหน้าจะมาเบิกเงินกับทางเจ้าของเรือ อย่างเช่น นายหน้าจะมาเบิกตั้งกับเจ้าของเรือเป็นเงิน 20,000 บาท แต่เจ้าของเรือก็ไม่ว่านายหน้าคนนั้นจะจ่ายให้กับแรงงานเป็นเงินจำนวนเท่าไร ซึ่งถ้าหากนายหน้าเป็นคนดี มีศีลธรรม ก็จะแบ่งเงินให้แรงงาน นอกจากนั้นเจ้าของเรือก็ไม่ทราบได้ว่า นายหน้าที่พาแรงงานมาลงเรือ นั้น จะได้แรงงานมาโดยวิธีการใด ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เพราะไม่ได้ไปตรวจสอบตรงจุดนั้น ซึ่งผู้วิจัยมองว่า “การที่นายหน้าเป็นผู้นำพาแรงงานมาลงเรือ นั้นอาจจะเป็นลักษณะที่สามารถเข้าข่ายก็การค้ามนุษย์ได้”

ในสมัยที่สุรน ได้ดำเนินกิจการเรือประมงนั้นไม่ได้มีหลักฐานสัญญาว่าจ้างแรงงานเป็นลายลักษณ์อักษรแต่ประการใด ซึ่งการร่างหนังสือสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรนั้น นายสุรนได้กล่าวว่า “เพิ่งมีการดำเนินงานเมื่อ 2-3 ปีที่แล้ว โดยจะเป็นลักษณะของสัญญาใจมากกว่า” ซึ่งสาเหตุที่จะต้องมีการทำสัญญาว่าจ้างเป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากหนังสือพิมพ์ได้ลงข่าวว่าในพื้นที่จังหวัดสงขลามีการซื้อขายแรงงาน ดังนั้นทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการตกลงร่วมกันว่า ในกรณีของแรงงานที่มำทำงานนั้นเป็นคนที่ทางเจ้าของเรือหรือคนอื่นๆที่เกี่ยวข้องบนเรือลำนั้นๆไม่

รู้จัก ก็จะมีการให้ทำหนังสือสัญญาว่าจ้างแรงงานเป็นลายลักษณ์อักษรขึ้นมาั่นเอง ถ้าหากเป็นในส่วนของอุตสาหกรรมโรงงานปลาบ่นั้น โดยจะมีทั้งแรงงานคนไทยและต่างด้าว โดยจะมีแรงงานประมาณ 60-70 คน แต่ก็จะมีจำนวนแรงงานที่เป็นคนต่างด้าวมากกว่าแรงงานที่เป็นคนไทย การได้มาซึ่งแรงงานก็จะมีทั้งการมาสมัครด้วยตนเอง

4. ลักษณะการทำงานและสวัสดิการของแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงทะเล

โดยการทำประมงประเภทเรือลากอวน เมื่อมีการปล่อยอวนลงไปก็จะทิ้งอวนไว้ประมาณ 3-4 ชั่วโมง แล้วจึงมีการกู้อวนขึ้นมา ซึ่งในระหว่างที่รออวนนั้น ก็จะทำให้ลูกเรือได้กินข้าวพักผ่อน พอครบกำหนดระยะเวลา ก็จะทำการกู้อวน ลูกเรือก็จะทำการคัดแยกปลาในแต่ประเภท เมื่อคัดแยกปลาเรียบร้อยแล้วก็จะปล่อยอวนอีกครั้ง ซึ่งลูกเรือก็จะได้ไปพักผ่อนอีกครั้ง ซึ่งการทำงานก็จะเป็นลักษณะการวนไปเรื่อย ๆ นั้นเอง ซึ่งก่อนที่ลูกเรือจะลงเรือนั้นไม่จำเป็นต้องมีการบอกกล่าวในลักษณะของงาน เพราะลูกเรือจะรู้หน้าที่ของตนเองว่าจะต้องทำอะไรบ้าง

ส่วนเรื่องของสวัสดิการที่ลูกเรือประมงจะได้รับ ก็จะเป็นในส่วนของครอบครัวของลูกเรือ เมื่อประสบปัญหาที่มีความเดือดร้อน ไม่ว่าจะในส่วนของ การเจ็บไข้ได้ป่วย ด้านการศึกษา ก็สามารถมาเบิกเงินได้จากทางเจ้าของเรือที่ลูกเรือคนนั้นไปทำงาน แต่ส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานคนไทยเพราะคนไทยจะมีครอบครัว มีภรรยาและลูก ถ้าเป็นส่วนของแรงงานต่างด้าวนั้นมักจะไม่มียุติบัตรก็จะเป็นในเรื่องของการพกข้าวของเครื่องใช้ ก็จะมีการฝากมายังเรือทัวร์เพื่อบอกมายังเจ้าของเรือให้ส่งไปให้ โดยจะค่าใช้จ่ายก็จะไปหักกับค่าแรงนั่นเอง ในส่วนของค่าจ้างนั้นจะเป็นเปอร์เซ็นต์ ซึ่งส่วนแบ่งจากการขายสัตว์น้ำ อย่างเช่น กรณีเรือเอ ขายปลาได้ 1,000 บาท เจ้าของเรือ 700 บาทที่เหลืออีก 300 บาท ใต้กึ่งก็จะได้ 200 บาท อีก 100 บาท ลูกเรือก็ไปแบ่งกัน เป็นต้น แต่ถ้าหากลูกเรือคนใดต้องการที่จะได้เป็นเงินเดือนก็สามารถทำได้ แต่จะไม่ได้รับเปอร์เซ็นต์จากการขายสัตว์น้ำและหากลูกเรือประสบปัญหาในการทำงาน โดยขณะอยู่นอกน่านน้ำไทย ก็จะมีการประสานมายังทหารเรือโดยจะมีวิทยุสื่อสารบนเรือประมงเพื่อทำการติดต่อสื่อสารมายังทหารเรือของไทย หากลูกเรือคนใดมีอาการเจ็บป่วยสาหัสก็จะมีเฮลิคอปเตอร์ไปรับ ซึ่งหากลูกเรือมีการบาดเจ็บหรือประสบเหตุอันตรายในขณะที่อยู่บนเรือ เจ้าของเรือก็จะเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด

5. การรับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การค้ามนุษย์ในรูปแบบของลูกเรือประมง

ทะเล

การค้ามนุษย์นั้นมิได้อยู่หลายรูปแบบ เช่น แรงงานเรือประมง การขายบริการทางเพศ ถ้าหากในเรื่องของการค้ามนุษย์ในรูปแบบของการขายบริการทางเพศนั้น พบว่า ประเทศไทยมีความรุนแรงในประเด็นดังกล่าวในลำดับต้นๆ ซึ่งมีความรุนแรงมากกว่าในรูปแบบของแรงงานประมงทะเล ซึ่งสถานประกอบการที่เปิดร้านคาราโอเกะบังหน้านั้น เบื้องหลังก็คือ ช่อง ซึ่งจะมีการซื้อขายบริการทางเพศ โดยมีทั้งผู้หญิงจากพม่า ลาว และเขมร ซึ่งตอนนี้ก็ขยายมายังธุรกิจประเภทสปา ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปเรื่อยๆ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับการค้ามนุษย์ในส่วน of แรงงานประมงทะเลนั้น ยังไม่มีความร้ายแรงเท่ากับการขายบริการทางเพศ หากจัดลำดับ 10 อันดับ ในส่วนของแรงงานประมงทะเลจะอยู่ในลำดับที่ 8 ยังไม่มีผลกระทบต่อส่งออก เนื่องจากในปัจจุบันสหภาพยุโรปหรือ EU จะเข้ามาเน้นในเรื่องของความสะอาดตั้งแต่การดองปลาในเรือ การขึ้นฉลากบนท่าเทียบเรือ การรักษาคุณภาพ ความสด โดยไม่ให้ใช้ฟอร์มาลิน ที่คัดปลาบนท่าเทียบเรือจะต้องปูลงแลสคนงานต้องแต่งแบบฟอร์มให้เรียบร้อย เมื่อ EU เข้ามาทำการตรวจสอบก็ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งจะเน้นในเรื่องของความสะอาดมากกว่า เนื่องจากปัจจุบันนั้นสัตว์น้ำที่ส่งออกนั้นยังมีปริมาณที่ไม่เพียงพอ กับความต้องการ ดังนั้นจึงไม่ได้ประสบปัญหาในการกีดกันการส่งออกสินค้าแต่ประการใด

การช่วยเหลือจากทางรัฐบาลในของการประกอบกิจการประมงทะเลนั้น จะเข้ามาช่วยเรื่องของน้ำมัน เรียกว่า น้ำมันเขียว ซึ่งราคาลิตรละ 27 บาท ซึ่งจากราคาปกติลิตรละ 29 บาท ซึ่งมีเรือที่เข้าร่วมโครงการแค่ 19 ลำที่ทั้งเรือในจังหวัดมีประมาณ 4,000 กว่าลำ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ประกอบการมักจะทำใช้น้ำมันเถื่อน ซึ่งมีราคาถูกกว่ามาก ซึ่งรัฐบาลก็พยายามเข้ามาช่วยเหลือแต่ปัญหาที่พบคือ การดำเนินการที่ไม่มีความต่อเนื่องในการเข้ามาช่วยเหลือ ทำให้ผู้ประกอบการก็ต้องเข้ามาช่วยเหลือกันเอง โดยน้ำมันที่ใช้ในการเดินเรือก็จะเป็นน้ำมันเถื่อน ซึ่งไปรับซื้อมาจากประเทศสิงคโปร์บ้าง มาเลเซียบ้าง เพราะเมื่อเทียบกับราคาน้ำมันที่ถูกต้องในประเทศนั้น ราคาแตกต่างกันมาก ทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถรับภาระค่าน้ำมันได้ ต้นทุนสูง ทำให้กำไรที่ได้น้อย หรือบางครั้งขาดทุนก็มี

กรณีศึกษาที่ 4 นายนิพัฒน์ (นามสมมติ)

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นายนิพัฒน์ (นามสมมติ) อายุ 46 ปี ศาสนาพุทธ ผู้จัดการเรือ B ซึ่งเป็นเรือขนาดใหญ่ (C2) เป็นลักษณะเรืออวนล้อม มีแรงงานบนเรือประมงประมาณ 35-38 คน โดยส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานต่างด้าว โดยนายนิพัฒน์จะดูแลเรือที่ออกไปทำประมงในน่านน้ำอินโดนีเซีย และเรือที่ทำประมงในจังหวัดสงขลา โดยมีรายได้ประมาณเดือนละ 20,000 บาท และได้เข้ามาเป็นผู้จัดการเรือเป็นระยะเวลา 29 ปี ซึ่งทำหน้าที่ดูแลเวลาเรือเข้า-ออก การตรวจเช็คเครื่องมืออุปกรณ์

2. สภาพการของการดำเนินกิจการประมงทะเล

ในปัจจุบันนี้สภาพการดำเนินกิจการประมงทะเลนั้น พบว่า ทรัพยากรทางทะเลพวกสัตว์น้ำทะเลมีน้อยลงมากกว่าในอดีตมาก ซึ่งส่วนใหญ่แล้วการทำประมงนั้นจะออกไปยังน่านน้ำต่างประเทศมากขึ้น เพราะในน่านน้ำของประเทศไทย อย่างในกรณีอ่าวไทยหรือในจังหวัดสงขลาเอง ทรัพยากรทางทะเล พวกสัตว์น้ำนั้นค่อนข้างมีน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการในการส่งออก นอกจากนั้นค่าใช้จ่ายในการทำประมงมีมูลค่าที่สูงขึ้นมากกว่าแต่ในอดีตเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในเรื่องของน้ำมัน ซึ่งมีราคาแพง เนื่องจากสัตว์น้ำมีปริมาณน้อย น้ำมันราคาแพง ส่งผลให้เกิดการขาดทุนในการทำประมง ส่วนในด้านแรงงานนั้น พบว่าแรงงานค่อนข้างหายาก โดยไม่มีคนไทยมาทำงานประเภทนี้ มีแต่แรงงานต่างด้าวเป็นส่วนใหญ่

3. วิธีการได้มาซึ่งแรงงานในส่วนของลูกเรือประมงทะเล

การได้มาซึ่งแรงงานนั้นจะมีนายหน้าพามาส่ง โดยจะพามาทางจังหวัดระนองซึ่งจะเป็นแรงงานต่างด้าวคนพม่าเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งหากทางเรือมีความต้องการแรงงานจำนวนเท่าไร ก็จะส่งไปยังนายหน้าแรงงาน โดยนายหน้าก็จะพามาส่งตามจำนวนที่ส่งไป โดยจะต้องเสียค่าใช้จ่ายให้กับนายหน้า 4,000 บาท ต่อแรงงานหนึ่งคน ถ้าหากเป็นแรงงานคนไทยนั้น ใต้เรือหรือช่างเรือก็จะเป็นผู้ดำเนินการจัดหาแรงงานเพื่อลงเรือ ซึ่งทางนายนิพัฒน์เองก็ไม่ทราบว่าจะได้มาโดยวิธีการใด และยังมีแรงงานบางคนที่ร้านค้าโอเคะพามาทำงาน เนื่องจากแรงงานคนนั้นได้เข้าไปเที่ยวที่ร้านและติดหนี้ไว้ ทางร้านจึงพาไปลงเรือ ซึ่งแรงงานก็ยอมให้ทางร้านพามาลงเรือเพื่อที่จะมีเงินมาใช้หนี้ ซึ่งก็เป็นลักษณะการขายค่าหัวประเภทหนึ่ง

ซึ่งในการดำเนินกิจการประมงทะเลนั้น ไม่ได้การคำนึงว่าแรงงานจะได้มาอย่างไร เพียงแค่ขอให้ครบตามจำนวน เพราะหากแรงงานไม่ครบเรือก็ไม่สามารถออกได้ แต่เรือประมงนั้น เมื่อถึงระยะเวลาที่จะต้องออกไปทำประมง ดังนั้นจำเป็นที่แรงงานต้องครบตามจำนวน แต่ที่ว่า แรงงานที่เข้ามาจะเข้ามาโดยสมัครใจทั้งสิ้น โดยไม่ได้มีการจัดทำสัญญาว่าจ้างเป็นลายลักษณ์อักษร

4. ลักษณะการทำงานและสวัสดิการของแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงทะเล

เรือที่นายนิพัฒน์เป็นผู้จัดการนั้นเป็นเรือที่จะต้องไปซื้อตัวยังประเทศที่ไปทำการประมง เพราะเป็นเรือสองสัญชาติ จึงต้องไปบัตรที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง จัดทำ SEAMAN BOOK ให้แก่แรงงาน หนังสือใบอนุญาตทำการประมง โดยแรงงานที่เข้ามาทำงานนั้นจะมีการเบิกเงินล่วงหน้าก่อนหนึ่งเดือน โดยขึ้นอยู่กับตำแหน่ง หากเป็นในส่วนของลูกเรือก็จะอยู่คนละ 5,000 บาท ซึ่งลูกเรือบางคนเมื่อได้รับเงินไปแล้วก็มีการหนีไปยอมทำงาน ซึ่งเป็นลักษณะที่เรียกว่า “โดดรัม”

โดยหน้าที่ของลูกเรือก็เป็นมีการปล่อยอวน ภู่อวน ทำการคัดปลาแยกปลา ซึ่งรายได้ที่ลูกเรือจะได้รับก็จะแบ่งเป็นเปอร์เซ็นต์ โดย 6 เดือนจะทำการตัดบัญชี แต่ก็จะมีเงินเดือนมารองรับ โดยจะมีรายได้เดือนละ 4,000 บาทต่อคนในกรณีที่ขายสัตว์น้ำได้น้อย ซึ่งลูกเรือจะไม่มีสวัสดิการใดๆเลย เพราะเป็นลักษณะลูกจ้างชั่วคราวชั่วคราว ซึ่งจะไปทำบัตรหรือใบรับรองให้อยู่เป็นเวลานานก็ไม่สามารถทำได้ โดยไม่สามารถยืนยันได้ว่าแรงงานคนนั้นๆจะอยู่กับเรือกี่วัน เนื่องจากแรงงานนั้นไม่สามารถควบคุมได้ “คิดจะอยู่ก็อยู่ คิดจะไปก็ไป” และเมื่อลูกเรือประสบปัญหาในการทำงาน ขณะอยู่นอกน่านน้ำก็จะทำการขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่รัฐในประเทศนั้นๆ

5. การรับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การค้ามนุษย์ในรูปแบบของลูกเรือประมงทะเล

ในพื้นที่นั้นไม่มีเรื่องเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ในส่วนของลูกเรือประมง ซึ่งหากจะมีก็จะมีในพื้นที่จังหวัดระนอง จะมีปัญหาการค้ามนุษย์ค่อนข้างมาก โดยจะเป็นแรงงานที่มาจากประเทศพม่าที่ถูกนำมาค้ามนุษย์ ซึ่งปัญหาการค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นนั้น เจ้าหน้าที่รัฐนั้นเข้ามาช่วยกระบวนการด้วย เพราะถ้าหากไม่เจ้าหน้าที่รัฐเข้าก็ไม่สามารถดำเนินการได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้ที่คอยเปิดช่องทางให้กระบวนการค้ามนุษย์สามารถดำเนินการได้อย่างสะดวก เนื่องจากกระบวนการดังกล่าวนั้นมีการแบ่งปันผลประโยชน์นั่นเอง

4. กรณีศึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน (จำนวน 7คน) ใช้นามสมมติทั้งหมด

กรณีศึกษาที่ 1 พันตำรวจเอก โชคชัย (นามสมมติ)

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

พันตำรวจเอกโชคชัย (นามสมมติ) อายุ 41 ปีเป็นข้าราชการตำรวจ ตำแหน่งผู้กำกับการสังกัดกองกำกับการ 6 กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ปปป.) สำเร็จการศึกษาปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ระยะเวลาในการรับราชการตำรวจทั้งสิ้น 19 ปี (ตั้งแต่ปี พ.ศ.2534-2553)

ก่อนที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นผู้กำกับการในกองการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ต.อ.โชคชัยได้เคยปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ในตำแหน่งรองผู้กำกับการ 3 กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี (บก.ปดส.) ต่อจากนั้น บก.ปดส.ได้ยุบลงและจัดตั้งเป็นกองบังคับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (บก.ปคม.) พ.ต.อ.โชคชัย ดำรงตำแหน่งรองผู้กำกับการ 5 สังกัด บก.ปคม.ปฏิบัติหน้าที่ด้านการค้ามนุษย์เป็นระยะเวลา 5 ปี และเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการค้ามนุษย์จำนวน 8 ครั้ง

2. ภาพรวมของสภาพปัญหาการค้ามนุษย์ในปัจจุบัน

สภาพปัญหาการค้ามนุษย์ในปัจจุบันมีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากยังคงมีเหยื่อที่อยู่ในสภาพของความยากจน, การด้อยการศึกษา, การว่างงาน, มีการเลือกปฏิบัติทางเพศ, มีความรุนแรงและล่วงละเมิดทางเพศในครอบครัว, มีสถานการณ์ความขัดแย้งหรือขาดทางเลือก ทำให้ต้องต่อสู้กับชีวิต ได้ออกไปหาสิ่งใหม่ๆที่สามารถทำให้ตนเองมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยที่ที่มีความเชื่อที่ไม่มีทางเลือกอื่นอีกแล้ว นอกจากนี้ในส่วนของผู้ค้าเองเมื่อเห็นว่าลูกค้ามีความต้องการสินค้าก็จะต้องหามาตอบสนองไม่ว่าจะเป็นด้านแรงงานหรือร่างกาย เนื่องจากเห็นว่าเหยื่อนั้นยอมรับสภาพด้านความเป็นอยู่ ด้านการทำงาน และมีความคิดว่าตัวเหยื่อนั้นสามารถควบคุมได้ง่าย มีราคาถูก ทำกำไรให้ผู้ค้าได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ทราบว่ายังมีอุปสงค์และอุปทาน การค้ามนุษย์ก็ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องและตลอดไป

3. สภาพปัญหาและสาเหตุที่ก่อให้เกิดการค้ำมนุษย์ในส่วนองแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงทะเล

เนื่องจากแรงงานภาคประมงของไทยมีความขาดแคลนเป็นอย่างมาก คนไทยส่วนใหญ่ไม่นิยมทำงานด้านนี้ เพราะเป็นงานที่ยากลำบาก มีความอันตรายสูง ต้องรอนแรมอยู่ในเรือเป็นเวลานาน ค่าแรงที่ได้มีราคาถูกเมื่อเทียบกับงานบนบก แต่เนื่องจากผู้ประกอบการจะต้องดำเนินธุรกิจของตนเองอย่างต่อเนื่อง และต้องใช้แรงงานเป็นหลัก เมื่อลูกจ้างคนไทยที่มีความเต็มใจไปทำงานก็มีการเรียกร้องค่าแรงสูง ทำให้ผู้ประกอบการไม่คุ้มค่าต่อการดำเนินธุรกิจ จึงต้องมาหาแรงงานที่มีราคาถูก นั่นก็คือแรงงานต่างด้าว หรือการหลอกลวงคนไทยเข้ามาสู่แรงงานภาคประมง โดยไม่สนใจว่าบุคคลนั้นจะมีความเต็มใจไปทำงานหรือไม่ ขอเพียงแค่มียคนอยู่ในเรือประมงเท่านั้น ก็สามารถนำเรือออกไปทำงานได้ เพราะเข้าใจว่าแม้คนที่ไปอยู่ในเรือไม่มีความเต็มใจไปก็ตาม แต่เมื่ออยู่กลางทะเล จะถูกตัดขาดจากความช่วยเหลือทำให้ไม่สามารถหลบหนีได้ ก็จะต้องจำใจทำงานไปจนกว่าจะได้ขึ้นฝั่ง ปัญหาเหล่านี้ยังคงมีอยู่ต่อไปหากการแก้ปัญหาด้านแรงงานภาคประมงของรัฐยังไม่สามารถเข้าถึงแก่นของปัญหาจริงๆ ได้

ส่วนสาเหตุที่ก่อให้เกิดการค้ำมนุษย์ในส่วนองแรงงานที่ลูกเรือประมงทะเล นั้น ประกอบด้วย

1. ตัวเหยื่อ เนื่องจากปัญหาของความยากจน มีความต้องการศึกษา การว่างงาน การขาดทางเลือกในการดำเนินชีวิตหรือการประกอบอาชีพ และการไม่ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องกับความเป็นจริง

2. ผู้ประกอบการ ตัวผู้ประกอบการเองก็มีความต้องการแรงงานราคาถูก รวมถึงปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคกิจการประมงเป็นจำนวนมาก แต่การดำเนินกิจการนั้นจำเป็นต้องมีแรงงานในการออกเรือแต่ละครั้ง และผู้ประกอบการเองก็มีความต้องการผลกำไรเป็นจำนวนมาก เมื่อไม่สามารถจัดหาแรงงานด้วยความสมัครใจก็จำเป็นต้องใช้กลวิธีหลอกลวงให้ได้มาซึ่งแรงงานตามความต้องการ

3. ผู้สนับสนุน (ได้กั้ง, หัวหน้าลูกเรือ) กลุ่มคนเหล่านี้ก็มีความต้องการหาปลาให้ได้มากๆ เพื่อจะได้เปอร์เซ็นต์จากผู้ประกอบการเยอะๆ นอกจากนั้นคนกลุ่มนี้ยังไม่มีมนุษยธรรมต่อเพื่อนมนุษย์ เช่น ไม่ให้กลับบ้านเมื่อต้องการกลับ ไม่ให้ติดต่อกับญาติเมื่อต้องการ ไม่ให้พักผ่อนในเวลาอันควร บังคับขู่เชือดทำร้ายร่างกายเพื่อให้เชื่อฟังคำสั่ง เป็นต้น

4. มาตรการในการคุ้มครองสิทธิหรือช่วยเหลือแรงงานในส่วนของผู้ถูกเรือประมงทะเลที่ตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการค้ามนุษย์

มาตรการในส่วนของผู้เสียหายที่ตำรวจก็จะประกอบไปด้วย การรับแจ้งเหตุ มีการสืบสวนสอบสวนรับคำร้องทุกข์ จนนำไปสู่การออกหมายจับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับขบวนการค้ามนุษย์ แรงงานประมง ส่วนมาตรการที่ควรเพิ่มเติม คือ ควรให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้มงวดในการตรวจสอบเรือประมงที่จะออกจากฝั่งไปหาปลาในน่านน้ำต่างๆ เช่น จำนวนลูกเรือในเรือมีกี่คน มีความสมัครใจไปทำงานหรือไม่ ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานครบถ้วนหรือไม่ มีสัญญาการจ้างงาน การได้รับค่าแรงอย่างไร เป็นต้น

5. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ในส่วนของผู้ถูกเรือประมงทะเล

5.1 มาตรการป้องกัน พ.ต.อ.โชคชัย กล่าวว่า “ยังคงเป็นการอะลุ่มอล่วยระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับผู้ประกอบการ เนื่องจากปัจจุบันเรือประมงที่ออกจากท่ามีเป็นจำนวนมากและมีท่าเรืออยู่หลายท่า ทำให้การปฏิบัติตามกฎหมายจริงๆทำได้ยาก เพราะหากเข้มงวดมากไป ผู้ประกอบการก็จะร้องเรียนเนื่องจากการเตรียมการออกเรือในแต่ละครั้งจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดเวลาที่แน่นอน เพราะต้องเกี่ยวข้องกับสภาพภูมิอากาศ และสินค้าที่อยู่ในเรือซึ่งจะต้องนำไปส่งให้กับเรือลูกที่อยู่กลางทะเล อาจจะนำได้เสีย”

พ.ต.อ.โชคชัย

5.2 การแก้ไข ในส่วนของการแก้ไขนั้นยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ปัญหาในส่วนของการขาดแคลนแรงงานภาคประมง เนื่องจากมีปัญหาคูปลาร้าหลายอย่างด้วยกัน เช่น การไม่สามารถเข้าถึงข่าวสารของประชาชนที่เป็นเหยื่อ นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐเองยังขาดความจริงใจในการแก้ปัญหา การทำงานไม่เป็นทีม ต่างคนต่างทำ รวมทั้งตัวผู้ประกอบการเองก็ไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการจัดหาแรงงานที่จะเข้ามาทำงาน เป็นต้น

กรณีศึกษาที่ 2 พันตำรวจโท ไกรวิศห์ (นามสมมติ)

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

พ.ต.ท.ไกรวิศห์ (นามสมมติ) เป็นข้าราชการตำรวจ ตำแหน่ง สว.ภ.5 สังกัดกองกำกับการ 5 กองบังคับการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ (บก.ปคม.) อายุ 36 ปี ศาสนาพุทธ สำเร็จการศึกษาปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ระยะเวลาในการรับราชการตำรวจทั้งสิ้น 11 ปี (ตั้งแต่ปีพ.ศ.2542-พ.ศ.2553) และได้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการค้ำมนุษย์เป็นระยะเวลา 2 ปี รวมทั้งเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์จำนวน 3 ครั้ง

2. ภาพรวมของการค้ำมนุษย์ในปัจจุบัน

ในปัจจุบันการค้ำมนุษย์ที่มีความรุนแรงและมีปัญหาเกิดขึ้นมากที่สุดก็จะเป็นในส่วนของ การล่อลวงผู้หญิงไทยไปค้าประเวณี เช่น หลอกลวงไปค้าประเวณีในประเทศใกล้เคียงทั้งในภูมิภาคเอเชียและในยุโรป เป็นต้น ส่วนในเรื่องของคนต่างด้าวที่ถูกหลอกลวงมาค้ำมนุษย์ในประเทศไทยนั้น ขั้นตอนการปฏิบัติงานในปี พ.ศ. 2553 ทางหน่วยงานของตำรวจรับผิดชอบในด้านการผลักดันแรงงานต่างด้าวกลับประเทศ ที่จะต้องทำให้ได้ประมาณ 300,000 คน ทั้งในส่วนของเหยื่อที่ถูกหลอกลวงมาขอทานและการถูกนำมาค้าประเวณี โดยส่วนใหญ่จะเป็นเหยื่อมาจากประเทศพม่า ลาว ซึ่งจะถูกล่อลวงมาค้าประเวณี ส่วนกัมพูชาจะถูกล่อลวงมาขอทาน

นอกจากนั้นยังมีการปรับภาพของหน่วยงานในส่วนของสหวิชาชีพ หลายหน่วยงานได้เข้ามาให้ความสำคัญกับปัญหาการค้ำมนุษย์ โดยเฉพาะกองบังคับการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ เดิมที่เป็นกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี มีงานเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ และเมื่อวันที่ 1 เดือนตุลาคม พ.ศ.2552 ได้มีการปรับโครงสร้างใหม่เป็นกองบังคับการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ เพื่อให้สอดคล้องกับการทำงานในภาพรวมของต่างประเทศด้วย เพราะในต่างประเทศมีหน่วยงานด้านนี้โดยเฉพาะ แต่ในประเทศไทยนั้นหน่วยงานของตำรวจยังไม่มี จึงมีการพยายามปรับหน่วยงานให้ตรงกันเพื่อที่การทำงานจะได้ไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งในด้านงบประมาณ การปฏิบัติงานและการติดต่อประสานงานกับภาคราชการอื่นๆ เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของการค้ำมนุษย์

3. สภาพปัญหาและสาเหตุที่ก่อให้เกิดการค้ำมนุษย์ในส่วนองแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงทะเล

โดยสภาพปัญหาทั่วไปคือ เป็นงานที่หนัก ได้เงินเดือนที่น้อย ก็จะไม่มีการขากทำ ก็จะต้องมีการหลอกลวงเหยื่อเพื่อไปทำงานบนเรือประมง โดยบอกว่าอาหารการกินดี ได้เงินเดือนสูง สบาย ไม่มีการทำร้ายร่างกาย บังคับขู่เข็ญ แต่ข้อเท็จจริงที่ลงเรือไปแล้วกลับตรงกันข้าม เมื่อลงเรือไปแล้วก็ไม่มีใครเข้ามาดูแลหรือให้ความช่วยเหลือ มารับฟังความทุกทรมานได้ การที่จะโทรศัพท์มาแจ้งตำรวจก็ลำบากเพราะอยู่ไกลฝั่ง การใช้โทรศัพท์ก็จำกัดหรือบางทีก็ไม่ได้ใช้เลย เหยื่อบางรายก็โทรมาโอดครวญกับญาติทางบ้านว่าถูกทรมาน ไม่ได้กินข้าว ให้ลากอวนอยู่ตลอดได้พักแค่ 1-2 ชั่วโมง แต่ไม่สามารถตอบทางบ้านได้ว่าตนเองนั้นอยู่ตรงไหน โดยเขากล่าวว่า

“คืบก็ทะเล สอกก็ทะเล มองไม่เห็นฝั่งจึงไม่สามารถตอบที่บ้านได้ว่าตัวเองอยู่ที่ไหน เพราะโดนพื้นฐานแล้วลูกเรือประมงก็จะได้ไม่มีความรู้เรื่องทิศทาง ระยะทางของทะเลเลย”

พ.ต.ท.ไกรวิศห์

สาเหตุของปัญหาที่มีการหลอกลวงเหยื่อเพื่อมาเป็นลูกเรือประมง คือ การขาดแคลนแรงงาน เนื่องจากค่าแรงในการทำงานไม่คุ้มค่างกับที่ลงแรงไป เดือนหนึ่งก็ตกอยู่ที่ประมาณ 3,000-4,000 บาท แม้ว่าจะมีการอาหารการกินบนเรือครบ แต่ไม่รู้ว่าจะดีพอหรือไม่ มีคุณค่าทางโภชนาการมากน้อยเพียงใด งานที่ทำก็ไม่สามารถเลือกเวลาทำงานได้ อย่างเช่น การทำงานลากอวนใช้เวลา 2-3 ชั่วโมง แล้วก็พักผ่อน จากนั้นก็ต้องมาลาก อวนอีกรอบ ซึ่งไม่มีเวลาที่แน่นอน เพราะฉะนั้น

4. มาตรการในการคุ้มครองสิทธิหรือช่วยเหลือแรงงานในส่วนองลูกเรือประมงทะเลที่ตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการค้ำมนุษย์

ในเรื่องของการคุ้มครองสิทธินั้น ทางเจ้าหน้าที่ได้มีการประสานงานกับทางตำรวจน้ำจังหวัดสงขลา โดยขั้นตอนก่อนที่จะเดินเรือนั้น ทางเรือจะมีการจุดประทัดเพื่อออกเป็นสัญญาณ โดยทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็จะมาทำการตรวจสอบ โดยเฉพาะทางตำรวจน้ำสงขลา จะลงไปตรวจสอบโดยจะเข้าไปสอบถามลูกเรือทุกคนว่าเต็มใจมาหรือไม่ หากพบลูกเรือคนใดที่ไม่เต็มใจมาก็จะดึงลงจากเรือ เพราะคนที่ไม่เต็มใจมาหรือถูกหลอกมานั้น บางคนเมื่อตื่นขึ้นมาก็พบว่าตนได้อยู่บนเรือแล้ว หรือบางคนเกือบที่จะขึ้นเรือ โชคดีที่ตำรวจมาเจอและช่วยเหลือได้ทันการณ์

ส่วนมาตรการในการช่วยเหลือก็จะมีข้อกฎหมาย โดยหากบุคคลใดตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ก็สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ตาม พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งอาจจะใช้ระยะเวลาค่อนข้างนานแต่ก็ดีกว่าไม่ได้เลย บางกรณีเมื่อเกิดเหตุและเข้ามาทำการแจ้งความ ทางเจ้าของเรือก็ขอทำการเจรจาในเรื่องของค่าแรงหลังจากที่ลูกเรือไปทำงานได้ประมาณ 4 เดือน แล้วก็กระโดดน้ำหนีออกมาขึ้นฝั่งได้และมาทำการแจ้งความ ทางเจ้าของเรือก็รีบเข้ามาเจรจาไกลเกลี่ย ก็จะได้รับช่วยเหลือเบื้องต้นบ้าง บางครั้งก็ต้องไปทำการฟ้องร้องกันบ้าง ก็แล้วแต่ขั้นตอน เพราะบางครั้งเจ้าของเรือก็จะอ้างว่าไม่รู้ว่าได้แรงงานมาอย่างไร คนที่บริหารจัดการบนเรือส่วนมากจะเป็นไต้เรือ ปัญหาที่พบก็คือ ไต้เรือจะการเปลี่ยนคนบ่อย บางทีไปแจ้งชื่อกับกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีแจ้งไว้ชื่อหนึ่งเมื่อ 5 ปีที่แล้ว แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนไต้ไปแล้วหลายคน ข้อมูลก็ยังไม่การอัปเดต เพราะมีการเปลี่ยนบ่อยเนื่องจากเจ้าของเรือต้องการคนที่ทำรายได้ให้ได้มากที่สุด หากไต้กงคนใดลงไปตามปลากปลากเป็นเวลา 1-2 อาทิตย์แล้วแต่ปริมาณปลาไม่ได้เท่ากับที่ลงทุนไปทั้งค่าน้ำมัน ค่าน้ำแข็ง ค่าจ้าง ก็จะทำให้การเปลี่ยนไต้เรือ บางเดือนอาจจะเปลี่ยนถึง 3 คนก็มีก็ซึ่งก็เป็นปัญหา ซึ่งบางครั้งทางเจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะเข้าไปเป็นตัวกลางในการเจรจาในเรื่องของค่าตอบแทน เป็นต้น

มาตรการเพิ่มเติมที่สำคัญคือ ให้ทางแรงงานได้รับรู้ว่าตนเองนั้นกำลังจะไปทำงานใด ได้รับค่าตอบแทนเท่าไร โดยก่อนที่คนจะลงเรือไปทำงานประมง ควรจะมีขั้นตอนที่ละเอียดมากกว่าที่เป็นอยู่ ควรที่จะรู้ข้อเท็จจริงมากขึ้น โดยที่แพปลาหรือท่าเทียบเรือควรที่จะมีกระบวนการที่จะให้ลูกเรือทุกคนก่อนที่จะลงเรือจะต้องมีการรายงานตัว และรับทราบข้อมูลรายละเอียดในการทำงานบนเรือ ซึ่งในตอนนี้ บก.ปคม. ได้ขออนุมัติโครงการงบประมาณในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ การจัดชุดเฝ้าระวังในบริเวณท่าเทียบเรือ และมีการทำงานร่วมกับทางตำรวจน้ำเพื่อเข้าไปทำการให้ข้อมูลกับแรงงานที่จะไปลงเรือ ซึ่งจะโครงการที่จะสามารถตัดวงจรของกระบวนการค้ามนุษย์ได้ในระดับหนึ่ง

5. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในส่วนของแรงงานที่ลูกเรือประมงทะเล

5.1 มาตรการป้องกัน การประชาสัมพันธ์เป็นเรื่องที่สำคัญ ซึ่งขบวนการนายหน้านั้นเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย นายหน้าเถื่อนโดยไม่ผ่านบริษัทจัดหางาน โดยไปยื่นเรตริตเตอร์ตามสถานีรถไฟ สนามหลวง ซึ่งก็ทำตัวกลมกลืนกับเหยื่อ โดยเหยื่อบางคนไม่มีจุดมุ่งหมายขึ้นรถประจำทาง

มาจากต่างจังหวัดเพื่อหางานทำในกรุงเทพมหานครโดยมีความคิดว่ามาตายเอาดาบหน้า ซึ่งคนต่างจังหวัดรู้จักสถานที่ในกรุงเทพฯไม่กี่แห่ง ก็จะมีหมอชิต หัวลำโพง สนามหลวง ทุกคนก็ไปในสถานที่ดังกล่าว โดยไม่รู้ว่าจะมีงานให้ทำหรือไม่ ก็จะไปนอนตามม้านั่ง ใต้ร่มไม้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นจุดอ่อนที่ทำให้กระบวนการหาเหยื่อเข้ามาตีสนิท หลอกไปเลี้ยงอาหารบ้าง เลี้ยงเบียร์จนมีเงินมาบ้าง แนะนำให้ไปทำงานโดยบอกว่ารายได้ดีแต่ไม่ได้บอกว่าเป็นงานอะไร สุดท้ายก็เข้าสู่กระบวนการค้ำมนุษย์ มีการพาเหยื่อไปที่จุดพักเหยื่อที่สมุทรสาคร เมื่อเข้าไปตรงจุดสมุทรสาครก็ไม่สามารถออกไปไหนได้ เพราะบ้านที่กักขังจะมีคนเฝ้า มีการปิดแน่นหนา รู้ตัวอีกทีก็ต้องขึ้นรถไปลงเรือไม่สามารถติดต่อใครได้ ซึ่งการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการค้ำมนุษย์ โดยเฉพาะตามสถานที่ที่ประชาชนที่เดินทางมาจากต่างจังหวัดเข้ามาถึงเป็นจุดแรกไม่ว่าจะเป็นหัวลำโพง หมอชิต สนามหลวง เป็นต้น

นอกจากนั้นตามสถานที่ที่เป็นจุดเสี่ยงต่างๆ ทั้งก่อนที่จะถูกหลอกและก่อนที่จะลงเรือควรจะมีการตรวจตราให้มากขึ้น โดยอาจจะร่วมกับกระทรวงแรงงาน เจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานต่างๆ เข้ามาดำเนินการอย่างจริงจังก็จะเป็นสิ่งที่ดีนั่นเอง เพื่อที่จะสามารถป้องกันไม่ให้ประชาชนจะต้องตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ำมนุษย์

52 การแก้ไข การตรวจสอบเรือประมง โดยหน่วยงานราชการที่อยู่ในทะเลเข้ามาทำงานร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นตำรวจน้ำ ทหารเรือ กรมเจ้าท่า เพื่อแก้ไขปัญหาที่ปลายทาง โดยเมื่อเจอเรือประมงก็ควรเข้าไปทำการตรวจสอบ สอบถามว่าลูกเรือมีกี่คน เข้ามาทำงานโดยสมัครใจหรือไม่ เพราะว่าเมื่อเข้าไปยังจุดนั้นแล้ว พบว่าคนที่ทนทุกข์ทรมานจากการที่ตกเป็นเหยื่อ เมื่อเจอเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็มีการบอกกล่าวว่าตนไม่สมัครใจและขอกลับขึ้นฝั่งทันทีก็สามารถแก้ไขปัญหาได้ในระดับหนึ่ง

อีกประการหนึ่งก็คือ เรื่องการติดต่อสื่อสารบนเรือประมง คือ ลูกเรือสามารถติดต่อกับคนบนฝั่งหรือญาติพี่น้องได้ตลอดเวลาว่ามีความเป็นอยู่อย่างไร ได้รับเงินค่าจ้างหรือไม่ ถูกทำร้ายร่างกายหรือไม่ เป็นต้น ซึ่งก็น่าจะมีการวางระบบให้มากขึ้น ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เพราะปัจจุบันได้เรือเป็นคนถือวิทยุสื่อสารกับโทรศัพท์เพียงคนเดียว ซึ่งการที่จะได้ใช้อุปกรณ์สื่อสารก็จะขึ้นอยู่กับไตเรือเท่านั้น ดังนั้นหากมีการวางระบบในเรื่องการติดต่อสื่อสารได้ก็จะสามารถแก้ไขปัญหาได้ แต่ก็ไม่แน่ใจว่าจะสามารถดำเนินการได้หรือไม่ เพราะจะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ประกอบการซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่ง

กรณีศึกษาที่ 3 นางสาวรีย์ (นามสมมติ)

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นางสาวรีย์ (นามสมมติ) อายุ 51 ปี ศาสนาพุทธ ตำแหน่ง นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ สังกัด สำนักงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าหญิงและเด็ก กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ สำเร็จการศึกษาปริญญาโท สาขาบริหารสังคมสงเคราะห์ คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระยะเวลาในการรับราชการ 11 ปี (ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2542-พ.ศ. 2553) และได้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการค้ำมนุษย์เป็นระยะเวลา 6 ปี 3 เดือน รวมทั้งเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์จำนวน 7 ครั้ง

2. ภาพรวมของการค้ำมนุษย์ในปัจจุบัน

ประเทศไทยประสบปัญหาในเรื่องของการที่มีแสงประโยชน์จากการค้ำมนุษย์ โดยตกอยู่ใน 3 สถานะ คือ ต้นทาง ทางผ่านและปลายทาง โดยต้นทางก็จะมีคนไทยถูกนำไป แสงหาผลประโยชน์ยังต่างประเทศจากการค้ำมนุษย์ นอกจากนั้นจะมีคนในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงที่ถูกนำพามาผ่านประเทศไทย มาพักรอเพื่อที่จะส่งต่อไปแสงประโยชน์ยังประเทศที่สาม ซึ่งประเทศไทยก็คือประเทศทางผ่าน และประเทศไทยเองก็เป็นปลายทางในปัญหาการค้ำมนุษย์ด้วยเหมือนกัน หากมองในภาพรวมๆก็จะพบว่า

“ทำไมประเทศไทยจึงเป็นจุดรวมศูนย์กลางในเรื่องของปัญหาการค้ำมนุษย์ นั่นก็เพราะว่า หากมองในอนุภูมิภาคก็จะประกอบด้วยหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ และการเมือง ในแง่ของพรมแดนที่มีหลายร้อยหลายพันกิโลเมตรที่มีการเชื่อมต่อกับประเทศในอนุภูมิภาค เพราะฉะนั้นในสภาพปัจจุบันการย้ายถิ่นฐานเป็นไปได้ง่ายมาก แม้ว่าจะมีช่องทางผ่านด่านที่เป็นทางการ แต่ก็มีช่องทางที่เป็นทางธรรมชาติอีกเยอะมากมาย ที่ทำให้มีการนำพา ย้ายคนเข้ามา”

สุวรรีย์

นอกจากนั้นในสภาพของปัญหาของการค้ำมนุษย์เองก็มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น วิธีการก็จะหลากหลายรูปแบบ เมื่อก่อนจะมีวิธีการล่องวง วิธีการบังคับ แต่ปัจจุบันจะไม่ใช้วิธีการบังคับ แต่จะใช้วิธีการโน้มน้าวชักจูง ทำให้มองว่าบุคคลนั้นไม่ได้ถูกบังคับ สม่ครใจมา ทำให้เกิดการหลงประเด็น ว่าความสม่ครใจไม่ได้เป็นเหยื่อการค้ำมนุษย์ ทำให้ไม่ได้นำประเด็นดังกล่าวเข้ามาพิจารณา ส่วนรูปแบบของปัญหาการค้ำมนุษย์ พบว่า แนวโน้มของปัญหาที่เป็นรูปแบบของการ

ถูกแสวงประโยชน์จากการใช้บังคับใช้แรงงานมีค่อนข้างเยอะ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาก ปัญหาส่วนใหญ่ก็จะเป็นปัญหาด้านแรงงาน การละเมิดสิทธิในด้านแรงงาน ซึ่งการคุ้มครองก็จะมีหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครองแรงงานประมง การค้าบริการทางเพศ การบังคับใช้แรงงานในสถานประกอบการ งานบ้านซึ่งหลายคนไม่คิดว่าจะเป็นการคุ้มครองได้ เป็นต้น

3. สภาพปัญหาและสาเหตุที่ก่อให้เกิดการคุ้มครองในส่วนขอแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงทะเล

ในกรณีของแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงไทย ในขณะนี้ วิธีการที่ใช้ในการชักจูงผู้ตกเป็นเหยื่อ คือ มีบางรายที่ถูกชักจูง หลอกลวงโดยชักชวนให้ไปทำงานโดยมีรายได้ดี เมื่อไปถึงก็จะถูกบังคับให้ทำงานบนเรือ แต่ก็มีหลายกรณีมากที่เป็นลักษณะของการถูกลักพาตัว โดยจะมีเครือข่ายของกลุ่มนักค้ามนุษย์อยู่ตามพื้นที่ที่เป็นจุดเสี่ยงในเขตกรุงเทพมหานคร เช่น หัวลำโพง สนามหลวง หมอชิต โดยจะมีเครือข่ายในพื้นที่คอยสังเกตบุคคลที่มีลักษณะบ้านนอกเข้ากรุง โดยนักค้ามนุษย์จะเข้าไปติดต่อชักชวนให้ไปทำงานในที่ต่างๆ โดยบางคนเข้าจะมากกรุงเทพมหานครเป็นครั้งแรกนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชาย อยู่ในวัยแรงงาน จุดประสงค์ก็คือ ออกจากหางานที่มีรายได้ดี พอเข้ามาแล้วก็โชคร้ายเจอกระบวนการค้ามนุษย์โดยมีวิธีการชักจูง ซึ่งผู้ตกเป็นเหยื่อก็ไม่เคยรับทราบปัญหาของการค้ามนุษย์มาก่อนก็หลงเชื่อคำชักชวน โดยนักค้ามนุษย์ก็จะพาเหยื่อไปเลี้ยงข้าวเลี้ยงน้ำ แล้วก็มีการใส่ยานอนหลับในอาหาร เครื่องดื่ม หรือบางรายเข้าห้องน้ำที่สถานี่ขนส่ง ก็จะถูกโป๊ยาสลบแล้วก็เอาตัวไป

โดยการคุ้มครองในแรงงานประมงถือเป็น Hot Issue เพราะว่าเป็นประเด็นที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนค่อนข้างร้ายแรง และจะถูกจับไปโยงกับภาพใหญ่ ในเรื่องของ Trip report ซึ่งเป็นรายงานการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งสหรัฐอเมริกาจะออกกฎหมายภายในประเทศที่กล่าวถึง ประเทศต่างๆที่ควรมีการดำเนินการที่เป็นมาตรฐาน โดยมีการกำหนดมาตรฐานในการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาร่วมกันในหลายๆประเทศทั่วโลก สหรัฐอเมริกาจึงนำกฎหมายดังกล่าวไปจัดลำดับประเทศต่างๆว่าได้มีความพยายามในการที่จะดำเนินการตามมาตรฐานขั้นต่ำอยู่ในระดับใด และก็จะถูกโยงไปถึงการกีดกันทางการค้า โดยจะมีการจัดลำดับเป็น Tier I, Tier II, Tier III โดย Tier I ถูกจัดลำดับว่าเป็นประเทศที่รัฐบาลให้ความสนใจในปัญหาและมีความพยายามอย่างดีในการแก้ไขปัญหา ส่วน Tier II จะเป็นลำดับต่ำลงมาหนึ่งว่า รัฐบาลมีความพยายามในการแก้ไขปัญหา แต่ยังมีบางส่วนบางจุดที่ต้องเอาใจใส่ สุดท้าย Tier III คือรัฐบาลไม่ได้ให้ความสนใจในปัญหาอย่างจริงจังและไม่

พยายามที่จะแก้ไขปัญหาด้วย ซึ่งในระหว่าง II กับ III ก็จะมี Tier II Watch List สองครั้งเกือบๆ สาม ที่ผ่านมามีประเทศไทยที่จะถูกจัดลำดับอยู่ในลำดับ Tier II แต่ในปี 2553 จะถูกจัดอยู่ใน Tier II Watch List จริงๆ แล้วการจัดลำดับจะมีการเมืองเข้ามาแทรก ซึ่งผลกระทบคือ การที่ประเทศอื่นๆ จะมองว่าประเทศไทยมีความจริงจังในการแก้ไขปัญหาหมากน้อยเพียงใด ซึ่งสาเหตุที่ถูกจัดอยู่ใน Tier II ซึ่งส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากประเด็นในเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในแรงงานประมงทะเล

สภาพของการทำงานบนเรือประมง พบว่า แรงงานที่ลงไปทำงานบนเรือประมงแทบจะไม่ได้รับสวัสดิการใดๆ เลย แม้แต่ห้องน้บนเรือก็ไม่มี หากจะทำธุระส่วนตัวก็คือปล่อยลงทะเล น้ำจืดที่จะใช้อาบก็ไม่มี จะได้อาบน้ำก็ต่อเมื่อมีฝนตกลงมา อาหารการกินส่วนมากก็จะทานเฉพาะปลา ซึ่งการทานอาหารประเภทเดียวเป็นเวลานานๆ จะมีปัญหาด้านโภชนาการ กล้ามเนื้อก็จะอ่อนแรง แข็งขาก็จะไม่มีแรง ส่วนในเรื่องของค่าจ้าง วิธีการคิดคำนวณค่าจ้างนั้น จะจ่ายเป็นงวดๆ โดยเมื่อขายสัตว์น้ำที่จับมาได้ก็จะนำเงินที่ได้มาแบ่งส่วนกัน โดยลูกเรือก็จะได้ไม่เยอะ คนที่ได้เยอะก็จะเป็นเจ้าของเรือและได้กั๊ง ลูกเรือบางคนมีโอกาที่จะได้ขึ้นฝั่งตอนนำสัตว์น้ำไปขาย แต่ได้กั๊งก็จะหาวิธีการให้ลูกเรือตกอยู่ในสภาพการเป็นหนี้ จำต้องลงเรือไปอีก โดยการพาไปตีหมกเหล่า เทียวคาราโอเกะ ก็จำต้องลงเรืออีกครั้ง โดยลูกเรือได้ไปเที่ยว ไปได้หมก และไม่มีเงินจ่าย ก็ต้องกลับไปทำงานใช้หนี้ ซึ่งเป็นสภาวะจำยอม ทำให้เป็นเงื่อนไขประการหนึ่งที่จะพิจารณาว่าบุคคลนั้นเป็นผู้เสียหายจากการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน บางรายก็ไม่ได้ยินดีที่จะทำงานต่อ หรือบางกรณีเรือลำที่ตนทำงานกลับขึ้นฝั่ง ซึ่งลูกเรือเองไม่ได้กลับขึ้นฝั่งด้วย แต่จะถูกขายต่อไปยังเรือลำอื่นต่อไป ซึ่งก็จะเป็นสภาพการทำงานที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั่นเอง

ในส่วนของสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในส่วนของแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงก็สืบเนื่องมาจาก ระบบโลกาภิวัตน์ การติดต่อสื่อสารที่มีมากขึ้น ประชากรก็สามารถย้ายถิ่นได้มากขึ้น ซึ่งปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมก็จะมีผลในการที่จะนำเข้ามาสู่ปัญหาการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เนื่องจากในปัจจุบันนี้ประชาชนยากจนลง สภาพการณ์ในท้องถิ่นในส่วนของโอกาสในการสร้างงาน สร้างรายได้มีน้อยมาก ซึ่งเป็นเหตุให้คนพยายามย้ายถิ่น ซึ่งไม่ได้เป็นความผิดของประชากรในท้องถิ่นเลย แต่ในท้ายที่สุดการย้ายถิ่นก็นำมาสู่ปัญหาของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยมีคนกลางที่นำคนมาแสวงหาประโยชน์ แต่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อก็ไม่รู้ว่ามิปัญหาการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นอยู่ในสังคม ซึ่งการแก้ไขนั้น จะต้องพยายามเข้าไปแก้ไขปัญหาในเชิงของโครงสร้าง โดยการสร้างงานสร้างอาชีพในท้องถิ่นให้มีเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนั้นในเรื่องของความต้องการแรงงานในภาคอุตสาหกรรมประมงที่มีความต้องการที่มาก แต่ไม่มีคนเข้าไปทำงาน เพราะงานประมงเป็นงานที่หนัก เหนื่อย ยากลำบาก ซึ่งจังหวัดสมุทรสาครนั้น เป็นจังหวัดเล็กๆ มีพื้นที่ไม่แคบ แต่ทำรายได้เป็นอันดับ 6 ของประเทศ ซึ่งก็มาจากอุตสาหกรรมประมง ซึ่งประชากรในจังหวัดที่เป็นคนต่างด้าวมีถึง 700,000-800,000 คน ซึ่งเข้ามาทำงานในอุตสาหกรรมประมงและประมงต่อเนื่อง แม้ว่าจะมีการกล่าวว่าเป็นจะมีปัญหาด้านความมั่นคงตามมา แต่ทว่า หากในเรื่องปัญหาของแรงงานประเภทนี้ที่คนไทยไม่ยอมทำงาน จึงจำเป็นต้องมีแรงงานต่างด้าวเข้ามา ซึ่งจะต้องมีวิธีการบริหารจัดการแรงงาน ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาการค้ำมนุษย์ การบังคับใช้แรงงานที่เป็นเรื่องของการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพราะฉะนั้น ในเมื่อมีความต้องการแรงงานแต่ไม่มีคนมาทำงาน ผู้แสวงประโยชน์ก็จำเป็นต้องเข้าไปหาคน หาแรงงานในชนบทหรือไม่ก็ไปหลอกลวง โดยใช้วิธีการต่างๆ นานาที่จะให้ได้คนมาทำงาน ประกอบกับระยะเวลาในการออกเรือประมงทะเลนั้นจะมีการกำหนดเวลา เมื่อถึงเวลาเดินเรือก็ต้องนำเรือออกสู่ทะเล ถ้าหากไม่มีแรงงานบนเรือเพียงพอก็ต้องไปหาคนงานมาให้ได้ ก็จะมีทั้งคนงานไทยและต่างด้าวที่ลงไปทำงานบนเรือ

4. มาตรการในการคุ้มครองสิทธิหรือช่วยเหลือแรงงานในส่วนของผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ประมงทะเลที่ตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการค้ำมนุษย์

เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มีอยู่ 2 ประการหลัก คือ 1. มุ่งคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ และ 2. ปราบปรามกระบวนการค้ำมนุษย์ เพราะตราบไต่ที่ให้ความช่วยเหลือเพียงอย่างเดียวแต่ไม่ได้ดำเนินคดีหรือปราบปรามผู้กระทำผิด ก็จะทำให้ผู้เสียหายวนกลับมาสู่วงจรการค้ามนุษย์ไม่มีวันสิ้นสุด ในการคุ้มครองช่วยเหลือแรงงานประมงซึ่งถือว่าเป็นผู้เสียหายประเภทหนึ่งที่เป็นเข้าสู่กระบวนการของการค้ำมนุษย์ เพราะฉะนั้นในมาตรการในการช่วยเหลือของกฎหมาย ในมาตรา 33 คนที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์จะถูกคัดแยกออกมา การปฏิบัติต่อผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์แตกต่างจากคนที่หลบหนีเข้าเมืองมา โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

การทำงานในกระบวนการของการคุ้มครอง เมื่อมีการร้องขอความช่วยเหลือ จะมีการทำงานร่วมกันในทีมสหวิชาชีพ จะมีทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ ฝ่ายกฎหมายไม่ว่าจะเป็นอัยการหรือทนายความ โดยการทำงานประสานหน่วยงานอื่น ไม่ว่าจะเป็นตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ถ้าเป็นด้านแรงงานก็จะประสานกับกระทรวงแรงงาน โดยเฉพาะกรมการจัดหางานหรือกรมสวัสดิการ

และคุ้มครองแรงงาน นอกจากนั้นทางกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ก็จะมีทีม นักสังคมสงเคราะห์ที่ทำงานร่วมกันในรูปของสหวิชาชีพ โดยช่องทางในการรับเรื่องราวร้องทุกข์ ก็จะมีศูนย์ประชาบดี เบอร์โทรศัพท์ 1300 เมื่อรับเรื่องมาแล้วก็จะทำการเสาะหาข้อเท็จจริงเบื้องต้น โดยมีการหาข้อมูลให้ได้มากที่สุดว่าผู้ร้องทุกข์นั้นประสบปัญหาอยู่ที่ใด สภาพเป็นอย่างไร และพิจารณาว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ หลังจากนั้นก็จะมีการวางแผนให้การช่วยเหลือ โดยจะมีทีมที่เรียกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายที่จะออกไปช่วยเหลือ นำผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ออกมาจากสถานที่ที่เขาประสบปัญหา วิธีการทำงาน คือจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายด้วย โดยจะมีทีมเข้าไปดูสถานที่และวางแผนช่วยเหลือ เมื่อเข้าไปช่วยเหลือแล้วก็จะมีส่วนที่จะเข้ามาพูดคุยซักถามรายละเอียดเบื้องต้น เพื่อที่จะตัดแยกว่าบุคคลนั้น เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ หากเป็นผู้ที่หลบหนีเข้าเมืองทั่วไปก็จะส่งไปยังหน่วยงาน ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองและจะมีการผลักดันกลับประเทศ แต่หากเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ก็มีการปกป้อง และให้การช่วยเหลือตามกระบวนการทางกฎหมาย

5. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในส่วนของแรงงานที่ ลูกเรือประมงทะเล

5.1 มาตรการป้องกัน ประกอบด้วย 1. ในกรณีของลูกเรือประมง พบว่า โดยสภาพการทำงานแล้วเรือประมงทะเลนั้นไม่ได้ทำงานอยู่ในเฉพาะน่านน้ำไทย แต่จะออกไปยังน่านน้ำอินโดนีเซีย มาเลเซีย ซึ่งคนที่จะไปลงเรือเหล่านั้นจะมีพาสปอร์ตหรือหนังสือเดินทางของลูกเรือที่เรียกว่า SEAMAN BOOK แต่จะมีปัญหาในเรื่องของการสวมทับ เช่น หนังสือเดินทางเป็นข้อมูลของนายน้ำ แต่เอารูปของนายปลา เข้าสวมทับแทนข้อมูลของนายน้ำ ซึ่งตรงจุดนี้ยังไม่มีระบบที่จะตรวจสอบได้ และไม่รู้ว่าเป็นเรือแต่ละลำนั้นมีแรงงานลงไปกี่คน กลับขึ้นฝั่งมากี่คน หายไปในทะเลกี่คน ซึ่งเมื่อลงไปช่วยเหลือ ก็จะไม่รู้ข้อมูลที่ถูกต้อง ดังนั้น ควรที่จะมีระบบที่ชัดเจนและเหมาะสมที่จะเข้ามาดูแลในประเด็นดังกล่าว

2. การเผยแพร่ วรรณคดีให้ความรู้ให้แก่ประชาชนที่จะไปทำงานบนเรือประมง โดยให้ประชาชนได้รับรู้ถึงสิทธิของตน สภาพการทำงานบนเรือ โดยคนที่ในกลุ่มเป้าหมายจะรู้ว่าในสังคมมีปัญหาของการค้ามนุษย์เกิดขึ้น สามารถรู้เท่าทันวิธีการของกระบวนการ เพื่อที่จะป้องกันไม่ให้นั้นถูกแสวงหาประโยชน์จากนายจ้างในทางมิชอบ เช่น การบังคับให้ทำงานโดยไม่ได้พักนอน การทุบตีทำร้ายร่างกาย นอกจากนั้นพนักงานตรวจแรงงานของกระทรวงแรงงาน ควรเข้าไปตรวจตราดูแลและมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั้งนายจ้างและลูกจ้าง โดยตัวนายจ้างเองก็

จะต้องรับรู้รับทราบเกี่ยวกับกฎหมายและสิทธิต่างๆที่ลูกจ้างควรได้รับ เพื่อจะได้ปฏิบัติต่อลูกจ้างได้อย่างถูกต้อง

52 การแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ ในรูปแบบลูกเรือประมงที่มีการนำคนมาแสวงประโยชน์ผ่านพื้นที่หลายๆประเทศ ซึ่งการที่จะแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น แต่ละประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศต้นทาง ทางผ่านและปลายทาง ควรมีความตระหนักร่วมกันในปัญหา ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือ ถึงแม้ว่าไทยจะมีความพยายามทำงาน แต่หากทำงานโดยลำพังโดยไม่ได้มีความร่วมมือจากประเทศอื่นๆที่มีส่วนร่วมในปัญหา ก็จะไม่สามารถทำงานให้สัมฤทธิ์ผลได้

สำหรับประเทศไทยในเรื่องของการแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ ในกฎหมายจะมีคณะกรรมการที่จะทำงานในเชิงนโยบายและการประสานงานในการปฏิบัติ ในเรื่องของประมงนั้น มีการตั้งคณะอนุกรรมการด้านประมงขึ้นมาเพื่อที่จะแก้ไขปัญหา ซึ่งก็มีการพยายามในการแก้ไขปัญหานี้ร่วมกันอยู่ ซึ่งยังไม่ได้เห็นรูปธรรมที่ชัดเจนมากนัก ซึ่งเป็นส่วนของความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ในส่วนของลูกเรือประมงทะเล

กรณีศึกษาที่ 4 นายมุดตาร์ (นามสมมติ)

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นายมุดตาร์ (นามสมมติ) อายุ 49 ปี ศาสนาอิสลาม ตำแหน่ง นักวิชาการแรงงานชำนาญการ สังกัด กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาบริหารรัฐกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ระยะเวลาในการรับราชการ 15 ปี (ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2537-พ.ศ. 2553) และได้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการค้ำมนุษย์เป็นระยะเวลา 2 ปี 6 เดือนรวมทั้งเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์จำนวน 3 ครั้ง นอกจากนั้นก็จะมีการบรรยายในงานสัมมนาเป็นส่วนใหญ่

2. ภาพรวมของการค้ำมนุษย์ในปัจจุบัน

สภาพปัญหาการค้ำมนุษย์ในประเทศไทยนั้น พบว่าประเทศไทยนั้นเป็นประเทศต้นทาง ทางผ่านและปลายทาง เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน ในกลุ่มลุ่มน้ำโขงด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นพม่า กัมพูชา ลาว พบว่า ประเทศไทยจะมีสภาพเศรษฐกิจที่ดีกว่าประเทศเหล่านั้น ทำให้ประชากรในประเทศดังกล่าว ยกเว้น มาเลเซีย มีความต้องการที่จะเข้ามาในประเทศไทยเพื่อให้มีสภาพการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น โดยส่วนใหญ่แล้วจะลักลอบเข้ามาตามแนวตะเข็บชายแดน โดยเฉพาะแรงงานจากประเทศพม่า โดยจะแรงงานที่เข้ามาโดยไม่มีใบอนุญาตทำงาน จึงทำให้ต้องลักลอบมาทำงาน โดยใช้ชีวิตหลบๆซ่อนๆในสถาน

ประกอบการในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในจังหวัดสมุทรสาครนั้น จะพบว่ามีความต่างด้านที่เข้ามาทำงานในสถานประกอบการค่อนข้างเยอะกว่าพื้นที่อื่น บางคนมาด้วยความสมัครใจ บางคนก็มีนายหน้าเป็นผู้นำพา บางคนลักลอบเข้ามาด้วยตนเอง ไม่ว่าจะมาโดยวิธีการใดก็ตามแต่ แรงงานต่างชาติที่เข้ามาทำงานนั้น ส่วนใหญ่จะไม่รู้ว่างานที่ตนมาทำนั้นจะมีงานลักษณะใด ทำให้แรงงานเหล่านั้นเสี่ยงในการที่จะถูกนายหน้าหลอกหรือเข้าไปทำงานในสถานประกอบการ ทำให้มีความเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

ส่วนกรณีของคนไทยที่ถูกค้ามนุษย์นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานด้านประมงทะเล โดยจะเป็นแรงงานที่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเข้ามาหางานในกรุงเทพมหานครและมักจะถูกลูกค้าให้เข้าไปทำงานในเรือประมง ในจังหวัดต่างๆไม่ว่าจะเป็นจังหวัดสมุทรสาคร สงขลา สุราษฎร์ธานี ปัตตานี เป็นต้น บางคนก็สมัครใจไปทำงานก็ไม่มีปัญหา บางคนไม่รู้ตัวโดยถูกลูกค้าไปทำงาน รูปแบบการหลอกก็มีหลากหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการมอมยา มอมเหล้า เมื่อรู้ตัวและตื่นอีกทีก็จะอยู่บนเรือประมง จึงต้องยอมจำนนต่อสภาพที่โดนหลอกไปโดยปริยาย

3. สภาพปัญหาและสาเหตุที่ก่อให้เกิดการค้ามนุษย์ในส่วนองแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงทะเล

เรือประมงทะเลที่มีอยู่ในประเทศไทยปัจจุบันมีประมาณ 20,000 กว่าลำมีใบอนุญาตใช้เรือประมาณ 10,000 กว่าลำซึ่งเรือที่เหลือจะไม่มีใบอนุญาตต้องตามกฎหมาย แต่ก็จะมีการนำลูกเรือไปทำงานยังต่างประเทศเช่นกัน ซึ่งสภาพการทำงานบนเรือประมงจะไม่เหมือนงานปกติทั่วไป โดยในการออกทะเลแต่ละครั้งจะใช้เวลานาน 1-3 ปีหรืออาจจะมากกว่านั้น และปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือ การทำงานในเรือประมงทะเล คือ ปัจจุบันคนไทยไม่ค่อยนิยมทำ ซึ่งเมื่อก่อนนี้แรงงานบนเรือจะเป็นแรงงานที่มาจากภาคอีสานเป็นส่วนใหญ่ แต่ในปัจจุบันแรงงานไทยบนเรือนั้นจะน้อยลง หากเปรียบเทียบกับแรงงานต่างชาติ เนื่องมาจาก งานประมงนั้นเป็นงานที่หนักมาก สกปรก อันตรายเสี่ยงต่อความปลอดภัยในชีวิต ซึ่งจากสภาพดังกล่าวนี้จึงทำให้แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาแสวงหางานในประเทศไทย มีความต้องการที่จะมีงานทำ โดยแรงงานดังกล่าวไม่มีโอกาสในการเลือกงานมากนัก เพราะสภาพการบังคับไม่ว่าจะเป็นการลักลอบเข้ามา หรือการถูกนายหน้าพาไปเพื่อการค้ามนุษย์โดยเฉพาะ จึงทำให้แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่ไปทำงานบนเรือประมง นอกจากนั้นสภาพการทำงานในการออกเดินเรือแต่ละครั้งใช้เวลานาน เป็นแรมปี ซึ่ง

แรงงานที่ไปโดยสมัครใจก็จะมีปัญหา แต่หากเป็นแรงงานที่โดนล่อลวง ก็จะไม่รู้ว่าสภาพการทำงานบนเรือประมงเป็นแบบใด ก็เลยกลายเป็นปัญหาการค้ำมนุษย์ขึ้นมาั่นเอง

ส่วนสาเหตุที่ก่อให้เกิดการค้ำมนุษย์ในส่วนของแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงทะเลประกอบด้วย

1. ความต้องการมีงานทำอย่างกรณีแรงงานต่างชาติที่ลึกลอบเข้ามาในประเทศไทย มีความต้องการที่จะได้งานทำ โดยไม่ได้เลือกว่าจะทำงานแบบใด แค่ให้มีงานมีเงินก็เพียงพอแล้ว นอกจากนั้นโดยสภาพของแรงงานนั้นจะลักษณะที่ผิดกฎหมาย การที่จะทำงานทุกอย่างไป ปกติทั่วไปก็จะทำให้มีการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่รัฐได้ง่าย แต่การลงไปทำงานบนเรือนั้น การเข้าไปตรวจสอบค่อนข้างยาก และกฎหมายก็จะไม่ครอบคลุมเรือประมงที่ออกไปดำเนินการประจำอยู่นอกราชอาณาจักรติดต่อกันตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป ทำให้แรงงานถูกที่จะบังคับใช้แรงงานอย่างหนัก และบางครั้งก็มีการทำร้ายร่างกาย เป็นต้น

2. การขาดแคลนแรงงานซึ่งสภาพการทำงานบนเรือประมงนั้น เป็นงานที่หนัก เสี่ยงอันตราย สกปรก จึงเป็นงานที่คนไทยไม่มีความนิยมในการเข้าไปทำงาน แม้กระทั่งได้กึ่งเรือบางลำก็เป็นคนต่างด้าว เมื่อเกิดสภาพการขาดแคลนแรงงาน แต่กิจการประมงนั้นจะต้องมีการดำเนินการต่อไป ทำให้มีความจำเป็นที่ต้องมีการแสวงหาแรงงานเพื่อป้อนเข้าสู่ภาคประมง จึงส่งผลให้เกิดกลุ่มคนที่คิดหาผลประโยชน์ เข้าไปทำงานหลอกลวงแรงงานที่เดินทางมาจากต่างจังหวัดเพื่อที่จะเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มนายหน้าจะเข้าไปหาเหยื่อตามสถานที่สาธารณะต่างๆที่มีคนพลุกพล่าน เมื่อได้เหยื่อมาแล้วก็จะพาไปขายต่อยังเจ้าของกิจการ ส่วนกรณีคนต่างด้าวเอง ก็จะมีนายหน้าเป็นผู้นำมาจากประเทศต่างๆ โดยจะมีการให้เงินบ้างเป็นจำนวนเล็กน้อยเพื่อหลอกล่อ หลังจากนั้นก็จะพามาขายยังเรือประมงเช่นกัน หรือหากเป็นกรณีแรงงานต่างด้าว ก็จะมีนายหน้าเป็นผู้นำมา ซึ่งนายหน้าก็เป็นประชากรประเทศเดียวกันกับแรงงาน ซึ่งนายหน้าก็จะนำพาแรงงานมาขายให้กับผู้ประกอบการ นายจ้างต่ออีกทอดหนึ่ง

4. มาตรการในการคุ้มครองสิทธิหรือช่วยเหลือแรงงานในส่วนของลูกเรือประมงทะเลที่ตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการค้ำมนุษย์

เนื่องจากสภาพการทำงาน สภาพการจ้าง ของงานประมง จะไม่เหมือนปกติอย่างงานทุกอย่างไป ในส่วนของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานในเรื่องการคุ้มครองสิทธิลูกจ้างที่เป็นลูกเรือประมง โดยได้มีการออกกฎกระทรวงฉบับ10 ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.

2541ว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานในแรงงานประมงทะเล เป็นกฎหมายเฉพาะของแรงงานภาคประมง กฎกระทรวงได้บัญญัติ ในเรื่องการดูแลเรื่องสิทธิในการทำงาน ด้านค่าจ้างแรงงาน ซึ่งค่าจ้างของแรงงานประมงนั้นเป็นการตกลงร่วมกัน เป็นข้อตกลงระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ซึ่งจะเป็นส่วนแบ่งที่นายจ้างตกลงจ่ายให้แก่ลูกจ้างตามมูลค่าของสัตว์น้ำที่จับได้

นอกจากนี้ทางกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจะประสานกับทหารเรือ โดยทหารเรือได้รับมอบหมายหน้าที่ในการตรวจแรงงานจากกระทรวงแรงงานตามความในพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองปี พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานพ.ศ.2541 และพระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเลพ.ศ. 2490 การทำงานตรวจตราแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายบนเรือประมงที่กำลังหาปลาในกลางทะเล โดยให้ทหารเรือเป็นพนักงานตรวจแรงงานในน่านน้ำเขตพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละหน่วยแต่ละฝ่าย ให้เข้ามาช่วยในการตรวจตรา จับกุมและช่วยเหลือแรงงานประมงเมื่อประสบปัญหาหรือเหตุการณ์ร้ายแรง การให้ทหารเรือเข้าช่วยเหลือตรวจสอบเรื่องมาจากทางกรมสวัสดิการฯเองนั้น มีข้อจำกัดในเรื่องของยานพาหนะที่ออกไปดำเนินการ รวมทั้งหากเกิดกรณีที่ลูกเรือประมงประสบปัญหาในต่างประเทศ มีการตกค้างยังต่างประเทศ ก็จะมีการประสานกับทางการกงสุลที่ตั้งอยู่ในประเทศนั้นๆ ให้ช่วยดูแลหรือส่งแรงงานเหล่านั้นกลับประเทศ โดยส่วนใหญ่แล้วเรือประมงทะเลสัญชาติไทยจะออกหาปลาในน่านน้ำไทย โดยจะไปหาปลาในน่านน้ำประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย แต่ก็มีเรือบางลำออกไปยังประเทศสุมาตรา ทวีปแอฟริกา โดยมีเหตุการณ์ครั้งหนึ่ง เรือประมงได้ไปเสียที่น่านน้ำสุมาตรา ลูกเรือจะต้องไปขึ้นฝั่งที่ประเทศเยเมน แลพบตะวันออก ต้องไปพักอยู่ที่นั่น โดยลูกเรือสามารถติดต่อกลับมาทางญาติได้ ญาติจึงได้ประสานกับกรมการกงสุลและส่งกลับมาประเทศไทย โดยมีทั้งแรงงานไทยและต่างด้าว โดยแรงงานต่างด้าวได้เข้าไปอยู่ในการคุ้มครองของสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี

5. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในส่วน of แรงงานที่

ลูกเรือประมงทะเล

5.1 **มาตรการป้องกัน** ควรที่จะมีการจัดระบบของแรงงานประมงที่จะลงเรือ โดยแรงงานที่ไปทำงานบนเรือประมงนั้นจะต้องการลงชื่อ ลงทะเบียนให้เป็นกิจจะลักษณะ เพื่อที่จะสามารถรู้ว่าแรงงานเหล่านั้นเป็นใคร มีจำนวนเท่าใด ไปกับเรือลำใด เป็นต้น แรงงานที่ไปทำงานนั้นจะต้องเป็นแรงงานที่สมัครใจไปทำงาน มีความรู้ มีความเข้าใจในลักษณะของงานประมง

รวมทั้งเรียนวิถีชีวิตบนเรือไม่ว่าจะมีแรงงานไทยหรือแรงงานต่างด้าว ซึ่งจะต้องมีหน่วยงานหลักซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐเข้ามาดำเนินการ ไม่ว่าจะเป็นทางกรมเจ้าท่าที่ควรจะต้องเข้ามาดูแลในเรื่องของการจดทะเบียนเรือ กรมประมงก็จะเข้ามาดูแลในส่วนของคุณลักษณะของงานประมง ส่วนการชี้แจงสิทธิ ก็จะเป็นงานของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ซึ่งในปัจจุบันนี้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานมีแผนพบในการเผยแพร่ให้แก่แรงงานต่างชาติและแรงงานไทย 4 ภาษา คือ ภาษาพม่า กัมพูชา ลาว และไทย ในเรื่องของสิทธิของลูกจ้างที่พึงได้รับ เป็นต้น

52 การแก้ไข การบังคับใช้กฎหมายควรให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องมีความจริงจังในการที่เข้ามาแก้ไขปัญหา โดยที่ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องเข้ามาร่วมมือกันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยมีการประสานการทำงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และควรมีการชี้แจงกฎหมายให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นมีความเข้าใจร่วมกัน เพื่อที่จะให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์เกิดผลสำเร็จ นอกจากนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากนายจ้าง สถานประกอบการโดยให้ หน่วยงานที่ดูแลทางด้านกฎหมายเข้าไปชี้แจงให้นายจ้าง สถานประกอบการและลูกจ้างมีความเข้าใจในกฎหมายร่วมกัน เพื่อที่จะได้มีการดำเนินการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ไม่มีการกระทำที่เข้าลักษณะการละเมิดสิทธิของลูกจ้าง นายจ้างหรือผู้ประกอบการก็ต้องตระหนักถึงบทบาทของตน ต้องมีความรู้ความเข้าใจในบทบัญญัติของกฎหมาย บทลงโทษต่างๆ เพื่อที่จะไม่กระทำการที่ละเมิดกฎหมาย

กรณีศึกษาที่ 5 นางสาวอนุสรณ์ (นามสมมติ)

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นางสาวอนุสรณ์ (นามสมมติ) อายุ 30 ปี ศาสนาพุทธ ตำแหน่ง นักพัฒนาสังคม สังกัด สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์แห่งชาติ จบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบริหารนโยบายและสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการค้ามนุษย์เป็นระยะเวลา 4 ปี (ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2549- พ.ศ. 2553) รวมทั้งเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการค้ามนุษย์จำนวน 4 ครั้ง

2. ภาพรวมของการค้ามนุษย์ในปัจจุบัน

การค้ามนุษย์ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ร้ายแรงที่สุดรูปแบบหนึ่งและมีความเชื่อมโยงกับปัญหาในระดับโลกอื่น ๆ เช่น การก่อการร้ายและองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โลกในยุคโลกาภิวัตน์ได้ก่อให้เกิดสภาวะโลกไร้พรมแดน ส่งผลให้การขยายเครือข่ายธุรกิจผิด

กฎหมาย และขบวนการค้ามนุษย์มีความซับซ้อนมากขึ้น จนกลายเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติยากแก่การสกัดกั้น ในขณะเดียวกันปริมาณความต้องการในการใช้บริการทางเพศ หรือการใช้แรงงานราคาถูกมีมากขึ้น นอกจากนั้นในปัจจุบันสถานะของประเทศไทยยังเป็นประเทศต้นทางประเทศทางผ่านและประเทศปลายทางในด้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะหญิงและเด็ก เมื่อสองทศวรรษที่ผ่านมาหญิงและเด็กไทยถูกล่อลวงและถูกส่งไปค้าประเวณีในต่างประเทศเป็นจำนวนมาก อาทิ เยอรมัน เนเธอร์แลนด์ แอฟริกา สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ มาเลเซีย สิงคโปร์ฮ่องกง ญี่ปุ่น เป็นต้น ส่วนที่เป็นประเทศทางผ่านนั้น มีข้อมูลที่แสดงว่ามีคนจากประเทศเพื่อนบ้านถูกนำข้ามเข้ามาในประเทศไทย โดยที่อาจมีหรือไม่มีการใช้ประโยชน์อันมิชอบจากคนเหล่านั้น และจะถูกส่งต่อไปประเทศอื่น เช่น ประเทศมาเลเซีย และประเทศสิงคโปร์ การเป็นประเทศปลายทางคือการนำคนเข้ามาในประเทศไทย ส่วนใหญ่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และแสวงหาประโยชน์ด้วยวิธีการต่าง ๆ การเอารัดเอาเปรียบ การค้ามนุษย์ที่พบบ่อย ได้แก่ การกักขังเพื่อให้ค้าบริการทางเพศตามร้านอาหาร ร้านคาราโอเกะ หรือใช้ทำงานบ้าน การถูกหลอกและบังคับใช้แรงงานอย่างเอารัดเอาเปรียบ การนำมาเร่ร่อนขอทาน ตลอดจนการลักพาตัวเพื่อนำไปแสวงหาประโยชน์ในทางผิดกฎหมาย

ในอดีตกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการตกเป็นผู้เสียหายมากที่สุดคือ เด็กและผู้หญิงเมื่อเวลาผ่านไปรูปแบบการค้ามนุษย์และการแสวงหาประโยชน์ได้ขยายจากกลุ่มเสี่ยงที่เป็นเด็กและผู้หญิงสู่กลุ่มผู้ชายด้วย และรูปแบบการแสวงหาประโยชน์เกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานมีมากขึ้น มีการบังคับใช้แรงงานตามโรงงานอุตสาหกรรม ตามบ้าน และสถานที่ต่าง ๆ

3. สภาพปัญหาและสาเหตุที่ก่อให้เกิดการค้ามนุษย์ในส่วนของแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงทะเล

ปัจจุบันได้เกิดสภาวะการขาดแคลนแรงงานประมงเป็นจำนวนมาก ปัญหาการล่อลวงแรงงานเพื่อนำไปบังคับให้ทำงานในเรือประมงยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีสภาพปัญหาอันเนื่องมาจากงานประมงเป็นงานที่เสี่ยงอันตราย ยากลำบาก สกปรก และทำงานที่ห่างไกลจากครอบครัวหลายวัน จึงเป็นงานที่คนไทยเริ่มทำน้อยลง กอปรกับเมื่อปี พ.ศ. 2532 ได้เกิดพายุเกย์ขึ้นที่อ่าวไทย ซึ่งทำให้ลูกเรือเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก หลังจากนั้นคนไทยที่อพยพมาทำอาชีพประมงก็ได้อพยพกลับ และไม่ได้กลับมาทำอาชีพประมงอีกเลย ทำให้แรงงานในอาชีพประมงขาดแคลนอย่างหนัก ผู้ประกอบการประมงต้องการแรงงานเข้ามาทำงานเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหาย

กับธุรกิจจึงพยายามจัดหาแรงงานด้วยวิธีต่าง ๆ และได้เกิดขบวนการนายหน้าคอยจัดหาแรงงาน บ่อนเข้าสู่เรือประมงอีกทอดหนึ่ง ทั้งนี้มีพื้นที่เสี่ยงในการล่อลวงแรงงานประมงในกรุงเทพมหานคร 5 จุดใหญ่ ๆ ด้วยกัน ประกอบด้วย บริเวณสถานีรถไฟหัวลำโพง บริเวณสถานีขนส่งหมอชิต บริเวณสนามหลวง บริเวณวงเวียนใหญ่ และบริเวณสวนรมณีนาถ

นายหน้าค้ามนุษย์จะเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เป็นชายลักษณะร่างกายกำยำ และมักจะชวนเชื่อกับผู้เสียหายว่ามีงานสบาย รายได้ดีให้ทำ ซึ่งผู้เสียหายส่วนใหญ่ที่เดินทางมาจากต่างจังหวัดเพื่อมาหางานทำในกรุงเทพมหานครมักตกเป็นเหยื่อเสมอ โดยเมื่อนายหน้าหลอกเหยื่อเพื่อนำไปส่งต่อให้กับนายหน้ารายใหญ่ และเหยื่อจะถูกนำไปขายให้กับเรือประมงในจังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร นครศรีธรรมราช สงขลา และปัตตานี ในราคา 10,000 - 30,000 บาท ต่อราย และแรงงานเหล่านี้ก็จะถูกบังคับให้ทำงานอย่างค้ำคั่วโดยนายจ้างอ้างว่าได้จ่ายค่าจ้างล่วงหน้าให้กับนายหน้าไปแล้วแรงงานจะต้องทำงานเพื่อชดใช้หนี้หมดก่อนจึงจะได้รับค่าจ้าง หรือการเอาผิดเอาเปรียบโดยไม่จ่ายค่าจ้างหรือการจ่ายค่าจ้างไม่ยุติธรรม การบังคับให้ทำงานอย่างหนักมีเวลาพักผ่อนน้อย หรือการทุบตีทำร้ายร่างกายกรณีต่าง ๆ หากได้กังไม่พอใจ นอกจากนี้แรงงานบางรายยังถูกขายต่อไปยังเรือลำอื่นเมื่อเรือประมงจะกลับเข้าฝั่ง และมีแรงงานอีกส่วนหนึ่งที่สมัครใจไปทำงานบนเรือแล้วตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ภายหลัง ซึ่งเป็นการยากต่อควบคุมของภาครัฐเนื่องจากเรือประมงมีการเคลื่อนย้ายเรือเพื่อทำการประมงตลอดเวลาทำให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างทั่วถึง จึงทำให้ลูกจ้างที่ถูกบังคับให้ทำงานต้องทนทุกข์ทรมานจากการทำงานและการถูกทำร้ายจากได้กังหรือผู้ควบคุมโดยไม่ได้รับการช่วยเหลือ ซึ่งเขตการประมงที่สำคัญของประเทศไทยในเขตจังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสงคราม ที่เป็นศูนย์กลางการประมงและอุตสาหกรรมผลิตอาหารทะเลที่สำคัญที่สุด และดึงดูดแรงงานทั้งคนไทยและแรงงานที่เป็นคนต่างด้าวเข้ามาแสวงหางานที่มีให้ทำเสมอ ซึ่งที่ผ่านมาได้เกิดการค้ามนุษย์กรณีบังคับใช้แรงงานในภาคประมงในเขตจังหวัดเหล่านี้เป็นจำนวนมาก

ส่วนสาเหตุที่ก่อให้เกิดการค้ามนุษย์ในส่วนของแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงทะเล ทวีความรุนแรงขึ้น ได้แก่ ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจในรูปธุรกิจที่ทำรายได้สูงในขณะที่มีความเสี่ยงและการลงทุนต่ำ และการพัฒนาประเทศที่ขาดความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจและสังคม ทำให้เกิดช่องว่างทางสถานะเศรษฐกิจและสังคม การเข้าไม่ถึงบริการของรัฐ เช่น บริการด้านการศึกษา บริการด้านสาธารณสุข บริการสวัสดิการสังคม ฯลฯ ช่องว่างของกฎหมายหรือการบังคับใช้

กฎหมาย ความยากจน ความไม่สงบภายในประเทศ ซึ่งล้วนแต่แล้วเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดช่องว่างของรายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมมากขึ้น และนำไปสู่ความไม่มั่นคงของสังคมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ขณะเดียวกันอาชีพแรงงานประมงซึ่งถือว่าเป็นงานที่หนักและเสี่ยงอันตราย ทั้งจากภัยธรรมชาติและอันตรายจากการประสบอุบัติเหตุจากการทำงานที่มีโอกาสเกิดขึ้นสูง ประกอบกับจะต้องออกไปทำงานบนเรือที่อยู่กลางทะเลเป็นระยะเวลาเวลานาน ทำให้เกิดปัญหาต่อสภาพความเป็นอยู่ รวมถึงปัญหาจากการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศใกล้เคียง การลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย

4. มาตรการในการคุ้มครองสิทธิหรือช่วยเหลือแรงงานในส่วนของผู้เรือประมงทะเลที่ตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการค้ามนุษย์

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ มีมติให้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาแนวทางและมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รูปแบบของแรงงานประมง เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2552 เพื่อพิจารณาปัญหาและหาแนวทางการป้องกันและแก้ไขโดยเฉพาะ และได้มีมาตรการด้านการคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยมีสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพชาย จำนวน 4 แห่ง (จังหวัดระนอง ปทุมธานี สงขลา และเชียงราย) ให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายต่างด้าวเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกจัดเตรียมล่ามในภาษา พม่า กัมพูชา และเวียดนาม ให้ความช่วยเหลือด้านการดำเนินคดี การบำบัดฟื้นฟู และให้ได้รับความปลอดภัยในการส่งกลับและคืนสู่สังคมต่อไป ทั้งนี้กระบวนการส่งกลับ ได้มีการสนับสนุนเงินทุนเพื่อการเริ่มต้นชีวิตใหม่

5. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในส่วนของผู้เรือประมงทะเล

5.1 มาตรการป้องกัน ในส่วนของมาตรการป้องกันนั้นในปัจจุบันยังไม่มี ความชัดเจนเป็นรูปธรรมที่แน่นอน แต่หากมองว่าจะมีมาตรการใดบ้างก็คงจะเป็นประเด็นในส่วนของ การขยาย การขึ้นทะเบียนในแรงงานต่างด้าวเพื่อให้แรงงานเหล่านั้นเป็นแรงงานที่ถูกกฎหมาย หากมี ปัญหาเกิดขึ้นก็จะสามารถเข้าไปให้ความช่วยเหลือได้ถูกต้องและทันการณ์, การควบคุมนายหน้า การ จัดหางาน โดยควรจะมีการจัดตั้งบริษัทในส่วน of นายหน้าให้เป็นลักษณะที่เป็นทางการ ถูก กฎหมาย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการแสวงหาแรงงานที่ผิดกฎหมายและการล่อลวงแรงงาน นอกจากนั้นหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งก็คือทางกระทรวงแรงงานมีการจัดหาแรงงานให้แก่ผู้ประกอบการ โดยตรง โดยเป็นแรงงานที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย การให้ความรู้กลุ่มเสี่ยงในเขตพื้นที่

เสี่ยงต่อการค้ามนุษย์ โดยเป็นการเข้าไปในพื้นที่จริงและให้ข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพการทำงานบนเรือประมงเป็นอย่างไร เป็นต้น

52 การแก้ไข้ปัญหา คนที่จะนำเทคโนโลยีมาแทนแรงงานที่เป็นคน เนื่องจากอาชีพการทำประมงนั้น โดยทั่วไปแล้วไม่มีใครอยากที่จะเข้ามาทำงาน เพราะเป็นอาชีพที่เสี่ยงอันตราย ไม่มีความแน่นอน ไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างด้าวก็ตาม ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ซึ่งการนำเทคโนโลยีมาแทนแรงงานคนนั้นจำเป็นต้องมีการศึกษาอีกมาก แต่หากสามารถกระทำได้ ก็จะทำให้การดำเนินกิจการประมงสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง ไม่เกิดสภาวะการขาดแคลนแรงงานและไม่ก่อให้เกิดการแสวงหาประโยชน์จากแรงงานในรูปแบบของการค้ามนุษย์นั่นเอง

กรณีศึกษาที่ 6 นายสมพงษ์ (นามสมมติ)

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นายสมพงษ์ (นามสมมติ) อายุ 39 ปี ศาสนาพุทธ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการมูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน สังกัด มูลนิธิเครือข่ายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (LPN) จบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระยะเวลาในการทำงานทั้งสิ้น 18 ปี (ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2535-พ.ศ. 2553) และได้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการค้ามนุษย์เป็นระยะเวลา 5 ปี รวมทั้งเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ จำนวนมากกว่า 10 ครั้ง

2. ภาพรวมของการค้ามนุษย์ในปัจจุบัน

ปัญหาการค้ามนุษย์ในปัจจุบัน พบว่า จำนวนผู้ที่ประสบปัญหาด้านการค้ามนุษย์มีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในส่วนของแรงงานที่เป็นผู้ชาย ซึ่งแต่ก่อนผู้ที่ประสบปัญหาการถูกค้ามนุษย์มักจะเป็นผู้หญิงและเด็ก แต่ในปัจจุบันนี้มีด้านแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานข้ามชาติที่ปรากฏเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม นอกจากนั้นในส่วนขององค์กรภาครัฐและเอกชนก็มีการจัดตั้งหน่วยงานเพิ่มมากขึ้นเพื่อรองรับปัญหาการค้ามนุษย์ เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มี Shelter บ้านพักต่างๆที่ช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ส่วนภาค NGO เอง ก็เข้ามาพูดถึงการค้ามนุษย์ด้านแรงงานเพิ่มมากขึ้น รวมถึงแรงงานข้ามชาติด้วย ไม่ว่าจะเป็นกระเจกเงาหรือ LPN เอง แต่การทำงานขององค์กรต่างๆนั้นจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป บางองค์กรก็จะทำงานในแบบป้องกัน การรณรงค์ ซึ่งแต่ก่อนไม่ได้ลงลึกในชั้นการจับกุมผู้กระทำผิด

ด้านการดำเนินการทางคดี แต่ปัจจุบันนั้นหลายองค์กรก็มีอำนาจในการทำงานมากขึ้น ซึ่งทาง LPN เองสามารถดำเนินขั้นตอนในการเข้าจับกุม สืบสอบตามกระบวนการยุติธรรมได้ ซึ่งทำให้การเข้าถึงปัญหาได้มากขึ้นและช่วยเหลือผู้ที่ถูกค้ำมนุษย์ได้มากขึ้นด้วย หากกล่าวถึงปัญหาการค้ำมนุษย์ที่หนักหน่วงก็จะเป็นในส่วนของลูกเรือประมงทะเล รวมถึงกลุ่มที่ยังไม่สามารถเข้าถึงได้ ซึ่งเป็นลักษณะของการบังคับใช้แรงงาน สามารถติดตามได้ถึงกลุ่มที่ทำงานแม่บ้าน พวกที่ทำงานตามร้านอาหาร ร้านคาราโอเกะ ซ่อง และโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเลบางแห่งที่มีลักษณะขนาดเล็ก แต่ที่หนักหน่วงและแก้ไขได้ยาก คือ ในส่วนของลูกเรือประมง ทั้งไทยและต่างด้าว

3. สภาพปัญหาและสาเหตุที่ก่อให้เกิดการค้ำมนุษย์ในส่วนของแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงทะเล

ในส่วนของลูกเรือประมงนั้นจะเป็นลักษณะของการบังคับใช้แรงงานเยี่ยงทาส และมักถูกส่งต่อไปยังเรือลำอื่นๆเรื่อยๆ ตัวอย่างเช่น หากครบระยะเวลาทำงานบนเรือA ก็จะไม่ได้รับเงินฝังกลับบ้าน แต่จะถูกส่งต่อไปทำงานบนเรือB อย่างต่อเนื่อง ซึ่งก็จะเป็นวงจรแบบนี้ต่อไปไม่มีวันจบสิ้น ซึ่งมีการเปลี่ยนรูปแบบจากที่สมัครใจไปในครั้งแรกจะเป็นลักษณะการขายต่อเป็นทอดๆ ซึ่งตรงจุดนี้ก็จะผ่านกระบวนการนายหน้า ถ้าหากเป็นแรงงานข้ามชาติ ก็จะเป็นนายหน้าแรงงานข้ามชาติด้วยตัวเอง หรือพวกที่เคยเป็นแรงงานก็จะมีพัฒนาการกลายเป็นนายหน้าและกลุ่มคนเหล่านี้ก็จะทำงานร่วมกับทางเจ้าหน้าที่ของไทยในการค้ำมนุษย์ ซึ่งกลุ่มนายหน้าเหล่านี้ก็จะมีผู้ที่มีอิทธิพลในพื้นที่อยู่เบื้องหลัง คอยช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินการ

ส่วนนายหน้าคนไทย ก็จะเป็นพวกที่อยู่ในวงการค้ำมนุษย์มาเป็นเวลานาน รู้ถึงช่องทางในการทำมาหากินและช่องทางหลบหนี จะเป็นในรูปแบบนายหน้าที่รับคนงานจากชายแดนเข้ามาในเมือง ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐบางหน่วย บางคน ก็สมรู้ร่วมคิดที่จะเอาเปรียบแรงงานเป็นลักษณะที่รู้ว่าจะนำตัวแรงงานไปขายต่อ โดยจะส่งไปยังปลายทางยังที่สถานທີ່ตัวแรงงานเคยไป และก็จะมีการขายต่อเป็นทอดๆไปเรื่อยๆ หากเป็นการส่งไปทำงานบนเรือ แรงงานก็จะถูกหน่วงเหนี่ยว กักขัง ในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง แล้วก็ส่งไปทำงาน เมื่อครบกำหนดงานก็จะกักขังอีก พอมีงานก็ให้ไปทำ เป็นลักษณะแบบนี้ไปเรื่อยๆซึ่งการทำงานนั้นก็จะไม่ได้รับค่าแรงอีกด้วย

กรณีลูกเรือที่เป็นแรงงานไทย ส่วนใหญ่มักจะถูกหลอกมาจากสถานที่สาธารณะต่างๆที่มีผู้คนรวมอยู่อย่างหลากหลาย แต่คนที่ถูกหลอกจริงๆนั้น พบว่า การศึกษาไม่ได้เป็นตัวบ่งชี้ว่า หากมีการศึกษาสูงจะไม่โดนหลอก คนที่เรียนจบใหม่ๆมาบางที่ความคิดความอ่านไม่รู้เท่า

ทันเกมส์ของผู้ค้ามนุษย์ก็สามารถถูกหลอกได้เช่นกัน ซึ่งบางคนก็ไม่ได้มีการศึกษาที่สูงแต่มีประสบการณ์รู้หลบ รู้ลึก ก็สามารถป้องกันตนเองจากการตกเป็นเหยื่อได้ ซึ่งในอดีตเคยมีกรณีของคนไทยที่มีการศึกษาที่สูง โดนหลอกมาทำงานซึ่งไม่ได้อยู่ในวัยแรงงาน บางคนมีอายุมากแล้ว โดนหลอกก็มี เป็นต้น

ส่วนสาเหตุที่ก่อให้เกิดการค้ามนุษย์ในส่วนของแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงทะเล นั้น ในกลุ่มของแรงงานไทย สาเหตุก็คือ Demand (อุปสงค์) Supply (อุปทาน) ไม่ตรงกัน เนื่องจากการขาดแคลนแรงงานที่สูงในภาคประมง ซึ่งคนไทยไม่นิยมมาทำงานเป็นลูกเรือ เนื่องจากสภาพงานที่หนัก มีความเสี่ยงสูง และจะต้องห่างไกลจากครอบครัว แต่ทว่าอุตสาหกรรมประมงจำเป็นต้องดำเนินการต่อไป เพราะกิจการประมงเป็นรายได้หลักที่สำคัญอีกอย่างของประเทศและผลกำไรที่ได้มาก็มหาศาล ซึ่งเมื่อไม่มีแรงงานมาทำงานด้วยความสมัครใจ จึงต้องใช้วิธีการหลอกลวงคนมาเพื่อทำงาน เพื่อให้มีแรงงานเพียงพอในการเดินทะเลไปจับปลา บางครั้งการหลอกลวงก็จะเป็นในลักษณะการเชิญชวนจากคนรู้จักหรือเพื่อน เมื่อไปทำงานจริงๆก็จะรู้ว่าโดนหลอกก็ไม่สายไปแล้ว จึงต้องยอมรับสภาพไปโดยปริยาย

4. มาตรการในการคุ้มครองสิทธิหรือช่วยเหลือแรงงานในส่วน of ลูกเรือประมงทะเลที่ตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการค้ามนุษย์

การช่วยเหลือ ประกอบด้วยในเรื่องการร้องทุกข์นั้น จะมีการจัดตั้งศูนย์การรับเรื่องราวร้องทุกข์ต่อผู้ที่ประสบปัญหา เป็นศูนย์ให้คำปรึกษาด้านแรงงานและคดีความ เมื่อแรงงานประสบปัญหาจากการทำงานก็จะเข้ามาขอคำปรึกษา ส่วนในด้านของลูกเรือประมงจะมีการจัดตั้ง SAC (Sea Crewler Action Center) เมื่อรับเรื่องราวร้องทุกข์มาแล้ว หากพบว่าประสบปัญหาจริงแล้วก็จะประสานการช่วยเหลือกับทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะอำนาจการบังคับกฎหมายเป็นของรัฐทั้งหมด ทาง LPN จะเข้ามาเสริมในส่วนนี้ ในช่วงระหว่างการช่วยเหลือหากยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นเป็นเหยื่อก็มีบ้านพักชั่วคราว ก็จะให้แรงงานมาพักเพื่อรอการสืบสวนสอบสวน เก็บข้อมูลหลักฐานเพื่อช่วยเหลือ หลังจากนั้นก็สอบคัดแยกผู้เสียหาย หากพบว่าเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ก็จะส่งไปยังสถานคุ้มครองต่างๆของหน่วยงานภาครัฐ

ประเด็นที่ควรเพิ่มเติม คือ ในปัจจุบันนี้หน่วยงานภาครัฐมีบทบาทในเชิงรुकน้อย จะเป็นเชิงรับมากกว่า ดังนั้นน่าจะมียบทบาทในเชิงรุกมากขึ้น เป็นการทำงานที่ไม่ต้องจำกัดเวลา หากเป็นบทบาทในเชิงรับก็จะจำกัดเวลาในการทำงาน เช่น หากมีกรณีเกิดขึ้นในเวลา

กลางคืน ไม่สามารถเข้าไปช่วยเหลือได้ทันเวลา นอกจากนั้นในบทบาทเชิงรับของทางภาครัฐนั้น น่าจะมีกลไกที่เข้ามาช่วยเสริม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องล่าม เพราะหากเป็นกรณีของแรงงานข้ามชาติ ทางภาครัฐก็ไม่มีล่ามเข้ามา ก็ต้องขอความช่วยเหลือมาทางหน่วยงานภาค NGO นอกจากนั้น ทางหน่วยงานภาค NGO นั้นจะมีเครือข่ายที่อยู่ในชุมชน ซึ่งสามารถสืบหาข้อมูลหลักฐานได้เป็นอย่างมาก การทำงานนั้นก็คล้ายกับทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งลักษณะดังกล่าวถือเป็นจุดแข็งของหน่วยงาน NGO ส่วนจุดอ่อนก็จะเป็นเรื่องของเครื่องมือ อุปกรณ์ในการทำงานที่ไม่มีความพร้อม หากภาครัฐและภาค NGO ทำงานประสานกันมากขึ้น มีการนำจุดอ่อน จุดแข็งมาแลกเปลี่ยนกันก็ จะทำให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนั้นภาครัฐควรพยายามบังคับใช้กฎหมายให้เกิด ประสิทธิภาพ ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลที่ไซเล่ห์เลียมหรือกอลูบาย สามารถจับกุมผู้กระทำผิดได้ มากขึ้น เป็นต้น

นอกจากนั้นยังมองว่าหน่วยงานภาครัฐจะมีความพร้อมในหลายด้าน เช่น ด้าน บ้านพักก็จะเกือบทุกจังหวัด หากเป็นแรงงานผู้ชายก็จะมีการจัดตั้งสถานคุ้มครองตามภาคต่างๆ ประกอบด้วย เชียงราย ระนอง สงขลาและปทุมธานี ด้านการประชาสัมพันธ์ การรณรงค์ การอบรม การช่วยเหลือเยียวยา แต่กระบวนการด้านการช่วยเหลือทางด้านคดีจะมีความล่าช้า บางครั้งก็ไม่ มีนักกฎหมายที่จริงจังในการเข้ามาให้การช่วยเหลือ ต้องมีการปรับบทบาทในการทำงาน สามารถ ทำให้ช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาได้อย่างทันท่วงที เป็นต้น

5. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในส่วนองแรงงานที่ ลูกเรือประมงทะเล

5.1 มาตรการป้องกัน ในส่วนของแรงงานไทยนั้น ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละ จังหวัดจะต้องเข้ามาร่วมมือ มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ มีช่องทางในการสื่อสารที่สามารถ ให้แรงงานลูกเรือประมงเข้าถึงข้อมูลได้ เช่น ในด้านการเดินทางของแรงงานจากต่างจังหวัด เพื่อ เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร ตามปั้มน้ำมัน หรือสถานีขนส่งต่างๆ ก็ควรมีป้ายประชาสัมพันธ์ ในเรื่องการป้องกันตัวเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ ซึ่งตรงจุดนี้มีน้อยมาก เพราะบาง หน่วยงานมีความคิดที่ว่า หากมีการประชาสัมพันธ์ที่เยอะ ก็จะทำให้เกิดการมองว่าสถานที่นั้น จังหวัดนั้นมีการค้ามนุษย์มาก ก็จะทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่เสื่อมเสีย จึงไม่ค่อยอยากให้มีการ ประชาสัมพันธ์ แต่ในความเป็นจริงแล้วไม่ว่าวิธีการใดก็ตาม หากสามารถช่วยเหลือแรงงานได้ก็ น่าจะเป็นเรื่องที่ดี

52 การแก้ไข การบูรณาการของทุกหน่วยงานในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะเน้นในเรื่องของผู้ประกอบการ ที่ใช้แรงงาน ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของเรือประมง เจ้าของโรงงาน บริษัทต่างๆ ต้องมีการปรับตัวให้เข้าทันกับสถานการณ์ คือเข้าไปให้ความรู้ ความเข้าใจ หากไม่ใส่ใจก็จะเป็นแรงงานที่บังคับใช้แรงงาน ถูกจับจ้องจากนานาประเทศ เช่น จากรายงานของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เผยแพร่รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ประจำปี 2553 หรือ TIP report โดยลดระดับของไทยจาก Tier II เป็น Tier II Watch List เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2553 ที่ผ่านมาก หากไม่ปรับตัวก็จะกลายเป็น Tier III ซึ่งจะมีผลต่อการส่งออก รัฐบาลของอเมริกามีกฎหมายออกมาในด้านการค้ามนุษย์จะเกิดการกีดกันสินค้าที่จะส่งออก ดังนั้น ผู้ประกอบการต้องจริงจังในการเข้ามาช่วยเหลือ สามารถเข้าถึงข้อมูลภายใน ต้องรู้ที่มาของแรงงาน นายหน้านำแรงงานมาอย่างไร เช่น ในเรือประมง เจ้าของเรือ หรือได้กึ่งต้องรู้ว่าแรงงานมาอย่างไร บางครั้งทั้งๆที่รู้ว่าลูกเรือประมงถูกลดออกมา กลับไม่มีการตรวจสอบลูกเรือ เพิกเฉย ก็จะไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ซึ่งผู้ประกอบการควรมีมาตรการใหม่ๆ เข้ามารองรับ เป็นเรือประมงต้นแบบ เป็นโรงงานต้นแบบ อย่างเช่นการกำหนดค่าแรงที่แน่นอนและเหมาะสม มีการประกันชีวิต หากเสียชีวิตก็มีการชดเชย มีสวัสดิการที่ดี ก็จะทำให้แรงงานต้องการมาทำงานมากขึ้น แต่ปัจจุบันไม่เป็นเช่นนั้น ค่าแรงของลูกเรือประมงเป็นค่าแรงราคาถูก สภาพการทำงานที่เลวร้าย อันตรายสูง หากเสียชีวิตก็จะโยนทิ้งทะเล หาดศพไม่เจอ หากรอดชีวิตกลับมาบ้านก็ไม่มีเงินเก็บ ทำให้คนไม่ยอมมาลงเรือ เมื่อคนขาดแคลนก็ต้องไปบังคับหลอกลวง ซึ่งหากผู้ประกอบการให้ความร่วมมือและมีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานร่วมกัน ก็จะทำให้ปัญหาการค้ามนุษย์ลดลงและในที่สุดก็จะถูกขจัดสิ้นไป

กรณีศึกษาที่ 7 นายสุชาติ (นามสมมติ)

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

นายสุชาติ (นามสมมติ) อายุ 44 ปี ศาสนาพุทธ ตำแหน่ง ผู้จัดการ สังกัด ศูนย์อภิบาลผู้เดินทางทะเลสงขลา (บ้านสุขสันต์) จบการศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ บริหารธุรกิจ โรงเรียนบริหารธุรกิจ คลองเรียนหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ระยะเวลาในการทำงานทั้งสิ้น 17 ปี (ตั้งแต่ปีพ.ศ.2536-พ.ศ.2553) และได้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการค้ามนุษย์เป็นระยะเวลา 10 ปี รวมทั้งเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการค้ามนุษย์จำนวน 4 ครั้ง

2. สภาพปัญหาและสาเหตุที่ก่อให้เกิดการค้ำมนุษย์ในส่วนองแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงทะเล

ในปัจจุบันการค้ำมนุษย์นั้นมีความแตกต่างจากในอดีตค่อนข้างเยอะ ในเรื่องของการมีกฎหมายบังคับใช้ในส่วนองกฎหมายการค้ำมนุษย์ขึ้นมานั้น ทำให้หน่วยงานในส่วนที่รับผิดชอบมีความพยายามใช้กฎหมายฉบับนี้ แต่ก็ยังไม่ได้ประสิทธิภาพดีเท่าที่ควร ก็ยังมีการหลอกลวงแรงงานเพื่อการค้ำมนุษย์เกิดขึ้น สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง ก็คือ การขาดแคลนแรงงาน ซึ่งการค้ำมนุษย์ในส่วนองแรงงานประมงทะเลนั้น เนื่องจากสภาพการทำงานบนเรือประมงนั้นมีความแตกต่างจากงานอื่น จะต้องออกทะเลเป็นเวลานานหลายปี ทำให้แรงงานไม่นิยมที่จะเข้ามาทำงานประมง จึงจำเป็นที่จะต้องมีการล่อลวงต่างๆ หลอกลวงเพื่อที่จะนำคนไปทำงาน ลักษณะการล่อลวงมักจะเริ่มจากการออกเดอร์จากใต้กั้งเรือหรือว่าผู้ประกอบการ ว่ามีความต้องการแรงงานก็คน หลังจากนั้นบอกกับนายหน้าหาแรงงานว่าต้องการก็คน แหล่งที่เป็นสถานที่ล่อลวงแรงงานที่ได้รับความนิยมมากในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ หัวลำโพง หมอชิต วงเวียนใหญ่ สนามหลวง หรือสวนสาธารณะต่างๆ โดยเฉพาะหากเห็นว่าเป็นคนที่เดินทางมาจากต่างจังหวัดเข้ามา กลุ่มนายหน้าจะเข้าไปตีสนิทและชักชวนให้ไปทำงานด้วยกัน โดยมีค่าตอบแทนที่เป็นเงินเป็นตัวล่อใจ

ในส่วนพื้นที่ของจังหวัดสงขลา พบว่า “แรงงานที่ถูกล่อลวงนั้น ก็จะมีตามพื้นที่ต่างๆ อย่างบริเวณท่าเรือต่างๆ ท่ารถขนส่ง สถานีรถไฟหาดใหญ่ ซึ่งคนหาเหยื่อจะเข้ามาสำรวจคนในบริเวณต่างๆ ที่กล่าวข้างต้น หากพบบุคคลที่มีท่าทางงะๆๆ เป็นคนที่มาจากต่างจังหวัดต่างพื้นที่ โดยจะมีวินมอเตอร์ไซด์ (ซึ่งเป็นตัวการที่สำคัญ) จะเข้ามาทำการสอบถาม เมื่อรู้ว่าคุณคนนั้นๆมีความต้องการอะไรก็จะเป็นผู้นำพาไป บางครั้งก็จะพาไปนั่งดื่มเหล้า มีการมอมยาโดยการผสมยาในเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งเมื่อสามารถหลอกลวงเหยื่อได้สำเร็จแล้วก็จะพาเหยื่อไปยังเจ้าของเรือ หรือใต้เรือ เพื่อขายต่อให้อีกทอดหนึ่ง ซึ่งเหยื่อนั้นก็จะถูกส่งลงเรือเพื่อไปทำงานในน่านน้ำในไทยบ้าง ในต่างประเทศบ้าง เมื่อถูกเรือไปทำงานในน่านน้ำต่างประเทศ พบว่า กฎหมายของไทยที่มีอยู่ไม่สามารถใช้บังคับได้ เมื่อทำงานติดต่อกันเกินกว่าหนึ่งปี หากลูกเรือหรือแรงงานทำอะไรที่ผิดพลาดหรือขัดขึ้นต่อใต้เรือหรือหัวหน้าแรงงาน ก็จะถูกทำร้ายร่างกาย เพราะว่าการค้ำของแรงงานแต่ละคนจะต่างกัน เพราะคนที่ทำงานโดยสมัครใจ เมื่อไปทำงานก็จะมีสภาพการทำงานหรือการใช้ชีวิตบนเรือหรือการมีสิทธิบางประการที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับแรงงานที่ถูกขายนมา ซึ่งจะโดนบังคับ ใช้งานอยู่ตลอดเวลา มีการทำร้ายทุบตี เป็นต้น”

สาเหตุที่ก่อให้เกิดการค้ำมนุษย์ในส่วนของแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงทะเล ประกอบด้วย

1. แรงงานประมงขาดความรู้ในส่วนที่จะป้องกันตนเองจากการตกเป็นเหยื่อการค้ำมนุษย์ เนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่ที่เข้ามาในกรุงเทพมหานครหรือตามพื้นที่ต่างๆ มีความต้องการงานและเงิน ซึ่งแรงงานเหล่านั้นมักจะขาดความระมัดระวังตัว และไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการป้องกันตนเอง เนื่องจากสถานที่ที่เขาไปทำงานส่วนใหญ่ นั้น ก็ไม่มีหน่วยงานที่จะเข้ามาเผยแพร่หรือรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ อย่างกรณีของบ้านสุขสันต์เอง ถึงแม้จะเข้ามาทำงานในส่วนนี้ แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ลงไปในภาคสนาม การดำเนินการเรื่องของการค้ำมนุษย์ก็ไม่สามารถกระทำได้อย่างเปิดเผย เพราะการลงไปในพื้นที่ ที่มีการค้ำมนุษย์นั้นเป็นพื้นที่ ที่ค่อนข้างเสี่ยง ทำให้การดำเนินงานต้องเป็นไปอย่างระมัดระวัง

2. ความต้องการงานของแรงงาน โดยส่วนมากแรงงานที่ถูกหลอก ส่วนใหญ่จะเดินทางจากต่างจังหวัดเพื่อเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานคร เมื่อมีกลุ่มคนไม่หวังดีเข้ามาพูดคุย ชักชวน ตีสนิท และมีการเสนอแนะในสิ่งที่แรงงานคิดว่าเป็นสิ่งที่ดีก็จะตกลงไปกับคนๆ นั้น โดยไม่ทันได้คิดให้รอบคอบ ซึ่งแรงงานก็จะมองแค่ว่า งานนั้นมีค่าตอบแทนที่สูง ซึ่งเป็นลักษณะของความต้องการที่จะทำงาน เพื่อที่จะได้ส่งเงินกลับไปให้ครอบครัวที่อยู่ทางบ้าน

3. การขาดแคลนแรงงาน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง เนื่องมาจากงานประมงนั้นเป็นงานที่หนัก การออกเรือแต่ละครั้งก็ต้องใช้เวลาาน ทำให้แรงงานไทยไม่มีความนิยมทำกัน และอีกอย่างสวัสดิการต่างๆบนเรือนั้นเมื่อเทียบกับงานปกติทั่วไป ควรที่จะดีกว่า แต่ในสภาพความเป็นจริงนั้น แรงงานประมงมักจะไม่ได้รับสวัสดิการ สิทธิต่างๆ การทำงานก็จะทำเกือบตลอดเวลา 24 ชั่วโมง การขอขึ้นฝั่งเพื่อกลับมาเยี่ยมครอบครัวก็จะไม่ได้รับการอนุญาต ค่าจ้างก็ไม่ได้รับ ถึงแม้ว่า แรงงานจะมีอาหารการกิน ไม่มีความจำเป็นต้องใช้เงินเมื่ออยู่บนเรือ แต่เมื่อแรงงานเหล่านั้นกลับขึ้นฝั่ง เงินเก็บหรือเงินที่ได้รับนั้นแทบจะไม่มีเหลือ เพราะนายจ้างมักจะหักเงินในส่วนต่างๆซึ่งเป็นข้ออ้างที่จะไม่จ่ายค่าตอบแทนให้แก่แรงงาน ซึ่งก็เป็นสาเหตุที่คนไม่นิยมเข้ามาทำงานประมง จึงจำเป็นต้องมีหลอกลวง บังคับให้คนเข้ามาทำงาน ไม่ว่าจะ เป็นในแรงงานไทยหรือแรงงานต่างด้าว เป็นต้น

4. มาตรการในการคุ้มครองสิทธิหรือช่วยเหลือแรงงานในส่วนของผู้เสียหายหรือประมงทะเลที่ตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการค้ามนุษย์

ก่อนหน้าที่จะมีกฎหมายการค้ามนุษย์ขึ้นมานั้น ทางศูนย์ฯ เมื่อพบผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ก็จะพาไปแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งทางภาครัฐจะไม่ค่อยให้ความสำคัญและความสนใจ หลังจากนั้นก็จะช่วยในการเรื่องร้องสิทธิ ค่าสินไหมทดแทนที่ทำงานแล้วไม่ได้รับค่าจ้าง โดยการเข้าไปคุยกับนายจ้างของแรงงานนั้นๆ โดยตรง แต่หากไม่สามารถเข้าไปคุยได้ก็จะมี การแจ้งไปยังสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดเพื่อเข้าไปดำเนินการ ซึ่งประมาณ 90% ก็จะไม่ได้รับเงินค่าสินไหมทดแทนจากนายจ้าง ซึ่งจำได้รับคำตอบกลับมาว่า นายหน้าได้เบิกเงินไปหมดแล้ว ซึ่งขั้นตอนต่อมาก็จะนำผู้เสียหายเข้ามาอยู่ในความดูแลของศูนย์ฯ ซึ่งจะมีการสอบถามพูดคุยกับผู้เสียหายว่าจะให้ทางศูนย์ฯช่วยเหลืออย่างไร โดยผู้เสียหายบางรายก็มีความต้องการให้ช่วยเหลืองานใหม่ให้ทำ ทางศูนย์ฯจะเป็นผู้ประสานงาน โดยแรงงานบางคนยังต้องการทำงานบนเรือ แต่เป็นเรือลำใหม่ที่ดี หลังจากนั้นทางศูนย์ฯก็จะประสานงานไปกับผู้ประกอบการที่มีคุณธรรม เพื่อที่จะให้ไปทำงาน จึงฝากลงเรือ โดยมีการตกลงเรื่องค่าจ้างให้มีความชัดเจน แต่ผู้เสียหายบางรายก็มีความต้องการที่จะกลับบ้าน มีความเข็ดหลาบในสิ่งที่โดนกระทำ ทางศูนย์ฯก็จะส่งผู้เสียหายกลับภูมิลำเนา

หลังจากมีการบัญญัติกฎหมายการค้ามนุษย์ กลไกต่างๆก็มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยมีคณะกรรมการทำงานในจังหวัด โดยทางศูนย์ฯก็ร่วมอยู่ในคณะทำงานด้วย ซึ่งเมื่อมีผู้เสียหายเกิดขึ้นก็จะแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจน้ำ ซึ่งการเข้าไปช่วยเหลือผู้เสียหายก็จะมีหลายทาง โดยจะมีลูกเรือบางคนเข้ามาปรึกษาด้านปัญหาสุขภาพก็จะมีแจ้งว่ามีเพื่อนลูกเรือที่โดนกักขังอยู่ หลังจากทางศูนย์ฯแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจน้ำ หลังจากนั้นตำรวจน้ำก็จะประสานงานกับเจ้าหน้าที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเมือง และก็จะประสานงานต่อไปยังสถานคุ้มครองและพัฒนาชีพ (ชาย)จังหวัดสงขลา เพื่อช่วยเหลือผู้เสียหาย ซึ่งทางศูนย์ฯก็จะอยู่ในขั้นตอนของการแจ้งไปทางเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ผู้เสียหายให้เข้าไปสู่กระบวนการต่อไป

5. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ในส่วนองแรงงานที่ ถูกเรือประมงทะเล

5.1 มาตรการป้องกัน ประกอบด้วย 1. การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ซึ่งหากทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถรู้ถึงข้อมูลต้นทางของแรงงานที่จะเข้ามาว่าจะไปอยู่ที่ไหน ก็จะสามารถเข้าไปทำการประชาสัมพันธ์ในเขตพื้นที่นั้นได้ เช่น มีการเข้าไปจัดการรณรงค์เผยแพร่ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในสถานที่ที่มีความเสี่ยง เช่น ที่หัวลำโพง และตามสถานที่ที่เป็นจุดเสี่ยง การลงไปในพื้นที่ตามท่าเรือ แพปลา ของจังหวัดที่มีปัญหาการค้ำมนุษย์เพื่อทำความเข้าใจให้แก่แรงงานในพื้นที่ได้รับทราบ ซึ่งก็จะทำให้ปัญหาการค้ำมนุษย์มีความลดน้อยลงได้

2. เรื่องสวัสดิการ ซึ่งงานประมงเป็นงานที่สร้างรายได้ค่อนข้างเยอะ ในส่วนของแรงงานที่ถูกหลอกลวงไปทำงานบนเรือประมงนั้นสาเหตุหนึ่งก็มาจากการขาดแคลนแรงงาน มีข้อเปรียบเทียบ คือ ในงานประมงทะเลต่างประเทศ คนนิยมไปทำงานกัน แต่ในประเทศไทย คนไม่นิยมไปทำงานกัน ก็เนื่องมาจากงานประมงในต่างประเทศนั้น มีสวัสดิการที่ดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องค่าจ้าง ค่ารักษาพยาบาล วันหยุดวันพักผ่อน ฯลฯ เรื่องสิทธิในการทำงาน อย่างกรณีเวลาทำงานไปได้ประมาณ 2 เดือน ก็จะได้พักผ่อน ประมาณ 1 เดือน หลังจากนั้นก็จะกลับไปทำงานอีกครั้ง แต่สำหรับประเทศไทยนั้น สภาพการทำงานบนเรือ นั้น เกือบจะทำทั้ง 24 ชั่วโมง พักผ่อนอย่างมากได้แค่คนละ 2-3 ชั่วโมง ซึ่งตรงจุดนี้ น่าจะแก้ไขโดยมีการระบบการทำงาน คือ มีการจัดเวร จัดกะในการทำงาน ให้มีการสับเปลี่ยนแรงงานกัน เพื่อให้แต่ละคนจะได้มีเวลาพักผ่อนอย่างเพียงพอ เพราะยังมีความเชื่อที่ว่า คนจำนวนมากยังมีความต้องการที่จะทำงานเพราะคนที่ตกงานก็ยังมีอยู่มาก หากงานประมงมีการจัดสวัสดิการที่ดี มีความเหมาะสม ก็จะทำให้คนเข้ามาทำงานในภาคประมง ก็จะไม่เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน รวมทั้งการไปทำงานบนเรือประมงนั้นควรที่จะมีสัญญาว่าจ้างกันอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เป็นลายลักษณ์อักษรให้มีความชัดเจน ซึ่งหากมีหลักฐานก็จะทำให้เมื่อลูกเรือประสบปัญหาจะสามารถเข้าไปช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม

5.2 การแก้ไข คือการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องมีความเข้มงวดมากขึ้น การดำเนินการต้องให้มีความชัดเจนขึ้น ซึ่งในปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนก็ยังไม่รู้ว่ามี การตราหรือบัญญัติกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ขึ้นมา เพราะฉะนั้นเป็นหน้าที่ของภาครัฐที่เป็นหน่วยงานหลักเข้าไปชี้แจงให้ทุกหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในส่วนของการค้ำมนุษย์ได้ทราบถึงตัวบทของกฎหมาย ก็จะทำให้การดำเนินการป้องกันการค้ำมนุษย์เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น และการดำเนินการตามกระบวนการที่เป็นอยู่นั้นมีความล่าช้า ซึ่งผู้เสียหายบางราย

คอยอยู่เป็นเดือน แม้ว่ากรมพัฒนาสังคมฯจะมีสถานคุ้มครองและพัฒนาชีพ (ชาย)จังหวัดสงขลา
แล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีการนำผู้เสียหายมาฝากไว้กับทางศูนย์ฯ ซึ่งผู้เสียหายต้องมารอคอย
กระบวนการยุติธรรมเป็นเดือนๆ ส่วนเรื่องค่าใช้จ่ายอาหาร ผู้เสียหายเองก็มีความต้องการทำงาน
ทางรัฐบาลเองก็ไม่มีเงินทุนในการเข้ามาทดแทนในระหว่างที่ผู้เสียหายต้องมาดำเนินการอยู่ ซึ่ง
ทำให้ผู้เสียหายหนีออกไปจากกระบวนการ ทำให้ไม่สามารถจับกุมผู้กระทำผิดได้ ซึ่งมีข้อเสนอแนะ
ว่าภายในหนึ่งอาทิตย์กระบวนการต่างๆน่าจะเสร็จสิ้นทุกขั้นตอน ทำให้ผู้เสียหายเองก็จะให้ความ
ร่วมมือกับทางเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

การอภิปรายผลและสรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย ปัจจัยที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย รวมถึงมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย ซึ่งใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถซักถามรายละเอียดของประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบตัวต่อตัว มีการสื่อสารโต้ตอบกันทั้งสองฝ่าย (Two-Way Communication) เพื่อให้การสัมภาษณ์มีความชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถสังเกตพฤติกรรมต่างๆ ที่ผู้ให้ข้อมูลแสดงออกมา ทั้งกิริยาท่าทาง น้ำเสียง และสีหน้าในระหว่างที่ทำการสัมภาษณ์อีกด้วย โดยการเก็บข้อมูลจากผู้ตกเป็นเหยื่อกระบวนการค้ามนุษย์ในรูปแบบลูกเรือประมงทะเล โดยเป็นชายไทยจำนวน 7 คน ผู้ประกอบกิจการประมงทะเล จำนวน 4 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์จากภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 7 คน ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนพฤษภาคม 2553 และเสร็จสิ้นในเดือน สิงหาคม 2553 ผลการวิจัยเป็นดังนี้

1. การอภิปรายผล

จากโจทย์การวิจัยที่มุ่งศึกษา กระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทยเป็นอย่างไร ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทยและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทยเป็นอย่างไร การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลูกเรือประมงทะเลไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ผู้ประกอบการกิจการประมงทะเล และผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์จากภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสิ้น 18 คน และข้อมูลจากการสังเกตการณ์ มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อแยกกลุ่มตัวแปรและประมวลสิ่งที่ค้นพบเป็นหมวดหมู่สามารถอภิปรายผลการศึกษาในลักษณะการพรรณนาความ และตอบโจทย์การวิจัยได้ทั้งหมด ดังนี้

ภาพที่ 4 กระบวนการค้ามนุษย์ในรูปแบบแรงงานประมงทะเลไทย

จากภาพที่ 5.1 พบว่ากระบวนการค้ามนุษย์นั้น เริ่มต้นจากการที่นายหน้ากต่อ ซึ่งเป็นนายหน้าลำดับแรกจะเข้าไปทำการหาเหยื่อหรือเรียกว่า กลุ่มเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ตามสถานที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นตามสถานีรถไฟหัวลำโพง สนามหลวง รวมทั้งตามสวนสาธารณะต่างๆ ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและพื้นที่ใกล้เคียง โดยกระบวนการค้ามนุษย์จะมีเครือข่ายคอยสุมดูอยู่ตามที่ต่างๆ นายหน้านั้นส่วนมากจะเป็นผู้ชายทำงานเพียงลำพัง บางครั้งก็เป็นคู่ชายหญิง โดยเมื่อเจอเป้าหมายตามที่ต้องการ ก็จะเข้าไปทำการพูดคุยตีสนิท สอบถามที่มาที่ไป หลังจากนั้นก็จะชักชวนให้ไปทำงาน ทั้งที่เป็นงานรับจ้างทั่วไป และงานที่เกี่ยวกับประมง ซึ่ง จะทำการล่อลวงเหยื่อโดยบอกกล่าวว่างานดังกล่าวนั้นสบาย รายได้ดี โดยจะให้กลอุบายต่างๆ หลอกล่อเหยื่อจนสำเร็จ หากเหยื่อบางรายไม่สนใจในคำพูดก็จะใช้กลวิธีอื่นๆ เข้ามา ไม่ว่าจะเป็นชักชวนให้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ โดยเมื่อเหยื่อหลงกลก็จะมีอาการมึนเมา และก็จะถูกบังคับในที่สุด

หลังจากนั้นนายหน้ากต่อก็พาเหยื่อส่งไปยังนายหน้าพักแรงงาน ซึ่งเป็นนายหน้าลำดับที่สอง เพื่อที่จะนำเหยื่อไปกักขัง โดยจุดพักเหยื่อหรือสถานที่กักขังเหยื่อ อยู่ในพื้นที่ค่อนข้างลึก เปลี่ยว ปลอดภัย เพื่อไม่ให้เป็นที่สังเกต โดยส่วนใหญ่แล้วจุดพักเหยื่อหรือสถานที่

กักขังเหยื่อจะเป็นบ้านพักของนายหน้าพักแรงงาน นั่นเอง โดยนายหน้าพักแรงงานที่เป็นที่รู้จักก็คือ “เจ้แตน” โดยสถานที่กักขังเหยื่อจะอยู่ที่ “มหาชัย” นอกจากนั้น พบว่าสถานที่กักขังเหยื่อนั้น จะมีคนที่ทำหน้าที่ควบคุมไม่ต่ำกว่า 2 คน พร้อมอาวุธครบมือ (อาวุธปืน) โดยในสถานที่กักขังแต่ละที่นั้นจะมีเหยื่อเข้าไปอยู่รวมกันหลายคน มีทั้งคนไทยและคนต่างด้าว ซึ่งคนต่างด้าวนั้นก็จะเป็นสัญชาติพม่า ลาว เวียดนาม ซึ่งหากตกเป็นเหยื่อแล้วจะไม่มีโอกาสได้ออกไปด้านนอกสถานที่กักขัง หากต้องการสิ่งใดก็จะให้เงินแก่ผู้ควบคุมเป็นธุระจัดหาให้ ซึ่งพบว่า เหยื่อจะถูกควบคุมอยู่ในสถานที่กักขังประมาณ 1 คืน เพราะหากกักตัวไว้นานก็จะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาทำการตรวจสอบและทำการจับกุม ประกอบกับเหยื่ออาจรู้ตัวว่าตนเองถูกล่อลวงมาและจะหลบหนีออกไปได้ หลังจากนั้นเมื่อถึงเวลาที่กำหนดเหยื่อก็ตกลงไปยังนายหน้าท่าเรือ ซึ่งเป็นนายหน้าลำดับสุดท้าย โดยนายหน้าท่าเรือจะนำเหยื่อไปส่งต่อยังได้กั้งเรือหรือผู้จัดการเรือ โดยทางเจ้าของเรือจะเป็นผู้จัดการเรื่องเงิน หลังจากนั้นก็นำเหยื่อลงเรือ เพื่อทำงานเป็นลูกเรือประมง ซึ่งในการทำงานของกระบวนการค้ามนุษย์ก็จะเป็นลักษณะของเครือข่ายที่จะคอยทำหน้าที่ตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง โดยเหยื่อจะถูกส่งเรือทัวร์เพื่อส่งต่อไปยังเรือลากปลา เมื่อไปถึงเรือลากปลาก็จะต้องทำงานโดยทันที ไม่ว่าจะมีความรูปร่างกายพร้อมหรือไม่ก็ตาม โดยผู้ที่ถูกค้ามนุษย์นั้นจำเป็นต้องยอมรับสภาพของตน ซึ่งจะถูกบังคับใช้แรงงานเยี่ยงทาส นั่นเอง

ซึ่งจากกระบวนการค้ามนุษย์ในรูปแบบประมงนั้น จะสอดคล้องกับกับรูปแบบการค้ามนุษย์ ของพัชราวี แก้วคุณและคณะ (ภาพที่ 2.1) ซึ่งกลุ่มเสี่ยงต่อเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์นั้นมีการย้ายถิ่นอย่างอิสระเสรี โดยจะเดินทางจากต่างจังหวัดเข้ามายังกรุงเทพมหานคร เพื่อความอยู่รอดของชีวิต การปรับปรุงสภาพชีวิตให้ดีขึ้น แต่บุคคลเหล่านั้นขาดความรู้ ความเข้าใจในสถานการณ์ของการค้ามนุษย์ ทำให้เมื่อเหล่านักค้ามนุษย์ทำการชักชวน ล่อลวง ด้วยวิธีการต่าง ๆ นานา ทำให้หลงเชื่อคำชักชวน ในท้ายที่สุดเมื่อตกเป็นเหยื่อแล้ว ทางนักค้ามนุษย์สามารถทำการบังคับข่มขู่ บุคคลนั้นได้อย่างง่ายดาย ซึ่งหากไม่ทำตามคำสั่งก็โดนทำร้ายหรือบังคับข่มขู่ ซึ่งก็ต้องยอมไปโดยปริยาย ซึ่งในกระบวนการค้ามนุษย์นั้น มีเงินหมุนเวียนอยู่ในกระบวนการอย่างมากมาย โดยหน้าตาแต่ละลำดับก็ได้รับเงินขึ้นอยู่กับลักษณะงาน แต่อย่างไรก็ตามทุกคนนั้นจะได้รับเงินจากการค้ามนุษย์ เป็นผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับความเสี่ยงต่อการถูกจับกุมจากเจ้าหน้าที่ เนื่องจากเหล่านักค้ามนุษย์ได้เปรียบเทียบถึงผลดี ผลเสีย และมองว่า สิ่งที่ได้มานั้นมีผลดีมากกว่าเสีย คุ้มค่ากับการลงทุน ทำให้กระบวนการค้ามนุษย์ยังคงดำรงอยู่และทำทนายกฎหมายนั่นเอง

1.1 กระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย

1.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ

โดยภาพรวมจากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 7 คน เป็นเพศชายทั้งหมด มีอายุระหว่าง 17-42 ปี ซึ่งถือว่าเป็นวัยแรงงาน มีสภาพร่างกายที่แข็งแรง พร้อมทั้งจะต่อสู้กับงานที่ยากลำบาก ซึ่งงานที่จะต้องไปทำนั้นเป็นงานประมงทะเล เป็นลักษณะ 3Ds คือ Dirty Difficult Dangerous หรือสกปรก ลำบากและอันตราย สถานภาพ ประกอบด้วย สถานภาพโสด จำนวน 4 คน สมรส จำนวน 1 คน แต่ก็อยู่ในช่วงที่แยกกันอยู่ชั่วคราว และหย่าร้าง จำนวน 2 คน เนื่องจากสถานภาพของเหยื่อเป็นผู้ที่ไม่มีพันธะทางครอบครัว ไม่มีข้อผูกพันทางด้านจิตใจ เมื่อถูกชักชวนให้ทำงานแต่ไม่ได้คำนึงถึงสภาพการทำงานที่แท้จริงว่าจะเป็นอย่างไร เพียงแค่ต้องการให้ตนเองมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม จึงยินยอมไปตามคำชักชวน

ระดับการศึกษา มีตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา โดยมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในต่างจังหวัดทั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ของประเทศไทย ทั้งนี้การอยู่ในชนบทห่างไกลถือสาเหตุประการหนึ่งที่ส่งผลให้ตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์ ทั้งนี้เพราะการพัฒนาต่างๆ สวัสดิการของรัฐ มักจะไม่สามารถเข้าถึงชนบทที่อยู่ห่างไกล จึงทำให้ผู้คนในชุมชนที่อยู่ไกลปืนเที่ยง ขาดความรู้ความเข้าใจในปัญหาการค้ามนุษย์ ซึ่งจะส่งผลให้ไม่สามารถป้องกันตนเองจากการตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์ได้เมื่ออยู่ในสถานการณ์จริงๆ จากจำนวนผู้ที่ตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์ทั้งหมด 7 คน นั้นมีอยู่ 1 คนที่ได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจนำสงขลา ในขณะที่กำลังรอเพื่อที่จะลงเรือ

1.1.2 การเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อ

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์ในส่วนของแรงงานที่เป็นลูกเรือประมงทะเลไทย โดยภาพรวมจะเป็นบุคคลที่มีสถานะยากจน โดยจำนวน 3 คน ได้เดินทางมาจากต่างจังหวัดเพื่อเข้ามาทำงานทำในกรุงเทพมหานครโดยตรง จำนวน 2 คน ซึ่งได้พักอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครอยู่แล้ว และจำนวน 1 คนเดินทางไปทำงานที่มหาชัย แต่ความต้องการที่ทุกคนมีเหมือนกัน คือ ต้องการมีอาชีพ มีงาน มีรายได้ที่มั่นคง เป็นหลักแหล่ง เพื่อที่จะได้นำมาเลี้ยงตนเองหรือบางคนต้องการมีงานทำที่สามารถส่งเงินกลับมาจุนเจือครอบครัวที่อยู่ต่างจังหวัด ซึ่งเป้าหมายคือ การที่ให้ครอบครัวของตนพ้นจากสภาพของความยากลำบาก ความยากจน

โดยผู้ที่ตกเป็นเหยื่อทุกคนจะมีคนหาเหยื่อ โดยจะเรียกว่านายหน้าคนต่อ ซึ่งเป็นนายหน้าลำดับแรกที่จะเข้าไปทำงานล่อลวงเหยื่อ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชายทำงานเพียงลำพัง หรือเป็นกลุ่ม คู่ชายหญิง โดยจะเข้ามาทำการตีสนิท พูดคุย โดยประเด็นที่สนทนา คือ การชักชวนให้ไปทำงาน โดยจะบอกว่า “เป็นงานสบาย เงินดี ทำไม่นานก็มีเงินเก็บ เลิกทำเมื่อไหร่ก็ได้” โดยสถานที่เกิดเหตุก็จะเป็นบริเวณสถานที่ที่มีผู้คนพลุกพล่าน หรือในบริเวณสวนสาธารณะหรือสวนป้อมที่มักจะมีผู้คนเข้าไปพักผ่อน ซึ่งเหยื่อจำนวน 6 คน ถูกล่อลวงในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ส่วนอีก 1 คนถูกล่อลวงในพื้นที่มหาชัย สถานที่ประกอบด้วยสถานีรถไฟหัวลำโพง วัดหัวลำโพงสนามหลวง บางคนก็โดนหลอกลวงในขณะที่อยู่ในสถานที่ทำงาน อย่างกรณีของนายม่วง ขณะทำการขึ้นผักอยู่ที่ปากคลองตลาด ก็ได้มีชายหญิงคนหนึ่งเข้ามาชักชวนไปทำงาน ส่วนอีก 1 คนถูกล่อลวงในพื้นที่มหาชัย สวนย่อมบริเวณหอนาฬิกา จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า วิธีการและรูปแบบหลอกลวงดังนี้

วิธีการหลอกลวง

1. คนหาเหยื่อหรือนายหน้าคนต่อเข้ามาตีสนิทกับเหยื่อ มีการชวนดื่มสุรา เครื่องดื่มมีนม ชวนเที่ยว ต่อจากนั้นก็เสนองานให้ทำโดยมีค่าตอบแทนสูงเพื่อเป็นสิ่งจูงใจโดยจะเริ่มจากการเข้ามาชวนพูดคุยเรื่องทั่วไปและจึงชักชวนไปทำงานซึ่งอาจจะใช้เวลาเป็นชั่วโมงในการหวานล่อม บางคนก็ใช้เวลาเพียงไม่กี่นาที นอกจากนี้ยังมีวิธีการออกอุบาย เช่น นายหน้ามักจะทำที่โทรศัพท์มือถือคุยกับพรรคพวกของตนเอง โดยอ้างกับเหยื่อว่ากำลังคุยกับนายจ้างที่จะพาไปฝากงาน และให้เหยื่อคุยโทรศัพท์เพื่อตกลงราคาค่าจ้างกันด้วย ซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้เหยื่อไว้วางใจและยอมที่จะเดินทางไปด้วย

2. การลักพาตัวหรือการทำให้หมดสติ โดยการผสมยานอนหลับในเครื่องดื่มและบุหรี่ยี่ เมื่อเหยื่อจะสะลึมสะลือ ก็จะบังคับให้ขึ้นรถ โดยเกิดขึ้นที่บริเวณสถานีรถไฟหัวลำโพง โดยขบวนการนายหน้ามักจะเฝ้าสังเกตบุคคลที่เดินสัญจรผ่านไปมา จากนั้นจะเดินตามและประกบ พยายามตีสนิท พูดคุย แต่หากเห็นว่าไม่ได้ผล ก็จะใช้วิธีการมอมยา เมื่อเห็นว่าเหยื่อมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บุหรี่ โดยใช้สารที่ออกฤทธิ์ต่อระบบประสาททำให้ผู้เสียหายขาดสติ และสะลึมสะลือ แต่ไม่ถึงกับหมดสติ เหยื่อบางรายมีอาการเมาสุราอยู่แล้ว จากนั้นจะชักชวนผู้เสียหายให้ดื่มสุราเพิ่มอีก เพื่อให้เหยื่อขาดสติสัมปชัญญะมากขึ้น และสุดท้ายก็จะถูกนำไปขายต่อให้เรือประมงในที่สุด

อย่างกรณีของนายเหลือง โดยหลอกด้วยบุหรี่ยี่แค่เพียงมวนเดียว เมื่อนายหน้ายื่นบุหรี่ยี่ให้นายเหลืองสูบ เขารับไว้บุหรี่ยี่แล้วก็สูบทันที เพราะตัวเขานั้นสูบบุหรี่มาก่อนหน้า

นี้แล้ว โดยเขาไม่รู้เลยว่า ในบรูห์มีวนนั้นมีการใส่ยานอนหลับเพื่อทำการมอมยา หลังจากที่เขาสูดบรูห์ ก็เกิดอาการทันที นายเหลืองสูบบุหรี่เข้าไปก็รู้สึกมึนๆ ปวดศีรษะ คิดอะไรไม่ออก หลังจากนั้นชายฉกรรจ์เข้ามาทำการล็อกตัวและบังคับโยนขึ้นรถแท็กซี่ที่เข้ามาจอดรออยู่

รูปแบบการหลอกลวง

1. การหลอกลวงเต็มรูปแบบ เป็นกรณีที่นายหน้าคนต่อจะเข้าไปหลอกล่อเหยื่อว่าจะพาไปทำงานโดยเข้าไปทำงาน เช่นว่าจะพาไปทำงานก่อสร้าง งานขับรถรับจ้าง เป็นต้น โดยจะไม่บอกให้เหยื่อรู้เลยว่าจะไปทำงานเรือประมง เป็นลักษณะการหลอกลวงตั้งแต่ต้นกระบวนการนั่นเอง

2. การหลอกลวงบางส่วน เป็นลักษณะการที่นายหน้าคนต่อจะบอกกับตัวเหยื่อว่าจะพาไปทำงานประมง แต่จะไม่บอกเกี่ยวกับรายละเอียดว่าจะเป็นงานประมงประเภทใด จะต่างกับการหลอกลวงเต็มรูปแบบตรงที่ การหลอกลักษณะนี้จะมีการบอกเบื้องต้นว่าจะพาไปทำงานประมง แต่ไม่บอกว่าทำงานเป็นแบบใด ส่วนการหลอกลวงเต็มรูปแบบจะไม่มีกรบอกกล่าวเลยว่าจะพาไปทำงานประมง แต่จะบอกว่าไปทำงานอื่นแทนนั่นเอง

ซึ่งสอดคล้องกับศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการค้ามนุษย์ มูลนิธิกระจกเงา (2551: 11)กล่าวไว้ว่าวิธีการจัดหาคนเข้าสู่แรงงานในภาคประมง ประกอบด้วย 1. ใช้วิธีการชักชวนด้วยวิธีการล่อลวง พุดคุย หวานล่อม ตีสอนิต โดยผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจะเป็นผู้ที่เดินทางมาจากต่างจังหวัดเพื่อที่จะเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ มีการแนะนำงาน โดยใช้รายได้ที่สูงเป็นแรงจูงใจในการตัดสินใจสร้างความเชื่อถือต่างๆ เพื่อให้เหยื่อไว้ใจ จนยินยอมตัดสินใจทำงานตามคำแนะนำของนายหน้า เมื่อเห็นว่ายินยอมแล้วนายหน้าก็จะพาไปพักตามบ้าน ที่ได้ถูกจัดไว้เพื่อไว้กักขังแรงงานก่อนที่จะส่งต่อไปกับเรือประมงที่ต้องการ 2. ใช้วิธีการลักพาตัว ทำให้หมดสติ โดยวิธีการวางยาสลบ จากทั้งโดยตรงด้วยการโปะยาสลบ หรือไม่ก็เป็นการวางยาในเครื่องดื่ม และอาหาร

นอกจากนั้น พบว่า การเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทยเกิดจากการถูกชักชวนทั้งสิ้น โดยจะมีทั้งบอกกล่าวโดยตรงว่าเป็นงานประมง ทั้งงานบนฝั่งและงานบนเรือ และปิดบังโดยบอกกล่าวว่าเป็นงานอื่นที่ไม่เกี่ยวกับงานประมงเลย ไม่ว่าจะเป็นเลี้ยงเบ็ด เลี้ยงไก่ ซ่างทำเฟอร์นิเจอร์ รวมทั้งการมอมยาและบังคับขู่เชือด โดยที่แรงงานไม่ได้เต็มใจมาสมัครด้วยตนเอง แต่หลายคนก็ถูกบังคับให้เซ็นชื่อขอยอมรับว่ามาสมัครงานด้วยตนเอง เต็มใจมาทำงาน อย่างกรณีของนายฟ้า โดยมีการบังคับให้นายฟ้าลงชื่อและเขียนข้อความว่าได้มาทำงานด้วยความสมัครใจ ในระหว่างที่เขาได้เขียนสัญญาว่าจ้างนั้นคนที่ยื่นคุมอยู่นั้นมีอาวุธอยู่

ด้วย นายฟ้ากล่าวว่ “ถ้าไม่ทำก็เหมือนกับเอาชีวิตไปแลก” เขาจึงตัดสินใจลงชื่อยินยอมที่ลง เรือประมง

ทั้งนี้พื้นฐานของมนุษย์ทุกคนมีความต้องการมีชีวิตรอด มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี สุขสบาย พ้นจากสภาพความยากลำบาก ซึ่งเมื่อมีคนเข้ามาชักชวนไปทำงาน โดยบอกว่างานดี เงินสบาย โดยมีตัวเงินเข้ามาเป็นตัวล่อเพื่อให้เหยื่อหลงเชื่อ อย่างกรณีของนายเขียว โดยได้รับบอกกล่าวว่าจะมีรายได้วันละ 4,500 บาท ส่วนกรณีของนายดำจะมีรายได้เดือนละ 10,000 บาท กรณีของนายม่วงได้มีการให้เบิกเงินก่อนล่วงหน้า 5,000 บาท จึงตัดสินใจไปตามคำชักชวนนั้น โดยส่วนใหญ่แล้วมักจะไม่ได้สอบถามรายละเอียดของงานให้ถี่ถ้วน ประกอบกับนายหน้ามักจะตัดบทสนทนาโดยมักจะบอกกล่าวกับเหยื่อว่า ไปพบเ้าแก่ นายจ้างก่อนแล้วค่อยพูดคุยรายละเอียดกัน หลังจากนั้นก็จะพาเหยื่อเดินทางไปยังสถานที่พักเหยื่อ นอกจากนี้เหล่าบรรดานายหน้าจะมีลักษณะดูน่าเชื่อถือ ดังกรณีของนายขาว

นายขาว: กล่าวว่คนที่เข้ามาชักชวนนั้น “ดูน่าเชื่อถือ โดยแต่งกายดี และยังขับมอเตอร์ไซด์ด้วย” ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่า วัตถุประสงค์นั้นเป็นตัวที่บ่งบอกความมีฐานะของมนุษย์ได้ในระดับหนึ่งและคนส่วนใหญ่ก็มักจะนิยมชมชอบด้านวัตถุมากกว่าสิ่งอื่นใด

1.1.3 เส้นทางและเครือข่ายการเดินทาง

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจำนวน 4 คนได้เดินทางมาจากต่างจังหวัด เพื่อเข้ายังกรุงเทพมหานคร ทั้งที่เพื่อวัตถุประสงค์หางานทำและกลับบ้านที่ต่างจังหวัด โดยเข้ามาต่อรถในกรุงเทพฯ เมื่อเข้ามาในพื้นที่ที่เป็นแหล่งทำมาหากินของกลุ่มนักค้ามนุษย์ โดยนักค้ามนุษย์จะมีเครือข่ายในพื้นที่ต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร ไม่ว่าจะเป็นสนามหลวง สถานีรถไฟหัวลำโพงและบริเวณรอบๆ ปากคลองตลาด ซึ่งปากคลองตลาด ถือว่เป็นจุดที่นอกเหนือจากที่หนังสือพิมพ์ได้เคยนำเสนอข่าวต่อสาธารณะ นอกจากนี้ในพื้นที่มหาชัยเอง ซึ่งผู้วิจัย ขอเรียกว่ “จุดพักเหยื่อ” ก็มีการล่อลวงคนที่เข้ามาอยู่ในพื้นที่เช่นเดียวกัน ซึ่งก็มีเหยื่อจำนวน 1 คนได้เดินทางมาทำงานในอำเภอ กระทุ่มแบน แล้วได้เดินทางเข้ามายังมหาชัย โดยได้มานั่งเล่นในสวนย่อมบริเวณหน้าพิก้าเมื่อนายหน้านักต่อ สามารถล่อลวงเหยื่อ โดยการชักชวนให้ไปทำงานได้เป็นสำเร็จแล้ว นายหน้านักต่อก็จะไม่รอช้า โดยจะพาเหยื่อไปจุดพักเหยื่อ หรือที่เรียกว่ สถานที่กักขังเหยื่อ โดยเหยื่อจำนวน 6 ราย ได้ถูกนำตัวยังจังหวัดสมุทรสาครหรือที่เรียกติดปากว่ มหาชัย โดยนายหน้านักต่อได้พาเหยื่อไปส่งยังนายหน้าพักแรงงาน ซึ่งก็จะเป็นเจ้าของบ้านที่นำเหยื่อไปกักขัง โดย

บ้านพักมักจะอยู่ในสถานที่ค่อนข้างปลอดภัยผู้คน โดยมีคนคอยคุมอยู่ไม่ต่ำกว่า 2 คน โดยนายหน้าพักแรงงานที่เป็นที่รู้จักก็คือ “เจ้แตน” โดยเมื่อเหยื่อมาถึงขั้นตอนนี้ การที่จะหลบหนีนั้นทำได้ค่อนข้างยาก เพราะเหยื่อจะไม่ได้ออกไปข้างนอกบ้าน โดยหากอยากจะได้อะไรก็บอกกล่าวกับคนคุม โดยเหยื่อมักจะถูกกักขังเพียง 1 คืนหลังจากนั้นก็ถูกส่งไปยังปลายทางทันที โดยจะเป็นท่าเรือในจังหวัดต่างๆ ทั้งในมหาชัย ปากน้ำ สงขลาและประจวบคีรีขันธ์ การที่จะต้องรีบส่งเหยื่อลงเรือเนื่องจากเหยื่อบางคนรู้ว่าตนเองนั้นถูกหลอกมา หากปล่อยไว้นานก็จะมีกรหลบหนีและไปแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ นอกจากนั้น จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า นายหน้านักต่อจะทำ การล่อลวงเหยื่อในแต่ละครั้งเพียง 1 ราย โดยจะพาไปส่งยังนายหน้าพักแรงงาน แล้วก็จะทำการกักขังเหยื่อรายนั้น จนถึงการนำตัวไปส่งยังเรือเรียบร้อยแล้ว จึงมีการเข้าไปทำการหาเหยื่อรายใหม่ต่อไป หลังจากนั้นนายหน้าพักแรงงานก็จะพาเหยื่อไปส่งยังนายหน้าท่าเรือ ซึ่งจะเป็นนายหน้าลำดับสุดท้าย โดยนายหน้าท่าเรือก็จะพาเหยื่อไปขายยังได้กั๋งหรือผู้จัดการเรือ ซึ่งเหยื่อจะถูกส่งลงเรือทัวร์ เพื่อนำไปส่งต่อเรือลากปลา ซึ่งทำการประมงอยู่กลางทะเล โดยจะทำประมงอยู่นอกน่านน้ำไทย ซึ่งเหยื่อที่ไปทำงานยังน่านน้ำไทยทุกคนจะทำงานอยู่ที่น่านน้ำของประเทศมาเลเซีย โดยมีเพียงรายเดียวที่ทำงานในน่านน้ำประเทศไทย

ตามที่สมพงษ์ สระแก้ว (ผู้จัดการออนไลน์, 2550) เปิดเผยนายหน้าที่นำตัวแรงงานมาส่งให้กับได้กั๋งนั้น จะได้รับค่าหัวจากได้กั๋ง ประมาณ 20,000 บาทต่อคน โดยวินมอเตอร์ไซด์ และแท็กซี่ป้ายดำที่พาคนงานมาส่งให้กับนายหน้าเหล่านี้ จะได้รับค่าเหนื่อยประมาณ 3,000-5,000 บาท ส่วนผู้เป็นแรงงานจะได้รับเงินจำนวนเพียงน้อยนิดจากนายหน้า เพื่อซื้อเสื้อผ้า และของใช้จำเป็นสำหรับนำติดตัวไปลงเรือ หรือบางรายจะได้รับเงินจากนายหน้า 3,000-4,000 บาท แต่ก็จะถูกชักชวนให้เล่นการพนันในที่สุดก็ต้องเสียเงินคืนให้กับนายหน้าไปทั้งหมด ซึ่งในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครเขาเชื่อว่ามียุมนายหน้าที่หากินกับคราบน้ำตาของเพื่อนมนุษย์เช่นนี้ไม่ต่ำกว่า 100 ราย เส้นทางในการเดินทางนั้นจะแสดงให้เห็นถึงเครือข่าย ความสัมพันธ์ ลักษณะการทำงานของกระบวนการนายหน้าค้ามนุษย์ โดยการค้ามนุษย์ถูกเรือประมงทะเลไทยมีการดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการและเครือข่าย กล่าวคือมีนายหน้านักต่อเข้าไปทำการล่อลวงเหยื่อและนำส่งต่อไปยังนายหน้าพักแรงงาน และก็ขายต่อไปยังนายหน้าท่าเรือ ซึ่งเป็นการส่งต่อเป็นทอดๆจนถึงปลายทาง ซึ่งในระบบนายหน้านั้นก็จะมีเครือข่ายที่เชื่อมต่อกัน ประสานงานได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ซึ่งจะมีความคล้ายคลึงกับเส้นทางและเครือข่ายการค้าหญิงและเด็ก (วิลาวัลย์ ธิมปะวรรณกุล, 2547: 119) แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของเครือข่ายการเดินทาง ซึ่งจะมีทั้งเครือข่ายต้นทาง

เครือข่ายระหว่างทางและเครือข่ายปลายทางในการดำเนินงานตั้งแต่ขั้นตอนของการจัดหา นำพาขนส่ง และส่งมอบหญิงและเด็กเข้าสู่ตลาดแรงงาน

สรุปได้ว่า เส้นทางและเครือข่ายการเดินทางนั้นมีความสัมพันธ์กันและเกี่ยวข้องกันอย่างแยกไม่ออก ถ้าเส้นทางเปรียบเสมือนกระดานหมากรุก เครือข่ายก็เปรียบเสมือนตัวหมากที่จะคอยนำเหยื่อไปยังจุดหมายปลายทาง ในรายงานขององค์กร Child Worker in Asia พบว่า เครือข่ายการค้ามนุษย์มีคุณลักษณะ (Child Worker in Asia, 1997) ดังนี้

1. มีการแผ่กระจายไปทั่วภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง มีความสลับซับซ้อน การดำเนินงานใต้ดิน และไกลจากจากเงื้อมมือกฎหมาย
2. ทำตามรูปแบบแฝงมากับการอพยพย้ายถิ่น ลี้ภัย และแรงงานอพยพ
3. ยากที่จะแสดงตนหรือระบุได้ว่านักค้ามนุษย์เป็นใคร นักค้ามนุษย์มีความคล่องแคล่วในการหลีกเลี่ยง หลบซ่อน และหลบหนีการจับกุม
4. การแอบซ่อนตัว เนื่องจากเหยื่อพวกนี้เป็นบางส่วนเป็นพวกอพยพย้ายถิ่นเข้าประเทศโดยผิดกฎหมาย จึงต้องเก็บตัวเงียบ ไม่พยายามสร้างปัญหา เพราะกลัวการตามล่าของผู้ค้า กลัวการแก้แค้นตอบโต้ด้วยกำลัง และในที่สุดจะถูกเนรเทศหากเจ้าหน้าที่ของรัฐหากจับได้
5. มีเจ้าหน้าที่ของรัฐคอร์รัปชั่น สมรู้ร่วมคิดรู้เห็นในการกระทำผิด จำนวนมาก และกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตรวจตราคนเข้าเมืองตามแนวชายแดน
6. ทำงานได้สะดวกรวดเร็ว เพราะมีเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า เช่น โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต เพื่อขยายขอบข่ายการดำเนินธุรกิจไปทั่วโลก ประกอบกับการเดินทางที่สะดวกรวดเร็วขึ้น
7. มีการรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการระหว่างประเทศต้นทาง-ทางผ่าน-ปลายทาง ทั่วทุกประเทศตามลุ่มแม่น้ำโขง โดยมีประเทศไทยเป็นประเทศปลายทางที่สำคัญ

1.1.4 การทำงานและการดำเนินชีวิตของลูกเรือประมงทะเลไทยหลังจากที่ตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า ผู้ที่ถูกแสวงหาประโยชน์จากการค้ามนุษย์ จะถูกส่งไปเป็นแรงงานบนเรือประมง โดยตกอยู่ในสถานะลูกเรือประมง ถูกบังคับใช้งานเยี่ยงทาส ซึ่งถือว่าเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยการบังคับใช้แรงงาน โดยเหยื่อจำนวน 5 คน ได้เดินทางไปทำการประมงยังน่านน้ำประเทศมาเลเซียและอีก 1 คนได้ทำงานยังน่านน้ำประเทศไทยเป็นการทำประมง

ทะเลน้ำลึก ซึ่งมีเพียง 1 คนเท่านั้นที่ได้รับการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจน้ำทำให้ไม่ต้องลงเรือไป ซึ่งบุคลากรประจำเรือประมงทะเลประกอบด้วย

1. ใต้กั้ง รับผิดชอบในการควบคุมทั้งหมด ตั้งแต่หาคนลงเรือ การทำงานของลูกเรือ การกำหนดแหล่งและระยะเวลาจับปลาจนถึงขึ้นฝั่ง
2. ผู้ช่วยใต้กั้ง (ยี่ซึก) รับผิดชอบในการควบคุมปลาและสัตว์น้ำทะเลที่จับได้
3. นายท้าย ทำหน้าที่ควบคุมเรือ
4. เ็นจิเนียร์ ซึ่งจะประจำเรือ
5. คนครัว ทำอาหารบนเรือ
6. ลูกเรือ หรือเรียกว่า คนอวน โดยจะมีหัวหน้าคนคอยควบคุม ซึ่งลูกเรือมีหน้าที่ตั้งแต่ คนน้ำ คนไล่ คนทิ้งหิน คนทิ้งทุ่น คนทำตะเกียง คนทิ้งแพไฟ คนเฝ้าซึ่ง คัดปลาแยกปลา ดองปลา โภยน้ำแข็ง ซึ่งถือว่างานแทบทุกอย่าง ยกเว้นงานที่เป็นหน้าที่ของตำแหน่งอื่น ลูกเรือจะเป็นผู้ดำเนินการทั้งสิ้น

พบว่า ผู้ตกเป็นเหยื่อทุกคนเมื่อเดินทางไปยังเรือที่จะต้องทำงาน จะต้องเริ่มทำงานทันที แม้ว่าบางรายจะมีอาการเมาคลื่นจากการเดินทาง แต่ก็ไม่สามารถหยุดพักได้ ซึ่งหน้าที่ของพวกเขาก็คือ งานทุกอย่างที่ลูกเรือต้องทำ ส่วนใต้กั้งก็มีหน้าที่เพียงสั่งการและควบคุมงานเท่านั้น ซึ่งงานแรกๆที่ลูกเรือทำคือการโภยน้ำแข็ง เนื่องจากยังใหม่อยู่ ไม่มีประสบการณ์ ซึ่งงานโดยน้ำแข็งจะง่ายที่สุด แต่ทว่าความทรมาณก็มีมากเช่นกัน ส่วนเวลาพักผ่อนนั้นจะไม่ใช่เวลาการทำงานในหนึ่งวัน 24 ชั่วโมง เวลาที่จะได้พักประมาณ 2-4 ชั่วโมง ซึ่งการทำงานก็จะวงจรไปเรื่อยๆ ส่วนการดำเนินชีวิต การใช้ชีวิตก็คืองาน ไม่ได้ไปไหนเลย กินนอนอยู่บนเรือตลอดเวลา การใช้ชีวิตก็เป็นลักษณะทำงาน ทานข้าว อาบน้ำ เข้านอน แล้วตื่นมาทำงาน ซึ่งเป็นวงจรลักษณะนี้ทุกวัน เรือก็เปรียบเสมือนบ้านหลังหนึ่ง ซึ่งมีผู้คนอาศัยอยู่มากมาย หลากหลายสัญชาติ ทั้งไทย พม่า เขมร ลาว ส่วนท้องทะเลคือ สวณย่อมหน้าบ้าน การใช้ชีวิตก็จะอยู่บนเรือตลอดเวลา การทำธุระส่วนตัวก็จะปล่อยลงทะเล ไม่มีห้องน้ำ ไม่มีสวัสดิการใดๆ บางรายโชคดีได้ขึ้นฝั่งบ้างในตอนที่เรือเข้าไปทำการต่อทะเบียนเรือ โดยสามารถขึ้นบนบกได้ 3 กิโลเมตร โดยจำกัดพื้นที่แต่ไม่จำกัดเวลา เมื่อเรือหยุดพัก ลูกเรือก็จะได้พักด้วย แต่ก็เป็นเพียงระยะเวลาสั้นๆเท่านั้น ไม่เกิน 3 วันบางรายโชคร้ายก็จะได้ขึ้นฝั่งเลย เมื่อได้โอกาสขึ้นฝั่งก็ถือโอกาสหนีออกมา แต่ทว่าในความโชคร้ายก็มีความโชคดี นั่นก็คือ บางรายก็ทำงานเพียงระยะเวลาสั้นๆก็สามารถที่จะหนีออกมาได้

นายขาว : “เมื่อถึงเวลาที่จะมีการกดออกปลุกให้มาทำงาน ทำให้พักผ่อนไม่เพียงพอ ซึ่งการทำงานนั้นโหดร้ายมากเกินไป หากไม่ทำงานหรือทำงานช้าก็จะทุบตีทันที”

นายเขียว : “หากทำงานช้าบางครั้ง 2-3 คืนก็ไม่ได้นอน บางครั้งขณะเย็บอวนก็นั่งหลับ พอได้ก้งมาเห็นก็สาदनํ้าราด เอาของขว้างบ้าง เจ็บไม่เป็นไร แต่ขอให้ตื่นมาทำงาน”

ซึ่งการทำงานและการดำเนินชีวิตของลูกเรือประมงทะเล สอดคล้องกับที่ นาง ทองสมบุญ (2540: 10) กล่าวว่า การออกทะเลไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอน ไม่มีข้อบังคับการทำงาน ไม่มีกำหนดระยะเวลาทำงาน เวลาพัก วันหยุด มีแต่ธรรมเนียมการทำงาน กล่าวคือ เมื่อเจอฝูงปลาตามที่ได้ก้งต้องการ ลูกเรือจะร่วมกันทำงานตามหน้าที่ จนกระทั่งจับปลาแล้วเสร็จโดยทำงานติดกันตลอดไม่มีเวลาพัก จะพักได้ก็ตามจังหวะงาน เรือจะไปจนกระทั่งนำปลาแช่เย็น เป็นเช่นนี้ตลอดช่วงที่อยู่กลางทะเล สภาพการทำงานขึ้นอยู่กับปริมาณของปลาและสัตว์น้ำที่พบและจับได้ วันทำงาน เวลาทำงาน ช่วงเวลาหยุดพักจึงไม่แน่นอน การออกหาปลาแต่ละเที่ยว จะขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของไต๋ก้งจะทำประมงทะเลนานเท่าใด เมื่อได้ปลาและสัตว์น้ำจนพอใจแล้วจึงกลับขึ้นฝั่ง นำขึ้นสะพานปลาเพื่อให้เจ้าของเรือทำการขายให้กับผู้ซื้อ

นอกจากนั้นจากการศึกษาของสุตาศิริ วศวงศ์ (2539: บทคัดย่อ) พบว่า แรงงานประมงทะเล ยังมิได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเหมือนแรงงานประเภทอื่น ทั้งๆที่แรงงานประมงทะเลต้องทำงานอย่างโดดเดี่ยวห่างไกลจากครอบครัวมีสภาพการทำงานที่ตรากตรำ ได้รับค่าจ้างน้อย ไม่มีสวัสดิการและความปลอดภัย ในการทำงานต้องเสี่ยงต่อภัยอันตรายต่างๆไม่ว่าจะเป็นภัยจากธรรมชาติจากเครื่องจักร เครื่องมือเครื่องใช้ ภัยจากโจรสลัด เรืออัปปาง การถูกจับกุมและรับโทษในต่างแดนเมื่อเกิดการละเมิดนํ้าขึ้น ซึ่งเมื่อปัญหาต่างๆเหล่านี้เกิดขึ้นมักถูกปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือทำให้มีใครอยากทำงานประมงทะเล เพราะขาดหลักประกันและความมั่นคงในการทำงานทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในกิจการประมง เพราะขาดหลักประกันและความมั่นคงในการทำงานทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในกิจการประมง มีการลักลอบนำแรงงานต่างชาตินำมาใช้ในกิจการประมงทะเลมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆตามมาด้วย

1.1.5 การถูกทารุณกรรมทางด้านร่างกายและจิตใจ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า ลูกเรือประมงทะเลไทยทุกคนนอกจากจะถูกบังคับให้ทำงานหนัก เป็นการแสวงหาประโยชน์โดยการบังคับใช้แรงงาน ยังถูกกดขี่ข่มเหงทารุณกรรมต่างๆทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทั้งจากไต้ก๋ง ผู้ช่วยไต้ก๋ง หัวหน้าคนงาน อย่างกรณีดังนี้

นายขาว : หากทำงานเชื่องช้าก็จะถูกทุบตี ใช้เท้ากระทืบซึ่งใส่รองเท้าบูทยำลงไปตีศีรษะ เตะคาง ทำให้เขาคิ้วแตก บางครั้งก็จะโดนปาหอยเม่นใส่ ก็เจ็บและปวดแสบปวดร้อน ทางจิตใจก็มีความหวาดกลัว หวาดระแวงอยู่ตลอดเวลา ว่าตนเองจะถูกทำร้ายร่างกายหากทำงานไม่เป็นไปตามที่ต้องการของไต้ก๋ง

นายเขียว : ซึ่งไต้ก๋งเรือก็ไม่กล้าที่จะทำร้ายนายเขียวด้วยตนเอง จึงไปนำคนจากเรืออีกลำหนึ่งแต่เป็นบริษัทเดียวกัน เป็นคนที่ติดยาบ้า จ้างให้มาทำร้ายนายเขียว โดยในระหว่างที่เขากำลังทำงานไม่ทันได้ระมัดระวังตัว ได้ใช้แปดตีเข้าที่ศีรษะ 2 ครั้งทำให้ศีรษะแตกเลือดไหล แต่ทว่าเขายังไม่ได้สลบ โดยคนงานได้ไปคว้ามัดทำครวมาเพื่อที่เขาชีวิต แต่เขาก็เอาชีวิตรอดมาได้ อย่างหวุดหวิดทางด้านจิตใจนั้น ก็จะคิดถึงบ้าน อยากกลับบ้านมาก รู้สึกสับสนในสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้น ตอนอยู่บนเรือนั้นก็มีความหวาดระแวงว่าตนเองจะถูกลอบทำร้ายอีกตอนไหน

นายดำ : นายดำได้ถูกทำร้ายจากหัวหน้าคนงาน โดยเป็นลักษณะของการเตะบ้าง ต่อยบ้าง แต่จะไม่ใช้อาวุธมาทำร้าย แต่เขาจะถูกดูด่าว่ากล่าวด้วยคำพูดหยาบคาย ซึ่งเขาจะเก็บเอาไว้ไม่กล้าที่จะโต้เถียง เพราะกลัวจะถูกทำร้าย เขาอยากกลับบ้านมาก มีความรู้สึกหดหู่หมดความหวัง หมดกำลังใจ ทำให้เกิดอาการวิตกกังวล จนทำให้เขากลายเป็นคนซีระแวง ไม่กล้าที่จะพูดคุยกับใคร เป็นคนเก็บตัว และไม่ค่อยที่จะยุ่งเกี่ยวกับคนอื่นนั่นเอง

นายเหลือง : นายเหลืองได้ทำงานวันแรกก็ถูกทำร้ายร่างกายทันที โดนการถูกตีที่บริเวณศีรษะ ซึ่งคนที่ตีเขาก็คือหัวหน้าคนงาน สาเหตุมาจากการที่เขานั้นทำงานไม่เป็นไปไม่ทันใจหัวหน้าคนงาน โดยนายเหลืองถูกตีด้วยกระชังใส่ปลา แต่ไม่ถึงขั้นเลือดตกยางออก ซึ่งในเวลาต่อมาเขาก็มีอาการป่วย แต่หัวหน้าคนงานคนที่ทำร้ายเขาเข้ามาชู้ว่าหากไม่ยอมหายป่วยจะโยนทิ้งทะเล

จากลักษณะการถูกทารุณกรรมของลูกเรือประมงทะเลไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ถือว่าเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง ไร้มนุษยธรรม ซึ่งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อได้รับความทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจอย่างมากจากการกระทำของหัวหน้า ซึ่งพวกเขาตกอยู่ในสภาพการทำงานที่ถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ และถูกบังคับ กดขี่ข่มเหง ไม่ต่าง

จากทาสในอดีต ที่ถูกใช้แรงงานด้วยการบังคับหรือผูกมัดด้วยภาระหนี้สินหรือภาวะจำยอมอื่นๆ อย่างกรณีของ นายขาวกล่าวว่า “เป็นเหมือนการทำงานใช้หนี้” ซึ่งถือว่าการขัดต่อหลักกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน จากการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ.1948 โดยมีหลักการว่า มนุษย์เกิดมาเท่าเทียมกัน มีนายครวมความเป็นมนุษย์ มีสิทธิเสรีภาพ มีความเสมอภาคไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ เพศ ผิว ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ฯลฯ นอกจากนั้น อุดมศักดิ์ สนิธิพงศ์ (2550: 5) กล่าวว่าสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคน สิทธินี้ถือเป็นของทุกๆคน เช่น ทุกคนที่เกิดมาจะมีสิทธิในชีวิต ร่างกาย โดยเท่าเทียมกันในประการที่จะปราศจากการถูกประทุษร้าย หรือถูกละเมิดโดยบุคคลอื่น

หลักการเรื่องมนุษย์เกิดมาเท่าเทียมกัน มีนายครวมความเป็นมนุษย์ ถือว่าเป็นพื้นฐานแห่งสิทธิมนุษยชน หากบุคคลใดก็ตามได้ตกอยู่ในสภาพของการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนจนถึงขนาดที่มีผลร้ายแรงต่อนายครวมของความเป็นมนุษย์ เมื่อกลุ่มตัวอย่างได้รับการช่วยเหลือออกมาจากสภาพอันเลวร้ายแล้ว รัฐต้องให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของบุคคลทั้งปวงตามหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (พันธมิตรสากลด้านการค้าหญิง, 2543) รัฐมีหน้าที่จะต้องเคารพและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของบุคคลภายนอกในอาณาเขตของตนและยังจะต้องจัดให้มีเครื่องมือ (รวมถึงข้อมูลข่าวสารกำลังบุคลากรทางกฎหมายและโครงสร้าง) ที่จะเป็นหลักประกันสิทธิของแต่ละบุคคลเพื่อตระหนักและส่งเสริมภาระหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการค้ามนุษย์และในขณะเดียวกันปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายทุกคนตามมาตราฐาน ซึ่งผู้เสียหายจะไม่ถูกเลือกปฏิบัติทั้งในทางกฎหมายและทางปฏิบัติอันเป็นผลมาจากเชื้อชาติ เพศ การเลือกถือพฤติกรรมทางเพศ (Sexual Orientation) อายุ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรืออื่นๆ ความเชื่อ หรือการปฏิบัติทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์หรือพื้นฐานทางสังคม ทรัพย์สิน ชาติกำเนิดหรือสถานภาพอื่นๆรวมทั้งสถานภาพของการตกเป็นผู้เสียหาย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.1.6 การหลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อทั้ง 7 คน พบว่ามีเหยื่อจำนวน 4 คน ได้หลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อด้วยการหนีออกมาเอง ได้แก่ นายเชียว นายดำ นายฟ้า และ นายม่วง ดังนี้

“นายเชียวและนายดำ” ได้ไปทำประมงบนเรือประมงสมุทร 36 ทั้งสองได้รู้จักกันในระหว่างที่ทำงานบนเรือ ซึ่งทั้งคู่เคยหนีออกมาจากเรือลำดังกล่าวเป็นจำนวน 2 ครั้ง แต่ครั้งแรกไม่ประสบผลสำเร็จ ต่อมาในครั้งที่สองทั้งคู่ได้หนีออกมาอีกครั้ง ซึ่งการเดินทางของพวกเขา กว่าที่จะสามารถกลับมายังประเทศไทยได้ มีความยากลำบากอย่างมาก ต้องติดคุกรวมทั้ง 5 แห่ง นายเชียว กล่าวว่า “อยู่ในคุกลำบากกว่าอยู่บนเรือ ไม่อยากติดคุก แต่อยากกลับบ้าน หากไม่ให้ตำรวจจับกุม ก็ไม่รู้ว่าจะกลับมาบ้านได้อย่างไร” ซึ่งทั้งคู่ต้องติดคุกเป็นระยะเวลาประมาณ 4 เดือนกว่า ซึ่งข้อหาหลักของเขาคือเข้าเมืองน่านซึ่งต่อมาได้มีโครงการคืนสู่เหย้าครั้งที่ 2 ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้เข้าไปช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ในประเทศมาเลเซียได้กลับสู่ภูมิลำเนาเดิม

“นายฟ้า” เมื่อเรือประมงเข้าฝั่งที่เมืองกูชิง ประเทศมาเลเซีย มีคนสั่งให้นายฟ้าไปซื้อเหล้า บุหรี่ ของใช้ต่างๆ เขาเห็นโอกาสที่จะหนี เมื่อเขาหนีขึ้นฝั่งมาเลเซียไปได้แล้ว เขาก็ไปรับจ้างทำงานแบกของที่เมืองกูชิงอยู่หนึ่งสัปดาห์ เพื่อหารายได้ ในเวลาต่อมาเขาจึงตัดสินใจไปยังสถานีตำรวจท้องถิ่นเพื่อที่จะขอความช่วยเหลือส่งกลับประเทศไทย จากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องถิ่นก็ส่งตัวนายฟ้าไปยังกองตำรวจตรวจคนเข้าเมืองของประเทศมาเลเซีย โดยที่เขาถูกจำคุกอยู่ที่นั่นเป็นเวลา 3 เดือน ข้อหาหลักของเขาคือเข้าเมือง จากนั้นทางเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองของมาเลเซีย ติดต่อกลับมายังเจ้าหน้าที่สถานทูตไทยประจำประเทศมาเลเซียว่ามีคนไทยถูกจำคุกอยู่ที่มาเลเซีย เจ้าหน้าที่สถานทูตจึงได้ส่งตัวนายฟ้ากลับมายังประเทศไทย โดยที่มูลนิธิกระจกเงามาจับตัวเขาที่ด่านสะเดา จังหวัดสงขลา

“นายม่วง” ได้กระโดดน้ำหนีออกมา โดยลอยคออยู่กลางทะเลประมาณครึ่งชั่วโมงก็ได้มีเรือประมงของมาเลเซียเข้ามาช่วยเหลือ รวมทั้งยังช่วยเหลือพาเขากลับมายังประเทศไทยและได้เข้าไปทำการแจ้งความยังสถานีตำรวจภูธร จังหวัดยะลา

ส่วนกรณีของ นายขาว นายคราม นายเหลือง สามารถหลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อได้เนื่องจาก

“นายขาว” สามารถหลุดพ้นมาได้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจนำของมาเลเซียได้เข้าไปจับกุมเรือประมงซึ่งได้ทำการประมงรุกล้ำและใช้ตัวปลอม ทำให้แรงงานบนเรือทุกคนโดยจับไปด้วย หนึ่งในนั้นก็คือ นายขาว ซึ่งเขาถูกจำคุกอยู่ที่ประเทศมาเลเซียประมาณ 2 เดือนกว่า

“นายคราม” ได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจนำสงขลา ในระหว่างที่รอการลงเรือ เจ้าหน้าที่จึงได้เข้าไปทำการสอบถามและช่วยออกมาได้ นอกจากนั้นก็มีเฉพาะนายครามเพียงคนเดียวที่ไม่ได้ถูกนำไปกักขังยังสถานที่กักขังเหยื่อ หลังจากที่เขายินยอมทำตามคำสั่งชวนของนายหน้า ในตอนเย็นของวันนั้นเขาก็ได้เดินทางมาพร้อมกับนายหน้ายังปลายทาง

“นายเหลือง” สามารถหลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อค้ำมนุษย์ได้ถือว่าเป็นเพราะตัวของเขาเองที่มีไหวพริบปฏิภาณในการเอาตัวรอด โดยเขาได้เดินผ่านห้องที่เปิดโทรทัศน์ไว้ก็ได้ยินเสียงโฆษณาของศูนย์ประชาบดี กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งเป็นการโฆษณาที่นายกรัฐมนตรี กล่าวถึง การค้ำมนุษย์ ซึ่งในโฆษณานั้น ก็มีกรกล่าวถึงการค้ำมนุษย์ลูกเรือประมงทะเล นายเหลืองจึงโทรศัพท์ไปแจ้งยังศูนย์ประชาบดี เพื่อขอความช่วยเหลือ หลังจากนั้นทางเจ้าหน้าที่ตำรวจนำประจวบคีรีขันธ์ได้สืบสวนและได้ทำการช่วยเหลือออกมา

เห็นได้ว่า ลูกเรือประมงทะเลไทยที่ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ำมนุษย์ ถูกบังคับใช้แรงงาน ถูกปฏิบัติเยี่ยงทาสและยังมีการทารุณกรรมทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งทุกคนได้รับความทุกข์ความทรมาน เปรียบเสมือนนรกบนผืนน้ำ เมื่อไม่สามารถทนต่อสภาพที่เลวร้ายได้ จึงต้องดิ้นรน หลบหนีเพื่อเอาตัวรอด สิ่งเดียวที่พวกเขาเหล่านั้นต้องการ คือ การได้กลับบ้าน มาใช้ชีวิตอย่างปกติสุข

1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ำมนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย

1.2.1 ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ การศึกษา, ครอบครัว, ความต้องการ, บุคลิกภาพ

, พฤติกรรม

การศึกษา เนื่องจากผู้ที่ตกเป็นเหยื่อนั้นการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา สูงสุดอยู่ในระดับชั้นม.4 ซึ่งอยู่ในระดับเกณฑ์ภาคบังคับและระดับต่ำกว่าเกณฑ์ภาคบังคับ ส่งผลให้โอกาสในการเลือกอาชีพน้อยลง เนื่องจากงานส่วนใหญ่ตลาดแรงงานมีฝีมือต้องการผู้ที่จบการศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นไป เมื่อโอกาสมีอยู่อย่างจำกัด จึงต้องเข้า

สูงงานในลักษณะใช้แรงงานหรือแรงงานไร้ฝีมือ รวมทั้งทำให้บุคคลจำเป็นต้องเข้าสู่ระบบงานเร็วขึ้น เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว แบ่งเบาภาระครอบครัว จึงทำให้เกิดความเสี่งสูงในการถูกล่อลวงจากนายหน้าค้ามนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปิยะพงษ์ พันธุ์งษ์ไชย (2547:100) ที่ทำการศึกษสาเหตุที่ทำให้หญิงเข้าสู่การขายบริการ พบว่า สาเหตุด้านการศึกษา เนื่องจากการศึกษาของผู้ที่ประกอบอาชีพอยู่ในระดับมาตรฐานต่ำส่วนมากเป็นผู้ได้รับการศึกษาน้อย ซึ่งส่วนใหญ่จะมีความคิดในวงแคบ สามารถตัดสินใจอย่างไม่มีเหตุผล แต่ทำทุกสิ่งเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนเองต้องการเท่านั้น นอกจากนั้นจากการศึกษาของ วิลาวัลย์ ลิ้มปนะวรรณะกุล (2547:113) กล่าวว่าสาเหตุของการขาดโอกาสทางการศึกษาของหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์นั้นมีสาเหตุมาจาก การที่ครอบครัวมีฐานะยากจนและไม่สนับสนุนการศึกษาของบุตร ซึ่งส่วนใหญ่จะไม่ให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษาเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของปากท้องก่อน ทำให้หญิงและเด็กเหล่านั้นขาดโอกาสทางการศึกษาและตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ได้ง่าย

ครอบครัว ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์จำนวน 7 คน เป็นบุคคลที่มีสถานภาพโสดจำนวน 4 คน สถานภาพสมรสและหย่าร้างจำนวน 3 คน ดังนั้นในการอธิบายเรื่องครอบครัว จะแยกเป็น 2 กรณี คือ

1. โสด เนื่องจากผู้ที่มีสถานภาพโสดมีจำนวน 4 คน เนื่องมาจากอายุยังน้อย ซึ่งจะมีอายุ 17-29 ปี โดยบุคคลเหล่านั้นเป็นคนต่างจังหวัด

1.1อาชีพของครอบครัว ส่วนใหญ่จะมาจากครอบครัวที่มีอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง มีฐานะค่อนข้างยากจน มีรายได้ที่ไม่แน่นอน ต้องอาศัยสภาพของดินฟ้าอากาศในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นงานที่หนัก ลงทุนเยอะ แต่รายได้ไม่คุ้มกับทุนที่ลงไป เนื่องจากผลผลิตที่ได้ไม่น่าค่อยดี ราคาตกต่ำทั้งยังประสบกับปัญหาทางธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นภัยแล้งหรือน้ำท่วม รวมทั้งการถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง ทำให้รายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย ส่งผลให้ไม่สามารถส่งเสียบุตรหลานให้ได้เรียนหนังสือในระดับสูง ต้องออกจากระบบการศึกษาและเข้าสู่ระบบแรงงาน ซึ่งก็จะเป็นงานลักษณะใช้แรงงาน เป็นงานที่หนักและมีรายได้น้อย เมื่อมีคนมาเข้ามาชักชวนให้ไปทำงานที่รายได้ดี งานสบาย จึงหลงเชื่อคำชักชวนนั้นโดยไม่ได้พิจารณาให้รอบคอบ เพียงเพื่อต้องการแบ่งเบาภาระของครอบครัว

1.2 ความสัมพันธ์ในครอบครัว เนื่องจากผู้ที่ตกเป็นเหยื่อนั้นส่วนใหญ่จะมีสภาพครอบครัวแตกแยก ต้องอาศัยอยู่บิดาหรือมารดา ญาติพี่น้อง หรือแม่แต่แม่บุญธรรม ทำให้ต้องสู้ดิ้นรนด้วยตนเอง ซึ่งในวัยเด็กบุคคลเหล่านี้มักจะขาดความรักความอบอุ่นจาก

บิดามารดาอย่างสมบูรณ์แบบ ขาดการดูแลเอาใจใส่ อบรมสั่งสอนที่เหมาะสมหรือครอบครัวที่มีการ ทะเลาะเบาะแว้งกันบ่อยครั้ง ทำให้ขาดความรักความสามัคคี ซึ่งจากสาเหตุดังกล่าว ทำให้จะต้อง ออกจากครอบครัวและทำมาหาเลี้ยงตนเองเพื่อแบ่งเบาภาระ โดยบางคนก็จะต้องเลี้ยงดูแบบ ปลดปล่อยละเลย อย่างกรณีของนายขาว เป็นเด็กกำพร้า มารดาผู้ให้ได้ทิ้งเขาและได้มีใจบุญเก็บ เขามาเลี้ยง ซึ่งเขาเรียกว่าแม่เลี้ยง ซึ่งเมื่อแม่เลี้ยงไม่มีเงินที่จะเลี้ยงเขาได้ ก็จะส่งไปยังสถาน สงเคราะห์ และเมื่อใดที่อยากจะได้เลี้ยงดูเขาก็จะไปรับกลับมา “หากแม่เลี้ยงและยายบุญส่งอยาก เลี้ยงตนเองก็ไปรับมา พอเบื่อก็นำกลับไปอยู่ที่เดิม”

2. สมรสและหย่าร้าง เนื่องจากผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ 3 คนซึ่งเคยมีครอบครัวเป็น ของตนเอง โดยเป็นหัวหน้าครอบครัว มีอาชีพเกษตรกรรม แต่เนื่องจากมีปัญหาด้านครอบครัวที่ไม่ สามารถที่จะแก้ไขและระดับประคองให้อยู่รอดต่อไป ทำยที่สุดก็นำมาซึ่งการหย่าร้าง นอกจากนั้นผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ 1 ใน 3 แม้ว่าจะมีสถานภาพสมรสก็ตาม แต่ก็ได้แยกกันอยู่กับภรรยา เป็นการชั่วคราว ซึ่งบุคคลเหล่านี้ก็จะไม่มีพันธะทางครอบครัว ก็คิดการตัดสินใจก็จะขาดการ พิจารณาได้ตรงอย่างรอบคอบ

ความต้องการ โดยพื้นฐานแล้วมนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่ทั้งทางด้าน ร่างกาย ทางด้านจิตใจและด้านสังคม จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า ทุกคนมีความต้องการที่จะ มีงานทำ มีเงิน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้เมื่อมีคนเข้ามานำเสนอองานที่สบาย รายได้ ย่อมมี ความพึงพอใจ เพราะไม่ว่าใครก็ตามแต่ย่อมต้องการสิ่งที่ดีที่สุดเข้ามาในชีวิต ซึ่งโอกาสดีี่นานครั้ง ถึงจะเข้ามา ซึ่งตรงกับ Flippo (อ้างอิงใน สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2543: 13-14) ได้จำแนกความต้องการของมนุษย์ เป็น 3 ประเภทได้แก่

- ความต้องการทางกาย (Physiological Need)
- ความต้องการทางสังคม (Social Need)
- ความต้องการให้ความสำคัญแก่ตนเอง (Egoistic Need)

ความต้องการทั้ง 3 ประเภทจะสัมพันธ์กับพฤติกรรมของมนุษย์โดยที่มีความต้องการใน ปัจจัยที่ 4 ก็คือความต้องการทางกายรวมทั้งความต้องการทางสังคมและจิตใจอีกด้วย

บุคลิกภาพ ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อส่วนใหญ่ ผู้ที่มีบุคลิกภาพที่อ่อนแอ คนที่ขาด ความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความคิดในทางลบกับตัวเอง ไม่กล้าแสดงออกถึงความต้องการอันแท้จริง ของตน นอกจากความอ่อนแอทางกายภาพแล้ว ก็ยังมีเหยื่อที่อ่อนแอทางสังคม (Walsh & Schm, 1980: 32) อย่างกรณีของนายขาว เขาเคยเป็นผู้ต้องโทษมาก่อน เมื่อกลับเข้าสู่สังคม ปกติของคนส่วนใหญ่ มักจะประสบปัญหาในการปรับตัว รวมทั้งยังถูกสังคมตราหน้าว่าเป็นคนไม่

ดี นั่นเอง เกณฑ์ลักษณะทางชีวภาพและจิตวิทยาของเหยื่อ หมายถึง เพศ อายุ ลักษณะรูปร่าง และจิตใจของกลุ่มเสี่ยงที่จะนำไปสู่การตกเป็นเหยื่อ

พฤติกรรม พฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมที่มนุษย์กระทำไม่ว่าจะสังเกตได้หรือไม่ได้ (ประกาศพิชญ์สุวรรณ, 2520: 3) โดยที่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อนั้นมักจะมีสิ่งซึ่งจะมีลักษณะแบบ “บ้านนอกเข้ากรุง” ง่ายๆ ซึ่งจะสามารถสังเกตได้ไม่ยาก โดยจะสังเกตได้จากการมีกระเป๋าใบใหญ่ ติดตัวมาด้วย การอยู่กับที่หนึ่งทีใดเป็นเวลาค่อนข้างนาน ไม่รู้ทิศทางว่าจะไปทางไหน ไปที่ไหน ทำให้ตกเป็นเป้าหมายของผู้ค้ามนุษย์ได้ พฤติกรรมของเหยื่อมีส่วนร่วมในการทำให้เกิดการกระทำผิดของเหล่านักค้ามนุษย์ นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมที่ชอบเสี่ยง และอยากทดลองทำงานตามที่ นายหน้าเชิญชวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อขบวนการนายหน้า เสนอทรัพย์สินและผลตอบแทนสูงใจ ผู้เสียหายมักจะคล้อยตาม และหลงเชื่อว่านายหน้ามีความจริงใจและไม่น่าจะหลอกลวง หากอธิบายด้วย ทฤษฎี Lifestyle (รูปแบบของวิถีชีวิต) นักอาชญาวิทยา Gary Sensen & David Brownfield (อ้างอิงใน สุดสงวน สุธีสร, 2545) เชื่อว่ารูปแบบของวิถีชีวิตของคนทำให้ตนเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์มักจะพบว่า มีรูปแบบของวิถีชีวิตที่ยากจน ขาดแคลน แต่ต้องการความสะดวกสบาย ความมั่งคั่ง หรือหลีกเลี่ยงหนีสภาพความยากจน ดังนั้นเมื่อมีบุคคลมาชักชวนให้ไปทำงานรายได้ดี จึงตัดสินใจไปทำงาน แต่สุดท้ายกลายเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในรูปแบบการค้าแรงงานทาส เป็นต้น

1.2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย ทั้งที่เกิดจากตัวของเหยื่อตลอดจนครอบครัว นอกจากนี้ในส่วนของโครงสร้างเศรษฐกิจของชุมชน การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจในระดับประเทศที่ส่งผลให้เกิดปัญหาการค้ามนุษย์ ซึ่งจากกาเก็บรวบรวมข้อมูล สามารถจำแนกปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1) ระดับจุลภาค ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกิดจากตัวของเหยื่อตลอดจนครอบครัว เนื่องจากผู้ที่ตกเป็นเหยื่อส่วนใหญ่มีพื้นฐานครอบครัวมาจากการทำเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป ซึ่งเป็นผู้ใช้แรงงานแบบไร้ฝีมือ ทำให้มีรายได้ที่ไม่แน่นอน และในการทำเกษตรกรรมจะต้องอาศัยปัจจัยทางธรรมชาติ สภาพดินฟ้าอากาศ ซึ่งในบางครั้งก็จะประสบปัญหาภัยแล้ง ปัญหาน้ำท่วม นอกจากนั้นผลผลิตทางการเกษตรก็จะออกตามฤดูกาล โดยปีหนึ่งๆการทำเกษตรได้เพียงครั้งถึง

สองครั้ง ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก และเมื่อว่างเว้นจากการทำงาน ก็จะไม่มีโอกาสพื่ออื่นในชุมชน ทำให้ต้องออกจากชุมชนไปทำงานตามเมืองใหญ่ๆ เพื่อหารายได้เพิ่มเติม โดยเป้าหมายหลักของคนต่างจังหวัดก็คือ กรุงเทพมหานคร นอกจากนั้นโครงสร้างเศรษฐกิจในชุมชน พบว่าโอกาสในการสร้างงาน สร้างรายได้มีน้อยมาก เพราะอาชีพส่วนใหญ่ก็คือเกษตรกรรมซึ่งทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอในการเลี้ยงตัวเองและครอบครัว ทำให้คนพยายามย้ายถิ่น ซึ่งการย้ายถิ่นก็นำมาสู่ปัญหาของการค้ามนุษย์

ซึ่งจากปัจจัยข้างต้น ส่งผลให้บุคคลตกอยู่ในสภาพของความยากจน พบว่า ผู้ที่ยากจนนั้น เป็นผู้ที่ขาดโอกาสในการยกระดับรายได้ของตนเอง ขาดโอกาสในการเปลี่ยนอาชีพที่มีรายได้สูงกว่า ตลอดจนขาดโอกาสในการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคม นอกจากนี้ยังพบว่า จากลักษณะของระบบเศรษฐกิจของประเทศ มีส่วนทำให้บุคคลบางกลุ่มต้องอยู่ในสภาพที่ยากจน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อนั้นมีฐานะที่ค่อนข้างยากจน เป็นบุคคลที่อยู่ชั้นล่างของสังคม เนื่องจากการขาดโอกาสในการสร้างงาน สร้างรายได้ ที่ยกระดับฐานะของตน เนื่องจากสาเหตุหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของการศึกษาที่จบเพียงระดับประถมศึกษา ปลายและมัธยมศึกษาตอนต้น ขาดโอกาสในการทำงาน ประกอบกับในชุมชนที่เขาอาศัยอยู่นั้น เป็นชุมชนในต่างจังหวัด ขาดโอกาสในการสร้างงาน เพราะในชุมชนก็จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะมีรายได้ที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ ทำให้ต้องออกไปแสวงหาโอกาสงานใหม่ๆในพื้นที่เมืองหลวง เพื่อยกระดับตนเอง นั่นเอง

2) *ระดับมหภาค* ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยทางอ้อมที่ดึงดูดให้เกิดปัญหาของการค้ามนุษย์ในส่วนของลูกเรือประมงทะเลไทย ซึ่งได้แก่ การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ที่เป็นลักษณะก้าวกระโดด ทำให้เกิดภาวะเลื่อมล้ำของคนในสังคมเป็นอย่างมาก คนจน คนรวยจากแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง และต้องยอมรับว่าผลกระทบอีกประการหนึ่งจากการพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้มีคนยากจนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากบุคคลดังกล่าวไม่สามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่สามารถปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์ จากการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดล, สถาบันการวิจัยประชากรและสังคม (2537: 56) กล่าวว่า แผนพัฒนาประเทศที่ผ่านมาเป็นนโยบายต่างๆเพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติในการพัฒนาประเทศแต่กลับกลายเป็นดาบสองคมซึ่งมีปลายด้านหนึ่งที่เข้าหาตน ทั้งการพัฒนาไปสู่ความเป็นอุตสาหกรรม ความก้าวล้ำนำหน้าประเทศต่างๆมากเกินความสามารถของคนจนในประเทศจะรับได้ เกิดยุคแห่งความยากจน การว่างงานของประชาชนมากมาย

โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมซึ่งถือเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญของเศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะอุตสาหกรรมทางประมงทะเลซึ่งถือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยอย่างมหาศาล เป็นผลให้ความต้องการจำนวนแรงงานเพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจประมงและอุตสาหกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ประมง มีเพิ่มสูงขึ้น แต่ในขณะเดียวกันสภาพการทำงานของอุตสาหกรรมประมงถือว่าเป็นงานที่หนักและเสี่ยงอันตราย ประกอบกับต้องออกทะเลเป็นระยะเวลาค่อนข้างนาน จึงทำให้แรงงานไทยส่วนใหญ่เลือกที่จะปฏิเสธงานในลักษณะดังกล่าว เป็นผลให้ส่วนใหญ่ธุรกิจประมงนอกน่านน้ำเกิดวิกฤติขาดแคลนแรงงาน เมื่อมีความต้องการมาก จึงมีความพยายามในการนำแรงงานลงเรือประมงด้วยวิธีการและรูปแบบต่างๆ เป็นลักษณะของอุปสงค์หรือความต้องการ (Demand) และอุปทานหรือการตอบสนอง (Supply) เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของกลไกตลาด ก็นำไปสู่การล่อลวงบุคคลนั่นเอง

ซึ่งจากปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ซึ่งพบว่าการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ยึดวัตถุนิยมเป็นสำคัญ ทำให้บุคคลในสังคมมองวัตถุเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากกว่าจิตใจ ซึ่งส่งผลให้เกิดการกระทำผิดของอาชญากร ซึ่งอธิบายได้ด้วยทฤษฎีคิดก่อนกระทำผิดหรือ Rational Choice Theory โดยทฤษฎีนี้เชื่อว่า ผู้กระทำผิดจะคำนวณถึงต้นทุนในการกระทำผิดว่ามีน้อยกว่าผลเสียที่จะได้รับ แล้วจึงลงมือกระทำผิด กล่าวอีกนัยหนึ่งผลประโยชน์ที่จะได้รับมีจำนวนมากจนบุคคลกล้าที่จะกระทำผิด แม้จะทราบว่าจะถูกจับกุมดำเนินคดี แต่ผลประโยชน์ทำให้บุคคลไม่เกรงกลัวโทษตามกฎหมาย จึงตัดสินใจประกอบอาชญากรรม ซึ่งพบว่าผลประโยชน์ที่นักค้ามนุษย์จะได้รับมานั้นมีมูลค่าที่มากมาย ซึ่งผู้กระทำผิดได้มีการคิดแล้วว่าในการนำบุคคลมาทำการค้ามนุษย์นั้น มีจำนวนเงินที่หมุนเวียน 15,000-20,000 บาทต่อเหยื่อ 1 ราย ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนเงินที่ดี คู่กับที่จะเสี่ยงต่อการถูกจับกุมจากเจ้าหน้าที่ แม้ว่าผู้กระทำผิดจะทราบว่าสิ่งที่เขากระทำไปนั้น เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย แต่ก็คุ้มที่จะทำการเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเงินที่จะได้รับ ประกอบกับอุตสาหกรรมประมงนั้นมีจำนวนเม็ดเงินมหาศาล มีผลประโยชน์ กำไรมากมาย ซึ่งผู้ประกอบการคิดเพียงว่า ทำอย่างไรก็ได้ให้ธุรกิจสามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างไม่ติดขัด ไม่ว่าจะเป็นส่วนในของปริมาณสัตว์น้ำ จำนวนแรงงาน ไม่ว่าจะได้อะไรก็ตาม แต่เมื่อถึงกำหนดเวลา ทุกอย่างก็ต้องขับเคลื่อนไปได้ จึงทำให้เกิดกลุ่มคนที่คิดหาผลประโยชน์ในธุรกิจประเภทนี้ ก็เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ต่อมนุษย์ด้วยกัน ลงมือกระทำผิด หลอกลวงประชาชน แม้จะทราบว่ากฎหมายที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์นั้นจะมีบทลงโทษค่อนข้างรุนแรง แต่ด้วยอาศัยช่องว่างทางกฎหมาย ที่เป็นกฎหมายที่ค่อนข้างใหม่ (กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551) เจ้าหน้าที่ตำรวจบางรายก็ยังขาดความรู้ความ

เข้าใจในตัวบทกฎหมาย ประกอบกับเจ้าหน้าที่บางคนมีอิทธิพลสนับสนุนการกระทำความผิดกฎหมายอยู่เบื้องหลัง นั่นเอง

ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ ค่านิยม และการอพยพย้ายถิ่นฐาน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า ค่านิยมของคนในชนบท หากเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ แล้วควรมีเงินมีทองติดตัวกลับบ้านสักก้อนหนึ่ง ดังนั้นจึงตัดสินใจไปทำงานเก็บเงินก่อน นั่นเอง ส่วนการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยจากเขตชนบทเข้าสู่เขตเมือง ซึ่งสาเหตุของการย้ายถิ่นก็คงหนีไปพ้นเรื่องของปากท้อง มีหนี้สินติดตัว ทำให้ต้องเข้ามาหางานเพื่อที่นำไปเงินจุนเจือครอบครัวและล้างหนี้ นั่นเอง การย้ายถิ่นฐานจากชนบทเข้ามาสู่เมืองหลวงก็เนื่องมาจากภาวะของความยากจน ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องอพยพย้ายถิ่นเพื่อมาแสวงหาสิ่งที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ ประกอบกับในชุมชนนั้น โอกาสในทางสร้างงาน สร้างรายได้ค่อนข้างน้อย เนื่องจากการพัฒนาประเทศที่ทำให้ชุมชนเกิดความเหลื่อมล้ำ ทำให้คนในชุมชนมีค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยจะให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมมากขึ้น แต่หากยังอยู่ในชุมชนก็ไม่สามารถที่ตอบสนองความต้องการได้ ดังนั้นจึงตัดสินใจออกจากชุมชนที่ตนอาศัยอยู่มาในเขตเมืองหลวง นอกจากนั้นการให้ความรู้แก่ประชาชนที่เคลื่อนย้ายแรงงานจากต่างพื้นที่มายังเมืองหลวงหรือจังหวัดพื้นที่เศรษฐกิจยังคงเป็นปัญหาสำคัญเช่นกัน เนื่องจากประชาชนที่เดินทางเข้ามาทำงานส่วนใหญ่ขาดความรู้ในการหาแหล่งงานที่ถูกต้องและปลอดภัย ประชาชนขาดการรับรู้ถึงบทบาทของกรมการจัดหางาน และการเตือนภัยผู้หางานของหน่วยงานรัฐตามสถานีขนส่งต่างๆ จึงทำให้ประชาชนตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์ได้ง่าย

Hans Von Hintig (1948: 404-438) กล่าวว่า ได้แบ่งประเภทเหยื่ออาชญากรรมโดยยึดปัจจัยทางจิต ทางสังคม และลักษณะทางร่างกายเป็นหลักในการกำหนดประเภท และได้ชี้ให้เห็นถึงเหยื่อที่เป็นที่มาโดยกำเนิดกับเหยื่อที่เกิดขึ้นเพราะสังคมเป็นเหตุ ซึ่งเหยื่อค้ามนุษย์ในสวนลูกเรือประมงทะเลเป็นบุคคลที่ถูกตัดโอกาส ถูกละเลย ซึ่งอพยพมาจากที่อื่นๆ เพราะต้องการเข้ามาแสวงหาโอกาส ในการประกอบอาชีพเพื่อที่สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น เมื่อบุคคลถูกตัดโอกาสจึงจำเป็นต้องแสวงหาโอกาสทุกทางที่เสนอเข้ามา โดยเฉพาะหากมีคนมาเสนองานที่สบาย ซึ่งผู้กระทำผิดก็ได้อาศัยช่องว่างของบุคคลเหล่านั้น ในการแสวงหาประโยชน์สูงสุดจนสุธีสร (2545) มีความเชื่อว่า ไม่มีคนที่เลวร้ายโดยกำเนิด แต่ปัจจัยต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างเห็นได้ชัดเจน การเผยแพร่ค่านิยมทางวัตถุที่ผิด หลอหล่อมให้คนในสังคมกลายเป็นพวกวัตถุนิยม ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ผลักดันและส่งเสริมให้คนกระทำ

ความผิด ผู้รับเคราะห์คือ ผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยเฉพาะเหยื่อประเภทไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับพฤติกรรมกระทำผิดเลย ปัญหานี้จึงเป็นปัญหาที่รัฐควรนำมาพิจารณาแก้ไขและปรับปรุง โครงสร้าง ระเบียบของสังคมให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

1.2.3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สถานที่ที่มีความเสี่ยง และสภาพชุมชนที่อยู่อาศัยละแวกบ้าน

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อได้เข้าไปอยู่ในสถานที่ที่มีความเสี่ยง เป็นจุดเสี่ยงที่มี เครือข่ายของกระบวนการค้ามนุษย์คอยจับตามองอยู่ ไม่ว่าจะเป็นสถานีรถไฟหัวลำโพง สนามหลวง สวนสาธารณะต่างๆ โดยในบริเวณดังกล่าวจะมีคนอยู่พลุกพล่าน ซึ่งไม่มีใครสนใจใคร อยู่แล้ว ต่างคนก็ง่วนอยู่กับภารกิจของตน ทำให้มีช่องว่างที่เปิดโอกาสให้กระบวนการค้ามนุษย์เข้ามาหลอกลวงได้ง่าย แต่ในสถานที่ดังกล่าวก็มีผู้คนหลากหลาย ซึ่งก็จะเป็นตัวเลือกให้กับนักค้ามนุษย์ได้อย่างดี Weston (1972: 61) กล่าวว่า สถานที่ เป็นสาเหตุให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ โดย ยึดถือสถานที่เป็นหลักเกณฑ์ ในการเกิดเหตุการณ์ ไม่ว่าจะใครก็ตามไปในสถานที่ดังกล่าวจะตกเป็น เหยื่ออาชญากรรมได้ เช่น สวนสาธารณะ เป็นต้น ส่วนสภาพชุมชนแหล่งที่อยู่อาศัยละแวกบ้าน นั้นไม่ได้เป็นปัจจัยที่สำคัญ จากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า มีกลุ่มตัวอย่าง 1 รายเท่านั้นที่ได้รับการชักชวนมาทำงานจากคนในละแวกบ้าน ส่วนที่เหลือทั้งหมดนั้นไม่เคยรับรู้ว่ามีคนในชุมชนเคย มาประกอบอาชีพทำงานประมง

ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย สอดคล้องกับภาพที่ 22 ปัจจัยที่ทำให้เกิดการกระบวนการค้ามนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย ฐานะของ ครอบครัว, สถานะทางสังคม, ความด้อยโอกาส ทำให้เกิดการถูกล่อลวง ซึ่งจากถูกเอเย่นต์มาทำการล่อลวง ซึ่งผู้ที่ถูกล่อลวงจะถูกนำไปทำงานในรูปแบบบริการ, เกษตร, โรงงาน, งานบ้าน, งาน ผิดกฎหมาย แต่ในการศึกษาวิจัยทำให้ค้นพบการค้ามนุษย์รูปแบบใหม่ขึ้นมา คือการค้ามนุษย์ในรูปแบบลูกเรือประมงนั่นเอง

จากกระบวนการและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการค้ำมนุษย์ในส่วนของลูกเรือประมงทะเลไทย สามารถอธิบายได้ด้วย แนวคิดทฤษฎีปกตินิสัย (Routine Activity Theory) ของลอว์เรน โคเฮน และมาร์คัส เฟลสัน (Cohen&Felson, 1979) หลักการสำคัญดังนี้ คือ อาชญากรรมเกิดจากองค์ประกอบ 3 ประการ คือ แรงจูงใจของผู้กระทำผิด (Motivated offenders)เหยื่อที่เหมาะสม (Suitable targets) และการขาดผู้พิทักษ์ที่มีความสามารถ (Lack of capable guardians)

**ภาพที่ 5 แสดงทฤษฎีปกตินิสัย ซึ่งปฏิสัมพันธ์ของปัจจัยทั้งสามช่วยอธิบาย
บทบาทของอัตราการกระทำความผิด**

1. แรงจูงใจของผู้กระทำผิด (Motivated offenders) ก็คือ ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน ทำให้เกิดขบวนการนายหน้าค่าหัวแรงงาน ซึ่งเป็นผลพวงมาจากภาวะการขาดแคลนแรงงาน จึงมีขบวนการนายหน้าคอยเป็นตัวกลางจัดหาแรงงานป้อนเข้าสู่ตลาดแรงงานจำนวนมาก เช่น ในกรณีลูกเรือประมงที่ถูกหลอกไปจากสนามหลวงเพื่อไปขายให้นายหน้า และนายหน้ารายใหญ่ก็จะนำเหยื่อไปขายต่อไปยังผู้จัดการเรือ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้ จะมีคนหาเหยื่อเข้าไปทำการล่อลวงบุคคลเข้ามา โดยคนหาเหยื่อจะได้รับค่าตอบแทนจากนายหน้า 1,000 บาทต่อเหยื่อ 1 ราย เพื่อเป็นค่าจ้าง จากนั้นนายหน้าจะนำลูกเรือไปขายต่อกับผู้จัดการเรือหรือได้กำไรราคา 15,000-20,000 บาทต่อราย หากลูกเรือคนที่ถูกล่อลวงนั้นต้องทำงานในระยะเวลา 1 ปี โดยซื้อมาเพียง 20,000 บาท ถือว่าคุ้มมาก เพราะการประกอบอุตสาหกรรมประมงนั้นมีเม็ดเงินที่มีจำนวนมหาศาล ซึ่งในแต่ละเดือนนั้นก็จะมีผู้ที่ตกเป็นเหยื่อหลายราย เพราะผลตอบแทนในการดำเนินธุรกิจประเภทนี้มีจำนวนมากมาย ซึ่งทำให้ผู้กระทำผิดยังคงดำเนินการต่อไปและจะยิ่งเพิ่มเครือข่ายมากขึ้น และยังมีกลวิธีหลากหลายในการล่อลวงบุคคลเข้าสู่กระบวนการค้ำมนุษย์

ประกอบกับกระบวนการค้ำมนุษย์นั้นมีเครือข่ายที่กว้างขวางมาก การที่จะจับกุมผู้กระทำผิดที่เป็นหัวหน้าหลักนั้นเป็นการกระทำที่ยาก เพราะมีผู้ที่มีอิทธิพลคอยสนับสนุนและให้ความช่วยเหลืออยู่เบื้องหลัง ประกอบกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ำมนุษย์ เพราะถือว่ากระบวนการดังกล่าวนี้มีความจำเป็นที่จะต้องมีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ในส่วนต่างๆ นั้นเอง

2. เหยื่อที่เหมาะสม (Suitable targets) ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ำมนุษย์นั้นจะเป็นผู้ชาย ที่อยู่ในวัยแรงงานอายุตั้งแต่ 17- 42 ปี เหยื่อที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของขบวนการค้ำมนุษย์ในลักษณะนี้ ส่วนใหญ่ ผู้กระทำผิดจะเลือกเหยื่อที่เพิ่งเคยเดินทางมากรุงเทพมหานครเป็นครั้งแรก สะพานกระเป่าใบโตๆ ซึ่งอาจจะเข้ามาหางานทำหรือไม่มีจุดหมายปลายทางในการเดินทาง โดยจะเลือกเหยื่อที่นั่งอยู่ในสถานีขนส่ง หรือตามสวนสาธารณะต่างๆ เป็นเวลานาน ทำทางซื้อๆ งอๆ และไม่คุ้นเคยกับสถานที่ ผู้กระทำผิดก็จะเข้าไปตีสนิทและชักชวนไปทำงาน โดยเริ่มแรกอาจจะบอกว่าให้ไปทำงานตัดปลาหรืออาจจะเป็นงานอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับกิจการประมงเลย ในท้ายที่สุดก็จะพาเหยื่อไปลงเรือเพื่อบังคับใช้แรงงาน หรือบางรายใช้วิธีการมอมเหล้ามอมยาในบู่หรี พอเหยื่อมีอาการมึนเมาก็นำตัวไปส่งยังที่กักขัง ซึ่งเหยื่อบางรายรู้สึกตัวอีกทีก็อยู่บนเรือเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งในกระบวนการของผู้ค้ำมนุษย์นั้น เมื่อได้เหยื่อมาหนึ่งราย ก็จะมี

ดำเนินการกับเหยื่อรายนั้นให้เสร็จสิ้นทุกขั้นตอน ก่อนที่จะไปหาเหยื่อรายต่อไป ซึ่งจะไม่ดำเนินการพร้อมๆกันหลายราย เพราะจะทำให้มีการตรวจสอบและจับกุมจากเจ้าหน้าที่ได้ง่าย

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อมักจะเข้าไปอยู่ในสถานที่ที่มีเครือข่ายก็กระบวนการค้ามนุษย์แฝงตัวอยู่ ซึ่งเป็นแหล่งทำมาหากินของกระบวนการค้ามนุษย์ ซึ่งจากบุคลิกท่าทางของเหยื่อทำให้ตกเป็นเป้าหมายได้ง่ายหากขาดความระมัดระวังตัว อย่างกรณีของลูกเรือรายหนึ่งได้ไปนั่งเล่นในสวนสาธารณะแห่งหนึ่งในมหาชัย ได้มีผู้ชายคนหนึ่งได้เข้ามาพูดคุยและชักชวนให้เขาไปเป็นช่างซ่อมไดนาโมบนเรือ ได้เสนอเงินให้วันละ 4,500 บาท ตกเดือนละหนึ่งแสนบาทซึ่ง เป็นจำนวนเงินที่มาก แม้ว่างานที่ทำอยู่ ณ ปัจจุบัน จะมีรายได้ดี แต่ก็ได้ไม่ได้ทำทุกวัน หากหยุดงานก็ไม่มีรายได้เข้ามา ซึ่งหากไปอยู่ในทะเลก็ไม่มีเงินจำเป็นต้องใช้เงิน ซึ่งเขาก็คิดว่าไปทำไม่นานก็จะมีเงินเก็บกลับมาเยอะ จึงตัดสินใจไปตามคำชักชวน และในท้ายที่สุดเขาก็โดนหลอกพร้อมทั้งต้องเสียรถกระบะให้กับผู้ค้ามนุษย์ไปด้วย เพราะหลงเชื่อในคำชักชวนและมีจำนวนเงินเป็นตัวล่อใจ ไม่ทันได้คิดตรិตรองให้ถี่ถ้วน ทำให้ต้องเสียทรัพย์สินและสูญเสียอิสรภาพและยังเกือบที่จะเอาชีวิตไม่รอดอีกด้วย

3. การขาดผู้พิทักษ์ที่มีความสามารถ (Lack of capable guardians) ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อนั้นจะเป็นคนที่เดินทางมาจากต่างจังหวัด เพื่อเข้ามาทำงานทำในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากในท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ใน โอกาสในการสร้างงาน สร้างรายได้น้อย ทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ จึงย้ายถิ่นฐานเข้ามาแสวงหาโอกาสใหม่ โดยคิดว่าน่าจะดีกว่าที่ผ่านมา แต่ไม่รู้เลยว่าดินแดนที่กำลังจะเข้ามานั้นเต็มไปด้วยเหล่ามิชฉาชีพที่พร้อมจะเข้ามาแสวงหาประโยชน์จากมนุษย์ด้วยกัน เมื่อมีคนแปลกหน้าซึ่งเป็นนักค้ามนุษย์เข้ามาพูดคุยชักชวนให้ไปทำงาน โดยมีผลตอบแทนที่เป็นเงินมาล่อใจ โดยนักค้ามนุษย์มักสนทนากับเหยื่อด้วยภาษาถิ่นเดียวกันเพื่อให้หลงเชื่อใจว่าเป็นคนบ้านเดียวกัน โดยเมื่อสามารถล่อลวงได้ บางรายก็จะถูกพาไปดื่มเหล้า เพื่อเป็นการมอมเหล้าให้เมาจะได้ไม่รู้สึกรู้ตัว ทำให้ง่ายต่อการนำพา โดยผู้ที่ตกเป็นเหยื่อมักจะไม่ว่าภัยอันตรายกำลังเข้ามาหาตน โดยไม่มีการระมัดระวังตนเอง หลงเชื่อไปกับคำชักชวน ซึ่งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อนั้นจะไม่รับรู้ซึ่งข้อมูลข่าวสารปัญหาของการค้ามนุษย์ เนื่องจากการขาดการประชาสัมพันธ์จากเจ้าหน้าที่รัฐที่จะเข้ามาให้ความรู้ ความเข้าใจ ทั้งในส่วนของการหางานและประเด็นการค้ามนุษย์ ทำให้ไม่รู้ว่าหากตกอยู่ในสถานการณ์จะต้องป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่อได้อย่างไร

นอกจากนั้นในส่วนของผู้เจ้าหน้าที่ที่บังคับใช้กฎหมายบางคนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในปัญหาของการค้ามนุษย์มากเพียงพอ เนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายใหม่ ซึ่งเจ้าหน้าที่บางท่านก็ยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจที่มากเพียงพอในการนำมาปฏิบัติ ซึ่งทำให้ผู้กระทำผิดสามารถหาข้ออ้างในการแก้ข้อกล่าวหา และนำช่องว่างของกฎหมายมาใช้ในการกระทำผิดรวมทั้งกระบวนการค้ามนุษย์เป็นกระบวนการที่กว้างขวางมีเครือข่ายมากมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรานีศา วรธรรมรัตน์ (2551) พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ได้ไม่นาน ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ และไม่เคยมีประสบการณ์ในการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ประกอบกับเจ้าหน้าที่ตำรวจขาดความรู้และมีทัศนคติไม่ดีต่อการทำงานด้านค้ามนุษย์

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากนั้นผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์นั้น จากการสัมภาษณ์ ยังพบว่าขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ในส่วนของแรงงานประมงทะเล ประกอบด้วย

ตารางที่ 4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	เนื้อหาโดยสรุป
1. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551	มีการกำหนดค่านิยามหรือความหมายของการแสวงหาประโยชน์มิชอบ การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ตลอดจนการกระทำที่มีผู้ร่วมขบวนการอันมีลักษณะเป็นองค์รอาชญากรรมอย่างชัดเจน รวมถึงการกำหนดลักษณะของการกระทำผิดใดอันเป็นความผิดฐานค้ามนุษย์ ทั้งการกระทำโดยของผู้สนับสนุน ผู้อุปการะ ผู้ช่วยเหลือในการกระทำผิดให้ได้รับโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ สำหรับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่มีลักษณะเป็นไปอย่างรัดกุมและรอบคอบ มิให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายได้ใช้อำนาจอย่างเกินขอบเขต แต่ก็มีให้มีการอนุญาตให้ตรวจตราสอดส่องดูแลตามท่า สถานี สถานีหรือสาธารณสถานต่างๆเพื่อมิให้เกิดการกระทำผิดฐานค้ามนุษย์ขึ้น ในส่วนของการกำหนดบทลงโทษ ได้ลงโทษผู้ที่กระทำความผิดในฐานะบุคคลธรรมดา นิติบุคคล พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายให้ได้รับโทษ
2. กฎกระทรวงฉบับที่ 10 (ออกตาม พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541)	<ol style="list-style-type: none"> อายุขั้นต่ำของผู้ใช้แรงงานบนเรือประมง ต้องไม่ต่ำกว่า 16 ปีหรืออาจมีการยกเว้นให้ผู้เยาว์ตั้งแต่ 15 ปี ทำงานบนเรือประมงได้ แต่ผู้ปกครองของผู้เยาว์คนดังกล่าวต้องทำงานบนเรือประมงด้วย หรือออกหนังสือยินยอมให้ผู้เยาว์คนดังกล่าวสามารถทำงานบนเรือประมงได้ สัญญาการจ้างงานต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร และต้องระบุเงื่อนไขการทำงานวันหยุด ตลอดจนค่าจ้างไว้อย่างชัดเจน สวัสดิการที่ผู้ใช้แรงงานควรได้รับ <ul style="list-style-type: none"> - การพักผ่อน ซึ่งอยู่ในรูปของวันหยุดประจำปี จำนวนทั้งสิ้น 30 วันต่อปี - การนำตัวกลับภูมิลำเนาในกรณีที่พักค้างอยู่ในต่างประเทศ เช่น ในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุหรืออัปปาง ผู้ใช้แรงงานบาดเจ็บ หรือสัญญาสิ้นสุดลงใน

	<p>ขณะที่ผู้ใช้แรงงานยังคงอยู่ในต่างประเทศ เป็นต้น โดยผู้ประกอบการเรือประมงต้องออกค่าใช้จ่ายเพื่อการเดินทางให้แก่ผู้ใช้แรงงานนั้นๆ</p> <p>- การรักษาพยาบาล กล่าวคือ ผู้ใช้แรงงานมีสิทธิลาป่วยได้ ทั้งนี้นายจ้างต้องจ่ายเงินค่าจ้างให้แก่ผู้ใช้แรงงานระหว่างระยะเวลาของการลาป่วยดังกล่าวด้วยเช่นกัน</p> <p>4. ค่าจ้าง ต้องมีการจ่ายอย่างสม่ำเสมอ เช่น รายวันหรือรายเดือน เป็นต้น ทั้งนี้นายจ้างผิดนัด ต้องชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้ใช้แรงงาน</p> <p>5. ช่วงระยะเวลาของการคุ้มครองแรงงานบนเรือประมง คือไม่เกิน 1 ปี</p>
<p>3. ประมวลกฎหมายอาญา</p>	<p>- มาตรา 309 “ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใด ไม่กระทำการใด หรือจำยอมต่อสิ่งใด โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจนั้นเองหรือผู้อื่น หรือโดยใช้กำลังประทุษร้ายจนผู้ถูกข่มขืนใจต้องกระทำการนั้น ไม่กระทำการนั้น หรือจำยอมต่อสิ่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”</p> <p>- มาตรา 310 บัญญัติว่า “ผู้ใดหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น หรือกระทำให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”</p> <p>- มาตรา 312 บัญญัติว่า “ผู้ใดเพื่อจะเอาคนลงเป็นทาส หรือให้มีฐานะคล้ายทาส นำเข้าในหรือส่งออกนอกราชอาณาจักรพม่ามาจากที่ใด ชื่อ ชาย จำหน่าย รับ หรือหน่วงเหนี่ยวซึ่งบุคคลหนึ่งบุคคลใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปีและปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท”</p>

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์นั้นขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายการค้ามนุษย์ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่รัฐขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบและเข้าใจในกฎหมายที่ถูกต้อง ซึ่งการขาดความรู้ในกฎหมายนั้น ทำให้นักค้ามนุษย์เข้ามาทำการล่อลวงบุคคลได้อย่างง่ายดาย นอกจากนั้นยังพบว่า หลักความเป็นจริงนั้นแตกต่างจากหลักการในกฎหมาย อย่างเช่น กฎกระทรวงฉบับที่ 10 นั้น พบว่า ในความจริงนั้น ลูกเรือประมงจะไม่ได้รับสวัสดิการใดๆเลย ผู้ประกอบการเองไม่ได้นำกฎหมายมาใช้ปฏิบัติ หากผู้ประกอบการรายใดมีมนุษยธรรมก็จะส่งผลดี แต่หากผู้ประกอบการรายใดขาดจิตสำนึก มนุษยธรรม ลูกเรือประมง

ก็จะตกอยู่ในการบังคับใช้งานเยี่ยงทาส นอกจากนั้น ผู้ประกอบการเองก็ไม่ได้ใส่ใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ โดยคิดเพียงแต่จะทำอย่างไรก็ได้ที่จะให้กิจการของตนมีผลกำไรมากที่สุด โดยไม่คำนึงถึงวิธีการใด ๆ ไม่ว่าจะถูกหรือผิดกฎหมายก็ตาม ซึ่งกฎหมายก็เป็นบทบัญญัติที่ตราขึ้นไว้อย่างสวยงามแต่ทว่าในความเป็นจริงนั้น การนำมาบังคับใช้ก็ขึ้นอยู่กับบุคคลว่าจะมีคุณธรรมจริยธรรมมากน้อยเพียงใด นั่นเอง

ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าการค้ามนุษย์ในรูปแบบประมงทะเลนั้นเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เริ่มตั้งแต่ผู้มีหน้าที่จัดหาไปจนถึงบุคคลสุดท้ายที่เป็นผู้ซื้อหรือผู้รับตัวผู้เสียหาย โดยบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ต้องตกอยู่ในสภาพการทำงานที่ถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบและถูกข่มขู่โดยถูกรีดเค้นแรงงานอย่างไม่ยินยอมพร้อมใจ ในการบังคับให้ทำงานเยี่ยงทาส เป็นช่องทางในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจและแรงงานจากบุคคลผู้บังคับใช้แรงงานอันเป็นปัญหาสำคัญของการค้ามนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวความคิดเกี่ยวกับการให้เป็นแรงงานที่ถูกบังคับ ของอานาจ เนตสุภา (2552) ที่กล่าวว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์มีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ ดังนี้

1. ความต้องการของนายจ้าง (Demand for Labour) นายจ้างมีบทบาทในฐานะผู้ผลิตสินค้าและบริการ ตามทัศนะของนายจ้าง แรงงานถือเป็นปัจจัยการผลิตอย่างหนึ่ง จุดมุ่งหมายของการจ้างแรงงานจะขึ้นอยู่กับผลกำไร จากแรงจูงใจนี้จึงส่งผลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนายจ้างในการจ้างงานโดยคำนึงถึงความคุ้มค่าของการจ้างงาน ซึ่งในการจ้างงานบางประเภทได้แก่ แรงงานหญิงและเด็ก จึงเป็นที่ต้องการของนายจ้างเพราะนายจ้างจะเสียค่าจ้างในอัตราที่ต่ำ และส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตต่ำลงไปด้วย

2. การเข้ามาของผู้ใช้แรงงาน (Supply of Labour) โดยทั่วไปการเข้ามาทำงานของแรงงานในการผลิตและบริการของนายจ้างนั้นต้องการรายได้ค่าจ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและทักษะในการฝึกฝนด้านอาชีพ แต่สำหรับผู้ใช้งานที่เป็นหญิงและเด็กที่มีการศึกษาที่ต่ำ มีระดับการฝึกฝนด้านอาชีพน้อย จะทำให้มีสิทธิในการเลือกงานน้อยลง ซึ่งเป็นช่องว่างที่ถูกเข้ามาแสวงหาประโยชน์โดยให้เป็นแรงงานที่ถูกบังคับได้โดยง่าย

3. ตลาดแรงงาน (Labour Market) ลักษณะของตลาดแรงงานจะมีความแตกต่างกันไปตามสภาพของพื้นที่ประเภทของแรงงานและตัวผู้ใช้แรงงาน ดังนั้นหากเป็นตลาดแรงงานที่มีการประกอบกิจการที่ผิดกฎหมาย อัตราค่าจ้างและสภาพการจ้างงาน จะขึ้นอยู่กับภายใต้อำนาจของนายจ้างแต่ผู้เดียว

1.3 มาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จำนวน 7 คน สามารถสรุปประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1.3.1 มาตรการในการป้องกัน ประกอบด้วย

3.1.1 การประชาสัมพันธ์ โดยการเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาการค้ามนุษย์ โดยการให้ความรู้แก่ประชาชนที่เคลื่อนย้ายแรงงานจากต่างพื้นที่มายังเมืองหลวงหรือจังหวัดพื้นที่เศรษฐกิจ เนื่องจากประชาชนที่เดินทางเข้ามาทำงานส่วนใหญ่ขาดความรู้ในการหาแหล่งงานที่ถูกต้องและปลอดภัย ประชาชนขาดการรับรู้ถึงบทบาทของกรมการจัดหางาน และการเตือนภัยผู้หางานของหน่วยงานรัฐตามสถานีขนส่งต่างๆ จุดพักรถที่เป็นเส้นทางผ่านเพื่อเดินทางเข้ามาในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งในพื้นที่ที่เป็นจุดเสี่ยงต่างๆ โดยการติดป้ายประชาสัมพันธ์หรือการมีรถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ ตามสถานีที่เป็นจุดเสี่ยง เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์ วิธีการในการป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่อ โดยที่ประชาชนจะรู้ว่าในสังคมมีปัญหาของการค้ามนุษย์เกิดขึ้น สามารถรู้เท่าทันวิธีการของกระบวนกร เพื่อที่จะป้องกันไม่ให้นั้นถูกแสวงหาประโยชน์จากนายจ้างในทางมิชอบ เช่น การบังคับให้ทำงานโดยไม่ได้พักผ่อน การทุบตีทำร้ายร่างกายนอกจากนั้นพนักงานตรวจแรงงานของกระทรวงแรงงาน เข้าไปตรวจตราดูแลและมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั้งนายจ้างและลูกจ้างในพื้นที่ที่มีการดำเนินกิจการประมงทะเล โดยตัวนายจ้างเองก็ต้องรับรู้รับทราบเกี่ยวกับกฎหมายและสิทธิต่างๆ ที่ลูกจ้างควรได้รับ เพื่อจะได้ปฏิบัติต่อลูกจ้างได้อย่างถูกต้อง ลูกจ้างก็จะได้รับรู้ถึงสิทธิของตน สภาพการทำงานบนเรือ

3.1.2 การเข้ามาดูแลในการจัดระบบสวัสดิการ เนื่องจากงานประมงเป็นงานที่แตกต่างกับงานอื่นๆ ทั่วไปสภาพการทำงานเป็นลักษณะ 3Ds คือ (Dirty Difficult Dangerous) สกปรก ลำบากและอันตราย ส่วนในเรื่องสวัสดิการต่างๆ แทบจะไม่มี โดยควรมีการจัดเรื่องสวัสดิการ ค่าจ้างก็ควรมีการกำหนดแน่นอน มีการรักษาพยาบาลให้ถูกต้องกับอาการเจ็บป่วย ไม่ใช่ว่าอะอะก็แล้วแต่ก็ให้กินพาราเซตามอล ในเรื่องประกันชีวิต ควรจะมีทั้งเรื่องประกันสุขภาพ ประกันอุบัติเหตุ และหากมีการเสียชีวิตก็ควรมีเงินในการเยียวยาช่วยเหลือ หากมีการจัดทำระบบสวัสดิการที่ดี ที่เหมาะสม คนก็อยากจะเข้ามาทำงาน การค้ามนุษย์ก็จะไม่เกิดขึ้น

ข้อเปรียบเทียบ พบว่าในต่างประเทศ คนนิยมทำงานประมง แต่ในประเทศไทย คนไม่นิยมไปทำงานกัน ก็เนื่องมาจากงานประมงในต่างประเทศนั้น มีสวัสดิการที่ดี ไม่ว่าจะ

เรื่องค่าจ้าง ค่ารักษาพยาบาล วันหยุดวันพักผ่อน ฯลฯ เรื่องสิทธิในการทำงาน อย่างกรณีเวลาทำงานไปได้ประมาณ 2 เดือน ก็จะได้พักผ่อนประมาณ 1 เดือน หลังจากนั้นก็จะกลับไปทำงานอีกครั้ง แต่สำหรับประเทศไทยนั้น สภาพการทำงานบนเรือนั้น เกือบจะทำทั้ง 24 ชั่วโมง พักผ่อนอย่างมากได้แค่คนละ 2-3 ชั่วโมง หากมีการจัดระบบการทำงาน คือ มีการจัดเวร จัดกะในการทำงาน ให้มีการสับเปลี่ยนแรงงานกัน เพื่อที่แต่ละคนจะได้มีเวลาพักผ่อนอย่างเพียงพอ เพราะยังมีความเชื่อที่ว่าคนจำนวนมากยังมีความต้องการที่จะทำงานเพราะคนที่ตกงานก็ยังมีอยู่มาก หากงานประมงมีการจัดสวัสดิการที่ดี มีความเหมาะสม ก็จะทำให้คนเข้ามาทำงานในภาคประมง ก็จะไม่เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน รวมทั้งการไปทำงานบนเรือประมงนั้นควรที่จะมีสัญญาว่าจ้างกันอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เป็นลายลักษณ์อักษรให้มีความชัดเจน ซึ่งหากมีหลักฐานก็จะทำให้เมื่อถูกเรือประมงปัญหา ก็จะสามารถเข้าไปช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม

3.1.3 การควบคุมนายหน้าการจัดหางาน โดยควรจะมีการจัดตั้งบริษัทในส่วนของนายหน้าให้เป็นลักษณะที่เป็นทางการ ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการแสวงหาแรงงานที่ผิดกฎหมายและการล่อลวงแรงงาน เนื่องจากนายหน้าคนไทย ก็จะเป็นพวกที่อยู่ใต้วงการคุ้มครองมาเป็นเวลานาน ผู้ถึงช่องทางในการทำมาหากินและช่องทางหลบหนี จะเป็นในรูปแบบนายหน้าที่รับคนงานจากชายแดนเข้ามาในเมืองและนายหน้าที่เข้าไปทำการหลอกลวงในสถานที่ต่างๆ ซึ่งหากมีการควบคุมระบบของนายหน้า โดยการจดทะเบียนให้ถูกต้องตามกฎหมาย และเมื่อแรงงานมีความต้องการทำงานก็สามารถเข้าไปทำการสมัครงานยังบริษัทนายหน้าที่ถูกต้อง ทำให้แรงงานไม่มีต้องเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

1.3.2 การแก้ไขปัญหา

1.3.2.1 การทำงานแบบบูรณาการโดยที่ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยมีการประสานการทำงาน โดยจะต้องอาศัยความร่วมมือจากนายจ้าง สถานประกอบการ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของเรือประมง เจ้าของโรงงาน บริษัทต่างๆ ต้องมีการปรับตัวให้เข้ากันกับสถานการณ์ คือเข้าไปให้ความรู้ ความเข้าใจ หากไม่ใส่ใจก็จะเป็นแรงงานที่บังคับใช้แรงงาน ถูกจับจ้องจากนานาประเทศ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการประชุมหารือร่วมกัน มีการทำข้อตกลงร่วมกันเพื่อออกกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องมากำหนดร่วมกัน โดยจะต้องทำงานร่วมกันของกระทรวงที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น กระทรวงแรงงาน ที่จะเข้ามาคุ้มครอง ดูแลสิทธิต่างๆของแรงงานประมง มีการจดทะเบียนทั้งสถานประกอบการและแรงงานทุกคนให้เข้าสู่ระบบ โดยการเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น เพื่อให้แรงงานเข้าสู่ระบบ

อย่างถูกต้อง ทางกรมเจ้าท่าเข้ามาดูแลในเรื่องของการจดทะเบียนเรือ ให้ถูกต้อง มีทะเบียนควบคุมตามกฎหมาย กรมประมงก็จะเข้ามาดูแลในส่วนของลักษณะของงานประมง ช่วยเหลือ, แนะนำผู้ประกอบการให้มีความรู้ ความเข้าใจในการทำประมงอย่างถูกต้องและเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ส่วนการชี้แจงสิทธิ ก็จะเป็นงานของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ซึ่งในปัจจุบันนี้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานมีแผนพับในการเผยแพร่ให้แก่แรงงานต่างชาติและแรงงานไทย 4 ภาษา คือ ภาษาพม่า กัมพูชา ลาว และไทย ในเรื่องของสิทธิของลูกจ้างที่พึงได้รับ เป็นต้น

นอกจากนั้นควรที่จะมีการบัญญัติสิทธิต่างๆของแรงงานประมงทะเลให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพิ่มมาตรการในการคุ้มครองแรงงาน โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิการประกันชีวิต ประกันอุบัติเหตุต่างๆเพื่อที่หากมีอันตรายเกิดขึ้นก็จะสามารถทำการชดเชยเยียวยาค่าเสียหายได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม และควรจัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรในหน่วยงานให้มีความรู้ ความเข้าใจในการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมถึงการคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อเป็นประจำและต่อเนื่องเพื่อที่จะสามารถดำเนินการในการเข้ามาป้องกันปราบปรามปัญหาของการค้ามนุษย์และสามารถช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ได้ทันการณ์และเหมาะสม

1.3.2.2 การบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องมีความเข้มงวดมากขึ้น การดำเนินการต้องให้มีความชัดเจนขึ้น ซึ่งในปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนก็ยังไม่รู้ว่ามี การตราหรือบัญญัติกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ขึ้นมา เนื่องจากกฎหมายฉบับดังกล่าวเป็นกฎหมายใหม่ และมีความซับซ้อน ทำให้การนำไปสู่การปฏิบัติยังขาดมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น เพราะฉะนั้นเป็นหน้าที่ของภาครัฐที่เป็นหน่วยงานหลักเข้าไปชี้แจงให้ทุกหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในส่วนของการค้ามนุษย์ได้ทราบถึงตัวบทของกฎหมาย ก็จะทำให้การดำเนินการป้องกันการการค้ามนุษย์เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ในส่วนของผู้ประกอบการเองก็ไม่สามารถว่าปัจจุบันนี้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์โดยตรง ทำให้การดำเนินการของผู้ประกอบการก็ยังคงทำการฝ่าฝืนกฎหมาย แต่ในบางกรณีผู้ประกอบการบางรายรับรู้ว่ามีกฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ แต่ไม่ได้มีความเกรงกลัวต่อกฎหมายแต่อย่างใด เนื่องจากมีการร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐบางคนกระทำการผิดกฎหมาย และยังมีผู้ที่มีอิทธิพลคอยสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง โดยเมื่อเกิดปัญหาทางเจ้าหน้าที่จับกุมก็สามารถที่จะแก้ไขได้อย่างง่ายดาย ประกอบกับกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันนั้น ค่อนข้างที่จะหละหลวม มีการดำเนินงานไม่เป็นไปตามขั้นตอน เช่น กรณีของแรงงานประมงที่เป็นต่างด้าว เมื่อจับกุมมาได้ก็จะทำการผลักดันกลับประเทศ ซึ่งแรงงานเหล่านั้นก็สามารถเดินทางกลับมาได้อีกครั้ง หากไม่ได้จัดการกับปัญหาที่แท้จริงในการจัดการกับปัญหา ซึ่งก็คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่ในกระบวนการค้ามนุษย์ นั่นเอง

1.3.2.3 การตรวจสอบเรือประมง โดยหน่วยงานราชการที่อยู่ในทะเลเข้ามาทำงานร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นตำรวจน้ำ ทหารเรือ กรมเจ้าท่า เพื่อแก้ไขปัญหาที่ปลายทาง โดยเมื่อเจอเรือประมงก็ควรเข้าไปทำการตรวจสอบ สอบถามว่าลูกเรือมีกี่คน เข้ามาทำงานโดยสมัครใจหรือไม่ ซึ่งก็ควรจะดำเนินการกับเรือประมงทุกๆ ลำ ไม่ใช่เป็นการเลือกปฏิบัติ และเจ้าหน้าที่เองก็ไม่ควรที่มีส่วนได้ ส่วนเสียกับกิจการประมงของผู้ประกอบการ ซึ่งเมื่อเข้าไปตรวจสอบแล้ว พบว่าคนที่ทนทุกข์ทรมานจากการที่ตกเป็นเหยื่อ เมื่อเจอเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็จะมีกรบอกล่าว่าตนไม่สมัครใจและขอลับขึ้นฝั่งทันทีก็จะสามารถแก้ไขปัญหาได้ในระดับหนึ่ง

1.3.2.4 การนำเทคโนโลยีมาแทนแรงงานที่เป็นคน เนื่องจากอาชีพการทำประมงนั้น โดยทั่วไปแล้วไม่มีใครอยากที่จะเข้ามาทำงาน เพราะเป็นอาชีพที่เสี่ยงอันตราย ไม่มีความแน่นอน ไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างด้าวก็ตาม ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ซึ่งการนำเทคโนโลยีมาแทนแรงงานคนนั้นจำเป็นต้องมีการศึกษาอีกมาก แต่หากสามารถกระทำได้ ก็จะทำให้การดำเนินกิจการประมงสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง ไม่เกิดสภาวะการขาดแคลนแรงงานและไม่ก่อให้เกิดการแสวงหาประโยชน์จากแรงงานในรูปแบบของการค้ามนุษย์นั่นเอง

2. ปัญหาอุปสรรคที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในส่วนลูกเรือประมงทะเลไทย

2.1 การไม่สามารถเข้าถึงข่าวสารของประชาชนที่เป็นเหยื่อ เนื่องจากหน่วยงานรัฐไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์การให้ความรู้เรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างปลอดภัย เนื่องจากประชาชนที่เดินทางเข้ามาทำงานส่วนใหญ่ขาดความรู้ในการหาแหล่งงานที่ถูกต้องและปลอดภัย ประชาชนขาดการรับรู้ถึงบทบาทของกรมการจัดหางาน และการเตือนภัยผู้หางานของหน่วยงานรัฐตามสถานีขนส่งต่างๆ จึงทำให้ประชาชนตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์ได้ง่าย

2.2 การขาดหน่วยงานยามฝั่งที่คอยควบคุมตรวจสอบเรือ และเจ้าหน้าที่รัฐขาดความเข้มงวดในการควบคุมตรวจสอบเกี่ยวกับการเข้า – ออกเรือ ปัจจุบันมีเรือจำนวนมากที่ไม่มีเอกสารเรือ เอกสารลูกเรือ แต่ก็สามารถออกทำการประมงได้ และพนักงานตรวจแรงงานขาดความชำนาญทางเรือทำให้เป็นอุปสรรคต่อการทำงานเชิงพื้นที่ นอกจากนี้การขาดข้อมูลเรือ ข้อมูลคนเรือ ใต้กั๋ง และข้อมูลเจ้าของเรือ เนื่องจากมีเรือจำนวนมากไม่ได้มาจดทะเบียนเรือ หรือต่ออายุทะเบียนเรือ รวมทั้งมีปัญหาการสวมทะเบียนเรือและสวมหนังสือประจำคนเรือ ทำให้ยากต่อการติดตามช่วยเหลือผู้เสียหาย และไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีได้ ไม่เคยมีการจัดทำ

ฐานข้อมูลของนายหน้าที่เป็นจัดหน้าแรงงานสู่กิจการภาคประมง เพราะนายหน้าคือบุคคลทั่วไป ที่มีได้มีการจัดตั้งบริษัท รวมถึงการที่ผู้เสียหายไม่ทราบช่องทางการขอความช่วยเหลือเกรงกลัว อิทธิพลของนายจ้างจึงไม่เข้าแจ้งความดำเนินคดี

2.3 การขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากภาครัฐด้วยกันเอง ยังไม่มีการร่วมมือในการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์อย่างจริงจัง ต่างคนต่างยึดกฎหมายก็ตนเอง ต่างฝ่ายก็ดำเนินการในส่วนตนเอง คิดว่าไม่ใช่งานหลักของตนเอง เป็นงานฝากจึงไม่ได้เข้าไป ดำเนินการอย่างจริงจัง แต่ในความเป็นจริงแล้วสิ่งที่แก้ไขปัญหาก็ประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องเข้ามาร่วมมือกัน ประสานการทำงานกันอย่างจริงจัง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยัง ขาดความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายและวิธีการปฏิบัติในการช่วยเหลือผู้เสียหายที่ตกเป็นเหยื่อของ การค้ามนุษย์ เนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์เป็นกฎหมายใหม่ บังคับใช้เมื่อพ.ศ. 2551 ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งผู้บังคับใช้กฎหมาย ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการ บทบัญญัติต่างๆ

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ของ พศม อนุสัญญา ๒๐๐๓ (2551: บทคัดย่อ) พบว่าผลลัพธ์ ที่เป็นอุปสรรคในการสร้างความร่วมมือเพื่อต่อต้านแรงงานทาสบนเรือประมง ซึ่งเกิดจากกระทรวง พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหลัก ได้แก่ (1) ความเพิกเฉยในการให้ความร่วมมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างการสร้างความร่วมมือในระยะแรก (2) ความล่าช้าในการให้ความ ร่วมมือ เนื่องจากต้องรอการตัดสินใจจากส่วนกลาง ตลอดจนการต้องรับผิดชอบภารกิจจำนวนมาก และ (3) การขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน เนื่องจากทั้งสององค์การมีลักษณะการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน ส่วนข้อเสนอแนะ สำหรับการสร้างความร่วมมือของทั้งสององค์การ ได้แก่ จัดระบบ เชื่อมต่อฐานข้อมูลระหว่างองค์การ จัดประชุมร่วมกันเพิ่มมากขึ้น แลกเปลี่ยนบุคลากรระหว่างกัน แบบชั่วคราว และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ต้องปรับเปลี่ยนยุทธวิธีการรับ แจ้งเหตุ ตลอดจนลักษณะสร้างการปฏิบัติงานในเชิงรุก

2.4 ผลประโยชน์ ก็เนื่องจากเจ้าหน้าที่รัฐบางคนมีผลประโยชน์กับผู้ประกอบการ หรือเจ้าของเรือ ทำให้เป็นช่องว่างให้กระบวนการค้ามนุษย์สามารถดำเนินไปได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่นั้นไม่ ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานตรวจแรงงาน นายท่า ซึ่งหากเจ้าหน้าที่เองเข้าไปพัวพันก็จะทำ ให้กระบวนการค้ามนุษย์ดำเนินการได้อย่างเป็นอิสระ นอกจากนั้นยังพบว่า กระบวนการค้ามนุษย์ นั้น เป็นการทำงานที่เป็นลักษณะของเครือข่าย มีการประสานงานกันเป็นอย่างดี การทำงานแต่ละ ขั้นตอนจึงจำเป็นต้องมีการเปิดช่องทางให้สะดวก จึงต้องมีการประสานงานกับทางเจ้าหน้าที่ เพื่อ

ความสะดวก มีการแบ่งปันผลประโยชน์กัน ทำให้การปราบปรามนั้นกระทำได้อย่างมากยิ่งขึ้น
นั่นเอง

นอกจากนั้นจากการศึกษาของ แดนไทย ปลั่งดี (2549:91) ยังพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี ประกอบด้วย 1.ด้านการสืบสวน เนื่องมาจากการขาดแคลนงบประมาณในการสืบสวนหาข่าวขององค์กรการคุ้มครองฯ รวมทั้งการรวบรวมพยานหลักฐาน เนื่องจากองค์กรการคุ้มครองฯ มีเครือข่ายกว้างขวาง ซึ่งทั้งสองนั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน 2.ด้านสอบสวน พบว่า หญิงและเด็กเกรงกลัวผู้ต้องหาและองค์กรอาชญากรรม และองค์กรอาชญากรรมพยายามตัดตอนข้อมูลแต่ละช่วง ทำให้ยากแก่การสอบสวนขยายผลถึงองค์กรการคุ้มครองฯ 3.ด้านการจับกุม ซึ่งก็คือ การประสานงาน ซึ่งต้องทำหลายฝ่าย ตลอดจนมีระยะเวลาจำกัดมิให้ผู้ต้องหาหลบหนี การประสานงานดังกล่าวบางครั้งต้องประสานงานกันข้ามประเทศ ทั้งประเทศต้นทาง ประเทศปลายทาง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องใช้ขั้นตอนและเวลาในการปฏิบัติ และปัญหาเจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนรู้เห็นในขบวนการคุ้มครองฯ นอกจากนี้ ปัญหาอื่นๆ ได้แก่ การที่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายการคุ้มครองฯ โดยตรง และเจ้าของสถานบริการมักทราบความเคลื่อนไหวของเจ้าหน้าที่ในการเข้าจับกุม จึงพาเหยื่อหลบหนีไปก่อนเสมอ ดังนั้น จึงเป็นปัญหาสืบเนื่องกันตั้งแต่ การสืบสวนสอบสวน และจับกุม รวมตลอดถึงการสืบพยาน ตลอดจนพยานในการคุ้มครองฯ มักเป็นเหยื่อหรือผู้เสียหาย ที่เกรงกลัวอิทธิพลขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ จึงเห็นได้ว่ามีปัญหาอุปสรรคในทุกขั้นตอนแม้กระทั่งการดูแลเหยื่อ ปัญหาที่พบมากได้แก่ การขูดเซกความเสียหาย ค่าตอบแทนผู้เสียหาย ตลอดจนระยะเวลาในการควบคุมตัวการส่งเหยื่อกลับประเทศของตน

3. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย: ศึกษากรณีเหยื่ออาชญากรรมในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษากระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทยปัจจัยที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย รวมทั้งมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทยจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) โดยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด งานวิจัยและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ และเอกสารงานวิจัยต่างๆ เป็นต้น และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการ

สัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) ลูกเรือประมงทะเลไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ จำนวน 7 คน ผู้ประกอบการกิจการประมงทะเล จำนวน 4 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์จากภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 7 คน ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนพฤษภาคม 2553 – สิงหาคม 2553

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อมักจะเป็นเพศชายทั้งหมด อายุ 17-42 ปี ซึ่งอยู่ในวัยทำงาน โดยกลุ่มคนเหล่านั้นได้มีการย้ายถิ่นจากต่างจังหวัดเข้ามาในกรุงเทพมหานครเพื่อเข้ามาหาโอกาสในการสร้างงานสร้างรายได้เพื่อที่จะได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ทว่าความหวังดังกล่าวก็ต้องจบสิ้นลง เมื่อหลงเชื่อคำชักชวนของผู้ค้ามนุษย์ โดยมีเงินเป็นตัวล่อใจ แต่ในท้ายที่สุดก็จะโดยหลอกให้ทำงานบนเรือประมง ซึ่งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์จะต้องตกอยู่ในสภาพที่โหดร้าย ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง โดนเหยื่อจะถูกบังคับให้ทำงานอย่างหนักเยี่ยงทาส ไม่ได้รับค่าตอบแทนในการทำงาน หากทำงานไม่เป็นที่พอใจของได้กั๊งหรือหัวหน้าคนงานก็จะถูกทุบตี ทำร้ายร่างกาย บางรายหากแข็งข้อมาก ๆ ก็จะถูกฆ่าและโยนทิ้งทะเล บางรายทนต่อความทุกข์ทรมานไม่ไหวก็จะกระโดดลงทะเล หากโชคดีก็จะมีเรือลำอื่นมาช่วย หากโชคร้ายก็ต้องทิ้งชีวิตไว้กลางทะเล นอกจากนั้นสภาพอันเลวร้ายของธรรมชาติก็เป็นตัวแปรอีกประการที่ทำให้การทำงานบนเรือประมงมีความเลวร้ายมากยิ่งขึ้น ซึ่งรูปแบบและวิธีการในการล่อลวงก็มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งในอดีตนั้นอาจจะเป็นการลักพาตัว บังคับขู่เข็ญ แต่ในปัจจุบันเป็นการชักชวน เข้าไปตีสนิท เมื่อเหยื่อหลงเชื่อก็จะพาเหยื่อไปกักขังเพื่อที่รอส่งไปขายยังไต้หวันหรือผู้จัดการเรือต่อไป หากผู้กระทำผิดถูกจับกุมก็จะมีข้ออ้าง โดยไม่ได้มีการบังคับข่มขู่แต่สมัครใจไปเอง

ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทยประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การศึกษา ครอบครัว ความต้องการ บุคลิกภาพและพฤติกรรม ส่วนปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย ปัจจัยด้านเศรษฐกิจระดับจุลภาคและมหภาค ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ ค่านิยมและการอพยพย้ายถิ่น ส่วนปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม คือการเข้าไปอยู่ในสถานที่ที่มีความเสี่ยง นั่นเอง

ส่วนมาตรการในการป้องกัน ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องในการตกเป็นเหยื่อ การจัดระบบสวัสดิการของการทำงานประมงให้เหมาะสม และการควบคุม การจัดการนายหน้าให้ถูกต้องตามกฎหมาย ในการแก้ไขปัญหาที่จะมีการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการตรวจสอบเรือประมงและการนำเทคโนโลยีมาใช้แทนแรงงานมนุษย์

แต่เนื่องจากกระบวนการคัดค้านุชย์นั้นมีเครือข่ายที่กว้างขวางและมีกลุ่มผู้มีอิทธิพลคอยช่วยเหลือ สนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐทำงานได้ค่อนข้างลำบากและบางครั้งเจ้าหน้าที่เองก็เปิดช่องให้กลุ่มอิทธิพลเข้ามาได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ก็ยังไม่มีการร่วมมือในการเข้ามาแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ขาดความเข้มงวดในการควบคุมตรวจสอบเกี่ยวกับการเข้า – ออกเรือ พนักงานตรวจแรงงานขาดความชำนาญทางเรือทำให้เป็นอุปสรรคต่อการทำงานเชิงพื้นที่ นอกจากนี้ประชาชนยังขาดการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาของการคัดค้านุชย์ ทำให้ไม่รู้วิธีการที่จะป้องกันตนเองได้อย่างไร ทำให้ไม่สามารถที่จะขจัดปัญหาการคัดค้านุชย์ให้หมดสิ้นไปจากสังคมไทย

4. ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการคัดค้านุชย์โดยเฉพาะคนไทย จะเข้ามาอยู่ในการคุ้มครองของสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี เป็นระยะเวลาไม่นาน ทำให้เมื่อเข้าไปทำการสัมภาษณ์เหยื่อบางคนได้กลับออกไป เมื่อทำการติดต่อก็ไม่สามารถติดต่อได้ เนื่องจากไม่ทราบข้อมูลว่าบุคคลนั้นไปอยู่ที่ใด ทำให้จะต้องมีการสัมภาษณ์บุคคลอื่นแทน นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลบางรายว่าจะมีเวลาว่างตรงกัน ต้องทำการนัดแนะการหลายต่อหลายครั้ง ซึ่งบางครั้งเมื่อถึงเวลานัดสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลไม่มาตามนัด แต่ไม่ได้มีการแจ้งล่วงหน้า ซึ่งผู้วิจัยได้ติดต่อกลับไปก็ไม่สามารถติดต่อได้ ซึ่งจะต้องรอติดต่อในเวลาต่อมา ซึ่งก็จะทำให้เสียทั้งเวลางบประมาณและความรู้สึก

ประการต่อมาก็คือ งานวิจัยในครั้งนี้อาจจะทำได้ในเชิงคุณภาพ ซึ่งไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานวิจัยในเชิงปริมาณได้ เพราะกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีอย่างจำกัด ประกอบการงานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากระบวนการตกเป็นเหยื่อการคัดค้านุชย์ ในส่วนของลูกเรือประมงทะเลเท่านั้น ซึ่งไม่สามารถที่จะนำไปอธิบายปรากฏการณ์การคัดค้านุชย์ในรูปแบบอื่นๆได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.1 การวิจัยครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากลูกเรือประมงทะเลเฉพาะคนไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ดังนั้นควรทำการศึกษา สัญชาติอื่นๆด้วย ไม่ว่าจะเป็นสัญชาติพม่า ลาวและกัมพูชา เพื่อที่จะได้รับทราบข้อมูลและนำมาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง

7.2 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการเก็บข้อมูลในส่วนของนายหน้าค้ามนุษย์ เพื่อจะได้รับทราบถึงกระบวนการค้ามนุษย์ได้มากขึ้น

7.3 ควรทำการศึกษาครอบครัวและชุมชนของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ โดยการเข้าไปสัมภาษณ์ครอบครัวและชุมชนของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อถึงในพื้นที่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กุ่มพล พลวัน. **สิทธิมนุษยชนในสังคมโลก**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547.

นายดำ (นามสมมติ). **สัมภาษณ์**, 3 และ 7 พฤษภาคม 2553.

นายม่วง (นามสมมติ). **สัมภาษณ์**, 8 มิถุนายน 2553.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. **สังคมวิทยาอาชญากรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

โชคชัย (นามสมมติ). **สัมภาษณ์**, 28 มิถุนายน 2553.

แดนไทย ปลั่งดี. **พันตำรวจโท. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี: ศึกษาเฉพาะกรณีค้ามนุษย์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

ไทยรัฐออนไลน์. **ชี้แนวโน้มค้ามนุษย์แรงงานประมงพุ่งปี53**. [ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา: <http://www.thairath.co.th/content/edu/58382> [2553, มกราคม 12]

ธีรวัฒน์ ไม้สุวรรณ. **การคุ้มครองแรงงานในกิจการประมงทะเล: ศึกษาเปรียบเทียบกับมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2547.

นาถ ทองสมบูรณ์. **การคุ้มครองแรงงานในกิจการประมงทะเล**. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, ลำดับที่ 1. กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, 2540.

นายขาว (นามสมมติ). **สัมภาษณ์**, 3 และ 10 พฤษภาคม 2553.

นายเขียว (นามสมมติ). **สัมภาษณ์**, 5 พฤษภาคม 2553.

นิพัฒน์ (นามสมมติ). **สัมภาษณ์**, 17 สิงหาคม 2553.

นิวัฒน์ (นามสมมติ). **สัมภาษณ์**, 16 สิงหาคม 2553.

ประวิทย์ ร้อยแก้ว. **การค้ามนุษย์: นิยาม ความหมาย. ใน เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้ปฏิบัติงานเพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์, วันที่ 15-19 สิงหาคม 2548 ณ โรงแรมกรุงศรีวิเวอร์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.**

ปราณีตา วงธรรมรัตน์. **การคุ้มครองสิทธิเบื้องต้นตามกฎหมายของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดหน่วยงานพิทักษ์ เยาวชน สตรีและการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

ปิยะพงษ์ พันธุ์งษ์ไชย. **การศึกษาสาเหตุที่ทำให้หญิงเข้าสู่การขายบริการ: ศึกษาเฉพาะกรณีหญิงขายบริการบริเวณสนามหลวง**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (การบริการงานยุติธรรม), คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

ปิยวรรณ สุขทอง. **เหยื่อในความผิดฐานค้ามนุษย์**. สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์และคณะ. **อาชญากรรมพื้นฐานกับกระบวนการยุติธรรม: ปัญหาอุปสรรคและแนวทางควบคุม**. กรุงเทพฯ: พระนครการพิมพ์, 2531.

ผู้จัดการออนไลน์. **แรงงานทาส ธุรกิจเถื่อนบนเรือประมง**. [ออนไลน์]. ลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2548. แหล่งที่มา://www.marinerthai.com/forum/index.php?topic=1082.msg2889 [2553, มกราคม 20]

พุดม เอมมานูเอล ไบระหมาน. **การสร้างความร่วมมือเพื่อต่อต้านการค้าแรงงานทาสบนเรือประมง**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สาขาบริหารธุรกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

พรชัย ชันดีและคณะ. **ทฤษฎี และงานวิจัยทางอาชญาวิทยา**. กรุงเทพฯ: บัคเน็ท, 2543.

พรชัย ชันดี. **ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์**. กรุงเทพฯ: สุเนตรฟิล์ม, 2553.

พัชราวดี แก้วคุณ. **การค้าหญิง: จากแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผู้หญิง, 2543.

พันธมิตรทั่วโลกต้านการค้าหญิง. **การค้าหญิง จากแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนสู่การปฏิบัติ**. แปลโดยมูลนิธิหญิง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผู้หญิง, 2543.

นายเหลือง (นามสมมติ). **สัมภาษณ์**, 18 มิถุนายน 2553.

มุกดาร์ (นามสมมติ). **สัมภาษณ์**, 14 กรกฎาคม 2553.

มูลนิธิกระเจกเงา. **การล่อลวงประมงนอกน่านน้ำ**. [ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา:

http://www.notforsale.in.th/autopagev4/show_page.php?topic_id=261&auto id = 7&TopicPk [2553, มกราคม 11]

นายฟ้า (นามสมมติ). **สัมภาษณ์**, 7 พฤษภาคม 2553.

วิลาวัลย์ ลิ้มปนะวรรณกุล. **กระบวนการเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของหญิงและเด็ก: ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านเกร็ดตระการ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

สมพงษ์ (นามสมมติ). **สัมภาษณ์**, 20 กรกฎาคม 2553.

สุธน (นามสมมติ). **สัมภาษณ์**, 17 สิงหาคม 2553.

นายคราม (นามสมมติ). **สัมภาษณ์**, 22 พฤษภาคม 2553.

ศิริพร สโครบาเนค. **การค้าหญิง: เพียงความเข้าใจอาจจะพอเพียง, ในเช็กส์ข้ามชาติ อินเทอร์เน็ต**. รวบรวมโดย พิทยา ว่องกุล. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์ พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง, 2544.

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการค้ามนุษย์ มูลนิธิกระจกเงา. **รายงานผลการศึกษาปัญหาการล่อลวงแรงงานภาคประมงนอกน่านน้ำไทย**. [ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา: <http://www.nitforsale.in.th> [2553, มกราคม 14]

ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์แห่งชาติ. **ทำเนียบองค์กรต่อต้านการค้ามนุษย์ 2549**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลาคม จำกัด, 2549.

ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์แห่งชาติ สำนักเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. [ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา: <http://www.humantrafficking.go.th/index.php> [2553, มกราคม 16].

สุดสงวน สุธีสร. **เหยื่ออาชญากรรม**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี, 2545.

สุดาศิริ วศวงศ์. **การคุ้มครองแรงงานประมงในประเทศไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีการประกอบการกิจการประมงทะเลซึ่งขอรับใบอนุญาตประกอบการที่จังหวัดระยอง**. งานวิจัยทุนวิจัย รัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

สุชาติ. **สัมภาษณ์**, 2 มิถุนายน 2553.

สุภาค์ จันทวานิช. **การประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการค้ามนุษย์**. อัดสำเนา, 2547.

สุวริย์ (นามสมมติ). **สัมภาษณ์**, 16 กรกฎาคม 2553.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. **รายงานการค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2552 ประเทศไทย**. [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา: <http://www.opdc.go.th> [2552, ธันวาคม 2552]

เสาวนีย์ เตชะไพบูลย์. **การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์: ศึกษากรณีส่งหญิงไทยไป
ค้าประเวณียังต่างประเทศ.** งานเอกสารวิชาการส่วนบุคคลของการอบรมหลักสูตร
ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) รุ่นที่ 11 วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงาน
ศาลยุติธรรม, 2551.

ไสว (นามสมมติ). **สัมภาษณ์,** 16 สิงหาคม 2553.

องค์การทุนเพื่อการพัฒนาสตรี (UNIFEM-สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และตะวันออก
เฉียงใต้ กรุงเทพมหานคร). **การค้ามนุษย์ ในมิติหญิงชายและมุมมองด้านสิทธิ
มนุษยชน ฉบับย่อ, กลไกและเทคนิควิธีการในการค้ามนุษย์,** เอกสาร3. กรุงเทพฯ:
ไม่ระบุปีที่พิมพ์.

อนุ แยมแสง. **แนวทางการปฏิบัติต่อผู้เสียหายหรือเหยื่อของการค้ามนุษย์.** สารนิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

อนุสรณ์. **สัมภาษณ์,** 29 กรกฎาคม 2553.

อภิรักษ์ ทิมวงศ์. **สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกฎหมายระหว่างประเทศ: ผลกระทบต่อ
ประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

อัฒณพ ชูบำรุง. **อาชญาวิทยาแนวพุทธ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย, 2540.

อัฒณพ ชูบำรุงและศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด. **ว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม.** นครปฐม: โรงพิมพ์
สถาบันพัฒนาสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538.

อีเลน เพียร์สัน. **การค้ามนุษย์ สิทธิมนุษยชนกับนิยามใหม่ของการคุ้มครองผู้ตกเป็นเหยื่อ.**
กรุงเทพฯ: องค์การสากลต่อต้านความเป็นทาสและมูดินิผู้หญิง, 2545.

อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์. **สิทธิมนุษยชน.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2550.

เอกลักษณ์ หลุ่มชมแข. **สถานการณ์การค้ามนุษย์ในรอบปี 2552.** [ออนไลน์]. 2553.

แหล่งที่มา: [http://www.matichon.co.th/new_detail.php?newsid=1263452922&
grpId=no](http://www.matichon.co.th/new_detail.php?newsid=1263452922&grpId=no) [2553, มกราคม 14]

เอกลักษณ์ หลุ่มชมแข. **รายงานพิเศษกลุ่มเสี่ยงผู้ถูกค้ามนุษย์กับการคุ้มครองคนหางานใน
ประเทศ.** [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา: <http://www.mirror.or.th> [2552, มีนาคม 18]

อำนาจ เนตยสุภา. **แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์.** วารสารวิชาการนิติศาสตร์ ปีที่ 2 ฉบับ
ที่ 3 (มกราคม-มิถุนายน 2552): 24.

อรทัย จุลสุวรรณรักษ์. **การค้ามนุษย์ในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขา
การปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

UN Inter Agency Projection on Human Trafficking in the Greater Mekong Sup-region
(UNAIP) และ มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย (WVFT). **รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ
การเรื่องการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์และแรงงาน**, ระหว่าง
วันที่ 7-9 ธันวาคม 2547 ณ โรงแรมวังทอง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย.

UNIAP ประเทศไทย. **งานวิจัยเรื่องเด็กขอลานชาวกัมพูชาในกรุงเทพมหานคร**. 1 มกราคม-
มีนาคม 2550.

ภาษาอังกฤษ

Andrew, K. **Crime Victim: An Introduction to Victimology**. California: Brook.Cole
Publishing Company, 1984.

Asia Watch and The Women's Right Project. **A Modern form of Slavery: Trafficking of
Burmese Women and Girls into Brothels in Thailand**. USA: Human Rights
Watch, 1993.

Child Workers in Asia. **Invisible Children: Child Work in Asia and the Pacific**. Child
Workers in Asia and Save the Children, Pim Thai: Bangkok, 1997.

Elias, R. **Victims of the System: Crime Victims and Compensation in American Politics and
Criminal Justice**. New Brunswick, N J: Transaction Books, 1986.

Ferguson, John A., M.A. **The Canadian approach to the protection of victims of human
trafficking**. Carleton University (Canada), 2006.

Letourneau, Krystal J, M.A. **Attitudes of human trafficking in Nevada**. University of
Nevada, Las Vegas, 2007.

Mendelsohn, B. **Victimology: the Victim and His Criminal in Schafer, Stephen**.
Reston Virginia: Reston Publishing Company, 1997.

Vold, George B. **Theoretical Criminology**. 5 th Edition Oxford University Press, 2002

Von, Hentig H. **The Criminal and His Victim**. New Haven: Yale University Press, 1984.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์ลูกเรือประมงทะเลไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ เรื่องกระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย: ศึกษารณี เหยื่ออาชญากรรมในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 ชื่อ (นามสมมติ)
- 1.2 อายุ
- 1.3 ศาสนา
- 1.4 สถานภาพ
- 1.5 ภูมิลำเนาเดิม
- 1.6 เขตที่พักอาศัยของท่านก่อนเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์และพักอาศัยอยู่กับผู้ใด
- 1.7 ระดับการศึกษาสูงสุด
- 1.8 อาชีพและรายได้ก่อนเข้าสู่กระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์
- 1.9 จำนวนสมาชิกในครอบครัว
- 1.10 อาชีพและรายได้ของครอบครัว
- 1.11 ความสัมพันธ์ในครอบครัว
- 1.12 การดำเนินชีวิตของผู้ให้สัมภาษณ์ (ก่อนเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์)
- 1.13 ช่วงระยะเวลาที่เข้าสู่การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์และช่วงระยะเวลาที่หลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลทำให้ท่านตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์

- 2.1 ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ การศึกษา ครอบครัว ความต้องการบุคลิกภาพ พฤติกรรม
- 2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

- 1) ระดับจุลภาค ได้แก่ โครงสร้างเศรษฐกิจชุมชน อาชีพ รายได้
- 2) ระดับมหภาค ได้แก่ การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ

ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ค่านิยม การย้ายถิ่นฐาน

2.3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สถานที่ที่มีความเสี่ยง สภาพชุมชนแหล่งที่อยู่อาศัยละแวกบ้าน

ส่วนที่ 3 กระบวนการเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย ประกอบด้วย

3.1 ลักษณะการเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

3.2 มีการตกลงเกี่ยวกับสัญญาว่าจ้างกับนายจ้างเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ ถ้าไม่เพราะเหตุผลใด

3.3 เส้นทางและเครือข่ายการเดินทาง

3.4 ลักษณะการทำงานบนเรือประมง

3.5 การดำเนินชีวิตประจำวันขณะอยู่บนเรือประมง

3.6 การใช้จ่ายเสพติด / ตืมเครื่องตืมประเภทที่มีแอลกอฮอล์ในระหว่างทำงานหรือในการดำเนินชีวิตอยู่บนเรือประมง

3.7 ลักษณะของการถูกทารุณกรรมด้านร่างกายและด้านจิตใจ

3.8 การหลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

ส่วนที่ 4 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ด้านร่างกาย จิตใจ รวมทั้งการวางแผนการดำเนินชีวิตในอนาคต

4.1 ด้านร่างกาย

4.2 ด้านจิตใจ

4.3 การวางแผนการดำเนินชีวิตในอนาคต

ส่วนที่ 5 สิทธิของผู้เสียหาย

5.1 ขั้นตอนการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรม

5.2 การจับกุมนายหน้า/ ผู้กระทำผิดฐานค้ามนุษย์

5.3 การรับทราบหรือมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองสิทธิ ตั้งแต่การเริ่มเข้าสู่ภาคแรงงานประมง ตลอดจนเมื่อท่านตกเป็นเหยื่อหรือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

5.5 การได้รับสิทธิหรือความช่วยเหลือด้านการดำเนินคดีในส่วนกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งค่าสินไหมทดแทนความเสียหายจากการตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่อการค้ามนุษย์

5.6 การได้รับทราบหรือมีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 รวมทั้งบทกำหนดโทษ บทลงโทษของผู้กระทำผิดฐานค้ามนุษย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการประมงทะเล
เรื่องกระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย: ศึกษาระณี
เหยื่ออาชญากรรมในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 ชื่อ (นามสมมติ)
- 1.2 อายุ
- 1.3 ศาสนา
- 1.4 ระยะเวลาในการดำเนินกิจการเรือประมงทะเล
- 1.5 รายได้

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ประกอบการเรือประมงทะเล

- 2.1 สภาพการทั่วไปของการดำเนินกิจการเรือประมงทะเล ทั้งในอดีตและปัจจุบัน
- 2.2 สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินกิจการเรือประมงทะเลเป็นอย่างไร
- 2.3 ผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร
- 2.4 สภาพปัญหาในการดำเนินกิจการประมงทะเลที่เกิดขึ้นนั้นมีวิธีการแก้ไขหรือไม่ อย่างไร
- 2.4 วิธีการได้มาซึ่งแรงงานภาคประมงทะเล
- 2.5 การว่าจ้างแรงงานนั้นมีหลักฐานสัญญาว่าจ้างงานเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ อย่างไร
- 2.6 ลักษณะการทำงานและการดำเนินชีวิตของแรงงานประมงทะเลที่ออกไปทำงานในประมงทะเลน้ำลึกเป็นอย่างไร
- 2.7 มีมาตรการในการคุ้มครองแรงงานประมงทะเลหรือไม่ อย่างไร
- 2.8 สวัสดิการที่แรงงานประมงทะเลได้รับประกอบด้วยอะไรบ้าง อย่างไร
- 2.9 ข้อเสนอแนะ

ภาคผนวก ค

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เรื่องกระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย: ศึกษากกรณี เหยื่ออาชญากรรมในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 ชื่อ (นามสมมติ)
- 1.2 อายุ
- 1.3 ตำแหน่ง
- 1.4 สังกัดหน่วยงาน
- 1.5 ศาสนา
- 1.6 การศึกษา
- 1.7 ระยะเวลาการทำงานเกี่ยวกับการค้ามนุษย์
- 1.8 การได้รับการอบรมเกี่ยวกับเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการค้ามนุษย์จากหน่วยภาครัฐและภาคเอกชน

- 2.1 สภาพปัญหาของการค้ามนุษย์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร
- 2.2 สภาพปัญหาการค้ามนุษย์ในส่วนแรงงานภาคประมง โดยเฉพาะกรณีลูกเรือประมงเป็นอย่างไร
- 2.3 สาเหตุหรือปัจจัยใดบ้างที่ก่อให้เกิดการค้ามนุษย์ในลูกเรือประมงทะเล
- 2.4 ปัจจุบันมีมาตรการในการคุ้มครองหรือช่วยเหลือแรงงานภาคประมงที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อย่างไรบ้าง
- 2.5 มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในแรงงานภาคประมง (ลูกเรือประมง)
- 2.6 ปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้างที่ทำให้การแก้ไขปัญหการค้ามนุษย์ในแรงงานภาคประมงไม่ประสบผลสำเร็จ
- 2.7 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนกับการค้ามนุษย์ในแรงงานภาคประมงทะเล
- 2.8 ความคิดเห็นต่อพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551
- 2.9 ข้อเสนอแนะ

ภาคผนวก ง

สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี

1.ความเป็นมา

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการมีภารกิจเกี่ยวกับการให้บริการสวัสดิการสังคม การสังคมสงเคราะห์แก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ คนไร้ที่พึ่ง ผู้ประสบปัญหาทางสังคม โดยการช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาในรูปแบบของสถานสงเคราะห์ และการประสานงานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนและท้องถิ่นจัดสวัสดิการสังคม เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่มีปัญหาทางสังคมสามารถดำรงชีวิต และพึ่งตนเองได้อย่างมรนาถกรรมของความเป็นมนุษย์

ปัญหาการค้ำมนุษย์เป็นปัญหาสังคมที่นับทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น รัฐบาลไทยได้ประกาศให้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ.2551 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2551 และเพื่อให้การช่วยเหลือ ค้ำครองและฟื้นฟูผู้เสียหายที่ตกเป็นเหยื่อจาก กระบวนการค้ำมนุษย์ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการโดยสำนักงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำหญิงและเด็ก จึงได้จัดตั้งสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) ขึ้นเพื่อรองรับการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ.2551

2. ภารกิจดำเนินงาน

สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี มีภารกิจในการให้ความช่วยเหลือ ค้ำครอง และฟื้นฟูผู้เสียหายที่ตกเป็นเหยื่อจากกระบวนการค้ำมนุษย์ที่เป็นผู้ชายอายุ 15 ปี ขึ้นไป รวมทั้งผู้เสียหายที่มาในรูปแบบครอบครัว เป็นการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551

3. กระบวนการค้ำครอง

- 1) ขั้นตอนการรับเข้า รับแจ้งตลอด 24 ชั่วโมง จากภาครัฐ/เอกชน/ตนเอง/ผู้ปกครอง/ญาติ/พลเมืองดี
- 2) การปฐมุนิเทศ แจ้งสิทธิประโยชน์ และหน้าที่ แนะนำภารกิจและบุคลากร

3) สัมภาษณ์ค้นหาสภาพปัญหาและข้อเท็จจริงนำข้อมูลมาวางแผนให้การช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพ

- 4) จัดบริการทางการแพทย์
- 5) การช่วยเหลือในการดำเนินคดี
- 6) ติดตามและประเมินครอบครัวและชุมชนก่อนพิจารณาส่งกลับภูมิภาค
- 7) การฝึกอบรมวิชาชีพ เช่น ตัดผม จักรสาน การช่าง และเพาะเห็ด
- 8) ส่งกลับคืนสู่สังคมอย่างปลอดภัย
- 9) ติดตามประเมินผล

4. การให้บริการ

สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี มุ่งเน้นให้การช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายที่ตกเป็นเหยื่อจากการกระบวนการค้ามนุษย์ให้สามารถช่วยเหลือตนเองพึ่งตนเอง มีความมั่นใจ และมั่นคงในชีวิตโดยให้บริการ ดังนี้

1. อาหาร
2. ที่พักอาศัย
3. เครื่องใช้จำเป็นสำหรับชีวิต
4. การรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ
5. ให้คำแนะนำปรึกษาในการแก้ไขปัญหา โดยนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยาและทีมสหวิชาชีพ
6. เยี่ยมบ้าน หรือประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อติดตามหาญาติและส่งกลับภูมิลำเนาเดิม
7. การฝึกอบรมวิชาชีพ
8. จัดกิจกรรมกลุ่มและนันทนาการต่างๆ
9. ให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย การดำเนินคดี การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน
10. เตรียมความพร้อมก่อนส่งกลับคืนสู่ครอบครัว ชุมชนและสังคม
11. ส่งกลับไปยังประเทศเดิม หรือภูมิลำเนาเดิมอย่างปลอดภัย

12. การติดตามประเมินผล

5. กลุ่มเป้าหมาย

- 1) คนไทยที่อาจตกเป็นเหยื่อ หรือตกเป็นเหยื่อจากกระบวนการค้ามนุษย์ทั้งในและนอกราชอาณาจักร
- 2) คนต่างด้าวที่เข้ามาและอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยถูกต้องตามกฎหมาย แต่ภายหลังอาจตกหรือตกเป็นเหยื่อจากกระบวนการค้ามนุษย์
- 3) คนต่างด้าวที่เข้ามาและอยู่ในราชอาณาจักรไทยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และตกหรืออาจตกเป็นเหยื่อจากกระบวนการค้ามนุษย์
- 4) คนที่ไม่ได้สัญชาติไทยแต่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทย หรือเคยมีภูมิลำเนาหรือมีสถานะอยู่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยมาก่อน และอาจตกหรือตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในรูปแบบการค้าประเวณี ในรูปแบบแรงงานและในรูปแบบขอทาน

6. งานรณรงค์ป้องกัน

เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรต่างๆ ที่มีส่วนในการปกป้องและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ได้ตระหนักในปัญหาการค้ามนุษย์ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะการสร้างเครือข่ายเข้ามารองรับการช่วยเหลือ ตลอดจนการส่งเสริมโครงการ/กิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์เชิงรุกในชุมชน

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เป็นศูนย์กลางในการรับแจ้งปัญหาสังคมพร้อมทั้งให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหา และประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะประสบปัญหาเองหรือพบเห็น

- ผู้เสียหาย หรือผู้ที่อาจตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์
- ความรุนแรงในครอบครัว
- การล่อลวง ละเมิดทางเพศในเด็ก/สตรี/คนชรา
- เด็ก, คนชรา, คนพิการถูกทอดทิ้ง

ภาคผนวก จ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคเรือประมงทะเลไทย

1. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

สรุปสาระสำคัญ

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ.2551 โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1.1 การกำหนดคำนิยาม (มาตรา 4)

คำว่า “การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” หมายความว่า การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาขอตาน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การบังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้า หรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

“การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” หมายความว่า การข่มขืนใจให้ทำงานหรือให้บริการโดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น โดยขู่เชิญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้

ซึ่งการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ นั้น จะเห็นได้ว่า ได้นำการกระทำความผิดบางส่วนของความผิดต่อเสรีภาพ ตามมาตรา 309 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้ ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้...โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจนั้นเองหรือของผู้อื่น หรือโดยใช้กำลังประทุษร้าย..

1.2 การกำหนดการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

ผู้ใดเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กระทำการเป็นกระจัดหา ซื้อขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้ผู้อยู่อาศัยหรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบหรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำ

ความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือเป็นธุระจัดหา ซื่อ ขาย จำหน่าย พามาจาก หรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก ผู้นั้นกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ (มาตรา 6) รวมถึงสนับสนุนการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ผู้อุปการะโดยให้ทรัพย์สินจัดหาที่ประชุมหรือที่พำนักให้แก่ผู้กระทำผิด ช่วยเหลือด้วยประการใดเพื่อให้ผู้กระทำผิดพ้นจากการถูกจับกุม เรียก รับ หรือยอมรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากผู้กระทำผิดเพื่อมิให้ผู้กระทำผิดถูกลงโทษ ชักชวน ชี้แนะ หรือติดต่อบุคคลให้เข้าเป็นสมาชิกขององค์กรอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ (มาตรา 7)

1.3 การลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

การกำหนดบทบัญญัติลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ต้องระวางโทษ 1 ใน 3 ของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น (มาตรา 8)

สำหรับการสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป หรือคนหนึ่งคนใดได้ลงมือกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกันไปแล้ว ตลอดจนผู้ร่วมสมคบด้วยกันทุกคนต้องรับโทษ แม้กระทั่งถึงขั้นลงมือกระทำความผิดแล้ว แต่การกระทำนั้นกระทำไปไม่ตลอดหรือกระทำไปตลอดแล้วหรือกระทำไปตลอดแล้วแต่ไม่บรรลุผล อันเป็นการพยายามกระทำความผิดผู้สมคบก็ยังคงต้องโทษอยู่ ถือว่าผู้สมคบที่ทำการขัดขวางกระทำความผิดแล้ว ซึ่งแตกต่างจากประมวลกฎหมายที่ยกเว้นโทษผู้สมคบน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้หรือจะไม่ลงโทษผู้สมคบเลยก็ได้ หากผู้ทำการสมคบกันได้กลับใจให้ความจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดดังกล่าว (มาตรา 9)

การกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์นี้ ถ้าได้กระทำความผิดโดยร่วมกันตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปหรือโดยสมาชิกขององค์กรอาชญากรรม ต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้ถึงหนึ่งและถ้าได้กระทำเพื่อให้ผู้เสียหายที่ถูกพาเข้ามาหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักรตกอยู่ในอำนาจของผู้อื่นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษเป็น 2 เท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น และรู้เห็นหรือยินยอมกับการกระทำความผิด จะต้องรับโทษทุกคนแม้มิได้เป็นผู้กระทำความผิดนั้นเองก็ตาม (มาตรา 10)

นอกจากนี้ หากผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการ พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พนักงานองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ กรรมการหรือผู้บริหารหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าพนักงาน หรือกรรมการองค์กรต่างๆตามรัฐธรรมนูญ ได้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ จะต้องระวางโทษเป็น 2 เท่าของโทษที่กำหนด

ไว้สำหรับความผิดนั้น ส่วนกรรมการ กรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ อนุกรรมการ สมาชิกของคณะกรรมการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัตินี้ได้กระทำความผิดนี้เสียเอง ต้องระวางโทษเป็น 3 เท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น (มาตรา 13)

1.4 การกำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิด (มาตรา 52-54)

ผู้กระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ ต้องได้รับโทษจำคุกตั้งแต่ 4 ปีถึง 10ปี และปรับตั้งแต่ 80,000 บาทถึง 200,000 บาท ถ้าการกระทำความผิดได้กระทำแก่บุคคลอายุเกิน 15 ปีแต่ยังไม่ถึง 18ปี ต้องได้รับโทษจำคุกตั้งแต่ 6ปีถึง12ปี และปรับตั้งแต่ 120,000 บาทถึง 240,000บาท และถ้าได้กระทำแก่บุคคลอายุไม่เกิน 15 ปี ต้องได้รับโทษจำคุกตั้งแต่ 8ปีถึง 15 ปี และปรับตั้งแต่ 160,000บาทถึง 300,000 บาท (มาตรา 52)

นอกจากจะได้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดาแล้ว ยังได้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ในฐานะที่เป็นนิติบุคคลด้วย ซึ่งการกระทำความผิดในกรณีที่เป็นนิติบุคคลนี้ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ 200,000บาท ถึง 1,000,000 บาท แต่ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของบุคคลใด หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคล บุคคลดังกล่าวต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6ปีถึง12ปี และปรับตั้งแต่ 120,000 บาทถึง 240,000 บาท ทั้งยังได้ลงโทษผู้ขัดขวางการสืบสวน การสอบสวน การฟ้องร้องหรือการดำเนินคดี ความผิดฐานค้ำมนุษย์ เพื่อมิให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เช่น การให้ ขอให้หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดแก่ผู้เสียหายหรือพยาน หรือโดยการใช้อำล้งบังคับ ชูเชิญ ช่มชู้ ช่มชืนใจ หลอกลวง หรือกระทำการอันมิชอบประการอื่น เพื่อจูงใจหรือเพื่อมิให้ผู้นั้น ผู้เสียหายหรือพยานไปพบพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือไม่ไปศาลเพื่อให้ข้อเท็จจริงหรือเบิกความในการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ ฯลฯ ซึ่งจะต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 10ปีหรือปรับไม่เกิน 200,000บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 53-54(1) และ (2))

2. กฎกระทรวง ฉบับที่ 10 (ออกตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541)

สรุปสาระสำคัญดังนี้

กฎหมายคุ้มครองแรงงานบนเรือประมงทะเลของประเทศไทย ได้ถูกบัญญัติขึ้นในรูปแบบของกฎกระทรวง ฉบับที่ 10 ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 โดยได้มีการระบุว่า ลูกจ้างบนเรือประมงต้องมีอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป หรือตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป แต่ต้องเป็นไปในกรณีที่บิดา หรือมารดา หรือผู้ปกครองของผู้เยาว์ซึ่งมีอายุ 15 ปี ร่วมทำงานบนเรือประมงลำนั้นด้วย หรือได้มีหนังสือยินยอมให้สามารถทำงานบนเรือประมงได้ (ข้อ 4) ทั้งนี้ นายจ้างต้องจัดทำทะเบียนลูกจ้าง ตลอดจนเอกสารเกี่ยวกับการจ่ายค่าจ้างและค่าทำงานในวันหยุดเป็นภาษาไทย และเก็บไว้ ณ สถานที่ทำงานของนายจ้าง เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่พนักงานตรวจแรงงานในการตรวจสอบต่อไป (ข้อ 5 และ 6) โดยข้อมูลที่ต้องระบุไว้ในเอกสารเกี่ยวกับการจ่ายค่าจ้างและค่าทำงานในวันหยุดอย่างน้อยต้องประกอบด้วย ชื่อตัวและชื่อสกุลของลูกจ้าง ตำแหน่งหน้าที่ในงานประมงทะเล และอัตราค่าจ้าง ค่าทำงานในวันหยุด รวมทั้งผลประโยชน์อื่น ๆ ที่นายจ้างได้ตกลงให้แก่ลูกจ้าง หลังจากนั้น ลูกจ้างลงลายมือชื่อในเอกสาร (ข้อ 6(1)(2)(3))

สำหรับวิธีการจ่ายค่าจ้างและค่าทำงาน กระบวนการต้องเป็นไปอย่างถูกต้อง และสม่ำเสมอตามกำหนดเวลาที่วางไว้ เช่น รายวัน รายเดือน เป็นต้น (ข้อ 8) ทว่าในกรณีที่นายจ้างผิดนัดในการจ่ายค่าจ้าง และค่าทำงานในวันหยุด นายจ้างจำเป็นต้องจ่ายดอกเบี้ยให้แก่ลูกจ้างในระหว่างผิดนัดเป็นจำนวนร้อยละสิบห้าต่อปี ทั้งนี้ ถ้านายจ้างจงใจผิดนัด เมื่อพ้นระยะเวลาที่กำหนดจ่ายเงินเป็นจำนวนเจ็ดวัน นายจ้างต้องจ่ายเพิ่มให้ลูกจ้างร้อยละห้าของเงินที่ค้างชำระทุกๆ เจ็ดวัน (ข้อ 9)

นอกจากนี้ นายจ้างต้องจัดวันหยุดประจำปีไว้ให้ลูกจ้าง เป็นจำนวนทั้งสิ้น 30 วันต่อปี โดยภายในวันหยุดดังกล่าว ลูกจ้างต้องมีโอกาสได้รับค่าจ้างด้วยเช่นกัน ทว่าในกรณีที่นายจ้างให้ลูกจ้างทำงานในวันหยุดประจำปี นายจ้างต้องจ่ายเงินค่าทำงานให้แก่ลูกจ้างไม่น้อยกว่าหนึ่งเท่าของค่าจ้างในช่วงเวลาปกติ (ข้อ 10)

เมื่อลูกจ้างเจ็บป่วย มีสิทธิลาป่วยจากการทำงานได้ ทั้งนี้ ระหว่างช่วงเวลาของการลาป่วย ดังกล่าว นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างในอัตราที่เท่ากับช่วงเวลาของการทำงาน ทว่าการลาป่วยต้องไม่เกิน 30 วันต่อปี (ข้อ 11)

ในกรณีที่ลูกจ้างตกค้างในต่างประเทศ อันมีสาเหตุมาจากการประสบอุบัติเหตุจนส่งผลให้เรื้อรังป่วย หรือไม่สามารถใช้การได้ ลูกจ้างประสบอันตราย หรือเจ็บป่วยจากการทำงาน นายจ้างบอกเลิกสัญญาจ้างโดยลูกจ้างไม่ยินยอม ตลอดจนสัญญาจ้างครบกำหนดในระหว่างเวลาที่ลูกจ้างทำงานอยู่ในที่อื่น ซึ่งไม่ใช่สถานที่ทำสัญญาจ้าง นายจ้างจำเป็นต้องออกค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับภูมิลำเนาของลูกจ้าง(ข้อ13)

3. ประมวลกฎหมายอาญา

การกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์แรงงานประมงทะเล โดยการบังคับใช้แรงงานมีดังต่อไปนี้

3.1 ความผิดฐานข่มขืนใจผู้อื่น

การกระทำความผิดบังคับใช้แรงงาน ไม่เพียงแต่เป็นการกระทำที่นายจ้างได้ใช้กำลังทางกายบังคับ โดยการทุยตีตามเนื้อตัวร่างกายของลูกจ้างผู้ถูกระทำ หากลูกจ้างไม่ทำงานให้แก่ นายจ้างแล้วนั้น แต่ยังมีหมายถึง การที่นายจ้างข่มขู่ด้วยคำพูด โดยการทำให้ลูกจ้างกลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของลูกจ้างหรือครอบครัวของลูกจ้างนั้นด้วย เพื่อให้ลูกจ้างยอมทำงานให้หรือไม่กล้าที่จะหนีออกไปจากนายจ้าง

มาตรา 309 บัญญัติว่า “ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใด ไม่กระทำการใด หรือจำยอมต่อสิ่งใด โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจนั้นเองหรือของผู้อื่น หรือโดยใช้กำลังประทุษร้ายจนผู้ถูกข่มขืนใจต้องกระทำการนั้น ไม่กระทำการนั้น หรือจำยอมต่อสิ่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดตามวรรคแรกได้กระทำโดยมีอาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปหรือได้กระทำเพื่อให้ผู้ถูกข่มขืนใจทำ ถอน ทำให้เสียหาย หรือทำลายเอกสารสิทธิอย่างใด ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ากระทำโดยอั้งยี่หรือช้องโจร ไม่ว่าจะอั้งยี่หรือช้องโจรนั้นจะมีอยู่หรือไม่ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีหรือเจ็ดปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท”

3.2 ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น และความผิดฐานเอาคนลงเป็นทาสหรือให้มีฐานะคล้ายทาส

มาตรา 310 บัญญัติว่า “ผู้ใดหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น หรือกระทำให้ด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 312 บัญญัติว่า “ผู้ใดเพื่อจะเอาคนลงเป็นทาสหรือให้มีฐานะคล้ายทาส นำเข้าในหรือส่งออกนอกราชอาณาจักรพามาจากที่ใด ชื่อ ชาย จำหน่าย รับ หรือหน่วงเหนี่ยวซึ่งบุคคลหนึ่งบุคคลใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปีและปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

3.3 ความผิดฐานฉ้อโกงแรงงาน

มาตรา 344 บัญญัติว่า “ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปให้ประกอบการงานอย่างใด ๆ ให้แก่ตนหรือให้แก่บุคคลที่สาม โดยจะไม่ใช่ค่าแรงหรือค่าจ้างแก่บุคคลเหล่านั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวทานตะวัน แก้วสม เกิดวันที่ 16 สิงหาคม 2527 ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาตรีรัฐศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เมื่อปีการศึกษา 2550 เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา สาขาวิชาสังคมวิทยา (อาชีวศึกษาและงาน ยุติธรรม) ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2551

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย